

ҮНДЭСНИЙ СТАТИСТИКИЙН ХОРОО

**ГЭМТ ХЭРГИЙН ХОХИРОГЧИЙН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛД
ХИЙСЭН БАРИМТЫН СУДАЛГАА**

**УЛААНБААТАР
2014 ОН**

СУДАЛГААНЫ ТАЙЛАН БИЧИХЭД ОРОЛЦОГЧИД**НЭГ. ТАЙЛАНГ БИЧИЖ БОЛОВСРУУЛСАН***Цэрэнхүүгийн Дулмаа*

Статистикч-Эдийн засагч
 Эдийн засгийн ухааны магистр
 ҮСХ-ны Хүн ам, нийгмийн статистикийн газрын шинжээч

Жалавын Бумнанжид

Хуульч, Төрийн удирдлагын менежер
 Хууль зүйн магистр
 ОХУ-ын аюулгүй байдлын академийн профессор
 Цагдаагийн хурандаа

Болзоогийн Даваахүү

Эдийн засагч-Статистикч
 Эдийн засгийн ухааны магистр
 ҮСХ-ны Хүн ам, нийгмийн статистикийн газрын гэрээт ажилтан

Цэвэгмидийн Арвинбуудай

Хуульч, мөрдөн байцаагч
 Хууль зүйн магистр
 Цагдаагийн ерөнхий газрын Мэдээлэл судалгааны төвийн дарга,
 Цагдаагийн хурандаа

Дуламсүрэнгийн Цэвээндулам

Эрх зүйч, философич
 Философийн ухааны магистр
 Цагдаагийн ерөнхий газрын Мэдээлэл судалгааны төвийн
 статистик мэдээллийн сангийн эрхлэгч, Цагдаагийн дэд
 хурандаа

ХОЁР. ХЯНАН ТОХИОЛДУУЛСАН*Сономцэрэнгийн Мэндсайхан*

ҮСХ-ны дарга

Баатарын Эрдэнэсүрэн

Үйлдвэрийн инженер-Эдийн засагч
 Эдийн засгийн ухааны доктор, профессор
 ҮСХ-ны дэд дарга

Дандарын Оюунчимэг

Эдийн засагч-Статистикч
 Эдийн засгийн ухааны доктор
 ҮСХ-ны Хүн ам, нийгмийн статистикийн газрын дарга

АГУУЛГА

ӨМНӨХ ҮГ	4
БҮЛЭГ 1. СУДАЛГААНЫ ЗОРИЛГО, МЭДЭЭЛЭЛ ЦУГЛУУЛАЛТ, БҮТЭЦ, ОЙЛГОЛТ, ТОДОРХОЙЛОЛТ	5
1.1 Судалгааны зорилго, мэдээлэл цуглуулалт	5
1.2 Судалгааны бүтэц	6
1.3 Ойлголт, тодорхойлолт	7
БҮЛЭГ 2. ГЭМТ ХЭРГИЙН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ	9
2.1 Гэмт хэргийн гаралтанд нөлөөлөх хүчин зүйлүүд	9
2.2 Бүртгээгдсэн гэмт хэргийн чиг хандлага	10
БҮЛЭГ 3. ГЭМТ ХЭРГИЙН ХОХИРОГЧИЙН ТАЛААР МОНГОЛ УЛСАД ХИЙСЭН СУДАЛГААНУУДЫН ҮР ДҮНГЭЭС	20
3.1 Судалгаануудын нийтлэг байдал	21
3.2 Гэмт хэргийн хохирогчийн дүр төрх	22
3.3 Мэдэх эрх	23
3.4 Аюулгүй байдлаа хангуулах эрх	23
3.5 Зөрчигдсэн эрхээ нөхөн сэргээлгэх, хохирлоо арилгуулах эрх	24
3.6 Нийгмийн халамж, дэмжлэг тусалцаа авах эрх	26
БҮЛЭГ 4. ХОХИРОГЧИЙН ДҮР ТӨРХӨД ХИЙСЭН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ, хууль сахиулах байгууллагаар	27
4.1 Гэмт хэргийн хохирогч гэж хэн бэ?	27
4.2 Бүртгээгдсэн гэмт хэргийн хохирогчийн дүр төрх	27
4.3 Гэр бүлийн хүчирхийлэл бол орчин цагийн боолчлол мөн	49
4.4 Бүртгээгдсэн гэмт хэргийн хохирогчийн дүр төрх, гэмт хэргийн төрлөөр....	52
4.5 Гэмт хэргийн хохирогчийн дүр төрх (ШЕЗ)	54
4.6 Гэмт хэргийн хохирогчийн дүр төрх (ШШГЕГ)	87
БҮЛЭГ 5. ХОХИРЛЫГ БАРАГДУУЛЖ БУЙ ХЭЛБЭР, ХОХИРОЛ НӨХӨН ТӨЛҮҮЛЭЛТИЙН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛД ХИЙСЭН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ, хууль сахиулах байгууллага бүрээр	98
5.1 Учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт (ЦЕГ)	98
5.2 Учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт (ШЕЗ)	105
5.3 Учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт (ШШГЕГ)	108
5.4 Хохирлын нөхөн төлүүлэлт (УПЕГ)	111
5.5 Учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт (АТГ)	113
5.6 Учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, хууль сахиулах байгууллагаар	114
БҮЛЭГ 6. ГЭМТ ХЭРГИЙН СТАТИСТИКИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН ЧАНАР, УЯЛДАА, ХОЛБОО хууль сахиулах байгууллага бүрээр	116
ДҮГНЭЛТ, ЗӨВЛӨМЖ	123

ӨМНӨХ ҮГ

НҮБ-ын Ерөнхий ассамблейн 1985 оны 40/34 дүгээр шийдвэрээр "Гэмт хэрэг болон албан тушаалын байдлаа урвуулан ашигласны улмаас хохирогчдын талаарх хууль цаазын үндсэн зарчмын тухай тунхаглал" батлагдсан нь дэлхийн улс орнуудад өөр өөрсдийн онцлогт тохирсон хохирогч судлалын бодлогыг боловсруулж хэрэгжүүлэх эрх зүйн гол үндэслэл болсон байна.

Нийгмийн хөгжлийн шалгуур үзүүлэлтүүдийн нэг нь тухайн нийгмийн гишүүд аливаа хууль бус үйл ажиллагаанаас хохирох эрсдлээс баттай хамгаалагдсан байх явдал юм.

Гэмт хэрэг бол өөрөө нийгмийн амьдралын сөрөг үр дагавар бөгөөд улс орны эдийн засаг доройтож ажилгүйдэл, ядуурал нэмэгдэж, үнэ, инфляци өсөхийн хирээр гэмт хэргийн гаралт ч бас нэмэгдэж байдаг зүй тогтолтой. Сүүлийн жилүүдэд гэмт хэрэг өсөхийн хирээр гэмт хэргийн улмаас хохирсон хохирогчийн тоо ч нэмэгдсээр байна.

Үндэсний статистикийн хороо статистикийн салбарыг 2011-2015 онд хөгжүүлэх хөтөлбөрийн хүрээнд 2014 онд гэмт хэргийн статистикийг боловсронгуй болгох, аргачлал арга зүйг олон улсын жишигт нийцрүүлэх, гэмт хэргийн статистикийн мэдээллийн хоёр дахь эх үүсвэр болсон хохирогчийн судалгааг зохион байгуулж явуулахаар төлөвлөөд ажиллаж байна.

Энэ удаа хохирогчийн судалгааны эхний шат болох хохирогчтой холбоотой мэдээлэлд үндэслэсэн баримтын судалгааг явуулж, тайланг Та бүхэнд толилуулж байна.

Энэхүү баримтын судалгаа нь Эрүүгийн гэмт хэргийн хохирогчийн талаарх албан ёсны мэдээлэлд үндэслэсэн анхны судалгаа юм. Уг судалгаанд олон улсын хүний эрхийн гэрээ конвенц, НҮБ-ын тунхаглал зарчмуудыг үндэс болгон Монгол Улсад хүний эрх, түүний дотроос гэмт хэргийн хохирогчийн эрх ямар хэмжээнд хамгаалагдаж байдаг, хохирогчийн эрхийн хамгаалалт хууль эрх зүйн онолын хэмжээнд ямар хэмжээнд байгаа, практик амьдрал дээр гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэний эрхийг төрийн зүгээс хэрхэн хамгаалдаг, гэмт хэргийн хохирогчийн ямар төрлийн хохирлыг нөхөн төлүүлж байгаа, гэмт хэргийн статистикийн мэдээллийн дотор хохирогчтой холбоотой мэдээлэл ямар хэмжээнд байдаг, хууль сахиулах байгууллагууд гэмт хэргийн статистикийн мэдээлэл цуглуулалтад хэрхэн оролцдог гэх мэтчлэн олон асуудалд хариулт өгөхийг зорьсон болно.

Хохирогчийн эрхийн асуудал нь хүний эрхийн асуудал бөгөөд дэлхийн олон орнууд хүний эрх, түүний дотроос хохирогчийн эрхийн асуудлыг эртнээс судлан иргэдийнхээ эрхийг хамгаалж ирсэн түүхтэй. Монгол Улсад ч хохирогчийн эрхийг хамгаалах, хууль эрх зүйн орчинг сайжруулах чиглэлээр Хууль зүйн яам болон Төрийн бус байгууллагуудаас хийсэн хорь гаруй судалгаа байна. Гэвч эдгээр судалгаануудад хохирогчийн эрхийг хамгаалах хууль эрх зүйн орчинг сайжруулах чиглэлд илүү анхаарчээ. Иймээс хохирогчийн талаарх албан ёсны мэдээлэлд үндэслэн үнэлэлт дүгнэлт өгөх зайлшгүй хэрэгцээ шаардлага бидэнд тулгарсан юм.

Хохирогчийн талаарх мэдээлэлд үндэслэсэн баримтын судалгааг явуулахад хамтран ажилласан Монгол Улсын Хууль зүйн яам, Улсын Прокурорын ерөнхий газар, Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар болон энэхүү судалгааны мэдээллийн үндэс суурийг бүрдүүлж, сэтгэл, зүтгэл гарган, гар нийлж ажилласан Цагдаагийн ерөнхий газрын Мэдээлэл, технологийн төвийн хамт олонд гүн талархалаа илэрхийлье.

БҮЛЭГ 1. СУДАЛГААНЫ ЗОРИЛГО, МЭДЭЭЛЭЛ ЦУГЛУУЛАЛТ, БҮТЭЦ, ОЙЛГОЛТ, ТОДОРХОЙЛОЛТ

1.1 СУДАЛГААНЫ ЗОРИЛГО, МЭДЭЭЛЭЛ ЦУГЛУУЛАЛТ

Үндэсний статистикийн хороо Статистикийн салбарыг 2011-2015 онд хөгжүүлэх үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хүрээнд гэмт хэргийн улмаас хохирсон хохирогчийн судалгааг явуулахаар төлөвлөн ажиллаж байна. Судалгааны эхний шатанд улсын хэмжээнд байгаа хохирогчтой холбоотой тоо, мэдээлэл болон хохирогчийн талаар хийсэн судалгааны мэдээлэлд үндэслэн Монгол Улс дахь Эрүүгийн гэмт хэргийн хохирогчийн дүр төрх, ямар төрлийн гэмт хэргийн улмаас иргэн, байгууллагад ямар хэлбэрийн хохирол учирдаг, түүнийг хэрхэн барагдуулдаг, хохирогчийн эрхийн хамгаалалт Монгол Улсад ямар хэмжээнд байгаа, ямар төрлийн хохирлыг барагдуулж байгаа, Хууль сахиулах байгууллагуудын мэдээллийн чанар, уялдаа, холбоо, үзүүлэлтийн оновчтой байдал, хохирогчийн эрхийг хамгаалах талаар хийгдэж буй тусламж үйлчилгээний талаар судлахыг зорилго. НҮБ-ын Гэмт хэрэг мансууруулах бодистой тэмцэх газар болон Европын эдийн засгийн комиссоос гаргасан Хохирогчийн судалгааны гарын авлагад өгүүлсэнчлэн “Хохирогчийн судалгаа” нь зөвхөн гэмт хэргийн хохирогчийн талаар судлаад зогсдоггүй, гэмт хэргийн чиг хандлага, төрлийг олон талаас нь нарийвчлан судалгаараа бусад судалгаануудаас ялгарах онцлогтой. Маш их өргөн хүрээтэй мэдээллийг хамардаг учраас судалгааны зорилго тодорхой байх ёстой байдаг. Энэ л жишгийн дагуу баримтын судалгааныхаа зорилгыг дараах байдлаар тодорхойлсон болно. Үүнд:

- *Гэмт хэргийн хохирогч гэж хэн бэ?*
- *Монгол Улсад Эрүүгийн гэмт хэргийн хохирогчийн эрх зүйн байдал ямар хэмжээнд байгаа вэ?*
- *Эрүүгийн гэмт хэргийн улмаас хохирч буй иргэн, байгууллагын дүр төрх, учирч буй хохирол*
- *Хууль сахиулах байгууллагуудын аль шатанд нөхөн төлүүлэлт ямар хэмжээнд явагддаг вэ?*
- *Хохирогчийн эрхийг хамгаалах тусламж дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа*
- *Гэмт хэргийн статистикийн мэдээллийн чанар, уялдаа холбоо*

Дэлхийн олон орнууд гэмт хэргийн чиг хандлага, төрөл, хохирогчийн эрхийн хамгаалалт, хохирогчийн дүр төрхийг тодорхойлох, хохирлын нөхөн төлүүлэлт, хохирогчид тусламж дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа болон хууль эрх зүйн орчинг сайжруулах, зорилгоор олон судалгааг явуулж иржээ. Харин Монгол Улсын хувьд гэмт хэргийн чиг хандлага, хохирогч судлалын талаарх анхны албан ёсны судалгаа нь энэхүү хохирогчийн талаарх мэдээлэлд үндэслэсэн баримтын судалгаа болж байна.

Баримтын судалгаагаар Цагдаагийн ерөнхий газар, Улсын Прокурорын ерөнхий газар, Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газрын 2007-2013 оны хохирогчтой холбоотой тоо, мэдээллийг цуглуулж, боловсруулсан болно.

1.2 СУДАЛГААНЫ БҮТЭЦ

Баримтын судалгааны тайлан нь зургаан бүлэг, дүгнэлт, зөвлөмж, хавсралтаас бүрдэнэ.

Нэгдүгээр бүлэгт- Судалгааны зорилго, мэдээлэл цуглуулалт, бүтэц, ойлголт, тодорхойлолтыг тусгав.

Хоёрдугаар бүлэгт– Бүртгэгдсэн гэмт хэргийн чиг хандлага, нөлөөлөх хүчин зүйлүүдийг тусгав.

Гуравдугаар бүлэгт - Хууль зүй яам болон төрийн бус байгууллагуудын гэмт хэргийн хохирогчийн талаар хийсэн судалгаануудын үр дүнг харьцуулан судлав.

Дөрөвдүгээр бүлэгт- Гэмт хэргээс хохирсон хохирогчийн дүр төрхийг Цагдаагийн ерөнхий газар, Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газрын 2007-2013 оны захиргааны болон албан ёсны мэдээлэлд үндэслэн судлав.

Тавдугаар бүлэгт- Гэмт хэргийн улмаас иргэн, байгууллагад учирсан хохирол, түүний нөхөн төлүүлэлт, хохирлын хэлбэр, хохирол үүссэн шалтгааныг Цагдаагийн ерөнхий газар, Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, Улсын Прокурорын ерөнхий газар, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх газрын 2007-2013 оны захиргааны болон албан ёсны мэдээлэлд үндэслэн тусгав.

Зургаадугаар бүлэгт- Гэмт хэргийн статистикийн мэдээллийн чанар, уялдаа холбоо өнөөгийн түвшинд ямар байгааг тодорхойлохыг зорив.

Судалгааны төгсгөлд дүгнэлт, бодлогын зөвлөмжийг тусгав. Мөн гэмт хэргийн хохирогчийн шинж байдал, түүнд учирсан хохирол, хохирлын нөхөн төлүүлэлтийн талаарх гол гол үзүүлэлтийг хэрэглэгчдэд зориулан бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр боловсруулж хавсаргав.

1.3 ОЙЛГОЛТ, ТОДОРХОЙЛОЛТ

Гэмт хэргийн статистикт холбогдох ойлголт, тодорхойлолтуудыг Монгол Улсын Эрүүгийн хууль болон бусад хууль тогтоомж, Олон улсын гэрээ конвенц, эрхийн актууд, НҮБ-ын хохирогчийн талаарх тунхаглал, зарчим, НҮБСК болон НҮБ-ын Гэмт хэрэг мансууруулах бодистой тэмцэх газар, Европын Эдийн засгийн комиссоос гаргасан гэмт хэргийн статистикийн гарын авлага, зөвлөмж, ангилалаас авч ашигласан болно.

№	Ойлголт	Тодорхойлолт
1	Гэмт хэрэг	Эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээр Монгол Улсын Эрүүгийн хуульд заасан, нийгэмд аюултай, гэм буруутай үйлдэл, эс үйлдэхүйг (<i>Монгол Улсын Эрүүгийн хууль</i>)
2	Хохирогч	“Хохирогч” гэж гэмт хэрэг, эрх мэдлээ хортойгоор ашигласан болон хүний эрх, хүмүүнлэгийн эрх зүйг зөрчсөн үйлдэл, эс үйлдлийн улмаас бие эрхтэн, оюун сэтгэхүйн хэвийн үйл ажиллагаа алдагдсан, сэтгэл санааны зовлон шаналалд автсан, эд материалын хохирол хүлээсэн, үндсэн эрх, эрх чөлөө нь ноцтой зөрчигдсэн хувь хүн болон хэсэг бүлэг хүмүүсийг(<i>НҮБ-ын тунхаглал</i>)
3	Хохирол	Эрүүгийн хуулийг зөрчсөн үйлдэл, эс үйлдэхүйн улмаас бие мах бодийн гэмтэл учирсан болон сэтгэл санааны дарамтанд орсон, эд хөрөнгийн хохирол учирсан, эсхүл үндсэн эрх нь зөрчигдсэн зэргийг (<i>НҮБ-ын тунхаглал</i>)
4	Нөхөн төлбөр	Хүний эрх, эрх чөлөөний зөрчлийн хир хэмжээ, учруулсан хор уршигт дүйцэхүйц байх ёстой бөгөөд хохирогчийн эрх, эрх чөлөө, хувийн байдал, гэр бүл, эд хөрөнгө, хөдөлмөр эрхлэлт, сургууль, боловсролын түвшинг аль болох өмнө нь байсан хэмжээнд нь сэргээн бүрдүүлэхийг (<i>НҮБ-ын тунхаглал</i>)
5	Хохирогчийн эрх зүйн байдал	Иргэн нь эрх, эрх чөлөөгөө зөрчигдсэн гэж үзвэл уул эрхээ хамгаалуулахаар шүүхэд гомдол гаргах, бусдын хууль бусаар учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх, өөрийгөө өмгөөлөх, хууль зүйн туслалцаа авах, нотлох баримтыг шалгуулах, шударга шүүхээр шүүлгэх, шүүх ажиллагаанд биеэр оролцох, шүүхийн шийдвэрийг давж заалдах эрхтэй (<i>Монгол Улсын Үндсэн хууль</i>)
6	Хохирогчийн үүрэг	Хэрэг бүртгэгч, мөрдөн байцаагч, прокурор, шүүгчийн дуудснаар ирэх, хэргийн талаар үнэн зөв мэдүүлэг өгөх, өөрт илэрхий болсон хэргийн талаарх мэдээ сэлт задруулахгүй байх, шүүх хуралдаан болон байцаан шийтгэх ажиллагааны журмыг сахих (<i>Монгол Улсын Эрүүгийн хууль</i>)
7	Иргэний нэхэмжлэгч	Гэмт хэргийн улмаас учирсан эд хөрөнгийн болон эд хөрөнгийн бус хохирол хүлээсэн, түүнийгээ нөхөн төлүүлэх буюу сэргээлгэхээр шаардлага тавьж байгаа иргэн, хуулийн этгээдийг иргэний нэхэмжлэгч (<i>Монгол Улсын Эрүүгийн хууль</i>)
8	Хохирол арилгуулах эрх	Монгол Улсын иргэн, гадаадын иргэн, харъяалалгүй хүн нь хэрэг бүртгэгч, мөрдөн байцаагч, прокурор, шүүгчийн хууль зөрчсөн ажиллагааны улмаас учирсан эд хөрөнгийн хохирлоо нөхөн төлүүлэх, сэтгэл санааны үр дагавраа арилгуулах болон тэтгэвэр, тэтгэмж авах, орон сууц эзэмших хийгээд бусад эрхээ нөхөн сэргээлгэх эрхтэй. (<i>Монгол Улсын Эрүүгийн хууль</i>)

9 Хохирлыг нөхөн төлүүлэх үндэслэл	Иргэнийг хууль бусаар ял шийтгэсэн, баривчилсан, цагдан хорьсон, албан үүргээ биелүүлэхийг түр түдгэлзүүлсэн, эмнэлгийн байгууллагад байлгасан, албадан эмчлэх арга хэмжээ хэрэглэсний улмаас учирсан хохирлыг хэрэг бүртгэгч, мөрдөн байцаагч, прокурор, шүүгчийн гэм бурууг үл харгалзан төр хариуцан арилгана. (Монгол Улсын Эрүүгийн хууль)
10 Хуулийн этгээдэд хохирлыг нөхөн төлөх	Хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалт явуулах болон прокурор, шүүхийн байгууллагын хууль бус ажиллагааны улмаас хуулийн этгээдэд учирсан хохирлыг төр хариуцна. (Монгол Улсын Эрүүгийн хууль)
11 Хохирлыг арилгуулах тухай нэхэмжлэл гаргах	Хууль зөрчсөн ажиллагааны улмаас учирсан хохирлыг арилгуулах тухай өргөдлийг иргэн өөрөө буюу түүний хууль ёсны төлөөлөгч, эсхүл тухайн иргэний итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч, түүнчлэн өмгөөлөгч гаргаж болно. (Монгол Улсын Эрүүгийн хууль)
13 Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг	Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэгт 91-107-р зүйл анги буюу хүнийг санаатай алах, эхн нь нярай хүүхдээ алах, санаа сэтгэл нь хүчтэй цочирдон давчдсан үед бусдыг санаатай алах, бусдыг болгоомжгүй алах, бусдыг амиа хорлоход хүргэх, бусдын бие махбодид хүнд, хүндэвтэр, хөнгөн гэмтэл учруулах, тарчлаах зүйл ангиудыг хамааруулна. (Монгол Улсын Эрүүгийн хууль)
14 Бусдын бие махбодид гэмтэл учруулах гэмт хэрэг	Бусдын бие махбодид гэмтэл учруулах гэмт хэрэгт хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргээс зөвхөн бусдын биед учруулсан хохирлыг санаатай буюу болгоомжгүй байдлаар хүнд, хүндэвтэр, хөнгөн хэлбэрээр учруулсан гэмтлийг (Монгол Улсын Эрүүгийн хууль)
15 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	Монгол Улсын Эрүүгийн хуулийн 21-р бүлэг-Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэгт танхайрах, зохион байгуулалттай бүлэг, гэмт бүлэглэл, галт зэвсэг, байлдааны галт хэрэгсэл, хар тамхи, мансууруулах бодис буюу хордуулах цацраг идэвхт тэсэрч дэлбэрэх бодисыг хууль бусаар хил нэвтрүүлэх, уулгалан довтлох, зандалчлах, терроризм, аюулгүй ажиллагааны журам зөрчих, нийтийн эмх замбараагүй байдал буй болгох зүйл ангиудыг (Монгол Улсын Эрүүгийн хууль)
16 Өмчлөх эрхийн эсрэг	Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэгт бусдын эд хөрөнгийг хулгайлах, булаах, дээрэмдэх, залилан мэхэлж авах, завших, үрэгдүүлэх, бусдын эд хөрөнгөнд болгоомжгүйгээр хохирол учруулах, бусдын эд хөрөнгийг санаатайгаар устгах, гэмтээх, өмчлөгчийн эрхийг зөрчих зэрэг зүйл ангиудыг (Монгол Улсын Эрүүгийн хууль)
17 Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэрэг	Тээврийн хэрэгслийн аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэрэгт Тээврийн хэрэгслийн аюулгүй байдал, ашиглалтын журам зөрчих, зам тээврийн ослын үед үүргээ биелүүлэхгүй байх, зугатаах, согтуурсан буюу мансуурсан хүнээр тээврийн хэрэгсэл жолоодуулах, жолоогоо бусдад шилжүүлэх, төмөр зам, усан болон агаарын тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал болон техник ашиглалтын журам зөрчих, агаарын хөлөг авч зугтаах, Олон улсын нислэгийн журам зөрчих, тээврийн хэрэгсэл, зам харилцааны төхөөрөмжийг эвдэх, гэмтээх зэрэг зүйл ангиудыг (Монгол Улсын Эрүүгийн хууль)

БҮЛЭГ 2. ГЭМТ ХЭРГИЙН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ

2.1 Гэмт хэргийн гаралтанд нөлөөлөх хүчин зүйлүүд

Гэмт хэргийн гаралт, түүний хандлага, бүтэц, тархалт, гэмт хэрэг үйлдэгчдийн байдалд нөлөөлдөг үндсэн 3 хүчин зүйл байдаг:

- Эдийн засгийн хүчин зүйл
- Нийгмийн орчин
- Гэр бүлийн хүчин зүйл

Эдийн засгийн хүчин зүйлд санхүүгийн нөөцийн хомс байдал, ядуурал, боловсрол олж авах болон ажил эрхлэх боломж муу байх, орон сууцны нөхцөл муу байх, байгууллагын хариуцлага зэрэг олон зүйлүүд багтаж байдаг.

Нийгмийн орчны хүчин зүйлд гэр бүлд үзүүлэх дэмжлэг бага байх, хүүхэд, хувь хүний төлөвшилд анхаарал бага тавих, иргэдийн чөлөөт цагаа зөв зохистой өнгөрүүлэх орчин, нөхцөл муу зэрэг олон зүйлүүд багтдаг.

Гэр бүлийн хүчин зүйлд дараах зүйлүүд ордог. Үүнд:

- Эцэг, эхийн үл нийцэх байдал, хоорондын зөрчил
- Эцэг эх гэмт хэрэг үйлдэх, хэрэгт холбогдох
- Бие биеэ үл хүндэтгэх, хариуцлага хүлээхгүй байх
- Хүүхэдтэй зүй бусаар харьцах, хүчирхийлэх, хайхрахгүй байх
- Гэр бүлийн хүчирхийлэл

ГЭМТ ХЭРГИЙН ГАРАЛТАНД НӨЛӨӨЛДӨГ ХҮЧИН ЗҮЙЛҮҮД

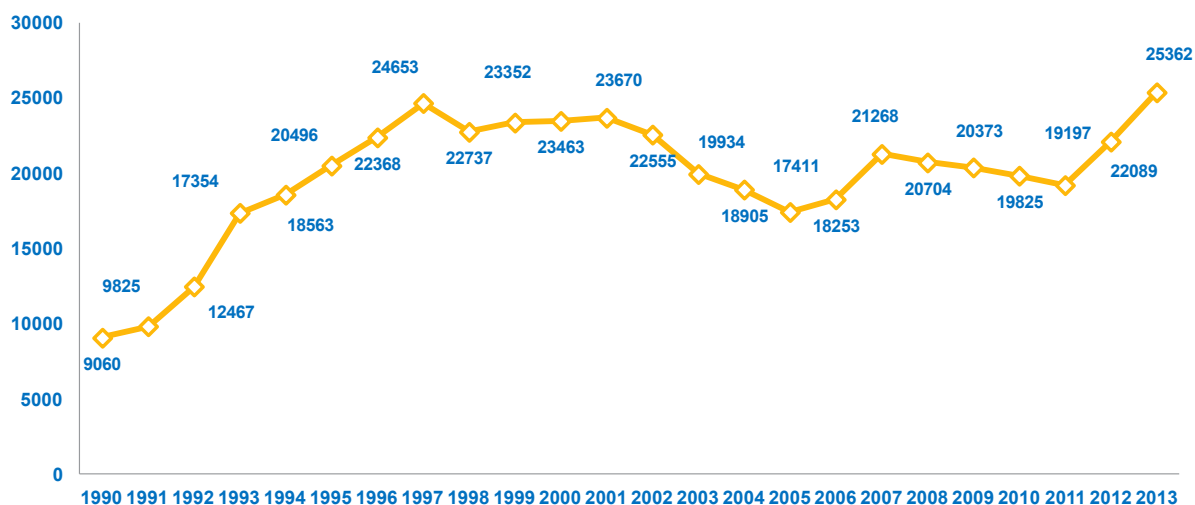

2.2 Бүртгэгдсэн гэмт хэргийн чиг хандлага (ЦЕГ)

Гэмт хэрэг бол өөрөө нийгмийн амьдралын сөрөг үр дагавар бөгөөд эдийн засаг доройтож ажилгүйдэл, ядуурал нэмэгдэхэд гэмт хэрэг ч бас нэмэгдэж байдаг. Сүүлийн жилүүдэд гэмт хэрэг өсөхийн хирээр хохирогчийн тоо ч нэмэгдсээр байна.

Улсын хэмжээнд 2013 онд 25.4 мянган гэмт хэрэг бүртгэгдсэн нь 2000 оныхоос 1899 хэрэг буюу 8.1 хувь, 2005 оныхоос 7951 хэрэг буюу 45.7 хувь, 2007 оныхоос 4094 хэрэг буюу 19.2 хувь, 2012 оныхоос 3273 хэрэг буюу 14.8 хувиар нэмэгдсэн байна. (Зураг 2.2.1).

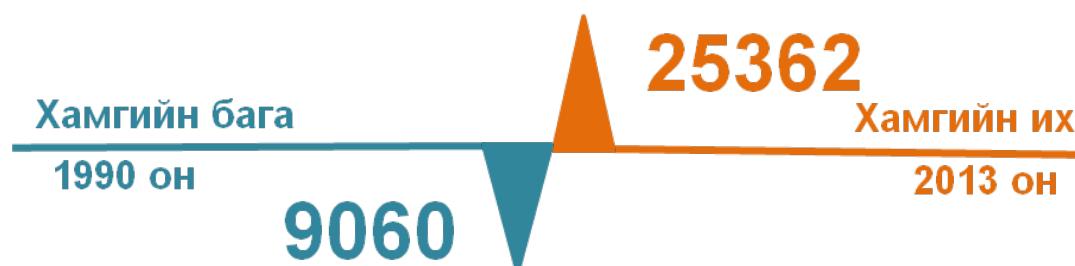
Зураг 2.2.1 Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг, 1990-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Бүртгэгдсэн гэмт хэргийн тоо нэмэгдэж байгаа нь нэг талаас хэрэг бүртгэл сайжрах, сэжигтэн холбогдогч нь тогтоогдоогүй байсан хэрэг илрэх гэх мэт эерэг тал байвч нөгөө талаас нийгмийн тогтворгүй байдал, амьжиргааны түвшний доройтол, ажилгүйдлээс шалтгаалж гэмт хэргийн гаралт нэмэгдсэнтэй холбоотой. Сүүлийн 20 гаруй жилийн хугацаанд хамгийн бага гэмт хэрэг бүртгэгдсэн жил 1990 он, хамгийн олон хэрэг бүртгэгдсэн жил 2013 он байна.

Зураг 2.2.2 Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг, сүүлийн 20 жилд

Улсын хэмжээнд 2013 онд бүртгэгдсэн гэмт хэргийн 14.9 хувь нь Төвийн бүсэд, 11.5 хувь нь Хангайн бүсэд, 6.1 хувь нь Баруун бүсэд, 5.9 хувь нь Зүүн бүсэд бүртгэгдсэн бөгөөд нийт гэмт хэргийн 60.8 хувь нь нийслэлд, 38.4 хувь нь аймгуудад,

0.4 хувь нь төмөр замын цагдаагийн хэлтэст, 0.3 хувь нь иргэний агаарын тээврийн салбарт, 0.1 хувь нь бусад газарт бүртгэгджээ.

2013 оны байдлаар бүртгэгдсэн 10 хэрэг тутмын 6 нь нийслэлд, 4 нь аймаг, орон нутагт, 2 нь аймгийн төвд, 3 нь согтуугаар үйлдэгдсэн, 1 нь эмэгтэйчүүд оролцсон гэмт хэрэг байна.

Бүртгэгдсэн 10 хэрэг тутмын 4 нь өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг, 3 нь хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг байна. Өмчлөх эрхийн эсрэг 10 хэрэг тутмын 7 нь бусдын эд хөрөнгийг хулгайлах хэрэг, 5 нь хувийн өмчийг хулгайлах хэрэг байна.

Бүртгэгдсэн нийт гэмт хэргийн 45.4 хувийг хүндэвтэр, 45.9 хувийг хөнгөн, 7.0 хувийг хүнд, 1.7 хувийг онц хүнд хэрэг эзэлж, 2012 оныхоос хөнгөн хэргийн эзлэх хувь 2.3 пунктээр нэмэгдэж, онц хүнд хэргийнх 0.5 пункт, хүнд хэргийнх 1.7 пункт, хүндэвтэр хэргийнх 0.1 пунктээр буурав. (Хүснэгт 2.2.1)

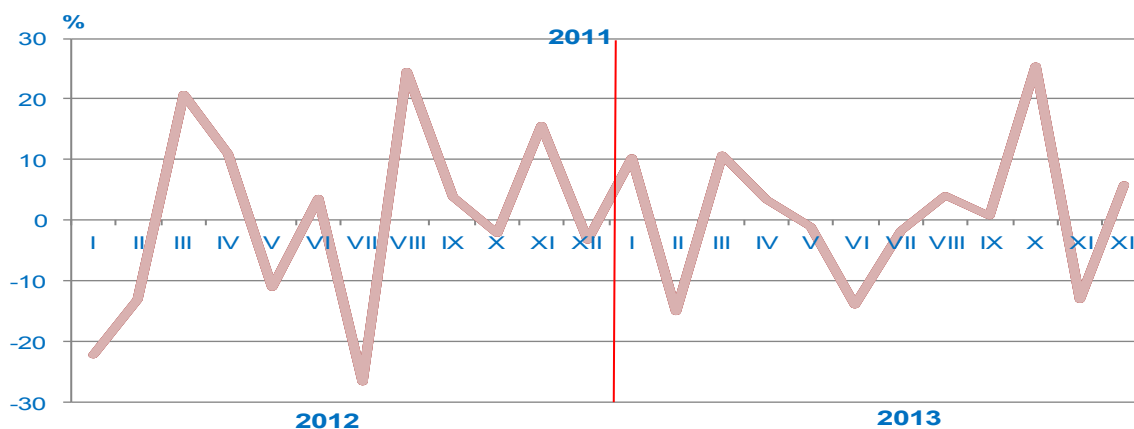
Хүснэгт 2.2.1 Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг, ангиллаар, 2007-2013 он

Үзүүлэлт	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг	21 268	20 704	20 373	19 825	19 197	22 089	25 362
Гэмт хэргийн ангиллаар							
Хөнгөн	7 881	7 854	7 857	8 151	7 977	9 637	11 648
Хүндэвтэр	9 786	10 165	10 006	9 219	8 889	10 041	11 514
Хүнд	3 158	2 352	2 126	2 014	1 823	1 914	1 766
Онц хүнд	443	333	384	441	508	497	434

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Гэмт хэргийн өсөлт, бууралтыг 2012-2013 оны сараар авч үзэхэд, 2012 оны 1,3, 4,8, 9,10, 12-р сар, 2013 оны 1,4, 5, 7, 10, 12 - р саруудад өссөн дүнтэй, бусад саруудад буурсан байна. Эндээс үзэхэд жил бүрийн 1, 4, 10, 12-р саруудад гэмт хэрэг тогтмол нэмэгддэг байна (Зураг 2.2.3).

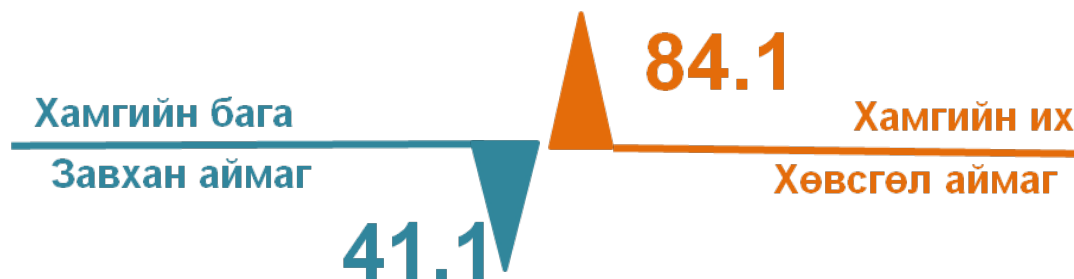
Зураг 2.2.3 Гэмт хэргийн өсөлт, бууралт, өмнөх сартай харьцуулсан хувиар, 2012-2013 он

Гэмт хэргийн илрүүлэлт гэдэг нь бүртгэгдэх үедээ сэжигтнээр тооцвол зохих этгээд нь тогтоогдоогүй хэргээс гэмт хэрэг үйлдсэн эзнийг нь тогтоож ял сонгосон хэргийн хувийн жингээр тооцогддог чанарын үзүүлэлт юм.

2013 оны байдлаар гэмт хэргийн илрүүлэлт Завхан аймагт хамгийн бага, Хөвсгөл аймагт хамгийн өндөр байна. Гэмт хэргийн илрүүлэлт улсын дунджаар 58.5 хувь, нийслэлд 56.5 хувь, аймгуудад 41.1-84.1 хувьтай байна.

Зураг 2.2.4 Гэмт хэргийн илрүүлэлт, хувиар, 2013 он

Гэмт хэргийн илрүүлэлт 2013 онд нийслэлд өмнөх оныхоос 2.2 пунктээр буурахад Баянгол, Хан-Уул, Багануур дүүргүүдэд гэмт хэргийн илрүүлэлт 2.2-3.6 пунктээр буурсан нь голлон нөлөөлжээ. Бусад дүүргүүдэд гэмт хэргийн илрүүлэлт нэмэгдсэн байна.

Зураг 2.2.5 Гэмт хэргийн илрүүлэлт, дүүргээр, хувиар, 2013 он

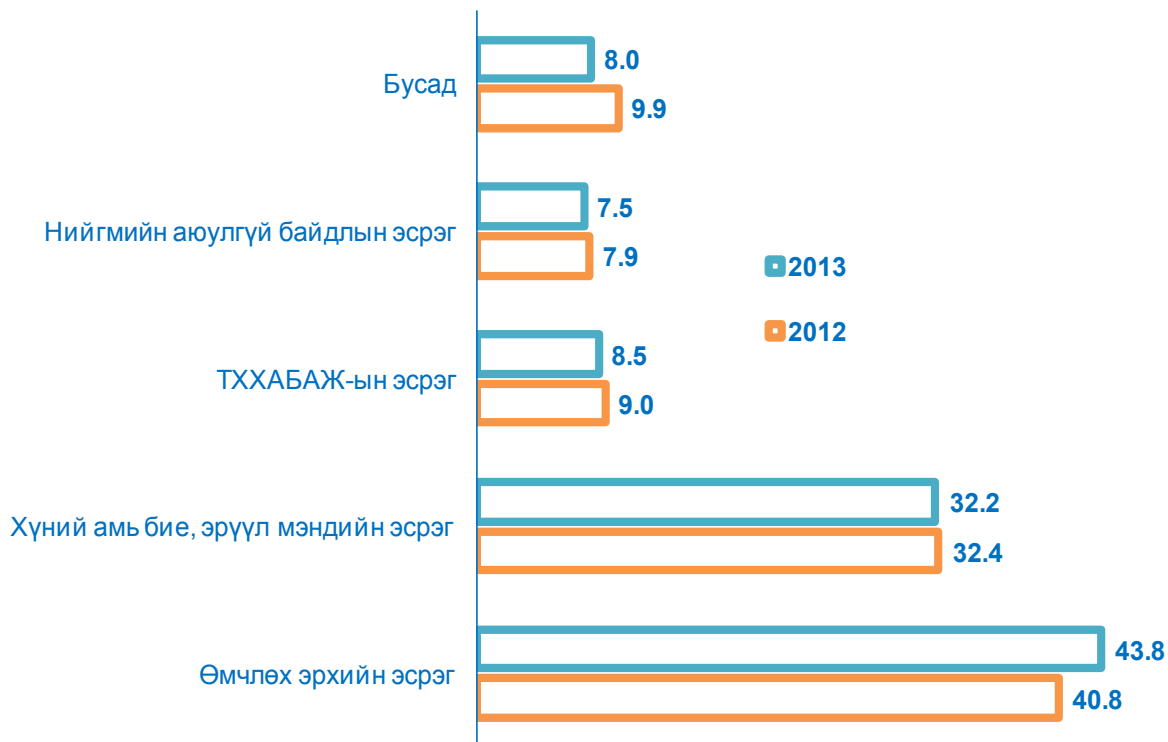

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

БҮРТГЭГДСЭН ГЭМТ ХЭРЭГ, ТӨРЛӨӨР

Бүртгэгдсэн гэмт хэргийг төрлөөр нь авч үзвэл 2013 онд нийт гэмт хэрэгт Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг 43.8 хувь, Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг 32.2 хувь, Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэрэг 8.5 хувь, Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг 7.5 хувь, бусад гэмт хэрэг 8.0 хувийг эзэлж байна.

Зураг 2.2.6 Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг, төрөл, дүнд эзлэх хувиар, 2012-2013 он

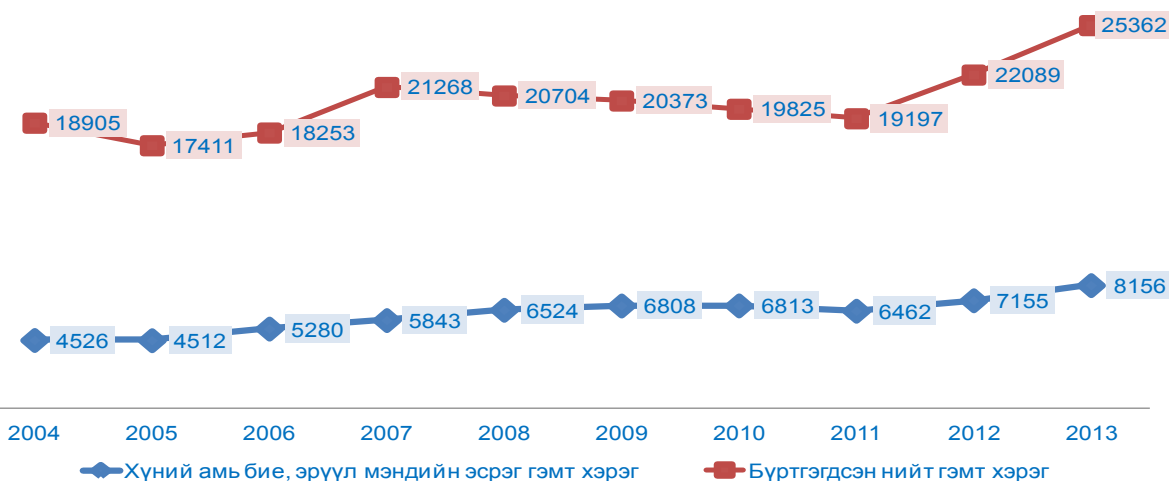
Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг

Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг 2013 онд 8156 бүртгэгдсэн нь өмнөх оны мөн үеийнхээс 1001 буюу 14.0 хувиар нэмэгджээ. Энэ төрлийн гэмт хэрэг 2010 он хүртэл тасралтгүй өсч байснаа 2011 онд буурч, сүүлийн жилүүдэд нэмэгдэж байна.

Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн 92.7 хувийг бусдын биед гэмтэл учруулах гэмт хэрэг эзэлж байгаа бөгөөд өмнөх оныхоос 1.2 пунктээр нэмэгджээ. Бусдыг санаатай болон болгоомжгүй алах гэмт хэргийн энэ төрлийн хэрэгт эзлэх хувь буурсан байна.

Зураг 2.2.7 Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг, 2004-2013 он

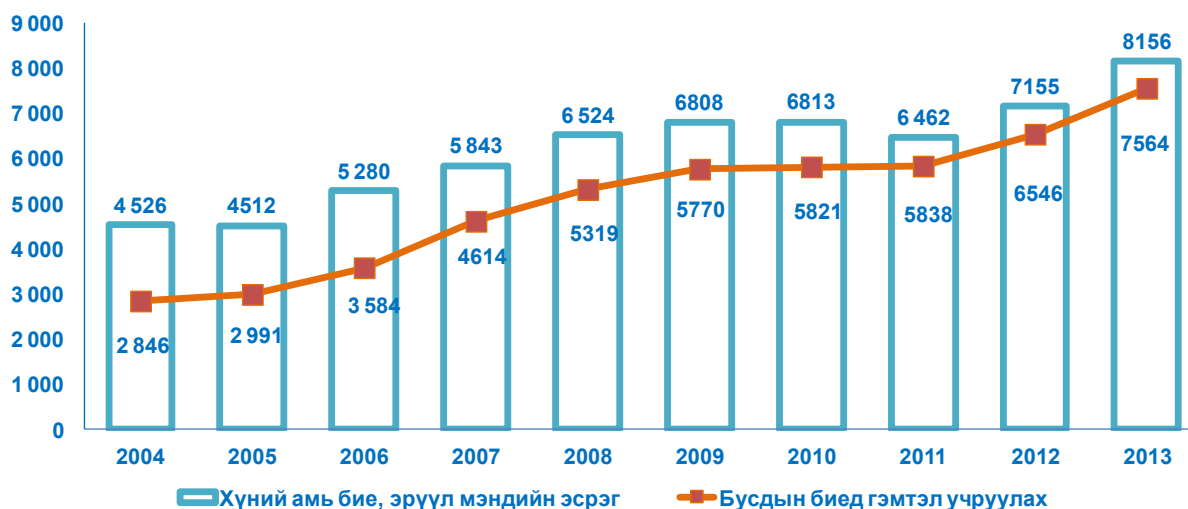
Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн 57.3 хувь нь Улаанбаатар хотод бүртгэгдсэн бөгөөд Дархан-Уул (303), Төв (253), Сэлэнгэ (255), Баян-Өлгий(224), Орхон (218), Өвөрхангай (208), аймагт энэ төрлийн гэмт хэргийн гаралт бусад аймгийнхаас их байна. Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн илрүүлэлт улсын хэмжээнд 85.1 хувь байгаа нь 2012 оныхоос 10.5 пунктээр нэмэгджээ.

Хүснэгт 2.2.2 Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг, 2004-2013 он

Хэргийн төрөл	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг	4 526	4 512	5 280	5 843	6 524	6 808	6 813	6 462	7 155	8 156
Үүнээс:										
Хүнийг санаатай алах	335	310	311	300	213	223	230	262	231	204
Бусдыг болгоомжгүй алах	19	16	15	14	23	16	15	21	14	21
Бусдын биед гэмтэл учруулах	2 846	2 991	3 584	4 614	5 319	5 770	5 821	5 838	6 546	7 564
Бусдыг амиа хорлоход хүргэх	1 293	1 167	1 340	888	945	764	727	314	324	323
Амиа хорлосон хүн	-	-	-	-	-	-	119	51	46	48
Золгүй явдлаас нас барсан	-	-	-	-	-	-	608	263	278	275
Бусад	33	28	30	27	24	35	20	27	40	44
Дүнд харьцуулсан хувь										
Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Үүнээс:										
Хүнийг санаатай алах	7.4	6.9	5.9	5.1	3.3	3.3	3.4	4.1	3.2	2.5
Бусдыг болгоомжгүй алах	0.4	0.4	0.3	0.2	0.4	0.2	0.2	0.3	0.2	0.3
Бусдын биед гэмтэл учруулах	62.9	66.3	67.9	79.0	81.5	84.8	85.4	90.3	91.5	92.7
Бусдыг амиа хорлоход хүргэх	28.6	25.9	25.4	15.2	14.5	11.2	10.7	4.9	4.5	3.9
Амиа хорлосон хүн	-	-	-	-	-	-	16.4	16.2	14.2	14.9
Золгүй явдлаас нас барсан	-	-	-	-	-	-	83.6	83.8	85.8	85.1
Бусад	0.7	0.6	0.6	0.5	0.4	0.5	0.3	0.4	0.6	0.6

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

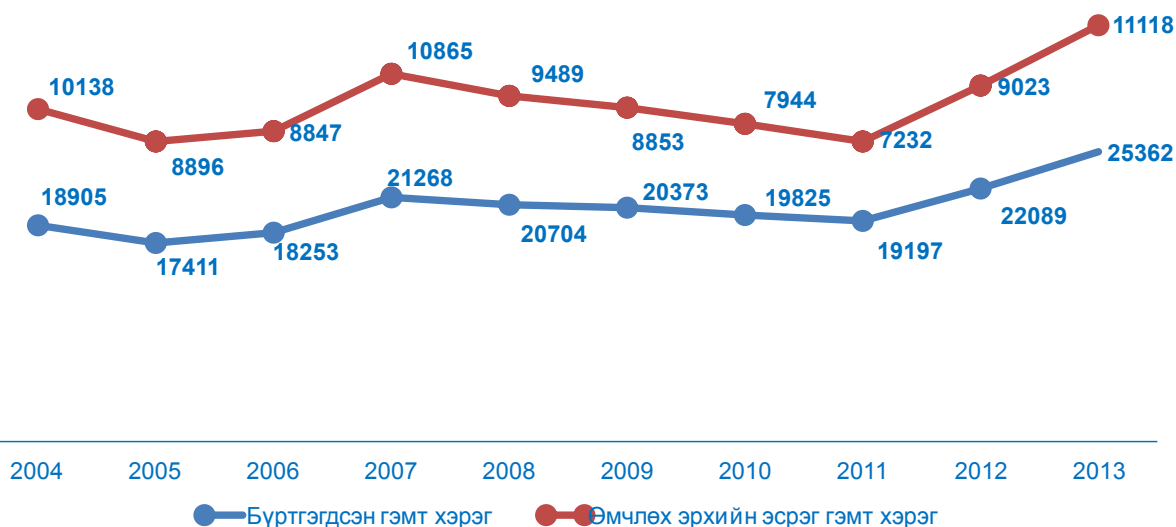
Зураг 2.2.8 Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг ба бусдын биед гэмтэл учруулах гэмт хэргийн харьцаа, 2004-2013 он

Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг

Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн тоо 2013 онд 11118 бүртгэгдэж, өмнөх оныхоос 2095 хэрэг буюу 23.2 хувиар өсөхөд энэ төрлийн гэмт хэргийн 70.9 хувийг эзэлж буй хулгайн хэрэг 1618-аар, халаасны хулгайн хэрэг 177-оор, бусдын эд хөрөнгийг залилан мэхэлж, авах хэрэг 133-аар өссөн нь голлон нөлөөлжээ. Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн бүрэлдэхүүнд ордог дийлэнх төрлийн гэмт хэрэг сүүлийн жилүүдэд өсөх хандлагатай хэдий ч авто тээврийн хэрэгсэл хулгайлах хэрэг 21.5 хувиар буурсан байна. (Хүснэгт 2.2.3)

Зураг 2.2.9 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг, 2004-2013 он

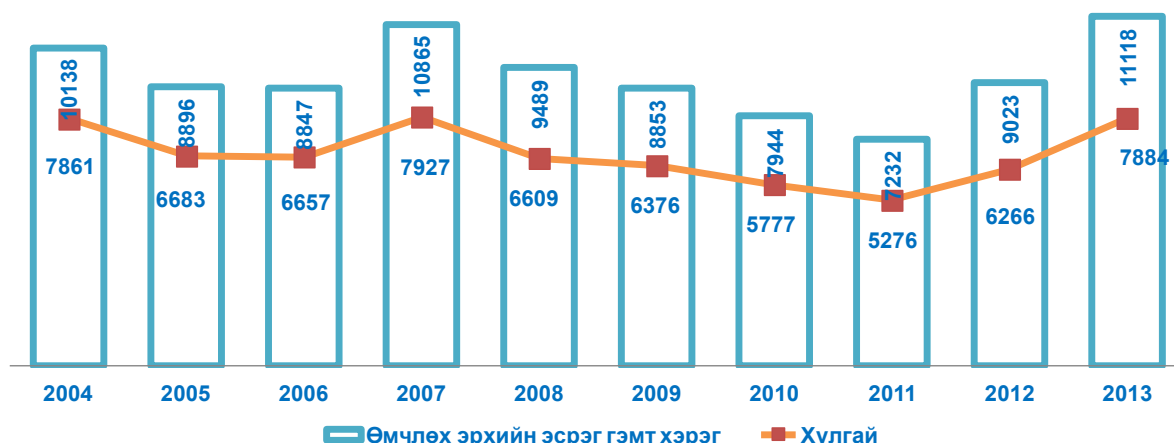
Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн 64.6 хувь нь Улаанбаатар хотод бүртгэгдсэн бөгөөд Төв (402), Дорнод (387), Дархан-Уул (288), Орхон (262), Хэнтий (207), Сэлэнгэ (205) аймагт энэ төрлийн гэмт хэргийн гаралт бусад аймгийнхаас их байна. Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн илрүүлэлт улсын хэмжээнд 51.8 хувь байгаа нь өмнөх оныхоос 0.2 пунктээр өсчээ.

Хүснэгт 2.2.3 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг, 2004-2013 он

Хэргийн төрөл	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Бүгд	10 138	8 896	8 847	10 865	9 489	8 853	7 944	7 232	9 023	11 118
Үүнээс:										
Хулгай	7 861	6 683	6 657	7 927	6 609	6 376	5 777	5 276	6 266	7 884
Булаалт	328	327	418	703	354	167	143	137	179	227
Дээрэм	655	584	455	656	818	754	520	536	552	620
Залилан	697	678	669	816	866	801	764	688	1 098	1 231
Завших, үрэгдүүлэх	338	371	341	357	331	348	337	202	269	326

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Зураг 2.2.10 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг ба хулгайн хэргийн харьцаа, 2004-2013 он

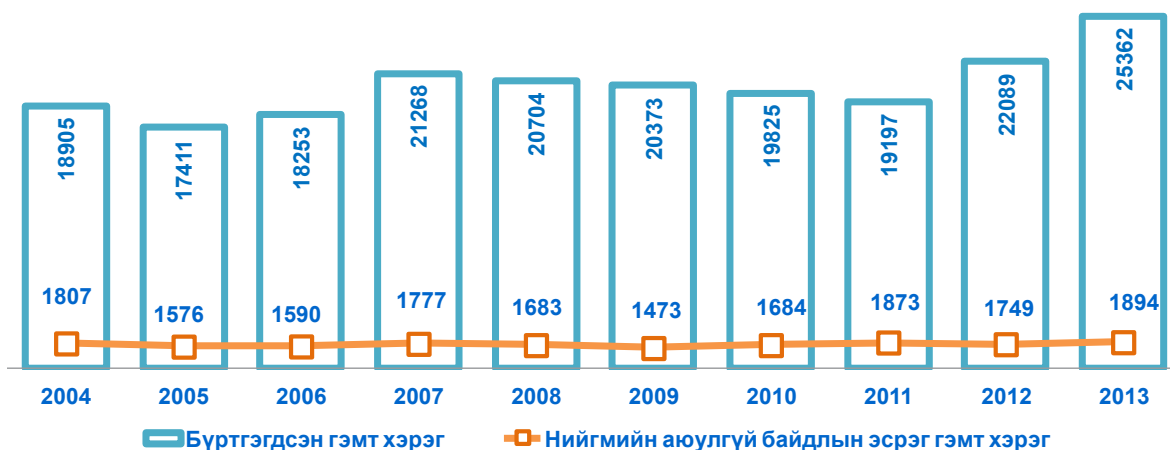

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг

Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг 2013 онд 1894 бүртгэгдсэн нь өмнөх оныхоос 145 хэрэг буюу 8.3 хувиар нэмэгджээ. 2013 онд бүртгэгдсэн нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн 40.1 хувь нь бүртгэх үедээ сэжигтнээр тооцвол зохих этгээд нь тогтоогдоогүй, 31.0 хувь нь ял сонгосон хэрэг байгаа ба энэ төрлийн хэргийн илрүүлэлт 77.4 хувьтай байна. 2013 онд бүртгэгдсэн нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн 1839 буюу 97.1 хувь нь танхайн хэрэг байна. Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн илрүүлэлт 2013 онд улсын хэмжээнд 77.7 хувь байгаа нь өмнөх оныхоос 12.0 пунктээр өссөн байна.

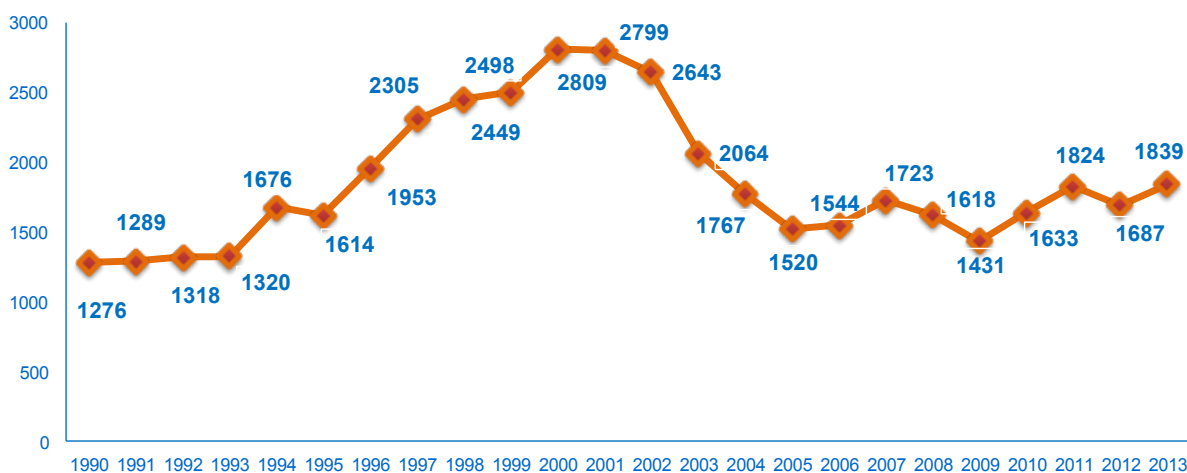
Зураг 2.2.11 Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг ба Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг, 2004-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Танхайн гэмт хэрэг 2013 онд 1839 бүртгэгдсэн ба 2012 оныхоос 152 хэрэг буюу 9.0 хувиар нэмэгдэхэд энэ төрлийн гэмт хэргийн тоо Говь-Алтай аймагт 14 хэрэг буюу 2.3 дахин, Дархан-Уул аймагт 21 хэрэг буюу 75.0 хувь, Төв аймагт 10 хэрэг буюу 45.5 хувь, Булган аймагт 7 хэрэг буюу 2 дахин, Өмнөговь аймагт 9 хэрэг буюу 81.8 хувь, Улаанбаатар хотод 203 буюу 16.3 хувиар нэмэгдсэн нь голлон нөлөөлөв.

Зураг 2.2.12 Танхайрах гэмт хэрэг, 1990-2013 он

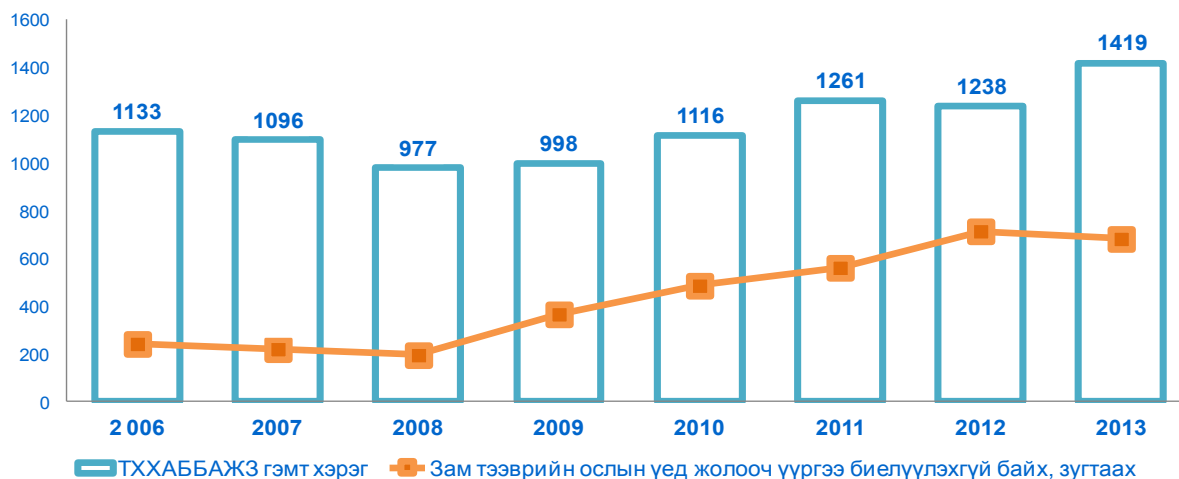
Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэрэг

Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журам (ТХХАБАЖ)-ын эсрэг гэмт хэрэг 2013 онд 2148 болж, өмнөх оныхоос 149 хэрэг буюу 7.5

хувиар өссөн байна. Энэ төрлийн гэмт хэргийн 56.4 хувь нь Улаанбаатар хотод бүртгэгджээ. Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэргийн 66.1 хувийг тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журам зөрчсөн гэмт хэрэг (ТХХАБАЖЗ), 31.7 хувийг зам тээврийн ослын үед жолооч үүргээ биелүүлэхгүй байх, зугтаах гэмт хэрэг эзэлж байна.

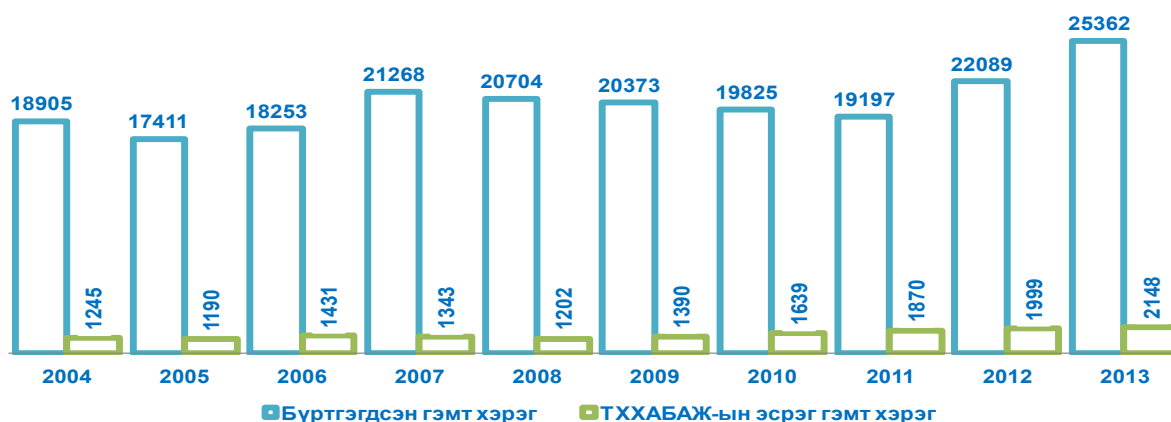
Зураг 2.2.13 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэрэг, 2006-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

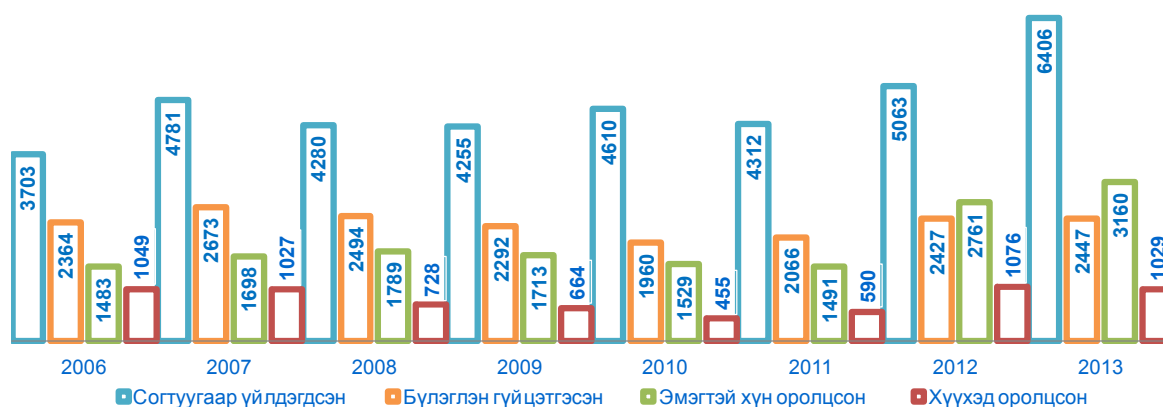
ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргийн 56.4 хувь нь Улаанбаатар хотод бүртгэгдсэн бөгөөд Төв (148), Дорноговь (77), Дархан-Уул (55), Сэлэнгэ (63), Өмнөговь (61) аймагт энэ төрлийн гэмт хэргийн гаралт бусад аймгийнхаас их байна. ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргийн илрүүлэлт улсын хэмжээнд 78.5 хувь байгаа нь өмнөх оныхоос 6.1 пунктээр өсчээ.

Зураг 2.2.14 Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг ба ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэрэг, 2006-2013 он

ГЭМТ ХЭРЭГ ҮЙЛДСЭН БАЙДАЛ, ХУГАЦАА, ГАРАГ, ГАЗАР

Зураг 2.2.15 Гэмт хэрэг үйлдэгдсэн байдал, 2006-2013 он

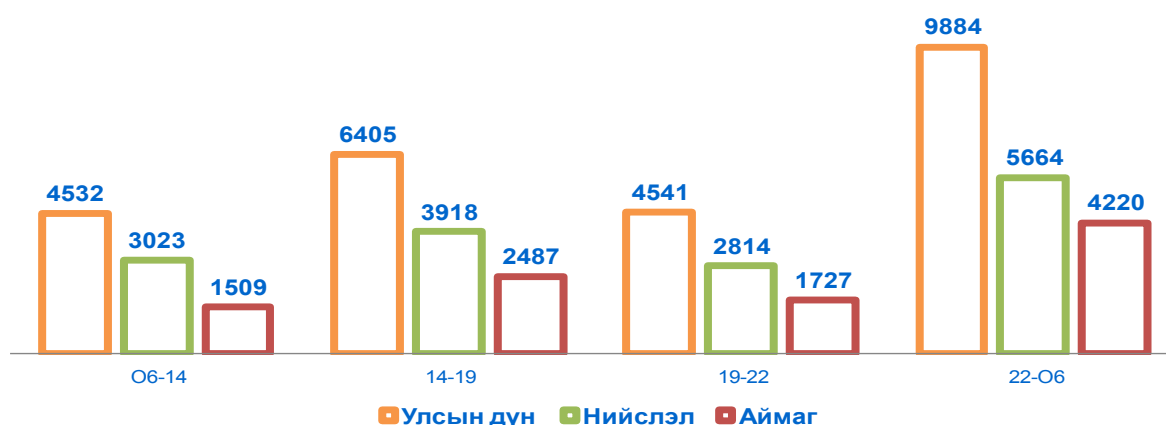

2013 онд бүртгэгдсэн хэргийн 6406 буюу 25.3 хувь нь согтуугаар, 2447 буюу 9.6 хувь нь бүлэглэн гүйцэтгэсэн, 418 буюу 1.6 хувь нь гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас үйлдэгдсэн байна. Согтуугаар үйлдэгдсэн хэрэг 2013 онд өмнөх оныхоос 1343 буюу 26.5 хувиар, эмэгтэйчүүд оролцсон хэрэг 399 буюу 14.5 хувь, хүүхэд оролцсон хэрэг 47 буюу 4.4 хувь, бүлэглэн гүйцэтгэсэн хэрэг 20 буюу 0.8 хувиар нэмэгдсэн байна.

2013 онд бүртгэгдсэн гэмт хэргийн 75.7 хувь нь ажлын өдөр, 24.3 хувь нь амралтын өдөр үйлдэгджээ. Нийт гэмт хэргийн 16.0 хувь нь даваа гарагт үйлдэгдсэн бөгөөд үүний 61.5 хувь нь нийслэлд, 38.5 хувь нь аймгуудад байна. Ажлын өдөрт үйлдэгдсэн нийт хэргийн 21.2 хувь нь Даваа гарагт үйлдэгдсэн байна.

2013 онд бүртгэгдсэн гэмт хэргийн дийлэнх нь 22-06 цагийн хооронд үйлдэгдсэн байгаа бөгөөд энэ дүр зураг нийслэл, аймагт ижил байна. Улсын хэмжээгээр бүртгэгдсэн гэмт хэргийн 17.9 хувь нь 06-14 цагт, 25.2 хувь нь 14-19 цагт, 17.9 хувь нь 19-22 цагт, 39.0 хувь нь 22-06 цагийн хооронд үйлдэгджээ.

Зураг 2.2.16 Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг үйлдэгдсэн цагаар, 2013 он

2013 онд Улаанбаатар хотод бүртгэгдсэн нийт гэмт хэргийн 36.7 хувь нь шөнийн 22 цагаас өглөөний 06 цагийн хооронд, 25.4 хувь нь 14-19 цагийн хооронд, 19.6 хувь нь 06-14 цагийн хооронд, 18.3 хувь нь 19-22 цагийн хооронд үйлдэгдсэн байна. Бүртгэгдсэн гэмт хэргийн 28.2 хувь нь гэр, орон сууцанд, 21.1 хувь нь гудамж, талбайд үйлдэгджээ.

Зураг 2.2.17 Бүртгээгдсэн гэмт хэрэг, үйлдэгдсэн газраар, 2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

БҮЛЭГ 3. ГЭМТ ХЭРГИЙН ХОХИРОГЧИЙН ТАЛААР МОНГОЛ УЛСАД ХИЙСЭН СУДАЛГААНУУДЫН ДҮГНЭЛТЭЭС

Энэ удаагийн баримтын судалгаагаар Монгол Улсын Хууль зүйн яам болон Төрийн бус байгууллагуудаас явуулсан гэмт хэргийн хохирогчийн эрхийн хамгаалалт, эрх зүйн орчинг сайжруулах талаарх 20 гаруй судалгаануудын материалыг цуглуулж, өмнө судлагдаж ирсэн байдал, өнөөгийн мөрдөгдөж буй Монгол Улсын хууль тогтоомжуудад гэмт хэргийн хохирогчийн эрхийг хамгаалах тогтолцоо ямар хэмжээнд байгааг тодорхойлохыг зорьсон болно.

3.1 Судалгаануудын нийтлэг байдал.

Хүчирхийллийн Эсрэг Үндэсний Төв, Нээлттэй Нийгэм Форум хамтран гэмт хэргийн хохирогчийн нийтлэг дүр төрхийг тодорхойлох зорилгоор "Гэмт хэргийн хохирогч", "Гэмт хэргийн хохирогчийн эрхийн хамгаалалтын байдал" судалгаануудыг явуулсан байна. Эдгээр судалгаануудад гэмт хэргийн хохирогчийн эрхийн хамгаалалтын НҮБ-ын зарчмууд болон олон улсын жишгийг МУ-ын хууль тогтоомжтой харьцуулан шинжлэх, гэмт хэргийн хохирогчийн өнөөгийн дүр зураг, хохирогчийн эрхийн хамгаалалтын хэрэгцээ шаардлага, эрхийн хэрэгжилтийн талаарх хохирогчийн сэтгэл ханамж, хохирогчид үзүүлж байгаа тусламж үйлчилгээ, хохирогчид тулгарч буй бэрхшээл болон цаашид хохирогчийн эрх зүйн хамгаалалтыг боловсронгуй болгох арга замыг тодорхойлох зорилго тавин ажиллажээ.

Мөн хохирогчийн сэтгэл ханамжийг харьцуулах үүднээс судалгаанд хамрагдсан хохирогчийг хуулийн байгууллагад хандаад байгаа, хуулийн байгууллагад хандаагүй, хэрэг шийдвэрлэгдсэн гэж 3 түвшинд авч үзэхийн зэрэгцээ олон улсын стандартын дагуу хохирогчийн хэрэгцээ шаардлагыг нэн түрүүнд илэрхийлэх эрхүүдийн хүрээнд Монгол улсын хууль тогтоомж болон түүний хэрэгжилтэнд дүн шинжилгээ хийхэд чиглэгджээ.

Гэмт хэргийн хохирогчийн эрхийн хамгаалалтын түвшинд Монгол Улсын хууль тогтоомж, олон улсын эрх зүйн баримт бичиг, гадаад улс орнуудын хууль тогтоомж, практик алхамууд болон виктимологийн шинжлэх ухааны бүтээлүүдийг хамруулсан онолын судалгаа, гэмт хэргийн хохирогч, хуулийн байгууллагын ажилтнуудыг хамруулсан тоон ба чанарын судалгааны үр дүн болон хавтаст хэргийн материалд хийсэн дүн шинжилгээ буюу эмпирик судалгааны үр дүнд дараах дүгнэлтэд хүрсэн байна. Үүнд:

Монгол Улсын хууль тогтоомжид гэмт хэргийн хохирогчийн эрх зүйн байдал нь олон улсын стандартад зарим талаар ойртож очсон боловч, ихэвчлэн тунхаглалын шинжтэй, хохирогчийн зарим эрхийг хэрэгжүүлэх механизм, зохион байгуулалт, эдийн засгийн баталгаа, бааз, суурь байхгүйн улмаас хүний эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол зөрчигдсэн хэвээр байна.

Гэмт хэргийн улмаас хохирсон хохирогчийн зөрчигдсөн эрхээ нөхөн сэргээлгэх, нийгэмд дасан зохицох бодит хэрэгцээг үл хайхран олон жилийн турш "Гэмт хэрэгтэй тэмцэх" төрийн бодлогын хүрээнд хохирогчийг гэмт хэрэгтний гэм бурууг "нотлох баримт"-ын эх сурвалж гэж үзэж ирсэн байна.

Хохирогчийн байцаан шийтгэх ажиллагааны эрх нь иргэн хүний үндсэн эрхийн хувьд Үндсэн хуульд бүрэн тодорхой бэхжигдсэн боловч, бусад хууль тогтоомжид нарийвчлагдаж чадаагүй байна. Олон улсын эрх зүйн стандарт, үндсэн зарчмуудтай харьцуулан үзэхэд гэмт хэргийн хохирогч нь нийгмийн халамж тусламж авах, мэдээлэл авах эрх, хохирогчийн аюулгүй байдлаа хамгаалуулах эрх нь тодорхой тусгагдаагүйгээс гадна төрөөс нөхөн төлбөр авах, нөхөн олговор олгох асуудал олон улсын жишгээс хол хоцорчээ.

Хуульд хохирогчийн байцаан шийтгэх ажиллагааны эрхийг нилээд дэлгэрэнгүй хуульчилсан боловч, тэдгээрийн олонхийг өөрөө чөлөөтэй ашиглах боломж олгоогүй, эдгээр эрх нь мөн үүргийн шинж чанарыг давхар илэрхийлсэн байна. Тухайлбал: хохирогчийн нотлох, зөрчигдсэн эрхээ нөхөн сэргээлгэх эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хэрэг бүртгэх, мөрдөн байцаах ажиллагаанд туслах шинжтэй үүрэг болон хувирсан нь эрүүгийн байцаан шийтгэх ажиллагаанд оролцох түүний эрхийн агуулга зөрчигдөхөд хүргэж байна.

Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуульд хохирогч нь байцаан шийтгэх ажиллагааны гурван статустай /иргэний нэхэмжлэгч, гэрч, хохирогч/ оролцож байгаа боловч, түүний эрх, үүрэг нь зөвхөн сэжигтний түвшинд л хуульчлагдсан нь хохирогч байцаан шийтгэх ажиллагааны бүх үе шатанд идэвхтэй оролцох, түүнийг түдгэлзүүлэх, хэрэгсэхгүй болгох буюу дуусгах хүртэл мөрдөн шалгах ажиллагаанд нөлөөлөх боломжоор хязгаарлагдмал байдлаар илэрч байна.

Хохирогч гэмт хэргийн улмаас амь нас, эрүүл мэнд, эд хөрөнгө, санаа сэтгэлээр хохирохын зэрэгцээ, төрийн албан тушаалтны хайрамжгүй байдал, хүнд суртал, гэмт хэрэгтэн, түүний хамсаатнаас айж эмээх, айлган сүрдүүлэлтэнд автах улмаар гэмт хэргийн талаар мэдүүлэг, мэдээлэл өгөхөөс татгалзсан, худал мэдүүлэг өгсөний төлөө гэмт хэрэгтэн болон хувирах давхар дарамтанд өртөх явдал байна.

Эрүүгийн хэргийг илрүүлэх, хэрэг бүртгэх, мөрдөн байцаалтын болон шүүн таслах шатанд оролцсон гэрч, хохирогч, бусад оролцогчийн аюулгүй байдлыг хамгаалах талаар нэгдсэн хууль тогтоомж байхгүй, эрх зүйн зохицуулалт, хамгаалалт дутагдсанаас хуулийн зарим байгууллагууд өөрсдийн үзэмж, дотоод журмаар шийдэж байна.

3.2 Гэмт хэргийн хохирогчийн дүр төрх

“Гэмт хэргийн хохирогчийн эрх зүйн хамгаалалтын байдал” тоон болон чанарын судалгаа, Хавтаст хэргийн судалгааны үр дүнгээр өнөөдөр хохирогчийн өргөдөл гомдлыг түргэн шуурхай хүлээн авч, шийдвэрлэх, хохирогчийн бие махбод, эд хөрөнгө, сэтгэл санааны хор хохирлыг арилгах, аюулгүй байдлыг хангах улмаар хохирогчид нийгэм сэтгэл зүй, нийгмийн халамж, хамгаалал, эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэхийг хамгийн их хүсч байгааг онцолсон байна. Тухайлбал: Судалгаанд хамрагдсан хоёр хохирогч тутмын нэг нь хохирлоо барагдуулахыг, гурван хохирогч тутмын нэг нь өргөдөл гомдолд шуурхай хариу өгч, шийдвэрлэхийг санал болгосон байна. Гэтэл хохирогчийн өргөдөл гомдлыг удаах, өргөдөл гомдлын мөрөөр авсан арга хэмжээ нь тодорхойгүй, шийдвэрлэсэн талаар ямар нэгэн мэдээлэл байхгүй, өөрөөр хэлбэл хохирогчийн зүгээс тавьсан хүсэлтийг шийдвэрлэх талаар хуулийн байгууллагуудаас ихээхэн хойрго хандаж байгаа явдал нь хуулийн байгууллагад хохирогчийн итгэх итгэлийг сулруулж, хуулийн байгууллагад хандаж асуудлаа шийдвэрлүүлэх итгэл үнэмшлийг бууруулж байна. Судалгаанд хамрагдсан хоёр хохирогч тутмын нэг нь хуулийн аль нэг байгууллагад хандсанаар асуудлаа шийдвэрлүүлэх итгэл найдвар байхгүй байна гэж үзсэнийг үндэс болгожээ.

Мөн хохирогч хуулийн байгууллагад сэтгэл дундуур байгаагийн шалтгааныг хохирогчийг залхаадаг, олон дахин явуулдаг, байнга дууддаг, хүлээлгэдэг, хүнд суртал гаргадаг, шат дамжлага ихтэй, соёлгүй харьцдагаас гадна хуулийн байгууллагын ажилтнууд шударга бус ханддаг, хохирогчийг хэргээ өөрөө нотлохыг шаарддаг, авилгал шан харамж хардаг, хохирогчийг буруутгаж харьцдаг, танил талаа харж асуудлыг шийдэж байгаатай холбон тайлбарласан байна. Нөгөө талаас хуулийн байгууллагын ажилтнуудад хэргийн ээдрээ төвөгтэй байдал, ажлын ачаалал зэрэг хүндрэл байгаа нь байцаан шийтгэх үйл ажиллагааг удаашруулахад нөлөөлж энэ нь хохирогчид таагүй сэтгэгдэл төрүүлж байна.

Дээр дурьдсанчлан хохирогчийн хамгийн их хүсэн хүлээж буй асуудлын нэг болох хохирол барагдуулалт ямар түвшинд байгааг хэд хэдэн эх үүсвэрээр судалж үзэхэд хохирогч нарын бараг тал хувь нь хохирол барагдуулаагүй гэж үзсэн бөгөөд үүний шалтгааныг хуулинд хохирол барагдуулах талаар тодорхой заалт байхгүй, хохирол барагдуулах тогтолцоо бүрэлдээгүй, хохирол барагдуулах талаар хуулийн байгууллагын ажилтнууд санаачлагагүй ханддаг, сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгч төлбөрийн чадваргүй, сэтгэл санааны хохирлыг үнэлж чадахгүй байгаа зэрэгтэй холбон авч үзсэн байна.

Хуулийн байгууллагын ажилтнуудын 65 хувь нь одоогийн хууль тогтоомжийн хүрээнд хохирогчийн эрх ашгийг хангаж ажиллах боломжгүй байна гэж үзэхдээ хохирол барагдуулах тогтолцоо бүрдээгүй, хохирогчийн эрхийг хамгаалсан хуулийн заалт байдаг ч хэрэгждэггүй, хуульд хохирогчийн эрхийг хамгаалах хангалттай заалт зохицуулалт хомс, хохирогчийн аюулгүй байдлыг хангаж чаддаггүй, хуульчдын хохирогчдод хандах хандлага төлөвшөөгүй, үл тоомсорлодог, хохирогчид үзүүлэх тусламж үйлчилгээний талаар хуульд ямар нэгэн заалт байхгүй, хуульчид хуулийн заалтыг нэг мөр ойлгодоггүй явдал нь нөлөөлж байна хэмээн үзсэн байна.

Өнөөдөр манай улсад хохирогчийн эрхийн хамгаалалтыг хангаж ажиллах, хохирогчид тусламж үйлчилгээ үзүүлэх асуудал хууль тогтоомжуудад өнөөг хүртэл хангалттай түвшинд тусгалаа олоогүй байгаа нь баримтад хийсэн дүн шинжилгээгээр ажиглагдсан.

Тоон болон чанарын судалгаагаар хохирогчид үзүүлэх нийгэм, сэтгэл зүй, эрүүл мэнд, нийгмийн халамж, хамгааллын талаарх тусламж үйлчилгээ үзүүлж буй байгууллага ганц нэг төрийн бус байгууллагыг эс тооцвол бараг байхгүй байна хэмээн онцолсон байна.

Явагдсан судалгаануудын дүгнэлтээс үзэхэд хохирогчийн эрх нь гэмт этгээдийн эрхээс доогуур түвшинд хуульчлагдсан, хуульчлагдсан хуулийн зарим заалт нь тодорхой бусаас хууль хангалттай хэрэгжихгүй, мөн хуулийг хэрэглэж байгаа хуульчдын ёс суртахуун, үзэл хандлага нь хохирогчдод хуулийн байгууллагад итгэх итгэлийг сулруулж хохирогчийг хохирсон дээр нь улам хохироход хүргэж байгаа дүр төрх харагдаж байгааг тэмдэглэсэн байна.

3.3 Мэдэх эрх (Мэдээлэл авах, мэдээллээр хангагдах эрх)

НҮБ-ын Үндсэн зарчмуудад "Хохирогч түүний эрхийг, нэн ялангуяа хохирлоо барагдуулах эрхийг тайлбарлахын зэрэгцээ байцаан шийтгэх ажиллагаанд түүний гүйцэтгэх үүрэг болон хянан шийдвэрлэх ажиллагааны цар хүрээ, хугацаа, явц ба шийдвэрийн талаарх мэдээллээр хангаж, тайлбарлах"-ын чухлыг зөвлөснийг онцолсон байна. Үүнд:

- Монгол Улсын хууль тогтоомжид зааснаар хохирогч, түүний төлөөлөгчид байцаан шийтгэх ажиллагааг явуулах эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтнаас зөвхөн тэдний үндсэн болон байцаан шийтгэх ажиллагаатай холбоотой эрх, үүргийн тухай мэдээллийг тайлбарлан өгөх үүрэгтэй, хохирогч эдгээр эрхээ хэрэгжүүлэх боломжийг шаардах эрхтэйг тэмдэглэсэн байна.
- Тоон болон чанарын судалгаанд хамрагдсан гурван хохирогч тутмын нэг нь хуулийн байгууллагын ажилтнуудын зүгээс эрхийг нь огт тайлбарлаж өгдөггүй гэсэн бол бусад нь уншиж өгдөг, хохирогчоор өөрөөр нь уншуулдаг тул тэр болгон эрхийнхээ талаар хангалттай ойлголт, мэдээлэл авч чаддаггүй гэж хариулсан байна. Судалгаагаар эрх бүхий албан тушаалтнаас хохирогчид эрх үүргийг нь тайлбарлаж өгөх үүргээ биелүүлэхгүй, биелүүлсэн ч нэр төдий байгаа нь харагдаж байна гэж үзсэн байна.

3.4 Аюулгүй байдлаа хангуулах эрх

НҮБ-ын үндсэн зарчмуудад хохирогчид учруулсан чирэгдлийг багасгах шаардлагатай үед нууцлалыг хангах, дарамтлагч ба өс хонзон хайгчдаас хохирогч, түүний гэр бүлийн гишүүд болон холбогдох гэрч нарыг хамгаалах, аюулгүй байдлыг нь хангах арга хэмжээг авахыг зөвлөснийг дурьдаад, Манай улсад хохирогчийн аюулгүй байдлыг хангах талаар "Цагдаагийн байгууллагын тухай" хуулийн хүрээнд "..Хүний эрх, эрх чөлөөг хүндэтгэх..", Гүйцэтгэх ажлын хуульд "..Иргэний аюулгүй байдлыг

хангах.” зарчмыг тунхагласан төдий, мөн Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуульд “Байцаан шийтгэх ажиллагаанд оролцогчоос гаргасан гомдол хүсэлтийг шийдвэрлэх”¹ хүрээнд хохирогчийн зүгээс өөрийн болон өөрт хамаатай бусдын аюулгүй байдлыг хамгаалуулах талаар хүсэлт гаргах ганцхан “эрх”-ээр хязгаарлагдаж байгааг эс тооцвол гэрч, хохирогч болон тэдгээрийг хамгаалах механизмын талаар ямар ч заалт үгүй байна.

Эрүүгийн гэмт хэргийг илрүүлэх, таслан зогсоох, мөрдөн байцаах, шүүн таслах ажиллагаа улам нарийн төвөгтэй болж байгаа өнөө үед гэрч, хохирогч нарын аюулгүй байдлыг хамгаалах хууль, тогтоомж үгүйлэгдэж, түүнийг хэрэгжүүлэх нэгдсэн хөтөлбөр, төсөл дутагдаж байгааг дурьдсан байна.

Тоон болон чанарын судалгаанд Хохирогчийн аюулгүй байдлыг хангах талаар:

- Аюул заналхийлэлд өртөж байсан гэж хариулсан 10 хохирогч тутмын 9 нь хохирогчийн аюулгүй байдлыг хангах талаар хуулийн байгууллагуудаас ямар нэгэн арга хэмжээ авч байгаагүй.
- Хохирогч нарын дөнгөж 13 хувь нь хуулийн байгууллагаас арга хэмжээ авч байсан гэж үзэхдээ хавтаст хэрэгт нэр хаягийг нууцалсан төдийгөөр л аюулгүй байдлыг нь хамгаалах арга хэмжээ хязгаарлагдаж байгааг нотолсон.
- Хохирогчийн аюулгүй байдлыг хангах талаар хуульчдаас өөрсдөөс нь тандахад 56.6 хувь нь ямар нэгэн арга хэмжээ авч байгаагүй гэж үзэхдээ хуульд ямар нэгэн заалт байхгүй (23.5%) эсвэл ямар нэгэн арга хэмжээ авч байгаагүй (33.1%)-г дурьдсан байна. Үүнээс үзэхэд хохирогчийн аюулгүй байдлыг хангах арга хэмжээний талаар тодорхой заалт үгүй, ямар ч хамгаалалтгүй байна гэж хэлж болохоор байна.

Ялангуяа хүнд, онц хүнд, зохион байгуулалттай гэмт хэргийн хохирогч, гэрчийн асуудалд төрөөс онцгой анхаарч үзэх шаардлагатай байгааг тэмдэглэсэн байна.

3.5 Зөрчигдсэн эрхээ нөхөн сэргээлгэх, хохирлоо арилгуулах эрх

НҮБ-ын үндсэн зарчмуудад гэмт этгээд буюу түүний өмнөөс хариуцлага хүлээх гуравдагч тал нь хохирогч, түүний гэр бүл буюу түүгээр тэжээлгэж буй хүмүүсийн хохирлыг шударгаар арилгах ёстой.

Хэрвээ гэмт этгээдээс буюу бусад эх үүсвэрээс хохирлыг арилгах боломжгүй тохиолдолд төрөөс наад зах нь

а/ Хүнд төрлийн гэмт хэргийн улмаас бие махбодын хүнд гэмтэл авсан, бие буюу сэтгэцийн эрүүл мэнд нь алдагдсан

б/ Дээрх төрлийн хохирлоос шалтгаалан сэтгэцийн өвчтэй буюу тахир дутуу болсон эсвэл нас барсан хохирогчийн гэр бүл, түүний дотор тэжээгчээ алдсан хүмүүст нөхөн олговор олговол зохино гэж зөвлөсөн байна.

Монголд төр засгаас учирсан зарим төрлийн хохирлыг, Тухайлбал, улс төрийн хэлмэгдүүлэлтийн хохирогчдын хохирлыг нөхөн төлж байгаа боловч, гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлын төлөө нөхөн төлбөр, олговор олгох эрх зүйн зохицуулалт практик үйл ажиллагаа гадаадын хөгжингүй улс орнуудаас ихээхэн хоцорч байгааг онцолсон байна.

Мөн гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн зөрчигдсэн эрхийг нөхөн сэргээх, учирсан хохирлыг арилгуулах талаарх заалт холбогдох хуулинд хангалттай мэт боловч эдгээр нь зөвхөн тунхаглалын шинжтэй төдийгүй хэрэгжих механизм нь тодорхой бус

байна. Ялангуяа сэтгэл санааны хохирлыг барагдуулах асуудал хуулинд маш бүрхэг байгаагаас гадна хохирлыг үнэлэх үнэлгээний арга зүй ч алга байна. Тухайлбал: ЭБШ хуульд иргэний нэхэмжлэл гаргах эрх зүйн үндсийг гагцхүү гэмт хэргийн улмаас эд хөрөнгийн хохирол хүлээсэн этгээдэд гаргуулах эрхийг олгосон нь эдийн бус хохирлыг барагдуулах асуудлыг бүрхэгдүүлснийг тэмдэглэсэн байна.

Манай улсын хувьд ийнхүү хохирлыг арилгах, гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирогчийг нийгэм, сэтгэл зүй, бие махбодын хувьд хамгаалах асуудал хамгийн ихээр тулгамдсан хэвээр байгаа боловч, түүнийг шийдвэрлэх явдал дэлхийн хөгжилтэй улсуудаас хоцорсон хэвээр байна. Гэмт хэргийн улмаас зөрчигдсөн эрхийг нөхөн сэргээх, хохирлыг арилгах асуудлыг “нийтийн” болон “иргэний” эрх зүйн аль салбараар нь зохицуулахыг цаашид гүнзгийрүүлэн нарийн судлах шаардлагатайг дурьдсан байна.

Тоон болон чанарын судалгаагаар хохирогчийн хохирлыг арилгах асуудал ямар түвшинд байгааг тандахад:

Хохирогч нарын бараг тал хувь (47%) нь хохирол барагдуулаагүй гэж үзсэн бөгөөд ялангуяа хэрэг нь шийдвэрлэгдээгүй удсан хохирогч нарын хувьд ингэж үзсэн нь харьцангуй их байна.

Хохирол барагдахгүй байгаагийн гол шалтгааныг хуулинд хохирол барагдуулах талаар тодорхой заалт байхгүй гэж 6.5 хувь, хохирол барагдуулах тогтолцоо бүрэлдээгүй гэж 11.9 хувь, хохирол барагдуулах талаар хуулийн байгууллагын ажилтнууд санаачлагагүй ханддаг гэж 23.8 хувь, сэжигтэн, яллагдагч, шүүгдэгч төлбөрийн чадваргүйгээс болдог гэж 23.2 хувь нь хохирогчид учирсан сэтгэл санааны хохирлыг үнэлж чадахгүй байгаа гэж 13 хувь, одоогоор шалгаж байгаа гэж 17.3 хувь нь үзсэн байна.

Хохирогчид учирсан хохирлуудаас сэтгэл санаа, нэр төр алдар хүндээрээ хохирох явдал хамгийн хүнд бөгөөд шийдвэрлэх боломжгүй байдаг хэмээн хуулийн байгууллагын ажилтнуудын 63.3 хувь нь үзсэн зэргийг үндэс болгосон байна.

Судалгааны дүнд тулгуурлан хохирогчийн хохирлыг хуулийн байгууллагын ажилтнууд барагдуулах тал дээр санаачлагагүй ханддаг, гэмт этгээд төлбөрийн чадваргүй, сэтгэл санааны болон зарим төрлийн хохирлыг үнэлж чадахгүй байгааг нь хуулинд заасан хохирол барагдуулах эрх ерөнхийдөө зөрчигдөхөд хүргэж байгааг тэмдэглэжээ.

Дэлхийн улс орнуудын туршлагаас харахад, гэмт хэргийн хохирогчийн нөхөн төлбөрийг хангах салбарын хамгийн боловсронгуй хууль тогтоомж нь ихэвчлэн нэхэмжлэгчдийн хангалттай өргөн хүрээ (*хохирогч, төрөл төрөгсөд, тэжээн тэтгүүлэгчид, гадаадад хохирсон жуулчин, иргэд гэх зэрэг*), нөхөн төлбөрийн хөтөлбөрийг хэрэглэх хязгаарлагдмал үндэслэлүүд (*бие хүний эсрэг хүч хэрэглэсэн гэмт хэрэг, мөн зарим эд хөрөнгийн гэмт хэргийн нөхөн төлбөрийг олгох*) ба санхүүгийн хатуу тогтоосон тодорхой эх үүсвэрүүдийг (*төрийн төсөв, гэмт хэрэгтнүүдээс хураан авсан эд зүйл, тэднээс хуримтлуулсан торгууль, хураамж, шимтгэл, даатгал, гэх зэрэг*) авч үзсэн байдгийг тэмдэглэжээ.

3.6 Нийгмийн халамж, дэмжлэг түслалцаа авах эрх

НҮБ-ын үндсэн зарчмуудад хохирогчид шаардлагатай материаллаг, эмнэлгийн, сэтгэл зүйн ба нийгмийн халамжийн тусламжийг төрийн, сайн дурын, оршин суугаа газрын буюу орон нутгийн эх үүсвэрүүдээс авах ёстой ба хууль сахиулах байгууллагууд болон эрүүл мэнд, нийгмийн салбарын ажилтнуудад тусгай сургалт явуулахын

зэрэгцээ, хохирогчид зохих тусламж үйлчилгээг шуурхай үзүүлэх талаар удирдамж, зааварчилгаа гаргаж мөрдүүлэх арга хэмжээ авахыг зөвлөсөн байна.

Мөн тусламж үзүүлэхдээ авсан гэмтэл буюу өөр учир шалтгааны улмаас тусгай үйлчилгээ шаардах эмзэг бүлгийн хохирогчид илүү анхаарал тавьж шуурхай үйлчлэхийг зориуд анхааруулан зөвлөснийг тэмдэглэсэн байна.

Манай оронд хохирогчийн нийгмийн халамж, эд хөрөнгийн, эмнэлэгийн, сэтгэл зүйн болон холбогдох мэдээллээр хангах зэрэг тусламж үйлчилгээ үзүүлэх талаар хангалтгүй, энэ талаар хууль тогтоомжид гэмт хэргээс хохирсон этгээдүүд нь зөвхөн эрх зүйн туслалцаа авах, өмгөөлүүлэх, төлөөлүүлэх эрхээр хязгаарлагдаж байгааг онцолжээ.

Манай орны хувьд хохирогчдод наад захын тусламж үйлчилгээг зөвхөн хөтөлбөрийн хүрээнд төрийн бус байгууллагуудаас үзүүлж байна. Үүнд:

Хүчирхийллийн эсрэг үдэсний төв (ХЭҮТ) болон төрийн бус байгууллагууд ихэвчлэн эмзэг бүлгийн хохирогчдод чиглэсэн эмнэлгийн тусламж, нийгмийн халамж, сэтгэл зүйн болон хууль эрх зүйн холбогдох мэдээллээр хангах зэрэг үйлчилгээг үзүүлж байна. Харин бусад хохирогчдод чиглэсэн үйлчилгээ үгүйлэгдсэн хэвээр байгааг тэмдэглэжээ. Эдгээр үйлчилгээг үзүүлэх эрх бүхий хуулийн байгууллагууд болон эрүүл мэнд, нийгмийн салбарын ажилтнуудын хамтын ажиллагаа, ажил үүргийн уялдаа холбоо сул байна гэж үзсэн байна.

Хавтаст хэргийн судалгаагаар Цагдаагийн байгууллагаас хохирогчдод үзүүлж буй тусламж үйлчилгээний талаар судлахад 48.4 хувь нь энэ арга хэмжээний талаар хавтаст хэргүүдэд ямар нэгэн мэдээлэл тэмдэглэгдээгүй, 29.4 хувь нь эмнэлэгийн туслалцаа үзүүлсэн, 21.3 хувь нь эрхээ хамгаалах талаар зөвөлгөө өгсөн, 0.9 хувь нь аюулгүй байдлыг нь хангаж хамгаалалтанд авсаныг дурьджээ.

Судалгаанаас үзэхэд хохирогчдод үзүүлэх тусламж үйлчилгээний талаар холбогдох байгууллагууд ямар нэгэн ойлголт мэдээлэлгүй, энэ талаар баримталж ажиллах журам, заавар байхгүй байна. Хэрэв хохирогчид энэрэнгүй хандаж туслалцаа үзүүлэх тухай олон улсын жишигийн дагуу тодорхой журам байвал холбогдох албан тушаалтнууд хэрэгжүүлэхэд бэлэн байгаагаа илэрхийлснийг тэмдэглээд дээрх чиглэл тус бүрээр тодорхой зөвлөмж өгчээ.

Хууль зүйн яам болон төрийн бус байгууллагуудаас явуулсан өмнөх судалгаануудад ихэвчлэн хохирогчийн эрхийг хамгаалах хууль эрх зүйн орчинг сайжруулах чиглэлээр судалж байсан бол энэ удаагийн баримтын судалгаагаар хохирогчтой холбоотой тоо мэдээлэлд үндэслэн гэмт хэргийн хохирогчийн шинж байдал, гэмт хэргийн улмаас ямар төрлийн хохирол учирч, түүнийг хэрхэн барагдуулж байгаа талаар судлах болно.

БҮЛЭГ 4. ХОХИРОГЧИЙН ДҮР ТӨРХӨД ХИЙСЭН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ, хууль сахиулах байгууллагуудаар

4.1 ГЭМТ ХЭРГИЙН ХОХИРОГЧ ГЭЖ ХЭН БЭ ?

Олон улсын Хүний эрхийн гэрээ, конвенц болон НҮБ-ын тунхаглал, зарчмууд нь хохирогчийн эрхийн хоёр үндсэн асуудлыг дэвшүүлэн тавьсан. Үүнд:

1. Аливаа хохирогчтой хүнлэг ёсоор эрх, эрх чөлөөг нь хүндэтгэн харьцах бөгөөд төрөөс хохирогч, түүний гэр бүлийн гишүүдийн аюулгүй байдал, бие махбодын болон оюун санааны сайн сайхан, хувийн амьдралын халдашгүй байдлыг баталгаажуулах бүхий л зохистой арга хэмжээг авах үүрэгтэй. Үүний тулд хохирогчийн зөрчигдсэн эрхээ сэргээлгэх ажиллагааны явцад түүнийг дахин хохироохгүй байх баталгааг бүрдүүлэх үүднээс тусгай хөнгөлөлт, туслалцаа, дэмжлэг үзүүлэх явдлыг хууль тогтоомждоо тусгах явдал юм гэжээ.

2. Олон улсын гэрээ, конвенц, НҮБ-ын тунхаглал зарчмуудаар баталгаажсан хоёр дахь гол асуудал бол хохирлоо нөхөн төлүүлэх эрх юм.

1989 оны НҮБ-ын “Хохирогч ба түүнийг хамгаалах тухай” конвенц болон олон улсын хүний эрхийн талаарх үндсэн зарчмуудад **“ХОХИРОГЧ”** гэж гэмт хэрэг, эрх мэдлээ хортойгоор ашигласан болон хүний эрх, хүмүүнлэгийн эрх зүйг зөрчсөн үйлдэл, эс үйлдлийн улмаас бие эрхтэн, оюун сэтгэхүйн хэвийн үйл ажиллагаа алдагдсан, сэтгэл санааны зовлон шаналалд автсан, эд материалын хохирол хүлээсэн, үндсэн эрх, эрх чөлөө нь ноцтой зөрчигдсэн хувь хүн болон хэсэг бүлэг хүмүүсийг хэлнэ” гэж тодорхойлсон бол *Монгол Улсын Эрүүгийн байцаан шийтгэх хуульд “Гэмт хэргийн улмаас нэр төр, алдар хүнд, санаа сэтгэл, бие эрхтэн, эд хөрөнгийн талаар хохирол хүлээсэн этгээдийг хохирогч гэнэ” гэж тодорхойлжээ.*

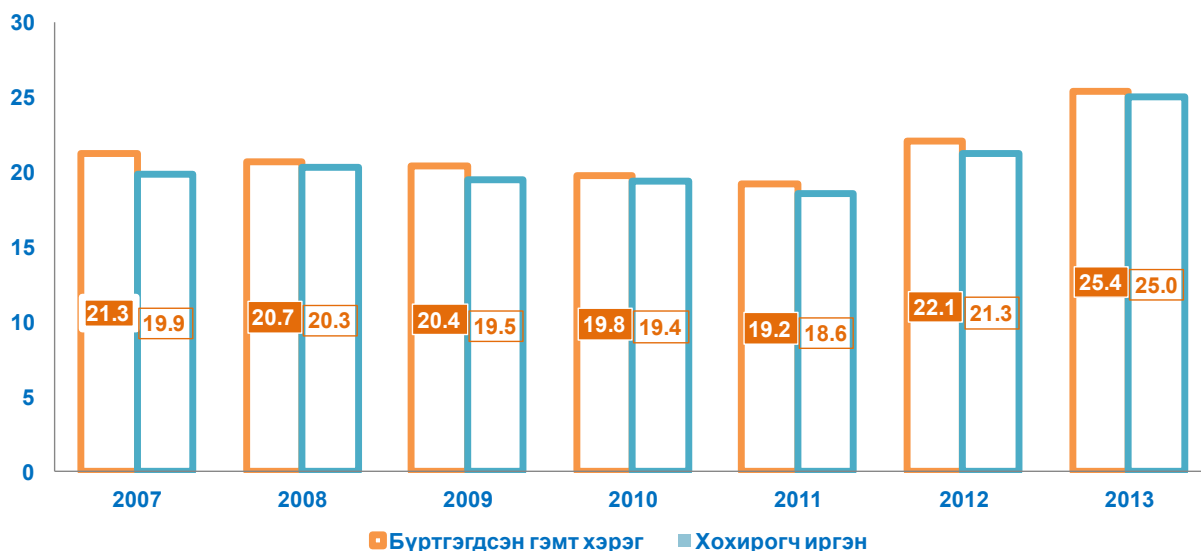
НҮБ-ын Ерөнхий ассамблейгаас 1985 онд “Гэмт хэрэг болон албан тушаалын байдлаа урвуулан ашигласны улмаас хохирогчдын талаарх хууль цаазын үндсэн зарчмын тухай тунхаглал” батлагдсан нь дэлхийн улс орнуудад виктимологийн шинжлэх ухаан хөгжих эрх зүйн гол үндэслэл болсон байна.

4.2 Эрүүгийн гэмт хэргийн хохирогчийн дүр төрх (Цагдаагийн Хэрэг бүртгэл, Мөрдөн байцаалтын шатанд)

Энэ бүлэгт Эрүүгийн гэмт хэргийн улмаас хохирсон хохирогчийн шинж байдал, түүний хохирлыг хэрхэн барагдуулж байгаа, хохирогчийн эрхийн хамгаалалт Монгол Улсад ямар хэмжээнд байгааг баримтын судалгаагаар цуглуулсан мэдээллийн хүрээнд тодорхойлохыг зорилоо.

Нийгмийн хөгжлийн шалгуур үзүүлэлтүүдийн нэг нь тухайн нийгмийн гишүүд аливаа хууль бус үйл ажиллагаанаас хохирох эрсдлээс баттай хамгаалагдсан байх явдал юм. Нэг ч хүн хохирохгүй байх нөхцлийг бүрдүүлсэн улс орны туршлага хаа ч байхгүй бөгөөд байх ч боломжгүй. Гэхдээ л иргэдийг гэмт халдлагаас урьдчилан сэргийлэх бүх талын арга хэмжээг тасралтгүй үр ашигтай явуулах, нэгэнт хохирсон тохиолдолд түүний хөндөгдсөн эрхийг нөхөн сэргээх эрх зүйн тогтолцоо, үйл ажиллагааны зохистой нөхцлийг цогцоор нь бүрдүүлэх явдал нь аль ч улс орны хувьд нэн чухал байдаг байна.

Зураг 4.2.1 Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг ба хохирогч иргэд, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Сүүлийн 7 жилийн дунджаар жил тутам 21260 гэмт хэрэг Цагдаад бүртгэгдэж 20573 хүн Эрүүгийн гэмт хэргийн хохирогч болжээ. Хохирогчдын 7196 буюу 35.0 хувь нь эмэгтэйчүүд, 1174 буюу 5.7 хувь нь хүүхдүүд байна (Хүснэгт 4.2.1)

Гэмт хэргийн улмаас 2013 онд 25015 иргэн хохирсон нь 2012 оныхоос 3721 хүн буюу 17.5 хувиар нэмэгдэхэд бүртгэгдсэн гэмт хэргийн тоо ч 3273 буюу 14.8 хувиар, 2012 онд 2011 оныхоос хохирогч иргэдийн тоо 6423 буюу 34.5 хувь нэмэгдэхэд бүртгэгдсэн гэмт хэргийн тоо 6165 буюу 32.1 хувиар өссөн байна. Эндээс харахад гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн тоо, гэмт хэргийн тоотой шууд хамааралтайгаар өссөөр байгаа байдал ажиглагдаж байна (Зураг 4.2.1).

Хүснэгт 4.2.1 Хохирогчийн дүр төрх, 2007-2013 он

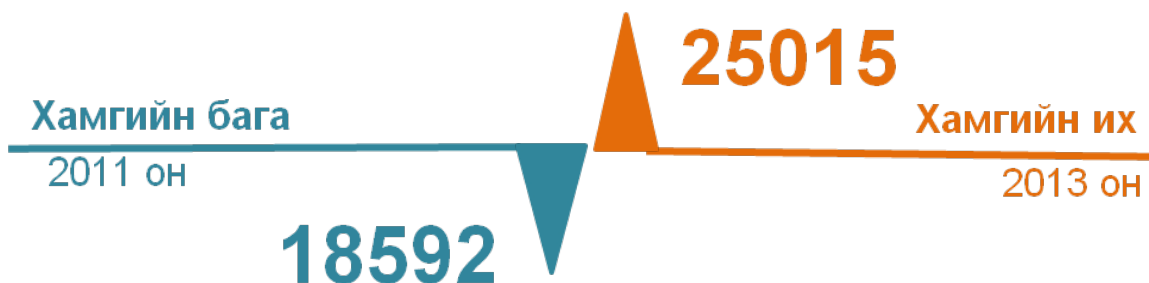
Бүртгэгдсэн гэмт хэргийн тоо	Хохирогч иргэдийн тоо			Хохирогч байгууллагын тоо			Учирсан хохирол тэрбум.төг			Нөхөн төлүүлэлт тэрбум.төг	10000 хүнд ноогдох хохирогчийн тоо	
	Нийт	Эмэгтэй	18 хүртэлх насны хүүхэд	Нийт	Төрийн	Хувийн	Нийт	Төрийн	Хувийн			
2007 он	21 268	19 931	6 115	1 151	975	456	446	29.5	10.9	15.8	4.0	76
2008 он	20 704	20 256	6 175	1 080	1 044	490	396	54.8	10.9	22.7	7.0	76
2009 он	20 373	19 545	6 312	1 045	824	468	307	49.2	13.6	25.8	18.0	72
2010 он	19 825	19 381	7 097	1 066	358	234	74	33.4	8.8	24.4	14.3	70
2011 он	19 197	18 592	6 856	1 178	184	128	42	35.9	10.0	25.4	18.5	66
2012 он	22 089	21 294	7 977	1 270	167	88	55	53.3	9.6	42.8	25.1	74
2013 он	25 362	25 015	9 838	1 426	157	99	48	159.0	79.0	72.9	111.3	85

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

2012 оны байдлаар Монгол Улсын 10000 хүн тутмаас 74 нь гэмт хэргийн хохирогч болсон бол 2013 онд 85 болж, 11 хүн буюу 12.9 хувиар нэмэгдсэн байна. Харин 2012 онд 10000 хүн тутмын 28 нь эмэгтэй хохирогч, 4 нь 18 хүртэлх насны хохирогч хүүхэд байсан бол 2013 онд 10000 хүний 34 нь эмэгтэй хохирогч, 5 нь 18 хүртэлх насны хохирогч хүүхэд болж, 10000 хүнд ноогдох эмэгтэй хохирогчийн тоо 6-аар, 18 хүртэлх насны хүүхдийн тоо 1-ээр нэмэгдсэн байна.

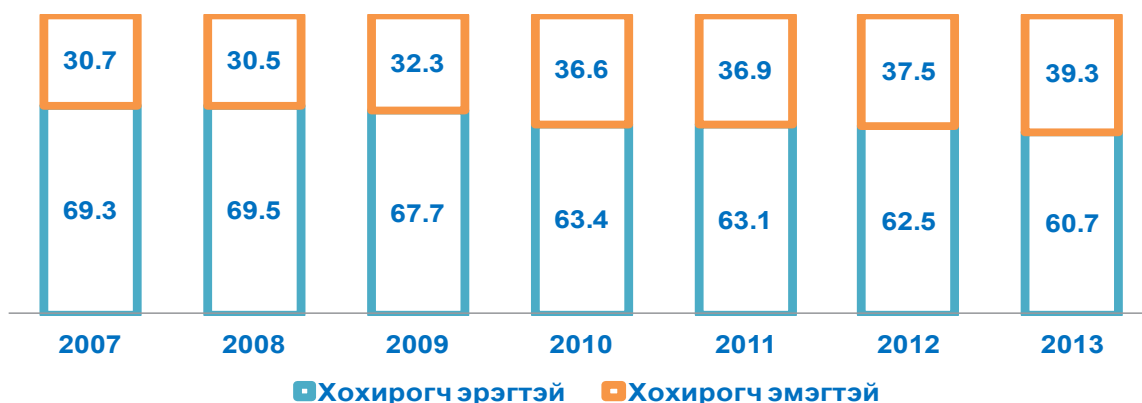
2013 онд гэмт хэргийн улмаас хохирсон 10 хүн тутмын 5 нь 18-34 насны залуучууд, 6 нь эрэгтэйчүүд, 3 нь ажилгүй иргэн байгаа нь өмнөх оны түвшингээс буураагүй байна.

Зураг 4.2.2 Хохирогч иргэд, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Зураг 4.2.3 Хохирогч иргэд, хүйсээр, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Хүснэгт 4.2.2 Хохирогч иргэд, эмэгтэйчүүд, хүүхэд, дүнд эзлэх хувь, 2007-2013 он

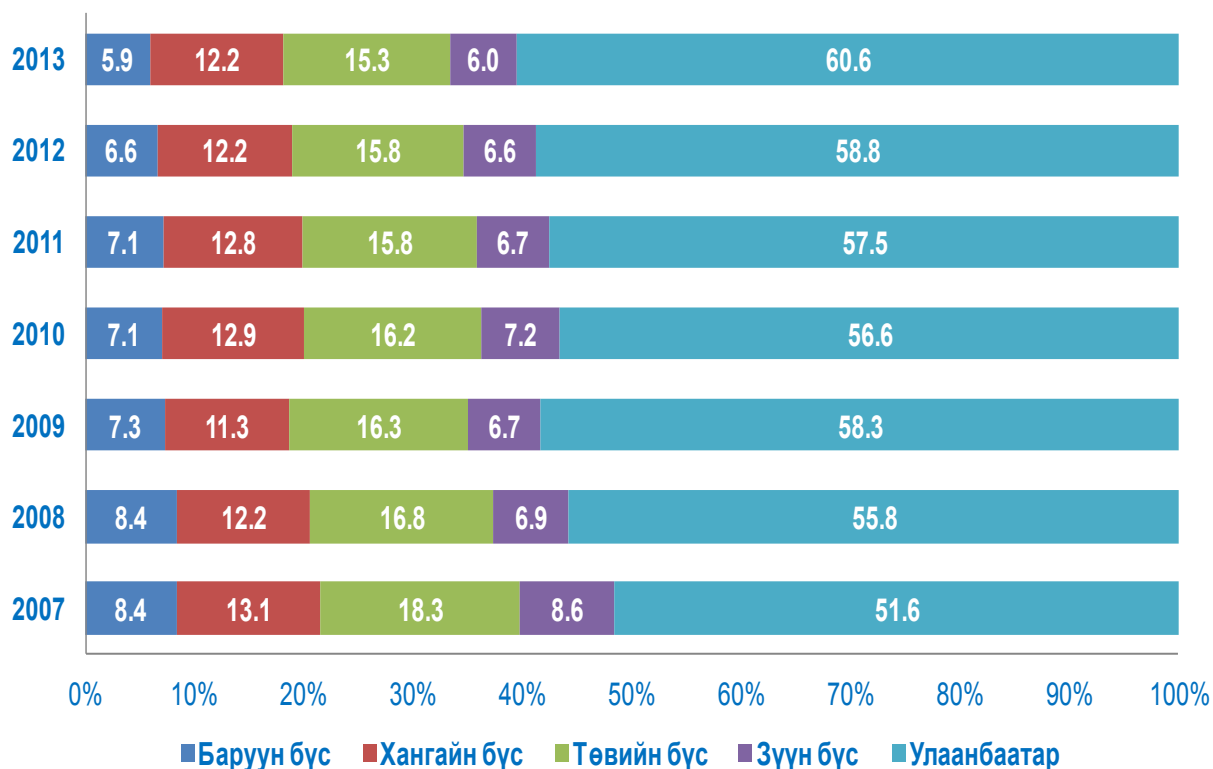
Онууд	Хохирогч иргэдийн тоо			Өсөлт, бууралт			Дүнд эзлэх хувь		
	Нийт	Эмэгтэй	Хүүхэд	Нийт	Эмэгтэй	Хүүхэд	Нийт	Эмэгтэй	Хүүхэд
2007	19 931	6 115	1 151	-	-	-	100.0	30.7	5.8
2008	20 256	6 175	1 080	↑	↑	↓	100.0	30.5	5.3
2009	19 545	6 312	1 045	↓	↑	↓	100.0	32.3	5.3
2010	19 381	7 097	1 066	↓	↑	↑	100.0	36.6	5.5
2011	18 592	6 856	1 178	↓	↓	↑	100.0	36.9	6.3
2012	21 294	7 977	1 270	↑	↑	↑	100.0	37.5	6.0
2013	25 015	9 838	1 426	↑	↑	↑	100.0	39.3	5.7
Жилийн дундаж	20573	7196	1174	-	-	-	100.0	34.8	5.7

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Сүүлийн 7 жилд хохирсон нийт иргэдийн 51.6-60.6 хувь нь Улаанбаатарт, 6.0-8.6 хувь нь Зүүн бүсэд, 15.3-18.3 хувь нь Төвийн бүсэд, 11.3-13.1 хувь нь Хангайн бүсэд, 5.9-8.4 хувь нь Баруун бүсэд байна. 2013 оны эцсийн байдлаар нийт хохирогчдын 60.6 хувь нь Улаанбаатар хотод, 15.3 хувь нь Төвийн бүсэд, 12.2 хувь нь Хангайн бүсэд, 6.0 хувь нь Зүүн бүсэд, 5.9 хувь нь Баруун бүсэд байна.

2013 онд Төв, Дархан-Уул, Дорнод, Сэлэнгэ, Хөвсгөл аймгуудаас хамгийн олон иргэн хохирсон бол Говь-Алтай, Говьсүмбэрт хамгийн цөөн иргэн хохирсон байна. 2013 онд Улаанбаатар хотын хэмжээнд 15029 иргэн хохирсны 14393 буюу 95.8 хувь нь төвийн 6 дүүрэгт гарсан байна. Дүүргүүдээс Баянзүрх дүүрэгт хамгийн олон 3630 иргэн хохирсон нь 2013 онд улсын хэмжээнд хохирсон иргэдийн 14.5 хувийг эзэлж байна. Баян зүрх дүүргийн нийт хохирсон иргэдийн 1047 буюу 28.8 хувь нь Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн хохирогч, 1755 буюу 48.3 хувь нь Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн хохирогч, 418 буюу 11.5 нь Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн хохирогч байна.

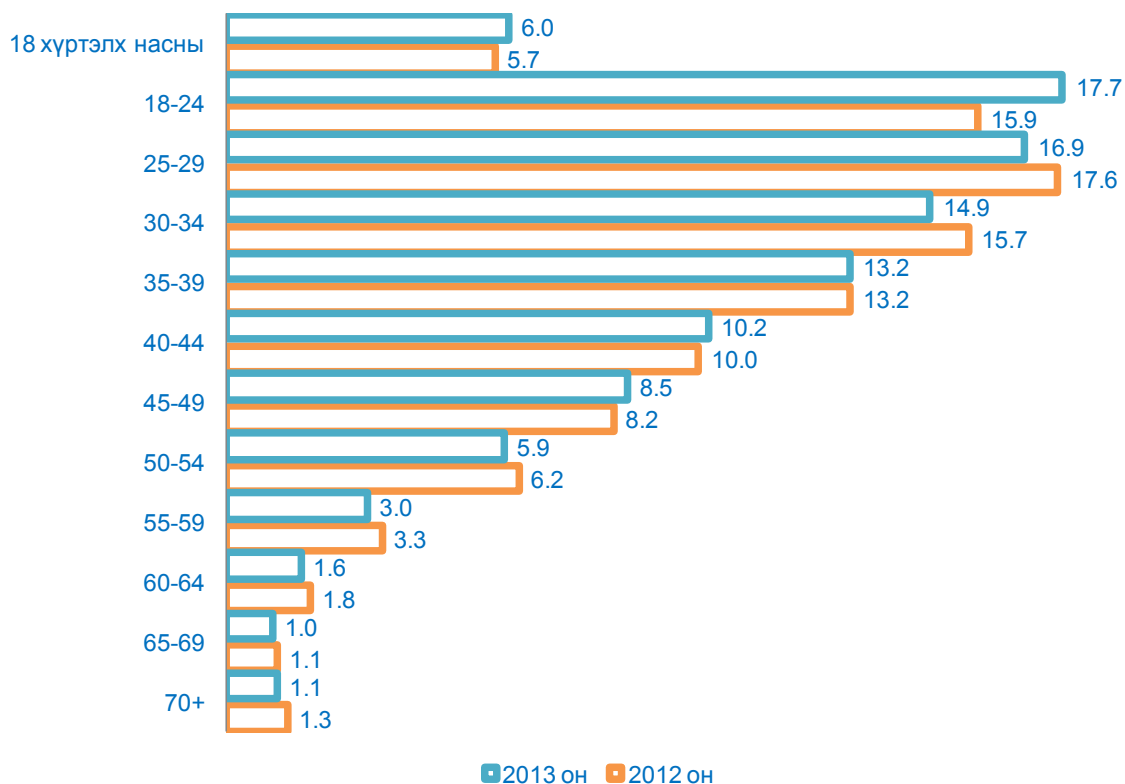
Зураг 4.2.4 Хохирогч иргэд, бүс нутгаар, дүнд эзлэх хувиар, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч агентлаг Цагдаагийн Ерөнхий газар

2013 оны байдлаар хохирогч иргэдийн 49.5 хувь нь 18-34 насны залуучууд байна. Нийт хохирогчдод 18-24 насны залуусын эзлэх хувь 2013 онд 17.7 хувь болж, өмнөх оныхоос 1.8 пункт, 18 хүртэлх насны хүүхдийнх 6.0 хувь болж 0.3 пункт, 40-44 насныхан 10.2 хувь болж 0.2 пункт, 45-49 насныхан 8.5 хувь болж 0.3 пунктээр нэмэгдэж, харин бусад насны хохирогч иргэдийн эзлэх хувь буурчээ. 2013 онд нийт хохирогч иргэдийн 31.8 хувийг ажилгүй иргэд эзэлж байгаа нь 2012 оныхоос 622 хохирогч буюу 2.7 пунктээр буурчээ. Хохирогчдын 365 буюу 1.5 хувь нь өөрийн буруугаас, 371 буюу 1.5 хувь нь архидан согтуурсны улмаас хохирсон байна.

Зураг 4.2.5 Хохирогч иргэд, насны бүлэг, дүнд эзлэх хувиар, 2012-2013 он

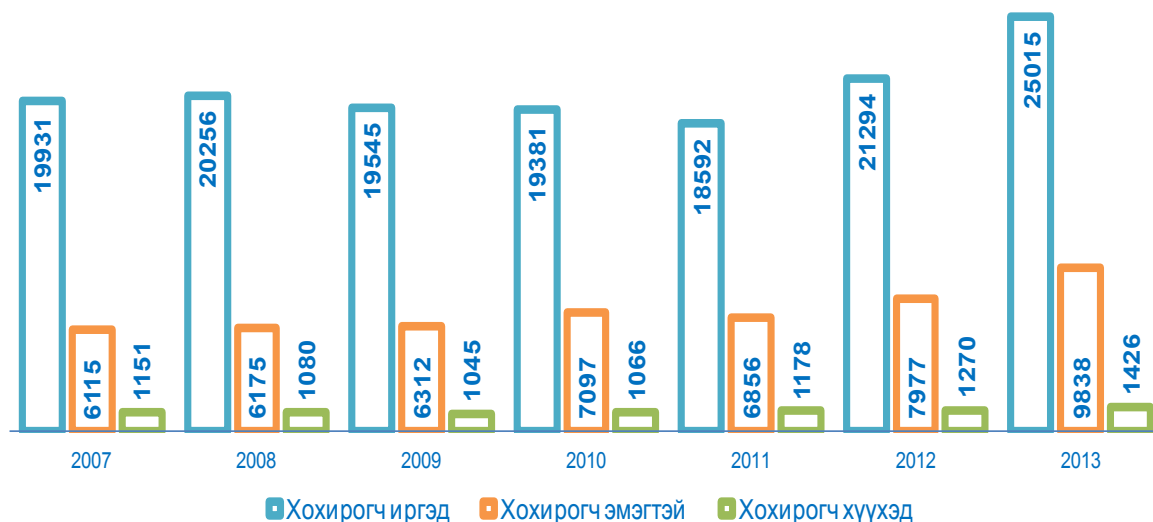
Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Зураг 4.2.6 Хохирогч иргэд, нийгмийн байдлаар, 2012-2013 он

Эх үүсвэр: Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Зураг 4.2.7 Хохирогч иргэд, эмэгтэй, хүүхэд, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Сүүлийн 7 жилийн байдлаар гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн дүнд эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувь тасралтгүй өссөөр ирсэн байна. 2007-2009 онд Монгол Улсын 10000 хүн тутмаас 23 эмэгтэй гэмт хэргийн хохирч байсан бол 2010 онд 3-аар нэмэгдэж 26 болж, харин 2011 онд буураад, сүүлийн 2 жил дахин нэмэгдсээр байна.

Гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэд 2013 онд 25015 байгаагийн 1426 буюу 6.0 хувь нь 18 хүртэлх насны хүүхэд, 9838 буюу 39.3 хувь нь эмэгтэйчүүд байна.

Нийт хохирогч иргэдийн дүнд эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувь 2008 онд 2007 оныхоос 0.2 пунктээр буурсан бол 2013 онд 2008 оныхоос 8.8 пункт, 2009 оныхоос 7.0 пункт, 2010 оныхоос 2.7 пункт, 2011 оныхоос 2.4 пункт, 2012 оныхоос 1.8 пунктээр тус тус нэмэгджээ.

Хүүхдийг хохироох явдал, тэдний эрх ашгийг ноцтой зөрчих явдал манай оронд хэвшмэл байдлаар байсаар байна.

Хүснэгт 4.2.3 Хохирсон хүүхэд, 2007-2013 он

	Нийт хүн амын тоо	Үүнээс:		Хохирогч иргэд	Хохирогч эмэгтэй	Хохирогч хүүхэд	10000 хүүхэд тумаас хохирч буй хүүхдийн тоо
		Эмэгтэй	18 хүртэлх насны хүүхэд				
2007 он	2 620 446	1 343 197	935 070	19 931	6 115	1 151	12
2008 он	2 665 955	1 364 650	923 637	20 256	6 175	1 080	12
2009 он	2 716 275	1 388 135	913 980	19 545	6 312	1 045	11
2010 он	2 760 968	1 418 887	909 879	19 381	7 097	1 066	12
2011 он	2 811 666	1 446 943	902 253	18 592	6 856	1 178	13
2012 он	2 867 744	1 474 291	925 007	21 294	7 977	1 270	14
2013 он	2 930 277	1 504 434	949 046	25 015	9 838	1 426	15

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

2007-2010 онд Монгол Улсын 18 хүртэлх насны 10000 хүүхэд тутмын 11-12 нь хохирогчоор бүртгүүлсэн бол 2011 оноос нэмэгдсээр 2013 онд Монгол Улсын 10000 хүүхэд тутмаас 15 хүүхэд хохирогчоор Цагдаагийн байгууллагад эдийн засаг, эд материалын хохирлоо барагдуулахаар бүртгүүлжээ. 2013 оны байдлаар хохирогч хүүхдийн 13.0 хувь нь 7 хүртэлх насны, 27.7 хувь нь 8-13 насны, 59.3 хувь нь 14-17 насны хүүхэд байна.

Хүснэгт 4.2.4 Хохирсон хүүхэд, гэмт хэргийн төрлөөр, 2007-2013 он

д/д	Гэмт хэргийн зүйл анги	Хохирогч хүүхэд						
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Үндэсний аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	1	1	-	-	-	-	-
2	Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг	290	363	350	343	375	391	398
3	Хүний эрх, эрх чөлөө, алдар хүнд, нэр төрийн эсрэг гэмт хэрэг	-	2	1	-	1	2	6
4	Хүүхэд, гэр бүл, нийгмийн ёс суртахууны эсрэг гэмт хэрэг	202	158	170	184	202	196	202
5	Иргэдийн улс төрийн болон бусад эрх, эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэрэг	2	3	1	2	5	11	5
6	Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг	330	246	204	187	210	269	373
7	Аж ахуйн эсрэг гэмт хэрэг	1	1	-	4	-	-	7
8	Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	86	75	75	95	125	115	102
9	Хүн амын эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг	41	67	85	67	50	41	85
10	Байгаль хамгаалах журмын эсрэг гэмт хэрэг	-	-	-	1	-	-	1
11	Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэрэг	195	162	158	181	208	244	246
12	Захиргааны журмын эсрэг гэмт хэрэг	-	-	-	-	-	-	1
13	Шүүн таслах ажиллагааны эсрэг гэмт хэрэг	3	1	1	2	2	-	-
14	Албан тушаалын гэмт хэрэг	-	1	-	-	-	-	-
15	Цэргийн албаны эсрэг гэмт хэрэг	-	-	-	-	-	1	-
Улсын дүн		1 151	1 080	1 045	1 066	1 178	1 270	1 426

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

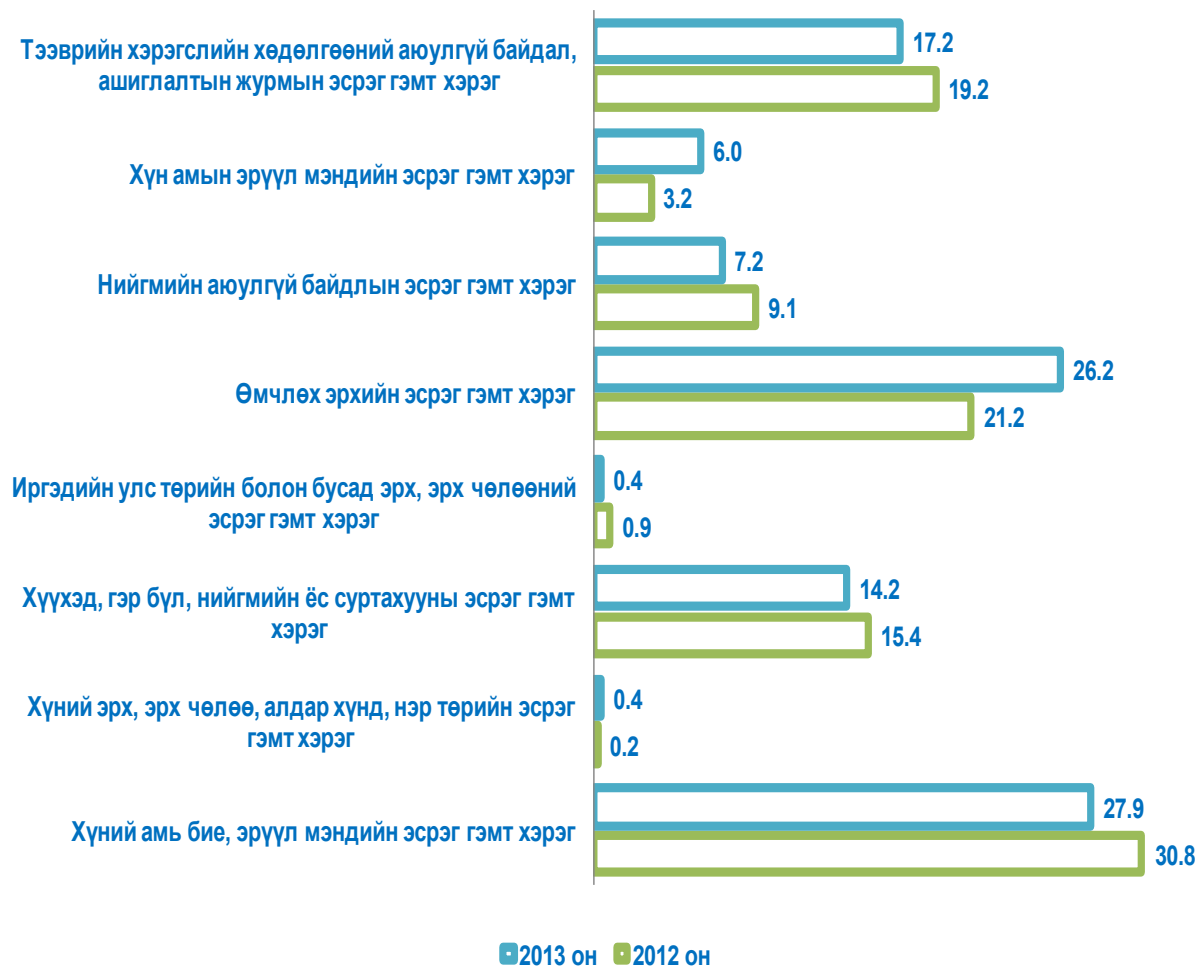
Сүүлийн 7 жилд дунджаар жил тутам Эрүүгийн гэмт хэргийн улмаас 1170 орчим хүүхэд хохирсон байна (Хүснэгт 4.2.4).

Гэмт хэргийн төрлөөр нь авч үзвэл хохирогч хүүхдүүдийн зонхилох хэсэг нь Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг, Өмчлөх эрхийн эсрэг, Хүүхэд, гэр бүл, нийгмийн ёс суртахууны эсрэг, Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг, Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирчээ.

2013 онд нийт хохирсон хүүхдүүдийн 27.9 хувь нь Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг, 26.2 хувь нь Өмчлөх эрхийн эсрэг, 17.2 хувь нь ТХХАБАЖ-ын эсрэг, 14.2 хувь нь Хүүхэд, гэр бүл, нийгмийн ёс суртахууны эсрэг, 7.2 хувь нь Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон байна. 2013 онд хохирсон хүүхдийн тоо 156 буюу

12.3 хувиар өсөхөд Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон хүүхдийн тоо өмнөх оныхоос 6.1 пункт, Хүн амын эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон хүүхдийн тоо 2.2 пунктээр өссөн нь голлон нөлөөлжээ.

Зураг 4.2.8 Хохирогч хүүхэд, гэмт хэргийн төрөл, дүнд эзлэх хувиар, 2012-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Хүснэгт 4.2.5 Хохирогч иргэд, боловсролын түвшин, гэмт хэргийн төрлөөр, 2013 он

Эрүүгийн хуулийн бүлгээр	Хохирогч иргэн-бүгд	Боловсролын түвшин						
		Боловсролгүй	Бага	Суурь	Бүрэн дунд	Техникийн болон мэргэжлийн	Тусгай мэргэжлийн дунд	Дээд
Үндэсний аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	1	-	-	-	-	-	-	1
Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг	8 285	290	593	1 618	3 492	6	332	1 954
Хүний эрх, эрх чөлөө, алдар хүнд, нэр төрийн эсрэг гэмт хэрэг	52	6	1	3	11	-	3	28
Хүүхэд, гэр бүл, нийгмийн ёс суртахууны эсрэг гэмт хэрэг	408	43	94	106	115	-	4	46
Иргэдийн улс төрийн болон бусад эрх, эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэрэг	126	4	8	23	72	-	4	15
Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг	11 012	231	679	1 623	3 842	4	487	4 146
Аж ахуйн эсрэг гэмт хэрэг	95	8	1	1	8	-	5	72
Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	1 927	57	100	350	925	-	63	432
Хүн амын эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг	273	29	65	56	70	-	15	38
Байгаль хамгаалах журмын эсрэг гэмт хэрэг	262	3	3	6	21	-	18	211
Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэрэг	2 293	127	192	389	990	3	90	502
Захиргааны журмын эсрэг гэмт хэрэг	203	7		7	63	-	4	122
Шүүн таслах ажиллагааны эсрэг гэмт хэрэг	59	4	2	5	13	-	1	34
Албан тушаалын гэмт хэрэг	10	1			2	-	-	7
Цэргийн албаны эсрэг гэмт хэрэг	9		3	2	4	-	-	-
Улсын дүн	25 015	810	1 741	4 189	9 628	13	1 026	7 608

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Хохирогч иргэдийг боловсролын түвшингээр нь авч үзвэл 2013 онд нийт хохирогч иргэдийн 38.5 хувийг бүрэн дунд боловсролтой, 30.4 хувийг дээд боловсролтой, 16.7 хувийг суурь боловсролтой, 7.0 хувийг бага боловсролтой, 4.1 хувийг тусгай мэргэжлийн дунд, 3.2 хувийг боловсролгүй, 0.1 хувийг техникийн болон мэргэжлийн боловсролтой иргэд эзэлж байна.

Бүрэн дунд боловсролтой хохирогч иргэний нийт хохирогч иргэдийн дунд эзлэх хувь 2013 онд өмнөх оныхоос 1.1 пункт, 2011 оныхоос 6.7 пункт, 2010 оныхоос 7.1 пунктээр тус тус буурсан байна.

Дээд боловсролтой хохирогч иргэдийн тоо 2013 онд өмнөх оныхоос 24.3 хувь, 2010 оныхоос 55.3 хувиар нэмэгдсэн байна.

Хохирогч иргэдийн 11012 буюу 44.0 хувь нь Өмчлөх эрхийн эсрэг, 8285 буюу 33.1 хувь нь Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг, 2293 буюу 9.2 ТХХАБАЖ-ын эсрэг, 1927 буюу 7.7 хувь нь Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн хохирогч байна (Хүснэгт 4.2.5).

Хүснэгт 4.2.6 Учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, 2007-2013 он

Он	Хохирогч иргэд	Учирсан хохирол сая .төг	1 хохирогчид ноогдох хохирол сая.төг	Нөхөн төлүүлэлт сая.төг	1 хохирогчид ноогдох нөхөн төлүүлэлт сая.төг
2007 он	19 931	29 265.3	1.5	4 065.3	0.2
2008 он	20 256	54 802.3	2.7	6 974.7	0.3
2009 он	19 545	49 186.1	2.5	17 965.0	0.9
2010 он	19 381	33 383.1	1.7	14 346.8	0.7
2011 он	18 592	35 904.3	1.9	18 490.5	1.0
2012 он	21 294	53 263.2	2.5	25 135.6	1.2
2013 он	25 015	159 024.2	6.4	111 266.6	4.4

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Гэмт хэргийн улмаас 2013 онд 1 хохирогчид ноогдох хохирол 6.4 сая төг байгаа нь 2007 оныхоос 4.3 дахин, 2008 оныхоос 2.4 дахин, 2009 оныхоос 2.6 дахин, 2010 оныхоос 3.8 дахин, 2011 оныхоос 3.4 дахин, 2012 оныхоос 2.6 дахин нэмэгдсэн байна (Хүснэгт 4.2.6).

Харин 2012 онд нийт учирсан хохирлын 47.2 хувийг нөхөн төлүүлсэн бол 2013 онд нийт учирсан хохирлын 70 хувийг нөхөн төлүүлсэн байна. Энэ нь 2009 оныхоос 33.4 пункт, 2010 оныхоос 27.2 пункт, 2011 оныхоос 18.5 пункт, 2012 оныхоос 22.9 пунктээр өссөн хэдий ч бүртгэгдсэн гэмт хэргийн тоо, түүний хор хохиролтой харьцуулахад хангалттай үр дүн биш юм.

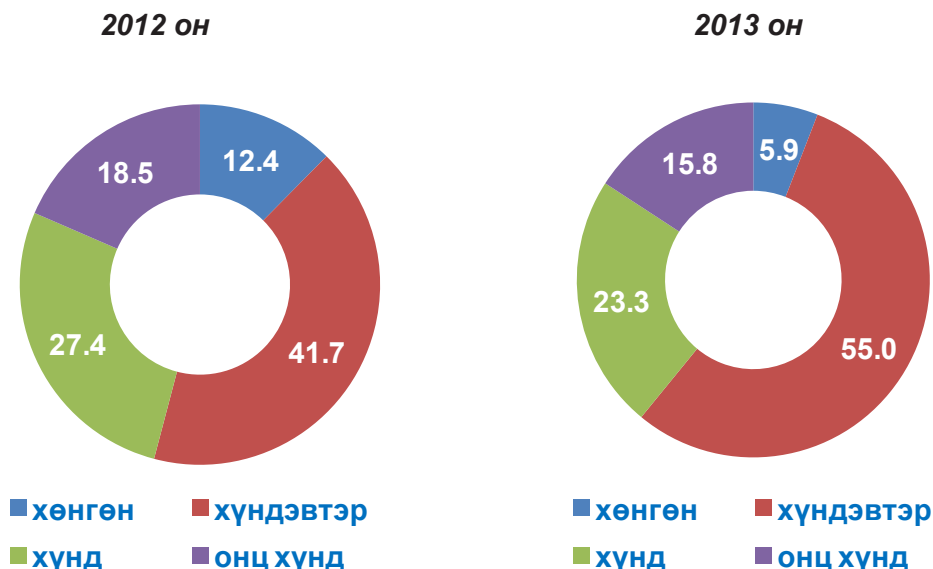
Сүүлийн жилүүдэд учирсан хохирлын нөхөн төлүүлэлт нэмэгдэж байгаа ч энэ нь зөвхөн мөнгөөр илэрхийлж болох эд материал, эдийн засгийн хохирол юм. Эдийн засаг эд материалын хохирлоос гадна эрүүл мэнд, сэтгэл санаа, нэр төрийн асар их хохирлыг тогтоох, нөхөн төлүүлэх механизм манай оронд үгүйлэгдэж байна.

2013 онд 1 хохирогчид ноогдох хохирол 6.4 сая төгрөг байсан бол 1 хохирогчид ноогдох нөхөн төлүүлэлт 4.4 сая төгрөг байна.

Монгол Улсад эрх нь хамгийн их зөрчигдөж байгаа хүмүүс бол гэмт хэргийн улмаас хохирогчид байдаг байна. Энд зөвхөн Цагдаагийн байгууллагад бүртгэгдсэн гэмт хэргийн хохирол нөхөн төлүүлэлт яригдаж байгаа бөгөөд Цагдаад бүртгүүлээгүй гэмт хэргийн хохирогчид ч байсаар л байдаг нь нууц биш юм.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2012-2016 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн “Эрх чөлөөтэй монгол хүн” тавдугаар бүлэгт гэрч, хохирогчийг хамгаалах тогтолцоог бүрдүүлэх, гэрч, хохирогчийн эрхийг хамгаалах, хүний хууль ёсны ашиг сонирхлыг хүндэтгэх, гэрч, хохирогчийн талаарх мэдээллийн нууцлалыг хадгалах, гэрч, хохирогчдыг мэдээллээр хангах, хариуцлагатай байх талаар тусгасан. Энэ ажлын хүрээнд “ Гэрч, хохирогчийг хамгаалах тухай” хууль батлагдсан нь сайшаалтай боловч хуулийг хэрэгжүүлэх орчин нөхцөл, хөрөнгө санхүүгийн асуудал шийдэгдэхгүй удаашралтай байна.

Зураг.4.2.9 Учирсан хохирол, гэмт хэргийн ангиллаар, 2012-2013 он

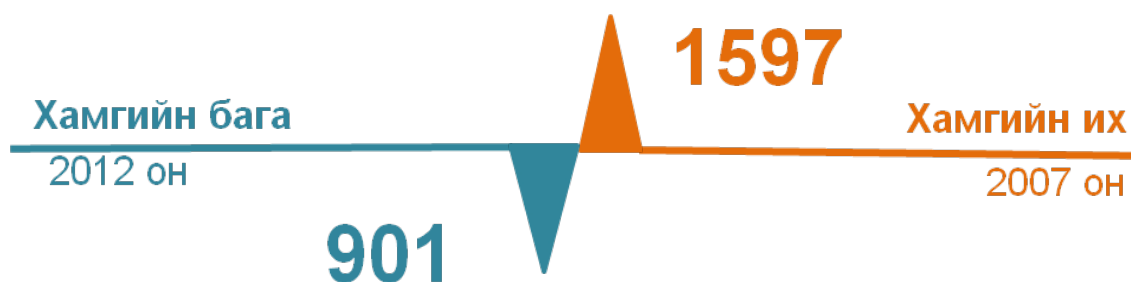
Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

НАС БАРСАН ИРГЭД

Эрүүгийн гэмт хэргийн улмаас сүүлийн 7 жилд нийт 8469 хүн амь насаа алдсаны 1990 буюу 23.5 хувь нь эмэгтэйчүүд, 665 буюу 7.9 хувь нь 18 хүртэлх насны хүүхдүүд байна. Жил тутам дунджаар 1210 хүн нас барсны 284 нь эмэгтэй, 95 нь 18 хүртэлх насны хүүхдүүд байна. 2007-2008 онд жил тутам 1500-1600 иргэн гэмт хэргийн улмаас нас барж байсан бол сүүлийн жилүүдэд 900 орчим болж буурчээ.

Гэмт хэргийн улмаас 2013 онд 25015 хүн хохирсны 949 хүн буюу 3.8 хувь нь нас барсан, 9797 буюу 39.2 хувь нь гэмтсэн иргэд байна. Нас барсан иргэдийн тоо өмнөх оныхоос 48 буюу 5.3 хувиар нэмэгдэхэд Архангай, Төв, Дундговь, Говьсүмбэр, Булган аймгуудад өмнөх оныхоос өссөн нь голлон нөлөөлжээ.

Зураг 4.2.10 Нас барсан иргэд, сүүлийн 7 жилд

Хүснэгт 4.2.7 Нас барсан иргэд, гэмт хэргийн төрлөөр, 2007-2013 он

д/д	Гэмт хэргийн зүйл анги	Нас барсан иргэн													
		2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013	
		Нийт	Эм	Нийт	Эм	Нийт	Эм	Нийт	Эм	Нийт	Эм	Нийт	Эм	Нийт	Эм
1	Үндэсний аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг	1 210	246	1 170	213	985	265	814	203	507	123	472	115	461	108
3	Хүүхэд, гэр бүл, нийгмийн ёс суртахууны эсрэг гэмт хэрэг	1	1	2	2	2	1	4	3	2	2	2	2	4	4
4	Иргэдийн улс төрийн болон бусад эрх, эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэрэг	18	3	34	6	20	1	16	3	15	2	33	1	36	6
5	Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг			2	1	10		5	3	5	2	6		8	2
6	Аж ахуйн эсрэг гэмт хэрэг	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	23	3	16	4	20	1	26	6	29	4	18	2	14	2
8	Байгаль хамгаалах журмын эсрэг гэмт хэрэг	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2	2
9	Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэрэг	344	65	313	73	317	68	325	114	363	100	369	111	424	115
10	Шүүн таслах ажиллагааны эсрэг гэмт хэрэг	1	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
11	Албан тушаалын гэмт хэрэг	-	-	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Улсын дүн		1 597	318	1 551	300	1 358	337	1 191	332	922	233	901	231	949	239

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Сүүлийн 7 жилд нас барсан хүмүүсийн 5619 буюу 66.3 хувь нь Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг, 2455 буюу 29.0 хувь нь Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэргийн улмаас амь насаа алджээ.

Сүүлийн 7 жилд нас барсан иргэдийн 1988 буюу 23.5 хувь нь эмэгтэйчүүд байна. Эмэгтэйчүүдийн 1273 буюу 64.0 хувь нь Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг, 646 буюу 32.5 хувь нь Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэргийн улмаас амь нас алджээ.

Хүснэгт 4.2.8 Нас барсан иргэд, бүс, аймаг, нийслэлээр, 2007-2013 он

Аймаг, нийслэл	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007-2013
БҮГД	1597	1551	1358	1191	922	901	949	8469
Баруун бүс	122	99	115	53	68	32	55	544
Баян-Өлгий	13	10	12	15	13	6	9	78
Говь-Алтай	13	15	8	9	15	6	9	75
Завхан	28	12	29	5	10	10	16	110
Увс	32	32	36	6	5	3	5	119
Ховд	36	30	30	18	25	7	16	162
Хангайн бүс	314	229	154	170	138	170	159	1334
Архангай	60	69	28	25	31	23	30	266
Баянхонгор	26	18	17	17	19	28	21	146
Булган	25	21	19	32	9	14	26	146
Орхон	44	30	17	18	23	26	11	169
Өвөрхангай	38	36	36	23	30	43	40	246
Хөвсгөл	121	55	37	55	26	36	31	361
Төвийн бүс	272	259	232	198	226	235	288	1710
Говьсүмбэр	10	12	19	5	8	4	18	76
Дархан-Уул	19	31	17	38	31	28	19	183
Дорноговь	36	17	13	21	16	31	29	163
Дундговь	10	12	6	5	19	4	15	71
Өмнөговь	60	41	25	44	29	29	30	258
Сэлэнгэ	57	45	41	41	51	47	48	330
Төв	80	101	111	44	72	92	129	629
Зүүн бүс	141	117	68	79	57	78	79	619
Дорнод	30	39	35	25	20	25	29	203
Сүхбаатар	34	23	12	13	7	15	17	121
Хэнтий	77	55	21	41	30	38	33	295
Улаанбаатар	724	835	783	665	427	386	366	4186
Бусад*	24	12	6	26	6	0	2	76

Тайлбар: *Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монгол Улсын иргэдийн хилийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.

Сүүлийн 7 жилд нас барсан иргэдийн 4262 буюу 50.3 хувь Улаанбаатар хот, 1710 буюу 20.2 хувь нь Төвийн бүс, 1334 буюу 15.8 хувь нь Хангайн бүс, 619 буюу 7.3 хувь нь Зүүн бүс, 544 буюу 6.4 хувь нь Баруун бүсийнх байна.

Сүүлийн 7 жилийн дунджаар Улаанбаатар хотод нас баралт хамгийн их байгаа хэдий ч 2010 оноос эрс буурч, 2013 онд 368 болсон байна.

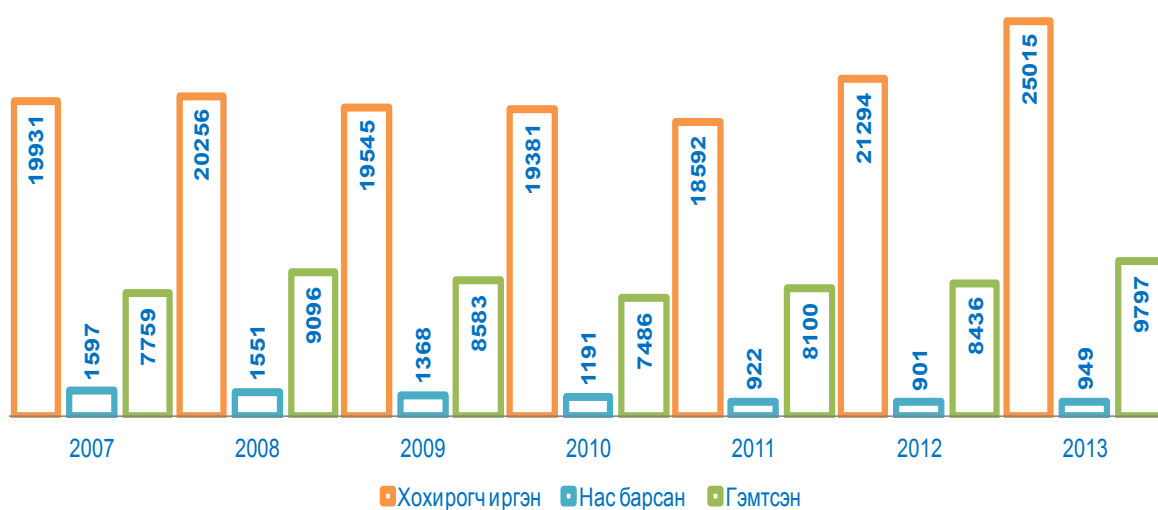
Хүснэгт 4.2.9 Нас барсан иргэд, насны бүлгээр, 2010-2013 он

д/д	Насны бүлэг	Нас барсан хүн				Дүнд эзлэх хувь			
		2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
1	7 хүртэлх	48	43	42	41	4.0	4.7	4.7	4.3
2	8-13	25	15	12	10	2.1	1.6	1.3	1.1
3	14-17	13	19	26	23	1.1	2.1	2.9	2.4
4	18-24	126	114	120	88	10.6	12.4	13.3	9.3
5	25-29	121	87	93	110	10.2	9.4	10.3	11.6
6	30-34	173	116	116	122	14.5	12.6	12.9	12.9
7	35-39	161	119	109	128	13.5	12.9	12.1	13.5
8	40-44	151	123	95	93	12.7	13.3	10.5	9.8
9	45-49	155	103	103	117	13.0	11.2	11.4	12.3
10	50-54	100	90	89	90	8.4	9.8	9.9	9.5
11	55-59	41	45	38	45	3.4	4.9	4.2	4.7
12	60-64	29	19	26	38	2.4	2.1	2.9	4.0
13	65-69	14	16	14	19	1.2	1.7	1.6	2.0
14	70 ба түүнээс дээш	34	13	18	25	2.9	1.4	2.0	2.6
Улсын дүн		1 191	922	901	949	100.0	100.0	100.0	100.0

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Жил тутам нас барсан нийт иргэдийн 70 гаруй хувийг 18-44 насныхан эзэлдэг ба 18-24 насныхан гэмт хэргийн улмаас хамгийн их нас баржээ.

Зураг 4.2.11 Нас барсан, гэмтсэн иргэд, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Гэмт хэргийн улмаас 2013 онд нас барсан хүний 44.7 хувь нь ТХХАБАЖ-ын эсрэг, 16.9 хувь нь хүнийг санаатай алах, 26.7 хувь нь бусдыг амиа хорлоход хүргэх, 1.9 хувь нь бусдыг болгоомжгүй алах гэмт хэргийн улмаас нас баржээ.

Гэмт хэргийн улмаас 74 хүүхэд нас барж, 721 хүүхэд гэмтсэн байна. Нас барсан хүүхдүүдийн 36 буюу 48.6 нь авто ослын улмаас амь насаа алдсан байна. Эндээс үзэхэд замын хөдөлгөөний аюулгүй байдал, жолооны сургалтын чанарыг сайжруулах, хөдөлгөөнд оролцогч жолооч нарын үүрэг хариуцлагыг дээшлүүлэх ажил зайлшгүй шаардлагатай байна. Гэмт хэргийн улмаас нас барсан хүний 91.3 хувь нь 24 цагийн дотор, 7.7 хувь нь 30 хоногийн дотор, 1.1 хувь нь 30-аас дээш хоногт эмнэлэгийн тусламж авсан байна. Харин эмчилгээний зардлаа нөхөн төлүүлэх, нийгмийн хамгааллын байгууллагад хандсан талаар ямар ч мэдээлэл Цагдаагийн байгууллагад одоогоор алга байна.

Зураг 4.2.12 Нас барсан иргэд, гэмт хэргийн төрлөөр, 2011-2013 он

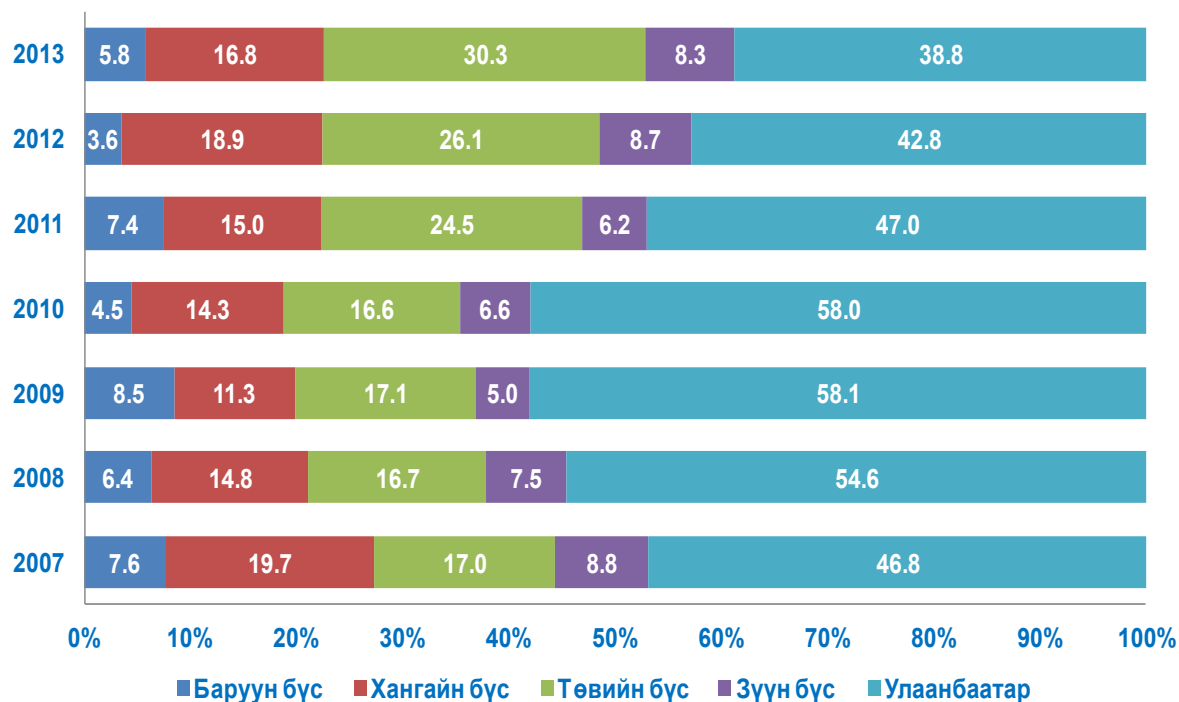

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Нас барсан иргэдийг байршлаар авч үзвэл 2013 оны байдлаар 38.8 хувь нь Улаанбаатар хотын, 30.3 хувь нь Төвийн бүсийн, 16.8 хувь нь Хангайн бүсийн, 8.3 хувь нь Зүүн бүсийн, 5.8 хувь нь Баруун бүсийнх байна.

2012 онд нас барсан нийт иргэдийн 472 буюу 52.4 хувийг Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг, 369 буюу 41.0 хувийг ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргийн улмаас нас барсан иргэд эзэлж байсан бол 2013 онд Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг 461 болж 11 буюу 2.3 хувиар буурч, харин ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргийн улмаас нас барсан иргэд 55 буюу 15.0 хувиар нэмэгдсэн байна. Иймд ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргийг бууруулах ажлыг эрчимжүүлэх шаардлагатай байна.

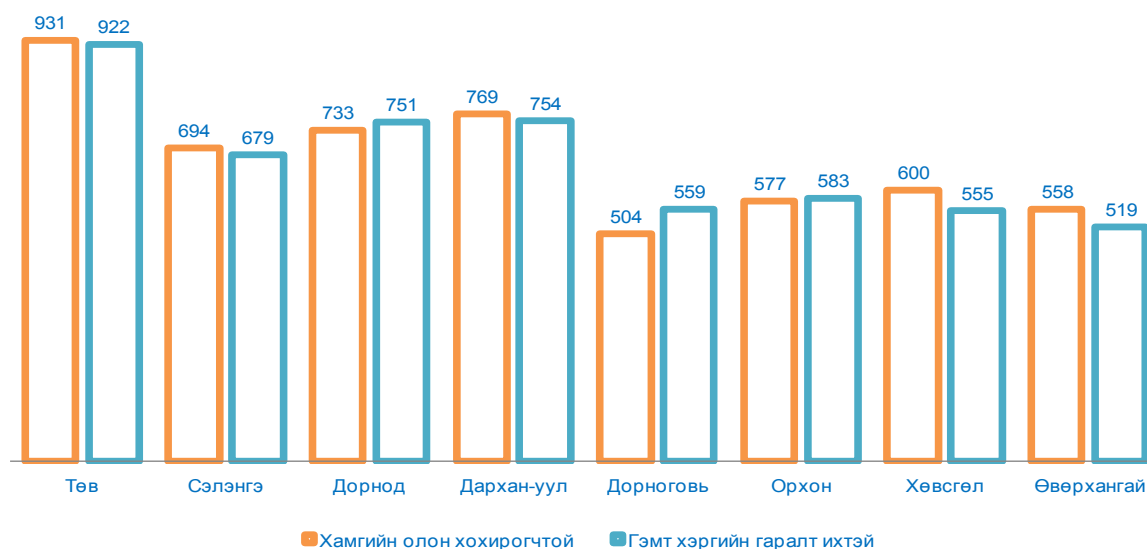
Зураг 4.2.13 Нас барсан иргэд, бүс нутгаар, дүнд эзлэх хувиар, 2007-2013 он

2013 оны байдлаар нийт хохирогч иргэдийн 31.8 хувь нь ажилгүй, 8.7 хувь нь оюутан, сурагчид, 8.3 хувь нь төрийн албан хаагчид байна.

2010–2013 оны байдлаар Монгол Улсын нийт ажилгүй иргэдийн 6.6-8.4 хувь нь гэмт хэргийн хохирогчоор Цагдаагийн байгууллагад бүртгүүлсэн байна.

Зураг 4.2.14 Гэмт хэргийн гаралт болон хохирогч ихтэй аймгууд, 2013 он

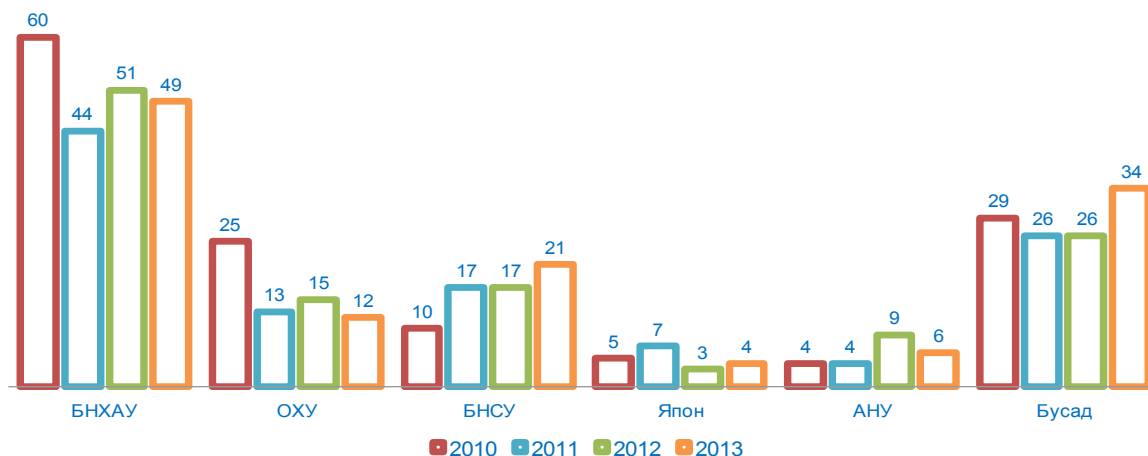

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Нийт хохирогч иргэдийн дүнд гэмт халдлагад өртсөн гадаад орны иргэдийн эзлэх хувь 2010 онд 0.7 хувь, 2011 онд 0.6 хувь, 2012 онд 0.6 хувь, 2013 онд 0.5 хувь байна.

Гэмт хэргийн улмаас хохирсон гадаад иргэдийн тоо 2013 оны эцэст 126 болж, өмнөх оныхоос 5-аар өсөхөд Хятад, ОХУ, АНУ-ын гэмт халдлагад өртсөн иргэдийн тоо буурсан хэдий ч БНСУ-ын иргэдийн тоо өссөн нь голлон нөлөөлжээ.

Зураг 4.2.15 Гэмт халдлагад өртсөн гадаад орны иргэд, 2010-2013 он

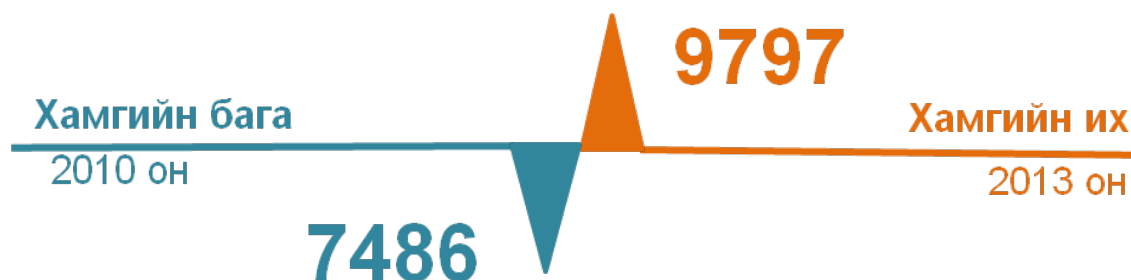

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч Агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ГЭМТСЭН ИРГЭД

Эрүүгийн гэмт хэргийн улмаас сүүлийн 7 жилд нийт 59267 иргэн гэмтсэний 20154 буюу 34.1 хувь нь эмэгтэйчүүд, 4603 буюу 7.8 хувь нь 18 хүртэлх насны хүүхдүүд байна. Жил тутам дунджаар 8467 хүн гэмтсэний 2879 нь эмэгтэй, 658 нь 18 хүртэлх насны хүүхдүүд байна.

Зураг 4.2.16 Гэмтсэн иргэд, сүүлийн 7 жилд

Сүүлийн 7 жилд гэмтсэн хүмүүсийн 36225 буюу 61.1 хувь нь Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг, 7144 буюу 12.1 хувь нь Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал ашиглалтын журмын эсрэг, 9702 буюу 16.4 хувь нь Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг, 2690 буюу 4.5 хувь нь Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас гэмтэж бэртсэн байна.

Гэмтсэн хүний тоо 2013 онд өмнөх оныхоос өсөхөд Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг 917 буюу 17.1 хувь, ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэрэг 204 буюу 18.9 хувиар нэмэгдсэн нь голлон нөлөөлжээ.

Хүснэгт 4.2.10 Гэмтсэн иргэд, гэмт хэргийн төрлөөр, 2007-2013 он

д/д	Гэмт хэргийн зүйл анги	Гэмтсэн хүний тоо													
		2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013	
		Нийт	Эм	Нийт	Эм	Нийт	Эм	Нийт	Эм	Нийт	Эм	Нийт	Эм	Нийт	Эм
1	Үндэсний аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	4	3	2	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг	4 437	1 415	5 182	1 786	5 479	1 854	4 600	1 704	4 868	1 860	5 371	2 010	6 288	2 412
3	Хүний эрх, эрх чөлөө, алдар хүнд, нэр төрийн эсрэг гэмт хэрэг	-	-	3	3	6	6	1	1	1	1	1	-	-	-
4	Хүүхэд, гэр бүл, нийгмийн ёс суртахууны эсрэг гэмт хэрэг	202	188	233	198	192	169	154	146	150	142	121	115	112	108
5	Иргэдийн улс төрийн болон бусад эрх, эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэрэг	36	4	45	9	35	7	31	7	46	12	58	8	81	11
6	Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг	374	86	919	143	365	102	233	61	265	76	258	66	276	90
7	Аж ахуйн эсрэг гэмт хэрэг	1	-	2	2	1	-	3	2	2	-	-	-	-	-
8	Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	1 497	233	1 496	222	1 284	159	1 242	186	1 416	225	1 302	219	1 465	259
9	Хүн амын эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг	190	103	236	144	243	135	238	156	195	129	177	128	220	140
10	Байгаль хамгаалах журмын эсрэг гэмт хэрэг	1	-	2	-	1	1	1	-	-	-	1	-	2	1
11	Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэрэг	945	372	892	307	920	315	933	387	1 094	445	1 078	488	1 282	552
12	Захиргааны журмын эсрэг гэмт хэрэг	46	4	60	3	40	3	42	2	55	1	57	3	64	9
13	Шүүн таслах ажиллагааны эсрэг гэмт хэрэг	6	-	10	3	6	2	2	1	4	3	5	3	1	1
14	Албан тушаалын гэмт хэрэг	7	-	2	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	Цэргийн албаны эсрэг гэмт хэрэг	13	-	12	-	9	-	6	-	4	-	7	1	6	-
	Улсын дүн	7 759	2 408	9 096	2 822	8 593	2 753	7 486	2 653	8 100	2 894	8 436	3 041	9 797	3 583

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Жил тутам гэмтсэн нийт иргэдийн 76 орчим хувь нь 18-44 насныхан байгаа ба 18-24 насныхан гэмт хэргийн улмаас хамгийн их гэмтэл авчээ (Хүснэгт 4.2.11).

2013 оны байдлаар нийт гэмтсэн иргэдийн 19.8 хувийг 18-24 насныхан, 19.1 хувийг 25-29 насныхан, 16.0 хувийг 30-34 насныхан эзэлж байгаа нь өмнөх оныхоос 25-29 насныхан 0.6 пункт, 30-34 насныхан 1.0 пункт, 35-39 насныхан 0.9 пунктээр нэмэгдэж, харин 18-24 насныхан 2.7 пунктээр буурсан байна.

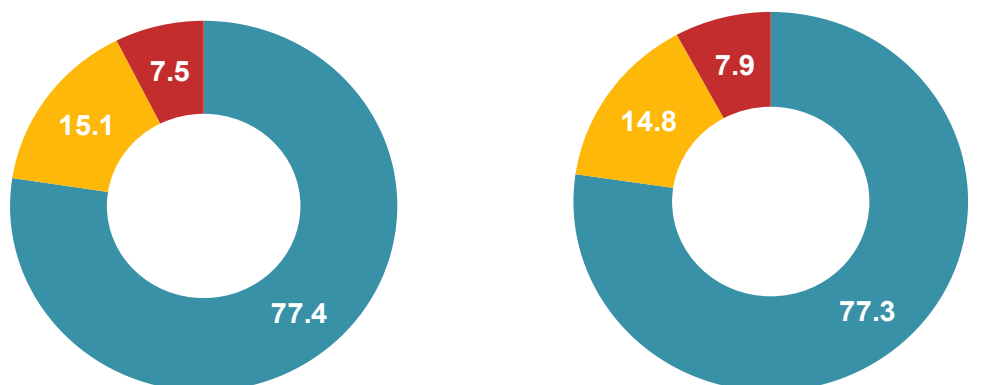
2013 онд гэмт хэргийн улмаас 7 хүртэлх насны 114 хүүхэд гэмтэж бэртсэн нь 2007 оныхоос 2 дахин их, өмнөх оныхоос 34.1 хувиар өссөн байна. Иймд бага насны хүүхдийг харж хамгаалах, ялангуяа зам тээврийн ослоос сэргийлэх ажлыг идэвхжүүлэх шаардлагатай байна.

Хүснэгт 4.2.11 Гэмтсэн иргэд, насны бүлгээр, дүнд эзлэх хувиар, 2010-2013 он

д/д	Насны бүлэг	ГЭМТСЭН ХҮНИЙ ТОО				ДҮНД ЭЗЛЭХ ХУВЬ			
		2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
1	7 хүртэлх	69	86	85	114	0.9	1.1	1.0	1.2
2	8-13	141	194	188	182	1.9	2.4	2.2	1.9
3	14-17	358	421	435	425	4.8	5.2	5.2	4.3
4	18-24	1 611	1 945	1 902	1 937	21.5	24.0	22.5	19.8
5	25-29	1 327	1 478	1 558	1 875	17.7	18.2	18.5	19.1
6	30-34	1 126	1 073	1 269	1 565	15.0	13.2	15.0	16.0
7	35-39	878	979	981	1 228	11.7	12.1	11.6	12.5
8	40-44	723	697	747	830	9.7	8.6	8.9	8.5
9	45-49	530	532	534	657	7.1	6.6	6.3	6.7
10	50-54	333	317	380	498	4.4	3.9	4.5	5.1
11	55-59	177	170	180	227	2.4	2.1	2.1	2.3
12	60-64	93	92	74	106	1.2	1.1	0.9	1.1
13	65-69	43	56	40	70	0.6	0.7	0.5	0.7
14	70 ба түүнээс дээш	77	60	63	83	1.0	0.7	0.7	0.8
15	Улсын дүн	7486	8100	8436	9797	100.0	100.0	100.0	100.0

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Зураг 4.2.17 Гэмтсэн иргэд, гэмтлийн зэргээр, дүнд эзлэх хувиар, 2012-2013 он

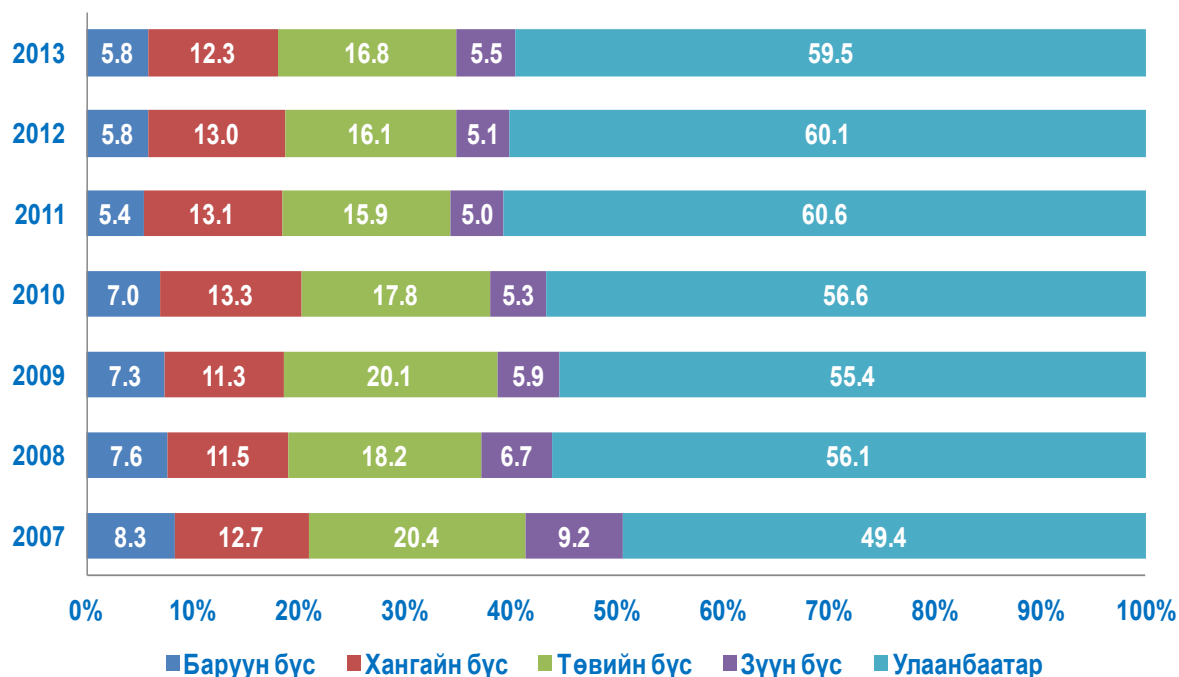
■ хөнгөн ■ хүндэвтэр ■ хүнд

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

2013 оны байдлаар гэмтсэн хүмүүсийн 77.3 хувь нь хөнгөн, 14.8 хувь нь хүндэвтэр, 7.9 хувь нь хүнд хэлбэрээр гэмтжээ. Гэмтсэн иргэдийн тоо 2012 оныхоос 16.1 хувиар өсөхөд хүнд гэмт хэрэг 0.5 пунктээр өссөн нь голлон нөлөөлжээ.

Зураг 4.2.18 Гэмтсэн иргэд, бүс нутгаар, дүнд эзлэх хувиар, 2007-2013 он

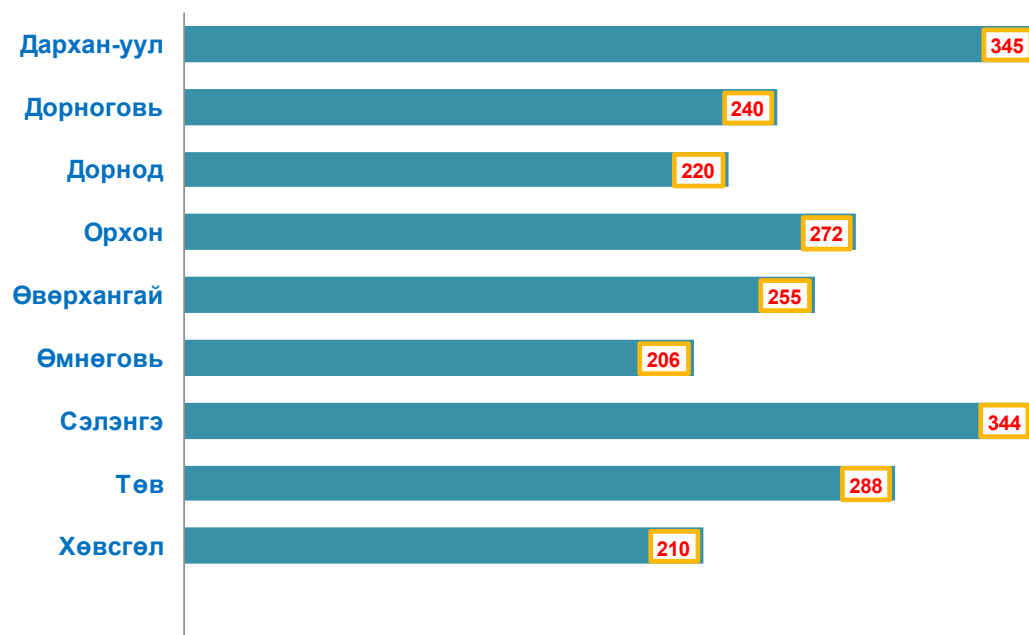
Баримтын судалгаа | 2014

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Гэмтсэн иргэдийг дүнд эзлэх хувь, байршлаар нь авч үзвэл сүүлийн 7 жилийн байдлаар гэмтсэн нийт иргэдийн 49.4-60.6 хувь нь Улаанбаатарт, 15.9-20.7 хувь нь Төвийн бүсэд, 11.3-13.3 хувь нь Хангайн бүсэд, 5.0-9.2 хувь нь Зүүн бүсэд, 5.4-8.3 хувь нь Баруун бүсийнх байна.

Зураг 4.2.19 Хамгийн олон иргэд гэмтсэн аймгууд, 2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

2013 онд гэмтсэн иргэдийн тоо 1361 буюу 16.1 хувиар өсөхөд Дархан-Уул, Сэлэнгэ, Төв, Орхон аймагт гэмтсэн иргэд их байгаа нь голлон нөлөөлжээ.

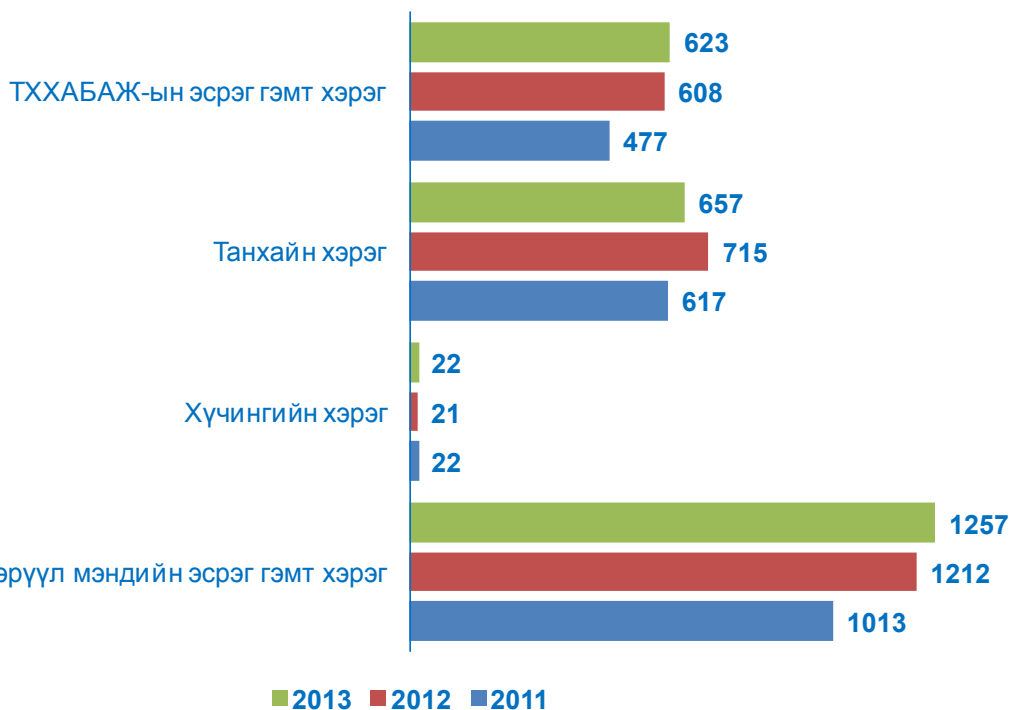
2013 онд улсын хэмжээгээр гэмтсэн 9797 иргэдийн 5801 буюу 59.2 хувь нь Улаанбаатар хотын иргэд байна. Улаанбаатар хотын дүүргүүдээс Баянзүрх, Баянгол, Сонгинохайрхан дүүргийн иргэд хамгийн их гэмтсэн байна.

Хүснэгт 4.2.12 Гэмтсэн иргэд, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Улсын дүн	7 759	9096	8593	7486	8100	8436	9797
Нийслэл	3 801	5 061	4 724	4 175	4 858	5 032	5 801
Баянгол	605	726	827	786	1 092	1 040	1 186
Баянзүрх	903	956	660	616	590	1 017	1 220
Сүхбаатар	512	1152	727	466	775	685	682
Сонгинохайрхан	691	925	991	736	816	803	1 004
Хан-Уул	350	393	469	495	537	507	626
Чингэлтэй	399	568	691	726	718	617	707
Багануур	155	169	190	153	152	186	176
Багахангай	9	2	16	197	-	1	5
Налайх	177	170	153	-	178	176	195

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Зураг 4.2.20 Гэмтсэн иргэд, гэмт хэргийн төрлөөр, 2011-2013 он

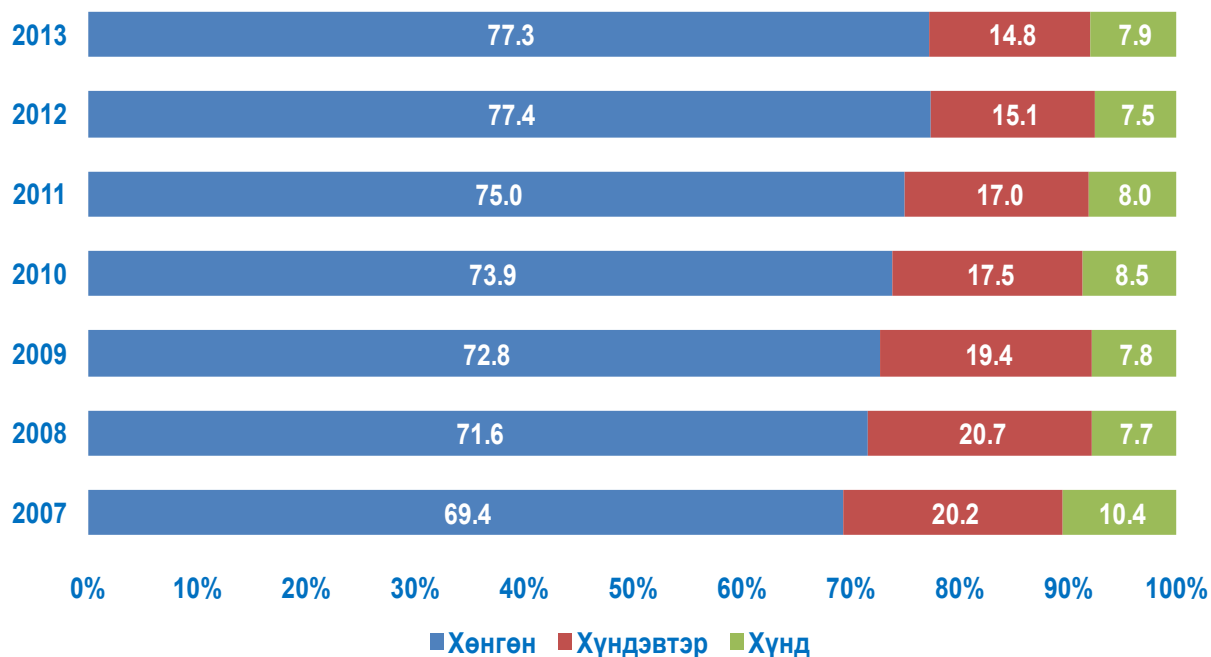

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

2013 оны байдлаар Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас гэмтсэн иргэдийн тоо өмнөх оныхоос 45 буюу 3.7 хувь, ТХХАБЖ-ын эсрэг гэмт хэргийнх 15 буюу 2.5 хувиар өссөн байна. (Зураг 4.2.20)

Нийт гэмтсэн иргэдийн 629 буюу 6.4 хувь нь 2013 онд эмнэлэгийн тусламж үйлчилгээнд хамрагджээ.

Зураг 4.2.21 Гэмтсэн иргэд, гэмтлийн зэрэг, дүнд эзлэх хувиар, 2007-2013 он

Хүснэгт 4.2.13 Гэмтсэн иргэд, сонгосон гэмт хэргийн төрлөөр, гэмтлийн зэргээр, 2013 он

Эрүүгийн хуулийн зүйл ангиар	Бүгд	Гэмтлийн зэрэг			
		Эмэгтэй	Хөнгөн	Хүндэвтэр	Хүнд
Улсын дүн	9797	3583	7574	1446	777
Үүнээс:					
Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг (91-107)	6288	2412	5446	504	338
Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэрэг (215-225)	1282	552	300	643	339
Дүнд эзлэх хувиар					
Улсын дүн	100.0	36.6	77.3	14.8	7.9
Үүнээс:					
Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг (91-107)	100.0	38.4	86.6	8.0	5.4
Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэрэг (215-225)	100.0	43.1	23.4	50.2	26.4

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Гэмт хэргийн чиг хандлагаас харахад сүүлийн жилүүдэд гэмтсэн иргэдийн дийлэнх нь Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг болон ТХХАБЖ-ын эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон байна.

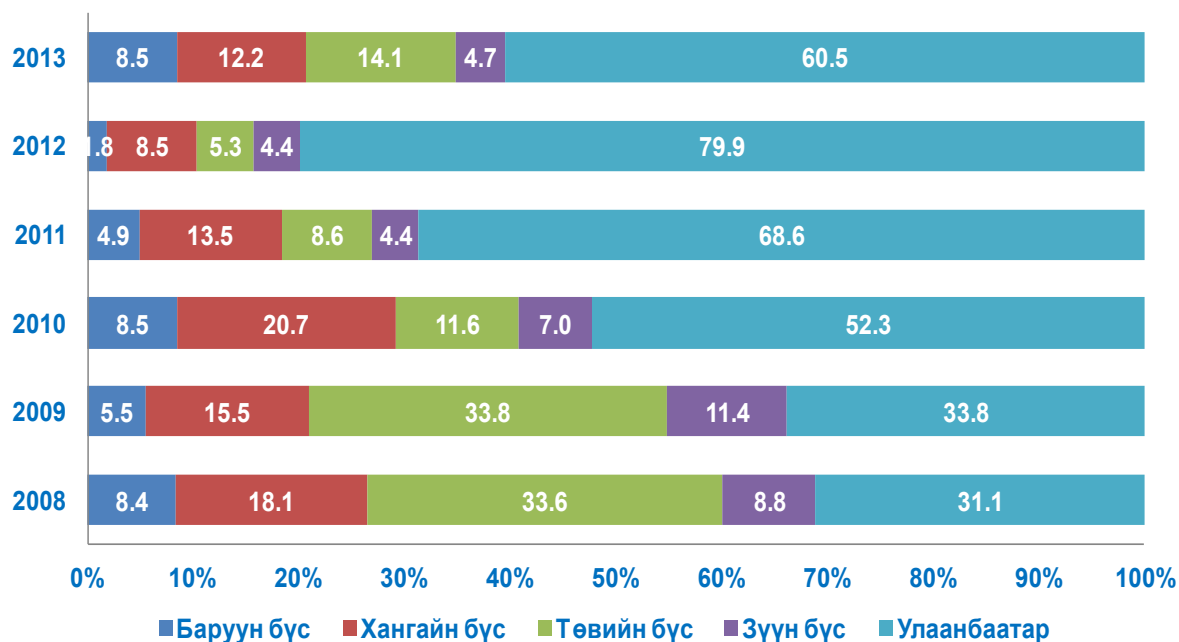
Гэмтлийн зэргээр нь авч үзвэл Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас гэмтсэн иргэдийн 86.6 хувь нь хөнгөн, 8.0 хувь нь хүндэвтэр, 5.4 хувь нь хүнд гэмтэл авсан бол ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргийн улмаас гэмтсэн иргэдийн 23.4 хувь нь хөнгөн, 50.2 хувь нь хүндэвтэр, 26.4 хувь нь хүнд гэмтэл авчээ.

4.3 “ГЭР БҮЛИЙН ХҮЧИРХИЙЛЭЛ БОЛ ОРЧИН ЦАГИЙН БООЛЧЛОЛ”

Гэр бүлийн хүчирхийллийг орчин цагийн боолчлол хэмээн олон улсад үздэг байна. “Боолчлол” гэдэг ойлголт зөвхөн нийгмийн түвшинд яригдахаа больж, гэр бүлийн хүрээлэлд буй болжээ. Монгол айл өрхийн хүрээнд эрхийн дарангуйлал, мөнгө санхүүгийн хүчирхийлэл, бэлгийн хүчирхийлэл байсаар байгааг Монгол Улсын ерөнхийлөгч “Хүчирхийллийн эсрэг нэгдэцгээ” уулзалтанд хэлсэн үгэндээ нэгэнтээ дурьджээ.

2013 оны эцсийн байдлаар гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас 418 хэрэг бүртгэгдсэн нь өмнөх оныхоос 116 буюу 21.7 хувиар буурсан хэдий ч 2014 оны эхний хагас жилд 353 гэмт хэрэг бүртгэгдэж, өмнөх оны мөн үеийнхээс 194 хэрэг буюу 2.2 дахин нэмэгдсэн байна. Энэ нь нэг талаас иргэдийн Цагдаагийн байгууллагад бүртгүүлэх явдал сайжирсан байх талтай боловч нөгөөтэйгүүр гэр бүлийн хүчирхийлэл нийгэмд газар авч, өсч байгаагийн илэрхийлэл юм.

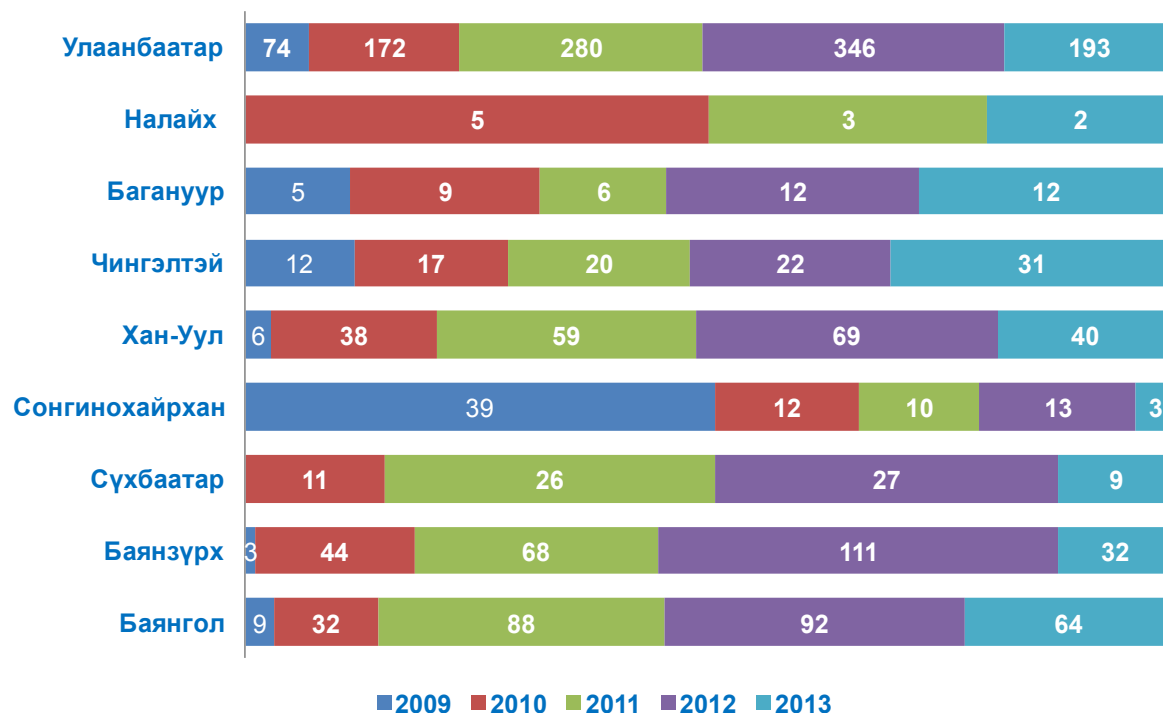
Зураг 4.3.1 Гэр бүлийн хүчирхийлэлд автсан иргэд, бүс нутгаар, дүнд эзлэх хувиар, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Гэр бүлийн хүчирхийллийн гэмт хэргийн хохирогч 2013 онд Увс, Орхон, Дархан-Уул, Өмнөговь, Хэнтий аймагт хамгийн олон байна. Нийт гэр бүлийн хүчирхийлэлд автсан иргэдийн дийлэнх нь Улаанбаатар хотод байна.

Зураг 4.3.2 Гэр бүлийн хүчирхийлэлд автсан иргэд, дүүргээр, 2009-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Хүснэгт 4.3.1 Гэр бүлийн хүчирхийлэлд автсан иргэд, хамаарлаар, 2010-2013 он

д/д	Хохирогч	Гэр бүлийн хүчирхийлэлд автсан нийт хүн				Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн хохирогч			
		2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
1	Эхнэр	173	243	260	205	161	234	252	204
2	Нөхөр	44	32	18	19	39	29	18	19
3	Хамтран амьдрагч эмэгтэй	19	32	63	37	18	29	61	34
4	Эмээ	-	-	-	1	-	-	-	1
5	Төрсөн эх	4	3	5	5	2	2	5	5
6	Хадам эх	3	3	7	5	3	3	7	5
7	Төрсөн эгч	1	2	5	4	1	1	5	4
8	Төрсөн эмэгтэй дүү	-	8	9	3	-	8	9	2
9	Төрсөн хүүхэд	12	17	7	9	7	9	5	5
10	Үрчилж авсан хүүхэд	1	-	-	-	-	-	-	-
11	Дагавар хүүхэд	15	18	17	7	6	4	2	1
	Улсын дүн	272	358	391	295	237	319	364	280

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

2013 оны эцсийн байдлаар гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас хохирсон иргэдийн 64.5 хувийг эхнэр нь, 12.5 хувийг хамтран амьдрагч нь, 6.4 хувийг нөхөр нь, 3.1 хувийг төрсөн хүүхэд нь, 2.4 хувийг дагавар хүүхэд нь эзэлж байна.

Хохирогчдын 63.9 хувь нь 1 жил хүртэл, 14.7 хувь нь 1-3 жилийн туршид хүчирхийлэлд автсан байна. Гэр бүлийн хүчирхийлэлд автсан иргэдийн 63.0 хувь нь жилд 1-2 удаа, 2.2 хувь нь байнга хүчирхийлэлд автагддаг байна. Энэ нь зөвхөн Цагдаагийн байгууллагад хандсан гэр бүлийн хүчирхийллийн тоо бөгөөд үүний цаана Цагдаад бүртгэгдээгүй, бүртгүүлэх боломжгүй алслагдмал бүс нутагт амьдарч байгаа, эсвэл биеэ хамгаалж, эрхээ хамгаалах чадваргүй бага насны хүүхэд, охид эмэгтэйчүүд байсаар байгаа нь ойлгомжтой.

Хүснэгт 4.3.2 Гэр бүлийн хүчирхийлэлд автсан иргэдийн хамаарал, дүнд эзлэх хувиар, 2012-2013 он

Хамаарал	нэгж	2012 он	2013 он	Өөрчлөлт	
				пункт	↑ ↓
Эхнэр	хувь	66.5	69.5	3.0	↑
Нөхөр	хувь	4.6	6.4	1.8	↑
Хамтран амьдрагч эмэгтэй	хувь	16.1	12.5	-3.6	↓
Төрсөн эх	хувь	1.3	1.7	0.4	↑
Хадам эх	хувь	1.8	1.7	-0.1	↓
Төрсөн эгч	хувь	1.3	1.4	0.1	↑
Төрсөн эмэгтэй дүү	хувь	2.3	1.0	-1.3	↓
Төрсөн хүүхэд	хувь	1.8	3.1	1.3	↑
Дагавар хүүхэд	хувь	4.3	2.4	-1.9	↓
Эмээ	хувь	-	0.3	0.3	↑
Дүн	хувь	100.0	100.0	-	-

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Монгол Улсын ерөнхийлөгч цааш хэлсэн үгэндээ “Гэр бүлийн хүчирхийллийг гэмт хэрэг гэж үздэг болно, хүчирхийлэгч гэм зэмгүй явдаг байсан цаг өнгөрсөн. Энэ 2013 он бол хүчирхийлэгчдийн хувьд сүүлчийн он байх болно. Гэр бүлдээ хүчирхийлэл, зовлон учруулдаг хүн бүхэн хуулийн хариуцлага хүлээх болно” гэжээ.

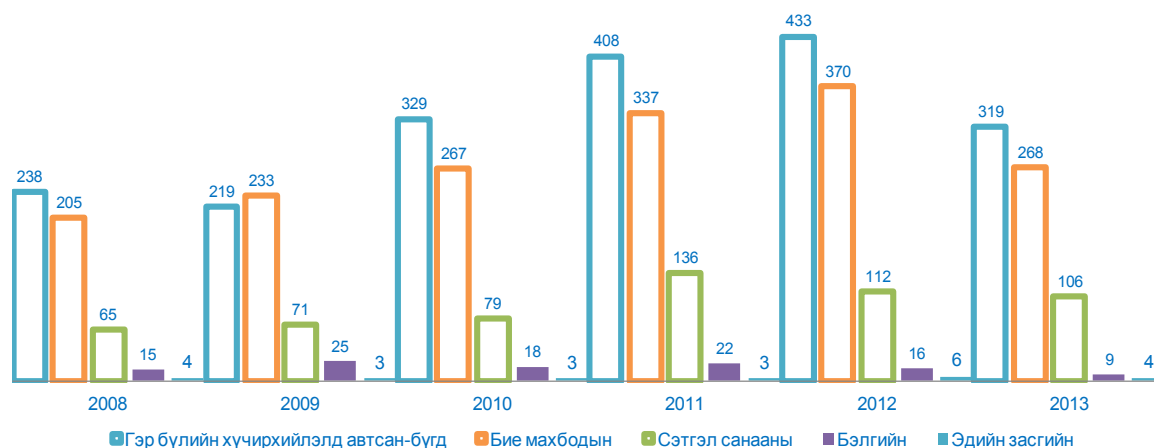
Монгол Улс 2005 онд батлагдсан “Гэр бүлийн хүчирхийллийн тухай” хууль болон гэр бүлийн хүчирхийллийн тухай олон хөтөлбөр бодлогыг хэрэгжүүлсэн, хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байгаа зүйл ч олон байна. Ярьж төлөвлөсөн зүйл олон боловч дорвитой хийгдсэн өөрчлөлт хийгдэхгүй байгаагаас олон иргэд хохирсоор л байна.

Гадаадын олон орны Засгийн газрын төсөвт хохирогчдын хохирлыг барагдуулах, хохирлыг нөхөн сэргээх, хохирогч иргэдийг байршуулах орон байрны зардал ч туссан байдаг байна. Хууль сахиулах байгууллагуудын хувьд ч гэмт этгээдийг хөдөлмөрлүүлэх хэлбэрээр хохирогчийн хохирсон хохирлыг нөхөн төлүүлэх, эрүүл мэндийн зардлыг гаргуулах, нийгмийн халамжийн үйлчилгээнд хамруулах гэх мэт хэлбэрээр нөхөн төлбөрүүд хийгддэг жишээ байна.

2007-2013 онд гэр бүлийн хүчирхийлэлд жилд дунджаар 278 хүн автжээ. Гэр бүлийн хүчирхийлэлд автсан иргэдийн 81.1-86.1 хувь нь бие махбодын, 24.0-33.3 хувь нь сэтгэл санааны, 2.8-11.4 хувь нь бэлгийн хүчирхийлэлд автсан байна. Гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас 2013 онд 319 хүн хохирсон нь 2012 оныхоос 114 хүн буюу 26.3 хувиар буурчээ (Зураг 4.3.1).

Гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас гэр бүл салах, түүнээс улбаалан хүүхэд өнчрөх, хараа хяналтгүй хүүхдийн тоо олшрох зэрэг нийгэмд олон сөрөг үр дагавар бий болсоор байдаг.

Зураг 4.3.3 Гэр бүлийн хүчирхийлэлд автсан иргэд, хүчирхийллийн хэлбэрээр, 2008-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Дээрх графикаас харахад гэр бүлийн хүчирхийлэлд өртсөн иргэдийн дийлэнх нь бие махбодын хүчирхийлэл, сэтгэл санааны хүчирхийлэлд өртдөг байна.

4.4 ХОХИРСОН БАЙГУУЛЛАГА

Хүснэгт 4.4.1 Хохирсон байгууллага, гэмт хэргийн төрлөөр, 2012-2013 он

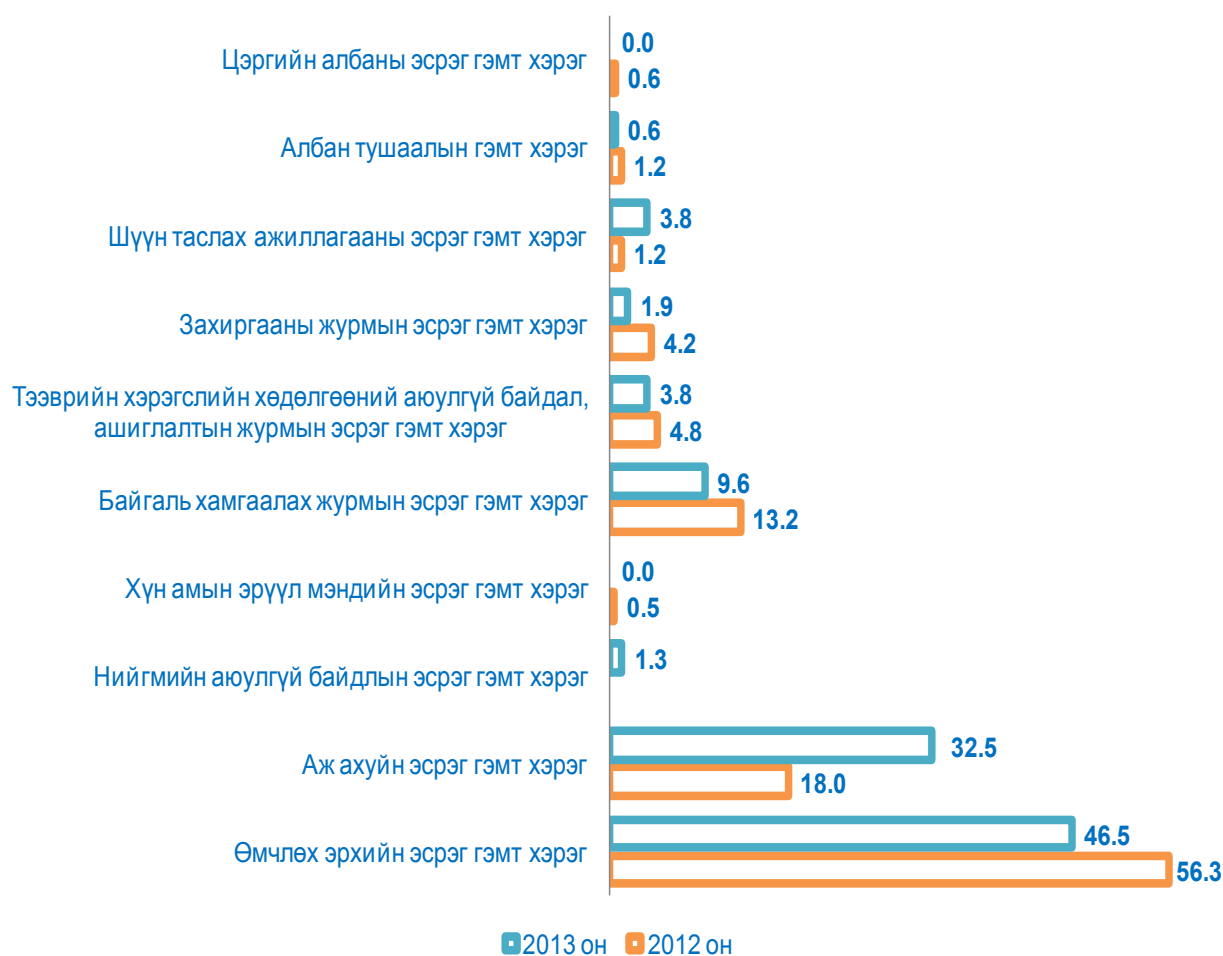
Эрүүгийн хуулийн зүйл анги	Гэмт хэргийн зүйл анги	2012 он				2013 он			
		Хохирогч байгууллага-бүгд	Байгууллагын төрөл			Хохирогч байгууллага-бүгд	Байгууллагын төрөл		
			Төрийн	Төрийн бус	Хувийн		Төрийн	Төрийн бус	Хувийн
145-155	Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг	94	24	23	47	73	22	9	42
156-176	Аж ахуйн эсрэг гэмт хэрэг	30	30	-	-	51	49	-	2
177-191	Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	-	-	-	-	2	1	-	1
192-201	Хүн амын эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг	1	1	-	-	-	-	-	-
202-214	Байгаль хамгаалах журмын эсрэг гэмт хэрэг	22	21	-	1	15	15	-	-
215-225	Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэрэг	8	3	-	5	6	3	-	3
230-244	Захиргааны журмын эсрэг гэмт хэрэг	7	5	-	2	3	3	-	-
245-262	Шүүн таслах ажиллагааны эсрэг гэмт хэрэг	2	2	-	-	6	5	1	-
263-273	Албан тушаалын гэмт хэрэг	2	1	1	-	1	1	-	-
274-296	Цэргийн албаны эсрэг гэмт хэрэг	1	1	-	-	-	-	-	-
Бүгд		167	88	24	55	157	99	10	48

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

2012-2013 оны байдлаар улсын хэмжээнд гэмт хэргийн улмаас хохирол хүлээж буй байгууллагын 87.5-88.5 хувь нь Өмчлөх эрхийн эсрэг, Аж ахуйн эсрэг, Байгаль хамгаалах журмын эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирчээ (Хүснэгт 4.4.1).

Монгол Улсын хэмжээнд 2013 онд 157 байгууллага хохирсон нь өмнөх оныхоос 10 байгууллага буюу 6 хувиар буурчээ. Нийт хохирогч байгууллагын тоо өмнөх оныхоос буурсан хэдий ч Улаанбаатар хот болон Дорноговь аймагт тус бүр 48 байгууллага хохирч, өмнөх оныхоос Дорноговь аймагт 2 дахин, Улаанбаатар хотод 16.2 хувиар нэмэгдсэн байна.

Зураг 4.4.1 Хохирсон байгууллага, гэмт хэргийн төрөл, дүнд эзлэх хувиар, 2012-2013 он

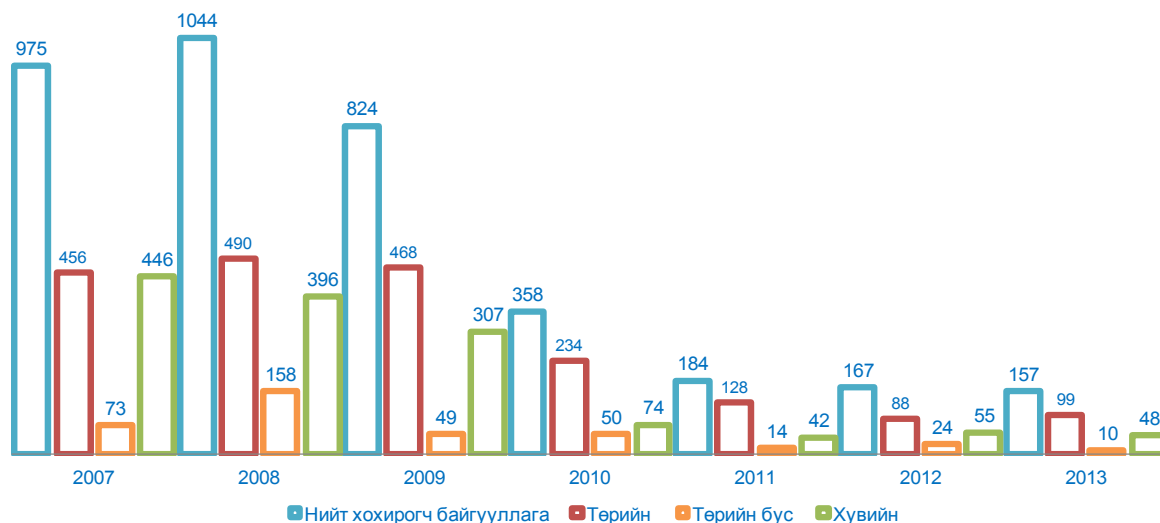
Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Дорноговь аймгийн 48 байгууллагад 712.1 сая төгрөгийн хохирол учирсан бол нийслэлийн 48 байгууллагад 529.1 сая төгрөгийн хохирол учирсан байна. Энэ нь 2013 онд байгууллагад учирсан нийт хохирлын 25.0 хувийг эзэлж байна.

Дорноговь аймгийн байгууллагад учирсан хохирлын зонхилох хэсгийг хууль бусаар хил нэвтрүүлэх, татвараас зайлсхийх хэргүүд эзэлдэг ба энэ нь тус аймгийн хувьд хил гаалийн асуудлаас болж байгууллагууд олноор хохирдогтой холбоотой. Харин Улаанбаатар хотын Багануур дүүрэгт ихэвчлэн уурхайд хулгайн хэргүүд, Сонгинохайрхан дүүрэгт татвараас зайлсхийх хэргийн улмаас хохирох явдал нийтлэг

тохиолддог байна. Байгууллагын хэлбэрээр нь авч үзвэл төрийн байгууллага зонхилж байгаа ба өмчийн хэлбэрийн хувьд төрийн өмчийн аж ахуйн нэгж голчлон хохирогч байгууллагаар бүртгүүлдэг байна.

Зураг 4.4.2 Хохирогч байгууллага, төрлөөр, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

2008 онд хохирогч байгууллагын тоо 2007 оныхоос 7.0 хувиар өсөж, харин сүүлийн жилүүдэд буурсаар байна.

Гэмт хэрэг өөрөө нийгмийн сөрөг үр дагавар гэдгийг манай хүмүүс сайн мэддэг хэдий ч өнөөдрийн байдлаар Цагдаагийн ерөнхий газрын албан ёсны ба захиргааны мэдээллийн эх үүсвэрээс гэмт хэрэгтэн болон хохирогчийн сарын орлого, амьжиргаа, ажил эрхлэлтийн байдлын талаар анализ, дүн шинжилгээ хийхүйц мэдээлэл дутагдалтай байсаар байна.

Хохирогчдын хэдэн хувь нь ажилгүй, хэд нь ядуу, хэдэн нь өмгөөлөгч авдаг, хэд нь хамгаалах байраар үйлчлүүлдэг, хэд нь сэтгэл зүйчид очдог, хэд нь нийгмийн хамгаалалд хамрагддаг гэх мэтчилэн нийгмийн олон нарийн асуудлын талаар мэдээлэл хомсдолтой байна. Бусад нийгмийн салбарууд болон хууль сахиулах байгууллагуудын мэдээлэлтэй уялдаа холбоо бага байгаа нь анализ, дүн шинжилгээ хийхэд хүндрэл бэрхшээл учруулж байна.

4.5 ХОХИРОГЧИЙН ДҮР ТӨРХ, ГЭМТ ХЭРГИЙН ТӨРЛӨӨР

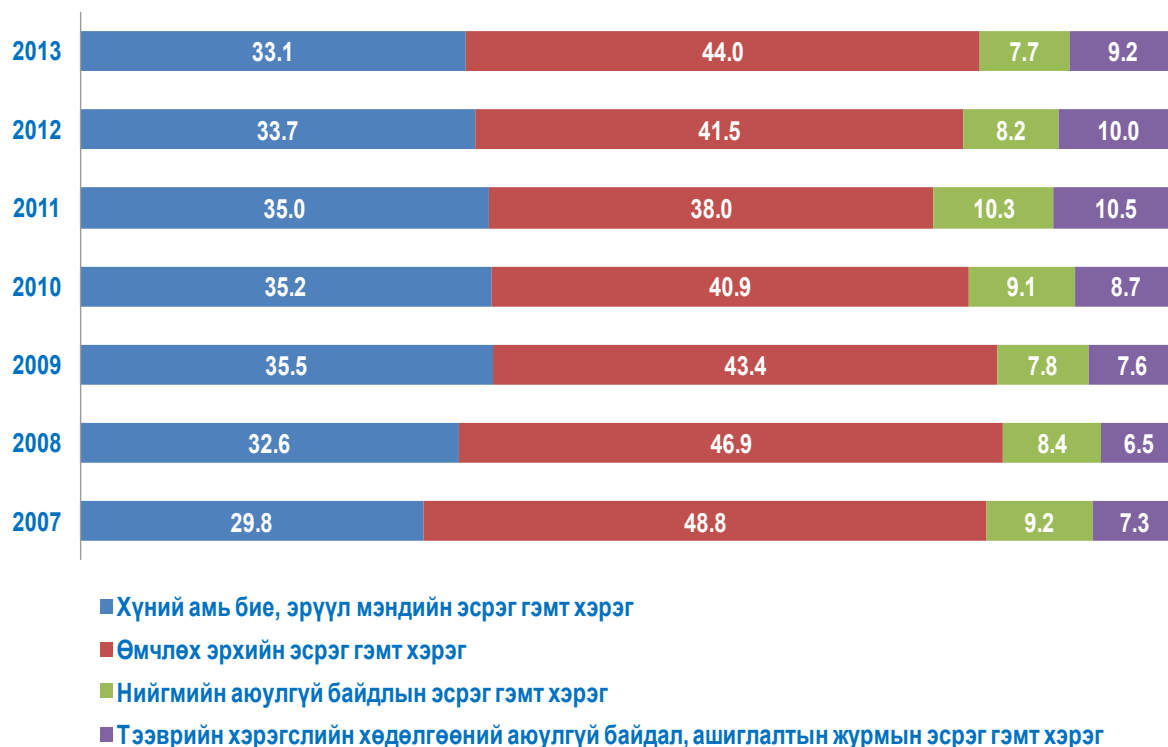
Энэ бүлэгт Эрүүгийн гэмт хэргийн улмаас хохирч буй иргэдийн дүр төрхийг Монгол Улсын Эрүүгийн хуулийн тусгай ангийн холбогдох бүлгүүдээр тодорхойлохыг зорилго.

Монгол Улсын Эрүүгийн хуулийн зорилго нь Монгол Улсын тусгаар тогтнол, үндэсний аюулгүй байдал, хүний эрх, эрх чөлөө, нийтийн болон хувийн өмч, үндэсний баялаг, байгаль орчин, эрх зүйн журам, энхтайван, хүн төрөлхтөний аюулгүй байдлыг гэмт халдлагаас хамгаалахад оршино. Монгол Улсын Эрүүгийн хууль энэ зорилгоо хэрэгжүүлэх хүрээнд хүн, төр, нийгэмд аюултай ямар үйлдэл, эс үйлдэхгүйг гэмт хэрэгт тооцох, түүнийг үйлдсэн гэм буруутай нь шүүхээр тогтоогдсон этгээдэд хүлээлгэх эрүүгийн хариуцлагын төрөл, хэмжээг тогтооно. Одоогийн мөрдөгдөж буй Монгол Улсын Эрүүгийн хууль нь 16 бүлэг, 236 зүйлтэй.

Хүснэгт 4.5.1 Хохирогч иргэд, гэмт хэргийн төрлөөр, 2007-2013 он

д/д	Гэмт хэргийн зүйл анги	Хохирогч иргэн						
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	Улсын дүн	19 931	20 256	19 545	19 381	18 592	21 294	25 015
1	Үндэсний аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	18	11	12	2	1	4	1
2	Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг	5 930	6 599	6 948	6 828	6 500	7 167	8 285
3	Хүний эрх, эрх чөлөө, алдар хүнд, нэр төрийн эсрэг гэмт хэрэг	27	24	27	38	23	36	52
4	Хүүхэд, гэр бүл, нийгмийн ёс суртахууны эсрэг гэмт хэрэг	382	411	378	395	413	383	408
5	Иргэдийн улс төрийн болон бусад эрх, эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэрэг	57	90	62	62	70	116	126
6	Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг	9 723	9 495	8 490	7 928	7 070	8 838	11 012
7	Аж ахуйн эсрэг гэмт хэрэг	14	41	31	51	31	67	95
8	Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	1 843	1 703	1 520	1 766	1 904	1 753	1 927
9	Хүн амын эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг	198	251	277	300	234	216	273
10	Байгаль хамгаалах журмын эсрэг гэмт хэрэг	23	56	58	102	159	284	262
11	Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэрэг	1 446	1 326	1 480	1 690	1 950	2 122	2 293
12	Компьютерийн мэдээллийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	-	-	-	3	-	-	-
13	Захиргааны журмын эсрэг гэмт хэрэг	123	157	173	154	163	234	203
14	Шүүн таслах ажиллагааны эсрэг гэмт хэрэг	42	50	50	42	57	52	59
15	Албан тушаалын гэмт хэрэг	37	27	25	11	12	8	10
16	Цэргийн албаны эсрэг гэмт хэрэг	68	15	14	9	5	14	9
Дүнд харьцуулсан хувь								
	Улсын дүн	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1	Үндэсний аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	0.1	0.1	0.1	-	-	-	-
2	Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг	29.8	32.6	35.5	35.2	35.0	33.7	33.1
3	Хүний эрх, эрх чөлөө, алдар хүнд, нэр төрийн эсрэг гэмт хэрэг	0.1	0.1	0.1	0.2	0.1	0.2	0.2
4	Хүүхэд, гэр бүл, нийгмийн ёс суртахууны эсрэг гэмт хэрэг	1.9	2.0	1.9	2.0	2.2	1.8	1.6
5	Иргэдийн улс төрийн болон бусад эрх, эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэрэг	0.3	0.5	0.3	0.3	-	0.6	0.5
6	Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг	48.8	46.9	43.4	40.9	38.0	41.5	44.0
7	Аж ахуйн эсрэг гэмт хэрэг	0.1	0.2	0.2	0.3	0.2	0.3	0.4
8	Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	9.2	8.4	7.8	9.1	10.3	8.2	7.7
9	Хүн амын эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг	1.0	1.2	1.4	1.6	1.3	1.0	1.1
10	Байгаль хамгаалах журмын эсрэг гэмт хэрэг	0.1	0.3	0.3	0.5	0.9	1.3	1.1
11	Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэрэг	7.3	6.5	7.6	8.7	10.5	10.0	9.2
12	Компьютерийн мэдээллийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	-	-	-	-	-	-	-
13	Захиргааны журмын эсрэг гэмт хэрэг	0.6	0.8	0.9	0.8	0.9	1.1	0.8
14	Шүүн таслах ажиллагааны эсрэг гэмт хэрэг	0.2	0.2	0.3	0.2	0.3	0.2	0.2
15	Албан тушаалын гэмт хэрэг	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	-	0.1
16	Цэргийн албаны эсрэг гэмт хэрэг	0.3	0.1	0.1	0.1	-	0.1	-

Зураг 4.5.1 Хохирогч иргэд, гэмт хэргийн төрлөөр, дүнд эзлэх хувиар, 2007-2013 он

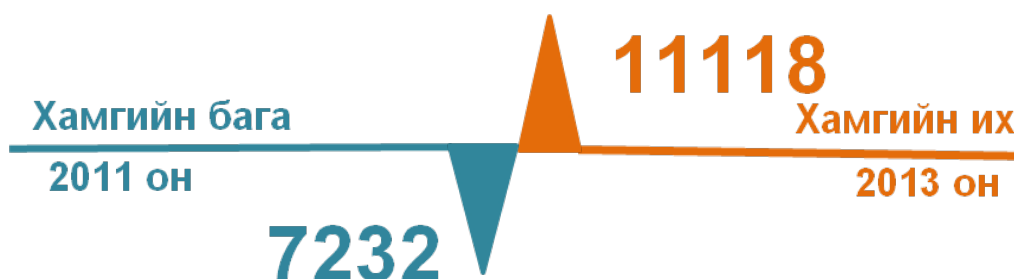
Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Хохирогч иргэдийн дийлэнх нь Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг, Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн хохирогчид байна (Хүснэгт 4.5.1).

2007-2013 онуудад гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн 93.4-95.1 хувь нь Өмчлөх эрхийн эсрэг, Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг, Тээврийн хэрэгслийн аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг, Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирчээ. Өөрөөр хэлбэл жил тутмын хохирсон иргэдийн 93.4-95.1 хувь нь дээрх 4 зүйл ангийн гэмт хэргийн улмаас хохирсон байна (Зураг 4.5.1).

Эрүүгийн хуулийн тусгай ангийн 19 дүгээр бүлгийн “Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг” буюу 145-155 дугаар зүйлд заасан гэмт хэргийн үлмаас хохирсон иргэн, учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлтийн талаар

Зураг 4.5.2 “Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг, сүүлийн 7 жилд

Сүүлийн 7 жилийн байдлаар Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг 2011 онд хамгийн бага бүртгэгдсэн бол 2013 онд 11118 болж, 2012 оныхоос 2095 хэрэг буюу 23.2 хувиар өсөхөд энэ төрлийн гэмт хэргийн 70.9 хувийг эзэлж буй хулгайн хэрэг 1618-аар, халаасны хулгайн хэрэг 177-оор, бусдын хөрөнгийг залилан мэхэлж авах хэрэг 133-аар өссөн нь голлон нөлөөлжээ.

Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн бүрэлдхүүнд ордог ихэнх хэргүүд сүүлийн жилүүдэд өсөх хандлагатай хэдий ч авто тээврийн хэрэгсэл хулгайлах хэрэг 21.5 хувиар буурсан байна.

Хүснэгт 4.5.2 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, насны бүлэг, хүйсээр, 2007-2013 он

Он	Хохирогч иргэн	Үүнээс: Эмэгтэй	Насны бүлгээр													
			7 хүртэлх	8-13	14-17	18-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70 ба түүнээс
2007 он	9 764	3 038	0	56	274	991	1 712	1 450	1362	1 253	983	670	347	267	199	200
2008 он	9 495	2 806	1	51	194	986	2 003	1 382	1331	1 071	930	654	338	228	177	149
2009 он	8 490	2 781	2	29	173	840	1 435	1 343	1261	1 014	929	624	362	214	139	125
2010 он	7 928	3 099	2	27	158	909	1 090	1 205	1196	1 025	832	630	343	202	136	173
2011 он	7 070	2 747	1	63	146	885	1 032	1 046	1039	834	744	527	334	185	122	112
2012 он	8 838	3 508	6	69	194	1 197	1 359	1 337	1275	1 027	900	628	343	223	135	145
2013 он	11 012	4 645	1	124	248	1 399	1 735	1 740	1530	1 235	1 068	807	489	265	180	191

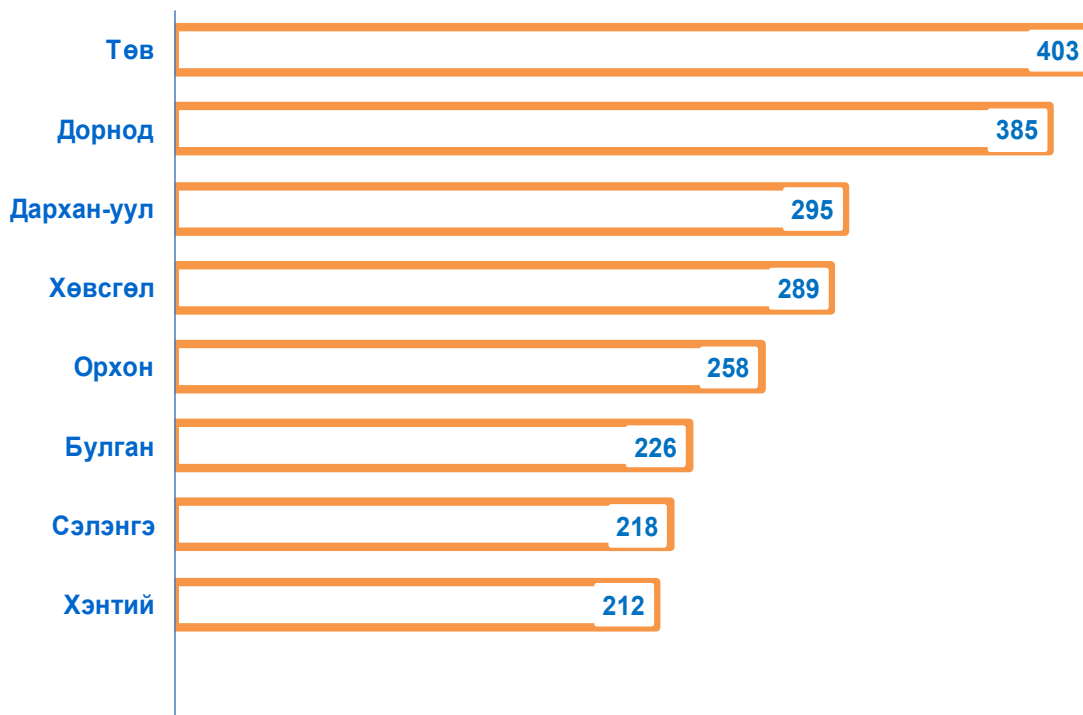
Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агаар Цагдаагийн ерөнхий газар

Сүүлийн 7 жилийн байдлаар Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас жилд дунджаар 8942 иргэн хохирчээ.

2013 онд Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас 11012 иргэнд 72.8 тэрбум төгрөгийн хохирол учирсан нь улсын хэмжээнд хохирсон иргэдийн 44.0 хувь, учирсан хохирлын 45.8 хувийг эзэлж байна. Харин учирсан хохирлын 31.9 тэрбум төг буюу 43.8 хувийг нөхөн төлүүлжээ.

Хохирсон иргэдийн 4645 буюу 42.2 хувь нь эмэгтэйчүүд, 373 буюу 3.4 хувь нь 18 хүртэлх насны хүүхдүүд байна. Энэ бүлгийн гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн 80 орчим хувь нь 18-49 насныхан байна. Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн тоо өмнөх оныхоос 2174 буюу 25.0 хувиар өссөн байна.

Зураг 4.5.3 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргээс хамгийн олон иргэд хохирсон аймгууд, 2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Улсын хэмжээнд 2013 онд өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас 11012 иргэн хохирсны 4.9 хувь нь Баруун бүсийнх, 12.3 хувь нь Хангайн бүсийнх, 12.8 хувь нь Төвийн бүсийнх, 6.6 хувь нь Зүүн бүсийнх, 62.8 хувь нь Улаанбаатар хотын иргэд байна.

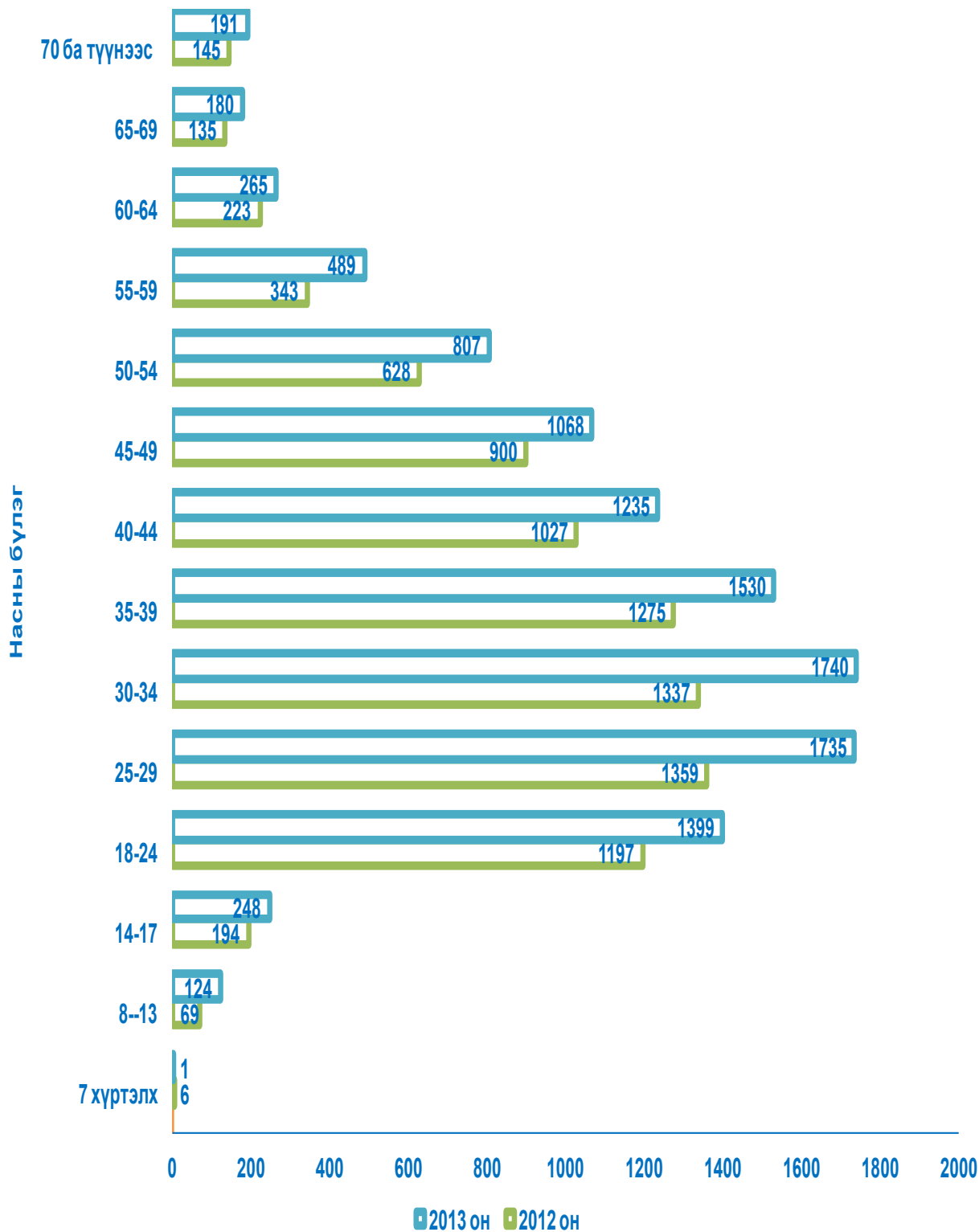
2013 онд энэ бүлгийн гэмт хэргийн улмаас Улаанбаатар хотын 6918 иргэн хохирсоны 5238 буюу 75.8 хувь нь Баянзүрх, Сонгинохайрхан, Баянгол, Сүхбаатар дүүргийн иргэд байна. Баянзүрх дүүрэгт 1755 иргэн хохирсон нь нийслэлийн дүүргүүдээс хамгийн олон иргэн хохирсон дүүрэг байна.

Энэ бүлгийн гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн 20.8 хувь нь Төв, Дорнод, Дархан-Уул, Хөвсгөл, Орхон, Булган, Сэлэнгэ, Хэнтий аймгуудынх, 62.8 хувь нь Улаанбаатар хотын иргэд байна.

Энэ төрлийн гэмт хэргийн улмаас улсын хэмжээнд учирсан хохирлын 61.4 тэрбум төг буюу 84.4 хувь нь Улаанбаатар хотын иргэд, байгууллагад учирсан хохирол байна. Дүүргүүдээс Баянзүрх, Сүхбаатар, Хан-Уулд хамгийн их хохирол учирсан ба Баянзүрх дүүрэг учирсан хохирлын 34.5 хувь, Сүхбаатар дүүрэг 18.1 хувь, Хан-Уул дүүрэг 95.3 хувийг тус тус нөхөн төлүүлсэн байна.

Аймгуудаас энэ онд хамгийн их хохирол учирсан аймаг нь Төв, Өмнөговь, Булган, Дорнод, Хэнтий аймгууд байна. Төв аймаг учирсан хохирлын 66.6 хувь, Хэнтий аймаг 58.6 хувь, Дорнод аймаг 38.2 хувь, Өмнөговь аймаг 34.9 хувийг нөхөн төлүүлжээ.

Зураг 4.5.4 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, насны бүлэг, 2012-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Хүснэгт 4.5.3 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, нийгмийн байдлаар, 2010-2013 он

Он	Нийгмийн байдал											
	Төрийн албан хаагч	Үүнээс: Цагдаа	Хувийн хэвшлийн байгууллагад ажиллагч	Төрийн бус байгууллагын ажилтан	Хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч	Малчин	Оюутан	Сурагч	Сургууль завсардсан	Тэнэмэл	Хоригдол	Ажилгүй
2010 он	619	26	1063	221	1257	1967	296	163	1	0	5	2336
2011 он	431	19	919	181	1150	1946	244	150	1	1	2	2045
2012 он	684	21	1404	343	2146	1550	348	194	1	1	10	2157
2013 он	819	37	1633	458	3121	1610	526	267	2	1	10	2565

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

2010-2013 оны байдлаар Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн 23.0-29.0 хувийг ажилгүй иргэд эзэлж байна.

2013 онд өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн дүнд хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдийн эзлэх хувь өмнөх оныхоос 4.0 пунктээр нэмэгджээ.

Зураг 4.5.5 Нийт хохирогч иргэд ба сонгосон зүйл ангийн хохирогч иргэд, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

2007-2013 оны байдлаар нийт бүртгэгдсэн гэмт хэргийн дүнд өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн эзлэх хувь 37.7-51.1 хувь байхад нийт хохирогч иргэдийн дүнд өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн эзлэх хувь мөн л 38.0-48.8 хувийг эзэлж байна. Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн хувьд бусад гэмт хэргийн зүйл

ангитай харьцуулахад нас барсан, гэмтсэн хохирол бага эдийн засаг, хөрөнгө мөнгөний хохирол илүү учирдаг онцлогтой.

Зураг 4.5.6 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, сүүлийн 7 жилд

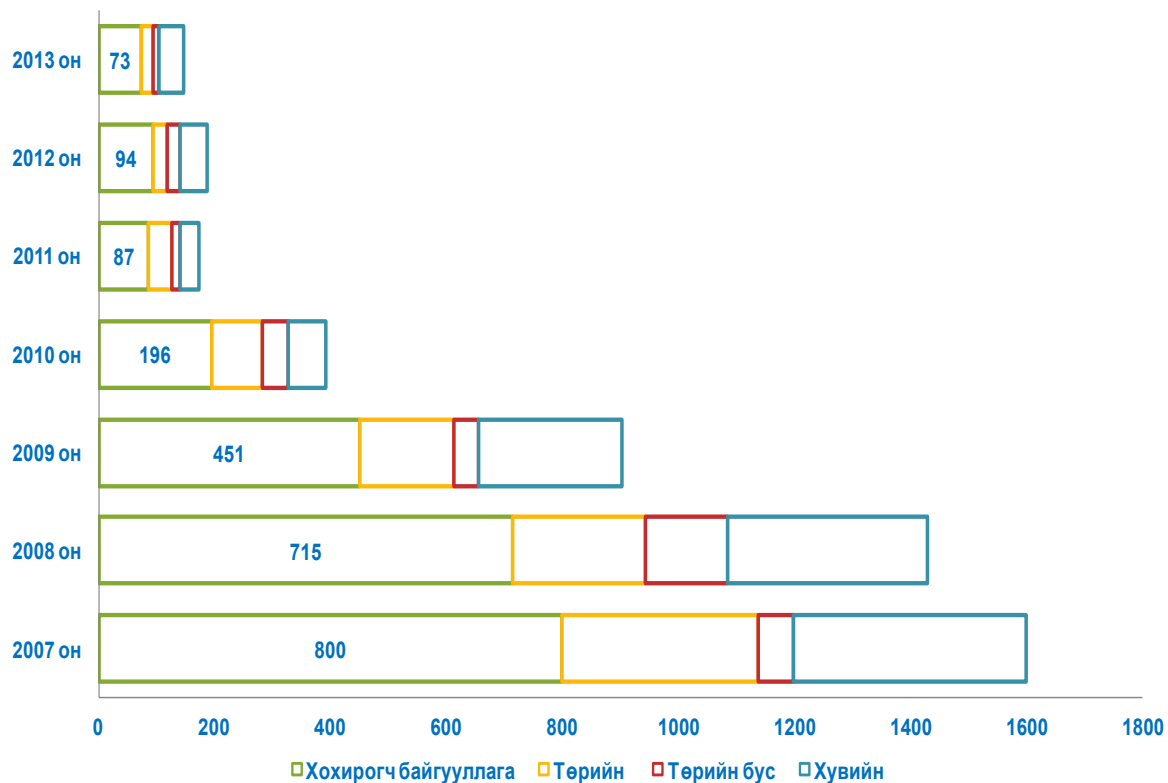

Хүснэгт 4.5.4 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон байгууллага, төрлөөр, 2007-2013 он

Он	Хохирогч байгууллага	Байгууллагын төрөл			Дүнд эзлэх хувь			
		Төрийн	Төрийн бус	Хувийн	Хохирогч байгууллага	Төрийн	Төрийн бус	Хувийн
2007 он	800	338	60	402	100.0	42.3	7.5	50.3
2008 он	715	228	143	344	100.0	31.9	20.0	48.1
2009 он	451	161	43	247	100.0	35.7	9.5	54.8
2010 он	196	86	45	65	100.0	43.9	23.0	33.2
2011 он	87	40	13	34	100.0	46.0	14.9	39.1
2012 он	94	24	23	47	100.0	25.5	24.5	50.0
2013 он	73	22	9	42	100.0	30.1	12.3	57.5
Дүн	2416	899	336	1181	100.0	37.2	13.9	48.9

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Зураг 4.5.7 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон байгууллага, төрлөөр, 2007-2013 он

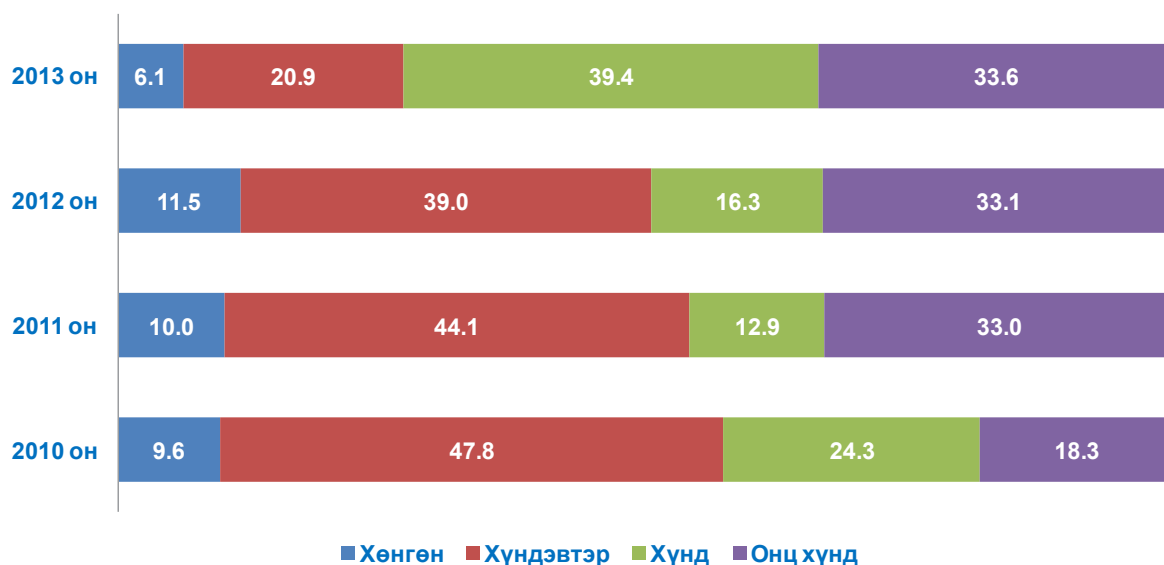

Хүснэгт 4.5.5 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, 2010-2013 он

Он	Учирсан хохирол сая.төг								Нөхөн төлүүлсэн хохирол сая.төг	Үүнээс:	
	Нийт	Гэмт хэргийн ангилал				Өмчийн хэлбэр				Хэрэг бүртгэлийн шатанд	Мөрдөн байцаалтын шатанд
		Хөнгөн	Хүндэвтэр	Хүнд	Онц хүнд	Төрийн	Орон нутгийн	Хувийн өмчид			
2010 он	20135.9	1933.2	9624.7	4890.7	3687.3	974.2	40.9	19113.7	8,041.0	1033.5	7007.5
2011 он	20258.6	2028.1	8929.0	2613.9	6687.6	1224.1	145.6	18888.9	9036.4	1000.9	8035.5
2012 он	28848.0	3330.4	11263.5	4715.7	9538.4	872.0	197.3	27778.7	12980.2	1638.0	11342.2
2013 он	72778.5	4411.5	15242.3	28696	24429	9226.3	4407.5	59144.7	31896.3	2288.5	29607.8

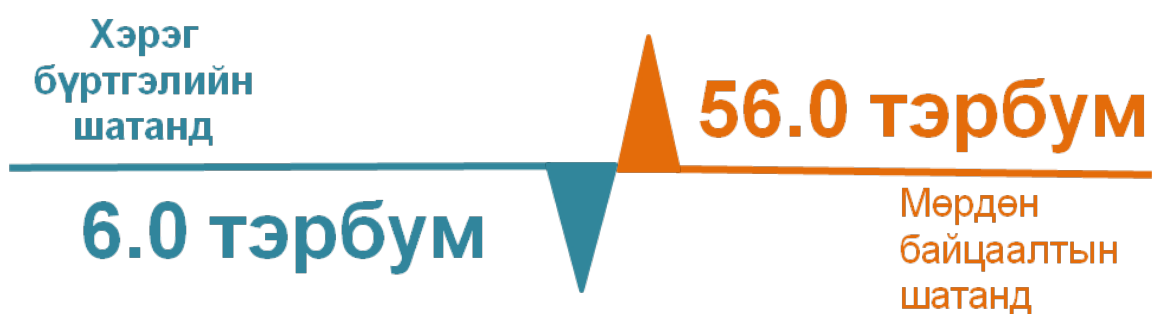
Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Зураг 4.5.8 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирол, гэмт хэргийн ангиллаар, 2010-2013 он

Сүүлийн 4 жилд Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлын 4.4 тэрбум төг буюу 8.2 хувийг хөнгөн, 15.2 тэрбум төг буюу 31.7 хувийг хүндэвтэр, 28.7 тэрбум төг буюу 28.8 хувийг хүнд, 24.4 тэрбум төг 31.2 хувь нь онц хүнд гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол байна.

Зураг 4.5.9 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирлын нөхөн төлүүлэлт, тэрбум. төг, 2010-2013 он

Хүснэгт 4.5.6 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, 2012-2013 он

Зүйланги	2012 он			2013 он		
	Хохирогч иргэн	Учирсан хохирол сая төг	Нөхөн төлүүлэлт. сая. төг	Хохирогч иргэн	Учирсан хохирол сая төг	Нөхөн төлүүлэлт. сая. төг
145-155	8838	28848.0	12980.2	11012	72778.5	31896.3
145	6179	12246.5	6116.4	7899	13258.3	5403.2
Үүнээс	145.1	1996	1737.9	769.0	2549.4	1043.6
	145.2	4050	7171.5	2819.1	9364.1	3418.7
	145.3	96	599.32	487.7	27	545.8
	145.4	37	2737.8	2040.7	29	798.9
	145.4	37	2737.8	2040.7	29	798.9
Үүнээс	Хувийн өмч	4043	7695.7	3649.5	5810	8629.0
	Үүнээс: Халаасны хулгай	241	160.1	59.3	411	260.5
	Малын	1369	3248.7	1952.2	1514	3996.2
	Авто тээврийн хэрэгсэл	175	537.7	225.8	141	326.53
146	179	214.6	121.6	219	185.2	109.3
147	553	483.9	221.2	609	435.3	223.0
148	1073	12133.2	4456.1	1191	30082.3	17875.8
150	222	2577.3	1373.0	257	11270.4	1592.2
152	168	325.6	216.2	172	383.4	265.2

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас 2013 онд 11012 иргэнд 72.8 тэрбум төгрөгийн хохирол учирч Цагдаагийн байгууллагын шатанд 31.9 тэрбум буюу 43.8 хувийг нь нөхөн төлүүлжээ. Энэ нь өмнөх оныхоос 1.2 пунктээр буурч, харин хохирсон иргэний тоо, учирсан хохирлын хэмжээ өмнөх оныхоос нэмэгдсэн байна. Энэ төрлийн гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол нэмэгдэхэд Бусдын эд хөрөнгийг хулгайлах, Бусдын эд хөрөнгийг завших, үрэгдүүлэх, Бусдын эд хөрөнгийг залилан мэхэлж авах зэрэг хэргийн хохирол өссөн нь голлон нөлөөлжээ.

Эрүүгийн хуулийн тусгай ангийн 15 дугаар бүлгийн “Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг” буюу 91-107 дугаар зүйлд заасан гэмт хэргүүдийн улмаас хохирсон иргэн, учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт

Сүүлийн 7 жилийн байдлаар хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас жилд дунджаар 6894 иргэн хохирчээ (Хүснэгт 4.5.7).

2013 онд хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас 8285 иргэнд 3.9 тэрбум төгрөгийн хохирол учирсан нь улсын хэмжээнд хохирсон иргэдийн 33.1 хувь, учирсан хохирлын 2.5 хувийг эзэлж байна. Харин учирсан хохирлын 3.3 тэрбум төгрөг буюу 84.2 хувийг нөхөн төлүүлжээ.

Хүснэгт 4.5.7 Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, насны бүлэг, хүйсээр, 2007-2013 он

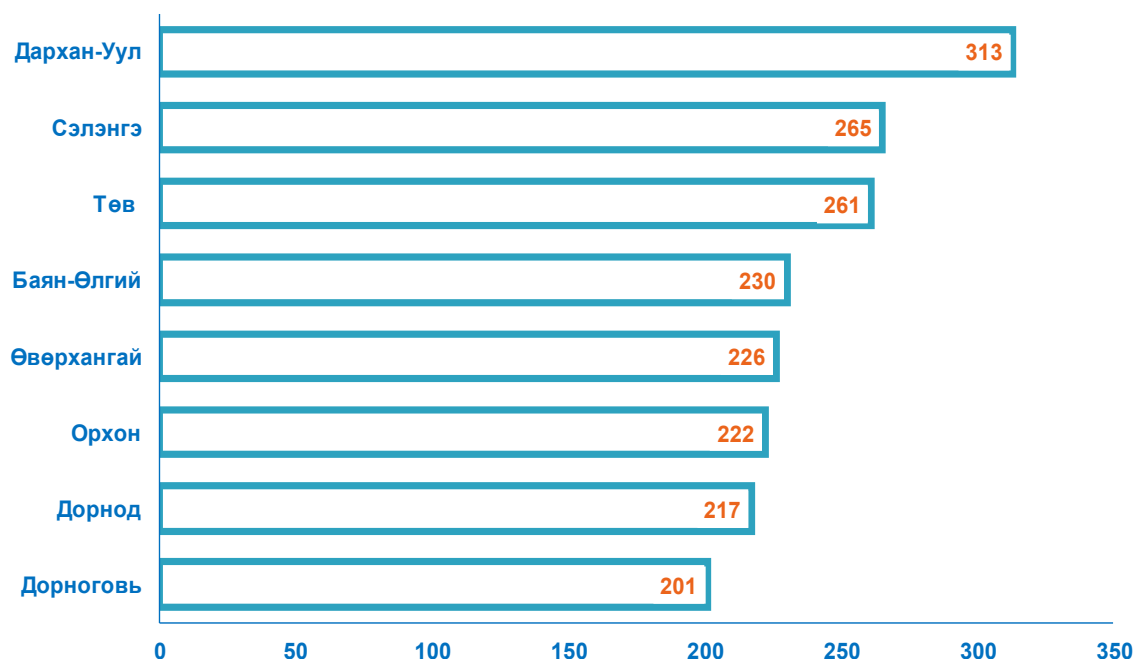
Он	Хохирсон иргэн	Үүнээс: Эмэгтэй	Насны бүлгээр													
			7 хүртэлх	8-13	14-17	18-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70 ба түүнээс
2007 он	5930	1 746	37	33	220	943	1 276	905	825	616	488	275	129	78	47	58
2008 он	6599	2 081	79	61	223	1 215	1 315	999	895	726	506	267	143	77	35	58
2009 он	6948	2 298	68	47	235	1 291	1 364	1 076	920	701	569	323	167	68	59	60
2010 он	6828	2 390	48	57	238	1 316	1 233	1 069	894	721	575	338	146	81	38	74
2011 он	6500	2 424	38	69	268	1 412	1 183	993	832	606	485	322	141	78	42	31
2012 он	7167	2 664	30	66	295	1 456	1 374	1 128	958	658	546	369	157	58	31	41
2013 он	8285	3 209	47	61	290	1 513	1 641	1 449	1 116	785	587	445	173	82	41	55

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Хохирсон иргэдийн 3209 буюу 38.7 хувь нь эмэгтэйчүүд, 398 буюу 4.8 хувь нь 18 хүртэлх насны хүүхдүүд байна. Энэ бүлгийн гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн 86 орчим хувь нь 18-49 насныхан байна. Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн тоо өмнөх оныхоос 1118-аар буюу 15.6 хувиар өссөн байна.

Хохирогчийн тоо өсөхөд бусдыг болгоомжгүй алах гэмт хэргийн хохирогч өмнөх оныхоос 10 буюу 83.3 хувиар, Бусдын бие махбодид гэмтэл учруулах хэргийн хохирогч 17 буюу 13.3 хувиар өссөн нь голлон нөлөөлжээ.

Зураг 4.5.10 Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргээс хамгийн олон иргэд хохирсон аймгууд, 2013 он

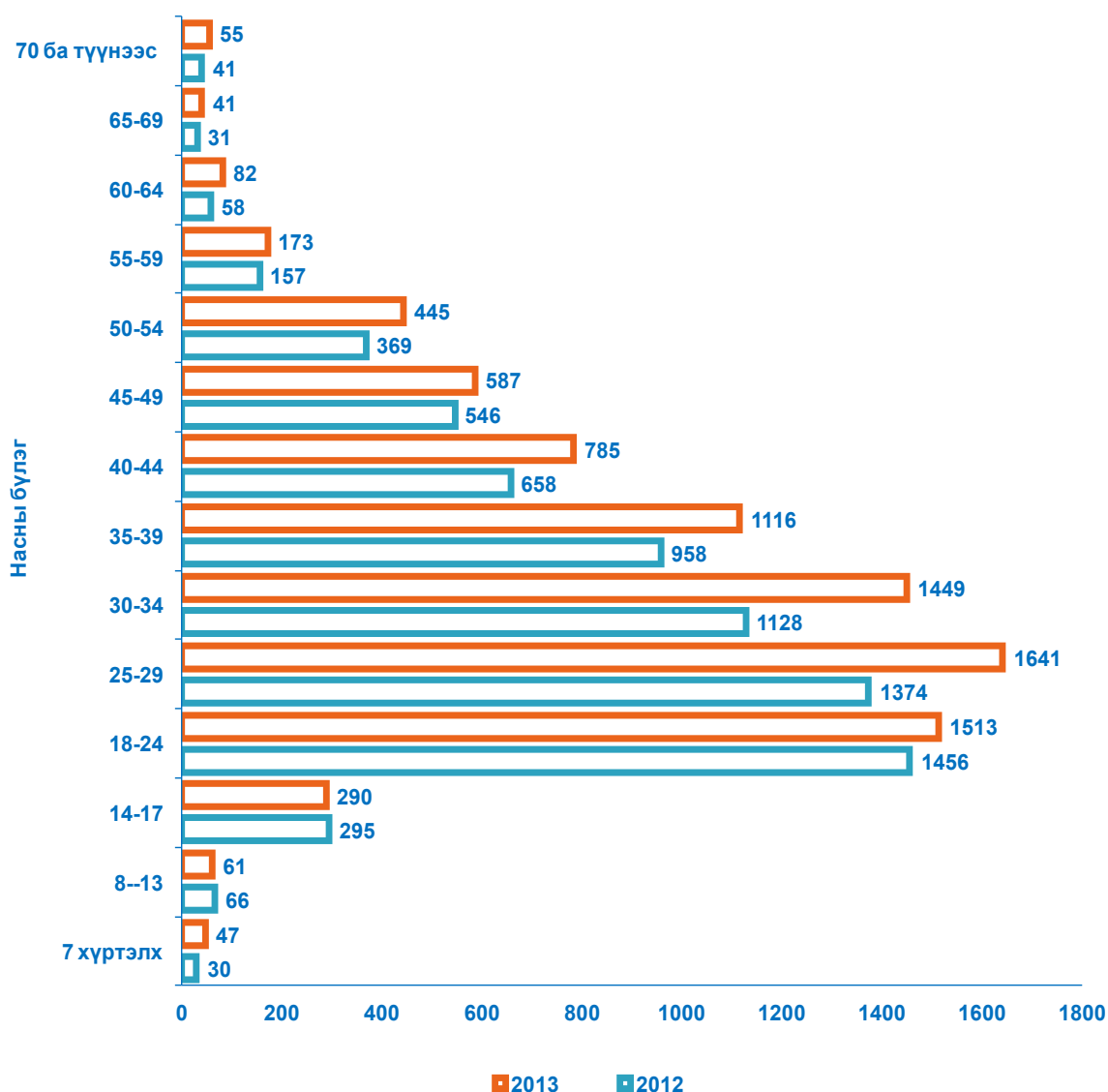
Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Улсын хэмжээнд 2013 онд Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас 8285 иргэн хохирсны 8.0 хувь нь Баруун бүсийнх, 12.9 хувь нь Хангайн бүсийнх, 17.0 хувь нь Төвийн бүсийнх, 5.4 хувь нь Зүүн бүсийнх, 56.2 хувь нь Улаанбаатар хотын иргэд байна.

2013 онд энэ бүлгийн гэмт хэргийн улмаас Улаанбаатар хотод 4657 иргэн хохирсны 3940 буюу 84.6 хувь нь Баянзүрх, Баянгол, Сүхбаатар, Сонгинохайрхан, Чингэлтэй дүүрэгт байна. Баянзүрх дүүрэгт 1047 иргэн хохирсон нь бусад дүүргүүдээс хамгийн олон байна.

Энэ бүлгийн гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн 23.4 хувь нь Дархан-Уул, Сэлэнгэ, Төв, Баян-Өлгий, Өвөрхангай, Орхон, Дорнод, Дорноговь аймгуудынх, 56.3 хувь нь Улаанбаатар хотын иргэд байна (Зураг 4.5.10).

Зураг 4.5.11 Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, насны бүлгээр, 2012-2013 он

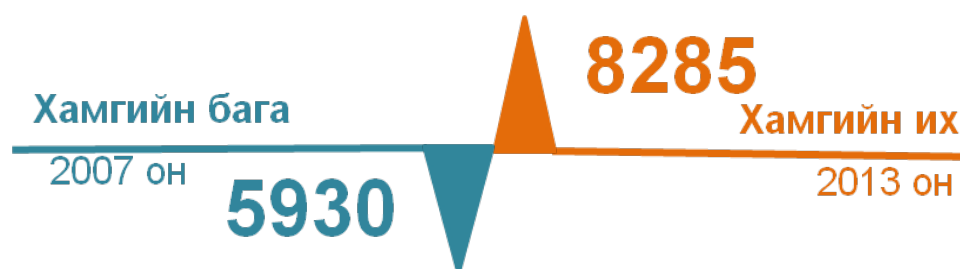
Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Энэ төрлийн гэмт хэргийн улмаас улсын хэмжээнд учирсан хохирлын 2.2 тэрбум төгрөг буюу 56.5 хувь нь Улаанбаатар хотод үйлдэгдсэн гэмт хэргийн улмаас үүссэн хохирол байна.

2013 онд Төв, Өвөрхангай, Орхон, Архангай, Хөвсгөл аймгуудад энэ төрлийн гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлын хэмжээ бусад аймгуудынхаас их байна.

Гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлын нөхөн төлүүлэлт Төв аймагт 94.5 хувь, Өвөрхангай аймагт 90.4 хувь, Орхон аймагт 80.5 хувь, Архангай аймагт 80.8 хувь, Хөвсгөл аймагт 83.3 хувьтай байна.

Зураг 4.5.12 Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, 2007-2013 он

Хүснэгт 4.5.8 Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, хөдөлмөр эрхлэлтийн байдлаар, 2010-2013 он

Он	Хохирсон иргэн	Нийгмийн байдал										
		Төрийн албан хаагч	Хувийн хэвшлийн байгууллагад ажиллагч	Төрийн бус байгууллагын ажилтан	Хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч	Малчин	Оюутан	Сурагч	Сургууль завсардсан	Тэнэмэл	Хоригдол	Ажилгүй
2010 он	6 828	351	638	125	589	1 173	381	264	3	25	15	3 264
2011 он	6 500	306	660	115	648	1 196	312	245	5	17	7	2 989
2012 он	7 167	407	903	192	1 110	720	362	259	3	21	24	3 166
2013 он	8 285	518	1 047	283	1 618	719	410	277	2	20	29	3 362

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

2010-2013 оны байдлаар хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн 40.6-47.8 хувийг ажилгүй иргэд эзэлж байна.

2013 онд хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн дүнд хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдийн эзлэх хувь өмнөх оныхоос 4.0 пункт, төрийн албан хаагчдынх 0.6 пункт, төрийн бус байгууллагын ажилтан 0.7 пунктээр өссөн байна.

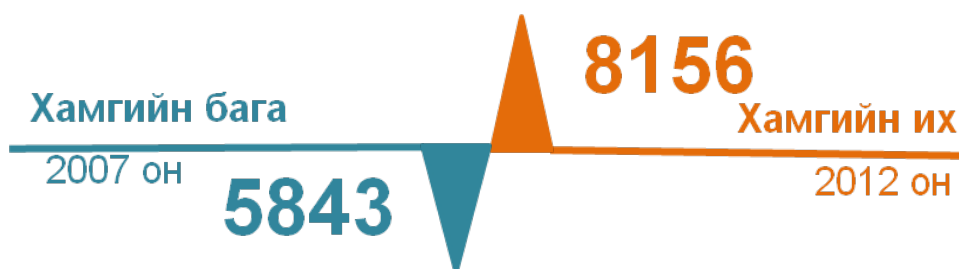
Хүснэгт 4.5.9 Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, боловсролын түвшингээр, 2010-2013 он

Он	Хохирсон иргэн	Боловсролын түвшин						
		Боловсролгүй	Бага	Суурь	Бүрэн дунд	Техникийн болон мэргэжлийн	Тусгай мэргэжлийн дунд	Дээд
2010 он	6 828	337	609	799	3534	42	264	1243
2011 он	6 500	170	501	987	3310	21	240	1271
2012 он	7 167	202	543	1385	3196	4	306	1531
2013 он	8 285	290	593	1618	3492	6	332	1954

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийг боловсролын түвшингээр нь авч үзвэл 13532 буюу 47.0 хувь нь бүрэн дунд боловсролтой, 5999 буюу 20.8 хувь нь дээд боловсролтой, 4789 буюу 16.6 хувь нь суурь боловсролтой иргэд байна.

Зураг 4.5.13 Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг, сүүлийн 7 жилд

Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг 2013 онд 8156 болж, 2012 оныхоос 1001 хэрэг буюу 14.0 хувиар өсөхөд энэ төрлийн гэмт хэргийн 92.6 хувийг эзэлж буй бусдын бие махбодид гэмтэл учруулах хэрэг 1018-аар өссөн нь голлон нөлөөлөв.

Хүснэгт 4.5.10 Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, 2010-2013 он

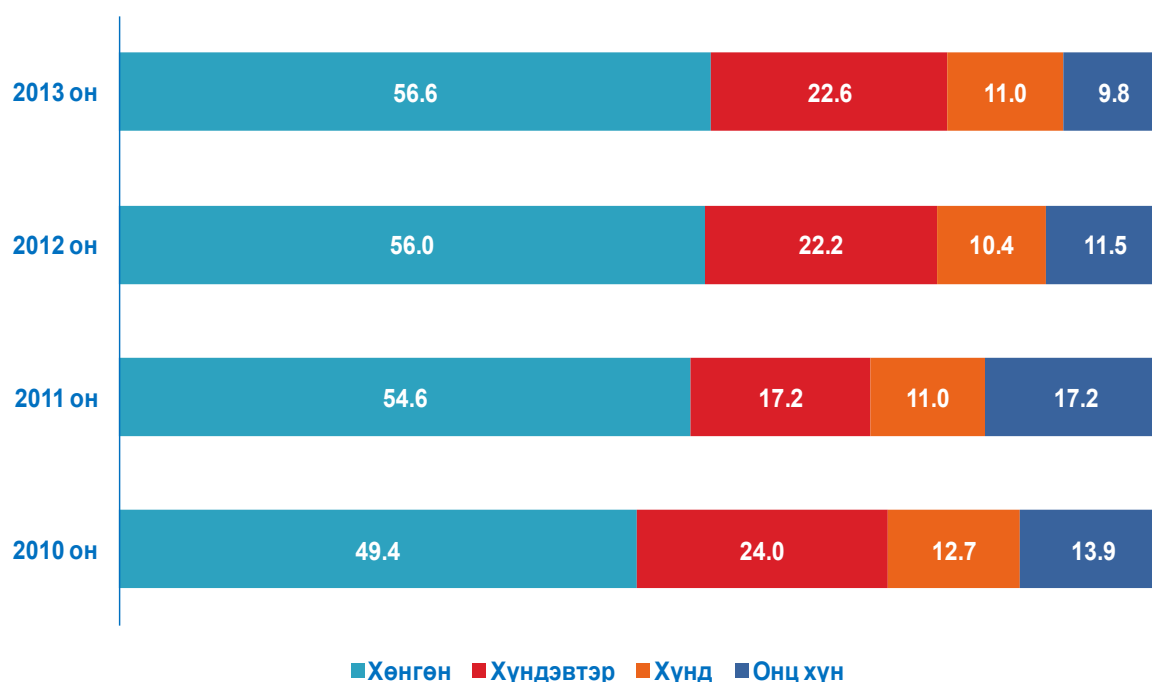
Он	Бүгд	Учирсан хохирол. сая төг							Нөхөн төлүүлсэн хохирол сая төг	Үүнээс:	
		Гэмт хэргийн ангилал				Өмчийн хэлбэр				Хэрэг бүртгэлтийн шатанд	Мөрдөн байцаалтын шатанд
		Хөнгөн	Хүндэвтэр	Хүнд	Онц хүнд	Төрийн	Орон нутгийн	Хувийн			
2010 он	949.6	468.8	228.0	120.9	131.8	0.0	0.0	949.6	710.6	394.3	316.2
2011 он	1,588.7	868.0	273.8	174.4	272.5	0.6	0.4	1,587.7	1,277.7	700.5	577.2
2012 он	2,521.1	1,410.9	559.1	262.0	289.1	3.2	1.0	2,516.9	2,023.6	1,226.5	797.1
2013 он	3,916.4	2,215.1	886.5	432.0	382.8	10.1	2.2	3,904.2	3,299.6	1,998.7	1,300.9

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас сүүлийн 4 жилд 9.0 тэрбум төгрөгийн хохирол учирсан нь 2010-2013 онд гэмт хэргийн улмаас учирсан нийт хохирлын 3.2 хувийг эзэлж байна. Нийт учирсан хохирлын 7.3 тэрбум төгрөг буюу 81.1 хувийг нөхөн төлүүлжээ. Энэ төрлийн гэмт хэргийн улмаас сүүлийн 7 жилд 5627 иргэн амь насаа алдаж, 36235 иргэн гэмтжээ.

2013 онд нийт учирсан хохирлын 3.9 тэрбум төгрөг буюу 2.4 хувь нь хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол байгаа бөгөөд 3.3 тэрбум төгрөг буюу 84.6 хувийг нь нөхөн төлүүлжээ.

Зураг 4.5.14 Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирол, гэмт хэргийн ангиллаар, 2010-2013 он

Сүүлийн 4 жилд Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлын 5.0 тэрбум төг буюу 55.3 хувийг хөнгөн, 1.9 тэрбум төг буюу 21.7 хувийг хүндэвтэр, 0.9 тэрбум төг буюу 11.0 хувийг хүнд, 1.1 тэрбум төгрөг 12.0 хувь нь онц хүнд гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол байна.

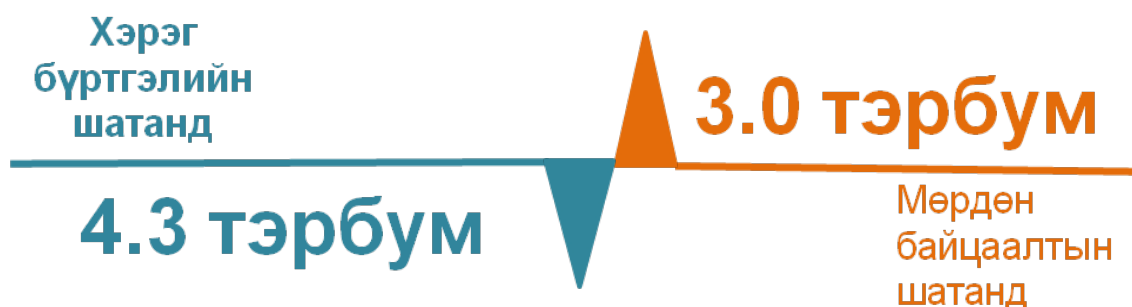
Хүснэгт 4.5.11 Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, 2012-2013 он

Зүйл хэсэг	2012 он			2013 он			
	Хохирогч иргэн	Учирсан хохирол сая төг	Нөхөн төлүүлэлт сая төг	Хохирогч иргэн	Учирсан хохирол сая төг	Нөхөн төлүүлэлт сая төг	
91-107	7 167	2 521.1	2 023.6	8 285	3 916.4	3 299.6	
Үүнээс	91	233	293.3	196.8	208	315.7	
	94	12	35.0	34.5	22	3.0	
	95	284	77.6	61.4	292	70.1	
	96-100	6 607	2 092.5	1 723.8	7 728	2 871.5	
	Үүнээс	96	354	256.8	201.3	352	306.9
		97	15	12.9	12.3	32	31.7
		98	474	280.1	204.5	546	315.7
		99	5 734	1 539.3	1 303.4	6 764	2 189.2
		100	30	3.4	2.4	34	28.0
	106	22	22.2	6.7	27	34.3	
Бусад	9	0.6	0.5	8	6.0	5.0	

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас 2013 онд 8285 иргэнд 3.9 тэрбум төгрөгийн хохирол учирсны 3.3 тэрбум төгрөг буюу 84.6 хувийг нь нөхөн төлүүлжээ. Энэ нь өмнөх оныхоос 1.3 сая төг буюу 63.1хувиар нэмэгдсэн байна. Энэ төрлийн гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол нэмэгдэхэд Хүнийг санаатай алах, Бусдын бие махбодид гэмтэл учруулах, Бусдыг амиа хорлоход хүргэх (91, 95, 96-100 дугаар зүйл анги) хэргийн улмаас учирсан хохирол өссөн нь голлон нөлөөлжээ.

Зураг 4.5.15 Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирлын нөхөн төлүүлэлт, тэрбум төг, 2010-2013 он

Эрүүгийн хуулийн тусгай ангийн 21 дүгээр бүлгийн “Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг” буюу 177-191 дүгээр зүйлд заасан гэмт хэргүүдийн улмаас хохирсон иргэн, учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлтийн талаар

Зураг 4.5.16 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, 2007-2013 он

Хүснэгт 4.5.12 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, насны бүлгээр, 2007-2013 он

Он	Хохирсон иргэн	Үүнээс: Эмэгтэй	Насны бүлгээр													
			7 хүртэлх	8-13	14-17	18-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70 ба түүнээс
2007 он	1 843	286	2	4	80	450	457	299	213	131	94	61	26	9	12	5
2008 он	1 703	261	4	8	63	393	387	279	232	139	89	56	27	12	6	8
2009 он	1 520	197	0	3	72	404	353	230	179	114	80	49	15	7	7	7
2010 он	1 766	271	2	10	83	487	382	258	183	154	95	57	26	13	5	11
2011 он	1 904	316	4	9	112	597	375	258	212	134	100	52	25	13	6	7
2012 он	1 753	304	6	11	98	537	358	253	178	135	82	52	22	10	5	6
2013 он	1 927	344	4	8	90	541	429	287	214	144	105	50	27	14	8	6

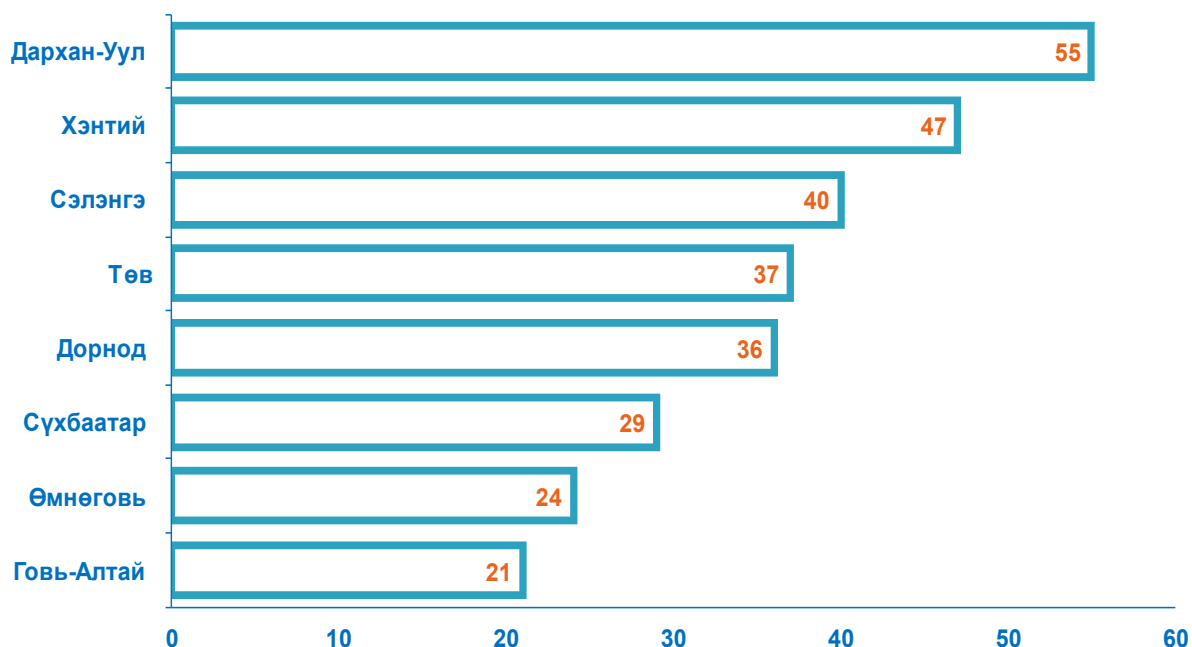
Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Сүүлийн 7 жилийн байдлаар нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн улмаас жилд дунджаар 1774 иргэн хохирчээ.

2013 онд нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн улмаас 1927 иргэнд 1.3 тэрбум төгрөгийн хохирол учирсан нь нийт хохирсон иргэдийн 7.7 хувь, учирсан хохирлын 0.8 хувийг эзэлж байна. Нийт учирсан хохирлын 1.0 тэрбум төгрөг буюу 76.9 хувийг нөхөн төлүүлжээ.

Хохирсон иргэдийн 344 буюу 17.9 хувь нь эмэгтэйчүүд, 102 буюу 5.3 хувь нь 18 хүртэлх насны хүүхдүүд байна. Энэ бүлгийн гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн 89.3 орчим хувь нь 18-49 насныхан байна. Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн тоо өмнөх оныхоос 174-өөр буюу 9.9 хувиар өссөн байна.

Зураг 4.5.17 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс хамгийн олон иргэд хохирсон аймгууд, 2013 он

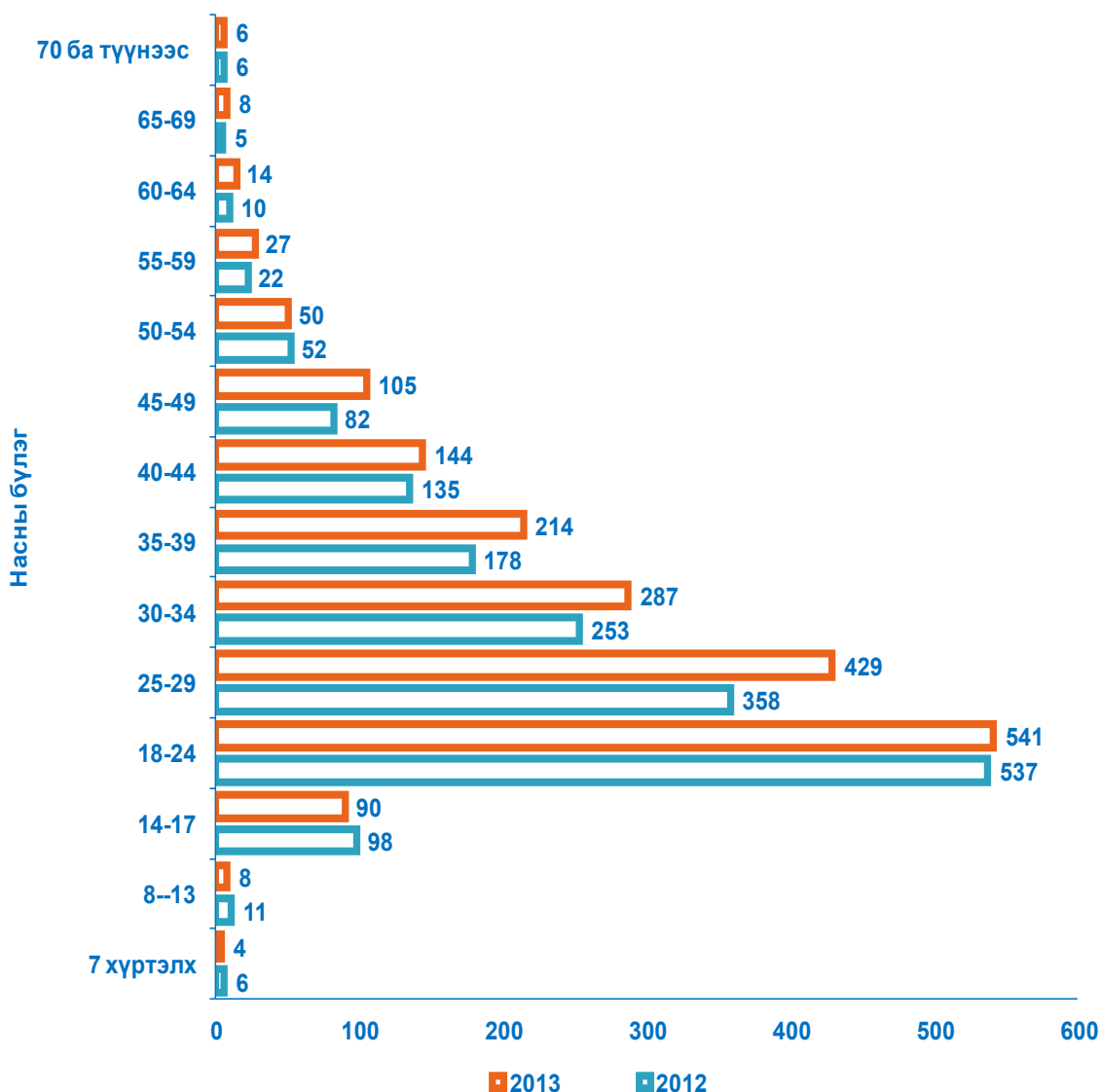

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Улсын хэмжээнд 2013 онд Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн улмаас 1927 иргэн хохирсны 2.3 хувь нь Баруун бүсийнх, 4.2 хувь нь Хангайн бүсийнх, 10.3 хувь нь Төвийн бүсийнх, 5.8 хувь нь Зүүн бүсийнх, 77.2 хувь нь Улаанбаатар хотын иргэд байна.

2013 онд энэ бүлгийн гэмт хэргийн улмаас Улаанбаатар хотод 1487 иргэн хохирсны 1444 буюу 97.1 хувь нь Баянзүрх, Сонгино хайрхан, Баянгол, Чингэлтэй, Сүхбаатар, Хан-Уул дүүрэгт байна. Баянзүрх дүүрэгт 418 иргэн хохирсон нь бусад дүүргээс олон байна. Энэ бүлгийн гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн 18.5 хувь нь дээрх аймгуудынх, 77.2 хувь нь Улаанбаатар хотын иргэд байна (Зураг 4.5.17).

Зураг 4.5.18 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, насны бүлгээр, 2012-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Энэ төрлийн гэмт хэргийн улмаас улсын хэмжээнд учирсан хохирлын 0.7 тэрбум төгрөг буюу 53.8 хувь нь Улаанбаатар хотод үйлдэгдсэн гэмт хэргийн улмаас үүссэн хохирол байна.

Баянзүрх, Сонгинохайрхан, Баянгол дүүрэгт бусад дүүргээс их хохирол учирсан ба Баянзүрх дүүрэгт үйлдэгдсэн гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлын 72.2 хувь, Сонгинохайрхан дүүрэгт учирсан хохирлын 85.3 хувь, Баянгол дүүрэгт учирсан хохирлын 57.7 хувийг тус тус нөхөн төлүүлсэн байна. 2013 онд Ховд, Төв, Дархан-Уул, Өвөрхангай, Хөвсгөл, Орхон аймгуудад гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлын хэмжээ бусад аймгуудаас их байна.

Гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлын нөхөн төлүүлэлт Ховд аймагт 99.7 хувь, Төв аймагт 92.6 хувь, Дархан-Уул аймагт 100.0 хувь, Өвөрхангай аймагт 97.6 хувь, Хөвсгөл аймагт 100.0 хувь, Орхон аймагт 86.2 хувьтай байна.

Хүснэгт 4.5.13 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, хөдөлмөр эрхлэлтийн байдлаар, 2010-2013 он

Он	Хохирсон иргэн	Нийгмийн байдал										
		Төрийн албан хаагч	Хувийн хэвшлийн байгууллагад ажиллагч	Төрийн бус байгууллагын ажилтан	Хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч	Малчин	Оюутан	Сурагч	Сургууль завсардсан	Тэнэмэл	Хоригдол	Ажилгүй
2010 он	1 766	113	187	21	165	284	154	80	4	3	4	751
2011 он	1 904	80	178	12	192	301	149	63	0	1	7	921
2012 он	1 753	75	262	39	312	87	135	66		2	11	764
2013 он	1 927	101	270	68	452	84	156	69	1	3	15	708

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агетлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

2010-2013 оны байдлаар нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн 36.7-48.4 хувийг ажилгүй иргэд эзэлж байна.

2013 онд нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн дүнд хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдийн эзлэх хувь өмнөх оныхоос 5.7 пункт, төрийн бус байгууллагын ажилтных 1.3 пункт, төрийн албан хаагчийнх 1.0 пунктээр нэмэгдсэн боловч ажилгүй иргэдийнх 6.8 пунктээр буурсан байна.

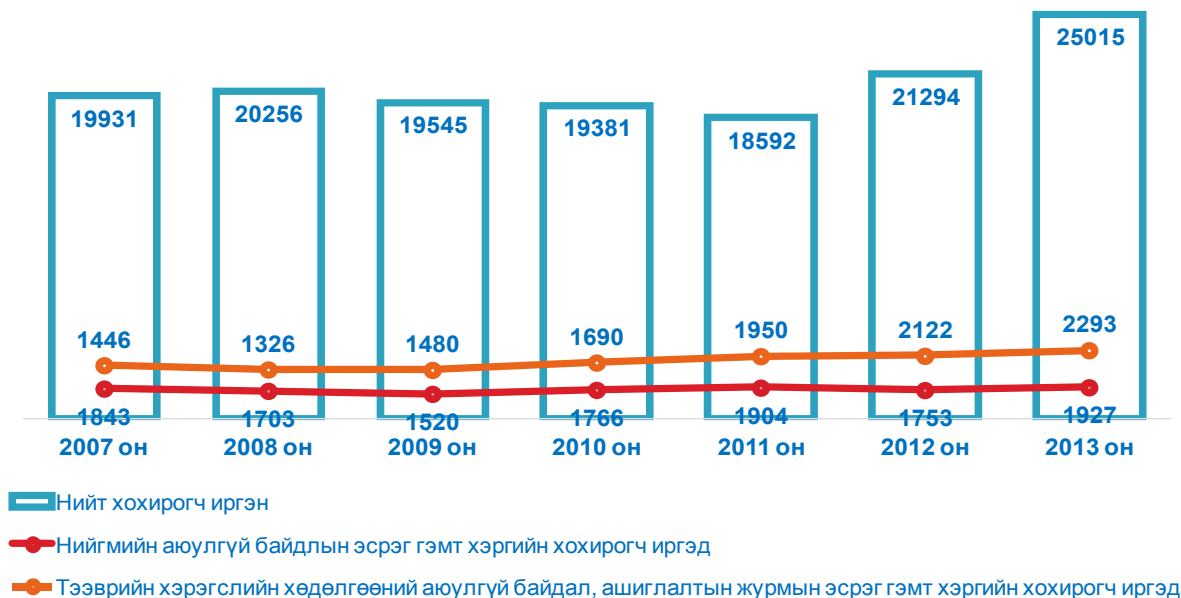
Хүснэгт 4.5.14 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, боловсролын түвшингээр, 2010-2013 он

Он	Хохирсон иргэн	Боловсрол							
		Боловсролгүй	Бага	Суурь	Бүрэн дунд	Техникийн болон мэргэжлийн	Тусгай мэргэжлийн дунд	Дээд	
2010 он	1 766	71	138	230	967	8	55	297	
2011 он	1 904	36	104	355	1019	7	45	338	
2012 он	1 753	44	83	358	861	3	70	334	
2013 он	1 927	57	100	350	925		63	432	

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агетлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийг боловсролын түвшингээр нь авч үзвэл сүүлийн 4 жилд 3772 иргэн буюу 51.3 хувь нь бүрэн дунд боловсролтой, 1401 иргэн буюу 19.1 хувь нь дээд боловсролтой, 1293 иргэн буюу 17.6 хувь нь суурь боловсролтой иргэд байна.

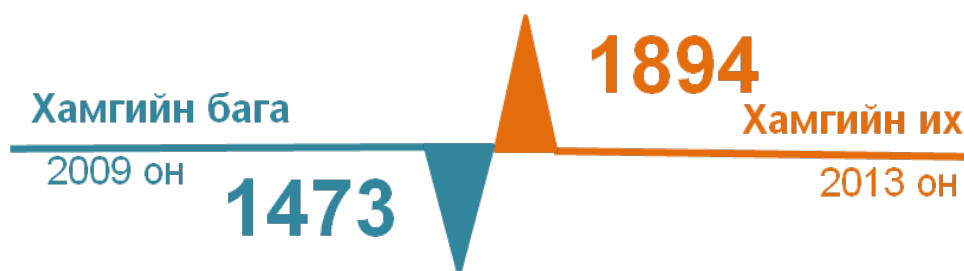
Зураг 4.5.19 Нийт хохирогч иргэд ба сонгосон гэмт хэргийн төрлийн хохирогч иргэд, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

2007-2013 онд бүртгэгдсэн гэмт хэргийн дүнд нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг 7.2-9.8 хувь, харин нийт хохирогч иргэдэд энэ бүлгийн гэмт хэргийн хохирогчийн эзлэх хувь 7.7-10.2 байна. Үүнээс нас барсан хүн 1.0-3.1, гэмтсэн хүн 15.0-19.3, учирсан хохирол 0.4-19.1 хувийг тус тус эзэлж байна.

Зураг 4.5.20 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг, сүүлийн 7 жилд

Сүүлийн 7 жилийн байдлаар улсын хэмжээнд бүртгэгдсэн нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг 2009 онд бусад оноос бага байна. 2013 онд 1894 болж, 2012 оныхоос 145 хэрэг буюу 8.3 хувиар өссөн байх ба энэ төрлийн гэмт хэргийн 97.1 хувийг эзэлж буй танхайрах хэрэг 152 хэргээр өссөн нь дээрхи өсөлтөнд голлох дүнг эзэлж байна.

Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэгт хамаарах гэмт хэргүүд сүүлийн жилүүдэд өссөн байх ба харин галт зэвсэг, байлдааны галт хэрэгсэл, хар тамхи, мансууруулах буюу хордуулах, цацраг идэвхт, тэсэрч дэлбэрэх бодисыг хууль бусаар Монгол улсын хил нэвтрүүлэх хэрэг 75.0 хувиар буурсан байна.

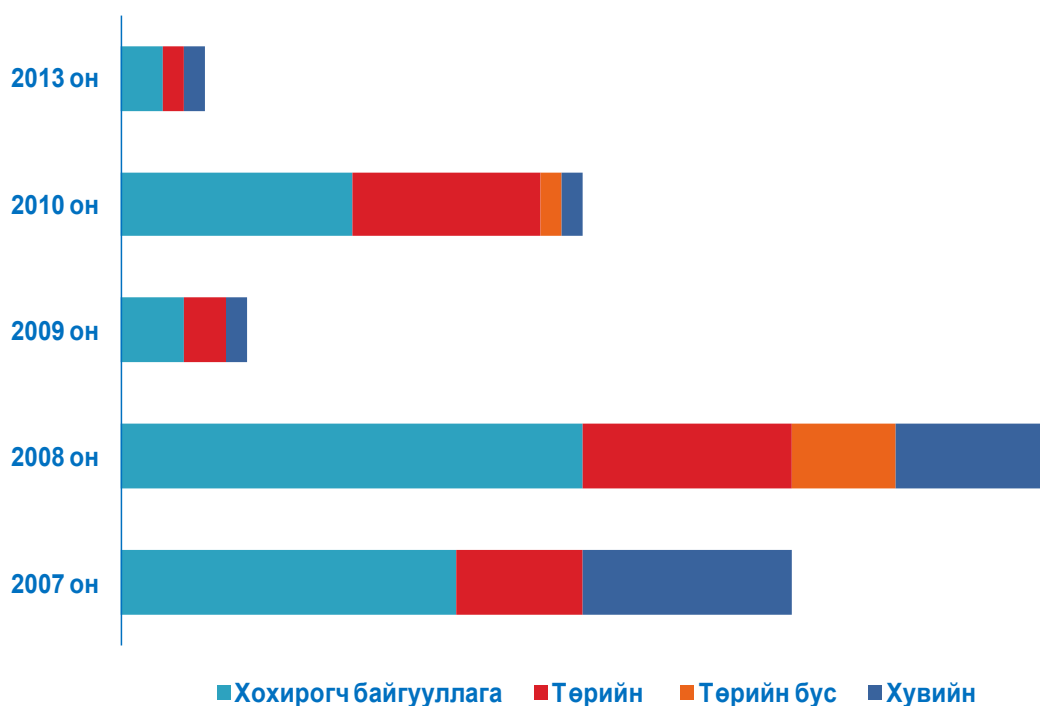
Хүснэгт 4.5.15 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон байгууллага, төрлөөр, 2007-2013 он

Он	Хохирогч байгууллага	Байгууллагын төрөл			Дүнд эзлэх хувь			
		Төрийн	Төрийн бус	Хувийн	Хохирогч байгууллага	Төрийн	Төрийн бус	Хувийн
2007 он	16	6	-	10	100.0	37.5	-	62.5
2008 он	22	10	5	7	100.0	45.5	22.7	31.8
2009 он	3	2	0	1	100.0	66.7	0.0	33.3
2010 он	11	9	1	1	100.0	81.8	9.1	9.1
2013 он	2	1	-	1	100.0	50.0	-	50.0

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн улмаас 2007-2013 онд 54 байгууллага хохирсны 51.9 хувь нь төрийн, 37.0 хувь нь хувийн, 11.1 хувь нь төрийн бус байгууллага байна.

Зураг 4.5.21 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, насны бүлгээр, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Хүснэгт 4.5.16 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, 2010-2013 он

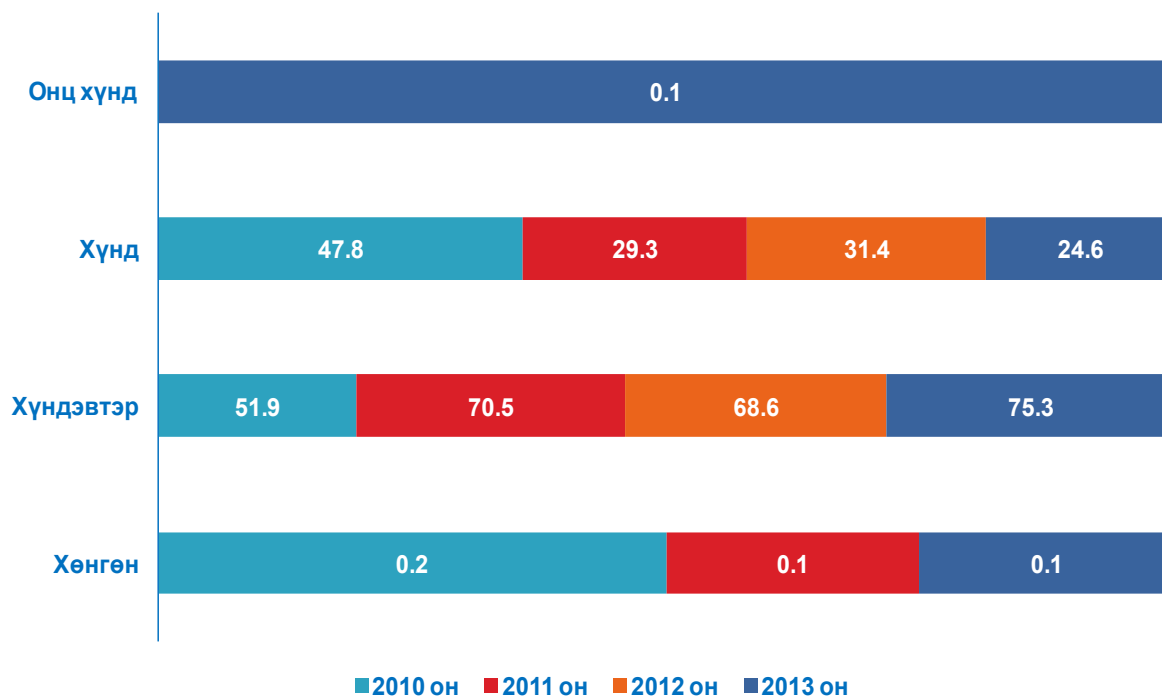
Он	Бүгд	Учирсан хохирол сая.төг							Нөхөн төлүүлсэн хохирол сая.төг	Үүнээс:	
		Гэмт хэргийн ангилал				Өмчийн хэлбэр				Хэрэг бүртгэлтийн шатанд	Мөрдөн байцаалтын шатанд
		Хөнгөн	Хүндэвтэр	Хүнд	Онц хүнд	Төрийн	Орон нутгийн	Хувийн өмчид			
2010 он	639.1	1.5	331.7	305.8	-	372.2	0.0	266.9	401.4	3.2	398.1
2011 он	538.1	0.6	379.5	157.9	-	-	1.5	525.2	376.4	0.6	375.7
2012 он	727.2	-	498.7	228.5	-	2.3	1.9	723.0	469.4	-	469.4
2013 он	1,256.7	0.9	946.3	308.8	0.8	15.4	-	1,241.4	1,035.0	-	1,035.0

Эх үүсвэр: Засгийн Газрын Тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Сүүлийн 4 жилийн байдлаар нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн улмаас 3.2 тэрбум төгрөгийн хохирол учирсан нь нийт хохирлын 1.1 хувийг эзэлж байна. Учирсан хохирлын 2.3 тэрбум төгрөг буюу 71.9 хувь нь нөхөн төлүүлжээ. Энэ төрлийн гэмт хэргийн улмаас сүүлийн 7 жилд 150 иргэн амь насаа алдаж, 9702 иргэн гэмтжээ.

2013 онд нийт учирсан хохирлын 1.3 тэрбум төг буюу 0.8 хувь нь нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол байгаа бөгөөд 1.0 тэрбум төг буюу 76.9 хувийг нь нөхөн төлүүлжээ.

Зураг 4.5.22 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирол, гэмт хэргийн ангиллаар, 2010-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Сүүлийн 4 жилд Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлын 3.1 сая төгрөг буюу 0.1 хувийг хөнгөн, 2.2 тэрбум төгрөг буюу 68.2 хувийг хүндэвтэр, 1.0 тэрбум төгрөг буюу 31.6 хувийг хүнд, 8.0 мянган төгрөг 0.1 хувь нь онц хүнд гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол байна.

Зураг 4.5.23 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирлын нөхөн төлүүлэлт, тэрбум төг, 2007-2013 он

Хүснэгт 4.5.17 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, Эрүүгийн хуулийн төрлөөр, 2013 он

Зүйл хэсэг	2012 он			2013 он		
	Хохирогч иргэн	Учирсан хохирол сая төг	Нөхөн төлүүлэлт сая төг	Хохирогч иргэн	Учирсан хохирол сая төг	Нөхөн төлүүлэлт сая төг
177-191	1 753	727.2	469.4	1 927	1 256.7	1035.0
181	1 713	574.3	379.7	1 896	979.3	771.3
182	3	0.3	0.3	6	11.8	3.5
185	4	0.5	-	5	0.7	0.7
186	1	2.1	-	-	-	-
187	1	8.0	-	-	-	-
Бусад	31	142.0	89.5	20	265.0	259.5

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн улмаас 2013 онд 1927 иргэнд 1.3 тэрбум төгрөгийн хохирол учирч, Цагдаагийн байгууллагын шатанд 1.0 тэрбум төгрөг буюу 76.9 хувийг нь нөхөн төлүүлжээ. Энэ нь өмнөх оныхоос 12.4 пунктээр нэмэгдсэн байна. Энэ төрлийн гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол нэмэгдэхэд танхайрах хэргийн хохирол нэмэгдсэн нь голлон нөлөөлжээ.

Улаанбаатар хотын дүүргүүдээс Баянзүрх, Сонгинохайрхан дүүрэгт танхайрах гэмт хэрэг илүү бүртгэгдсэн байна. Энэ нь орон нутгаас нийслэлд шилжин ирэгсдийн дийлэнх нь тус 2 дүүрэгт ирж суурьшдаг төдийгүй бусад дүүргүүдээс олон хүн амтай дүүргүүд тул бүртгэгдсэн гэмт хэргийн улмаас хохирогчид их байж болох талтай.

Эрүүгийн хуулийн тусгай ангийн 24 дүгээр бүлгийн “Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын (ТХХАБАЖ) эсрэг гэмт хэрэг” буюу 215-225 дугаар зүйлд заасан гэмт хэргүүдийн улмаас хохирсон иргэн, учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлтийн талаар

Зураг 4.5.24 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, 2007-2013 он

Хүснэгт 4.5.18 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс хохирогч иргэд, насны бүлгээр, хүйсээр, 2007-2013 он

Он	Хохирсон иргэн	Эмэгтэй	Насны бүлгээр													
			7 хүртэлх	8--13	14-17	18-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70 ба түүнээс
2007 он	1446	483	49	83	63	214	238	149	157	142	132	88	51	30	24	26
2008 он	1326	410	39	58	65	203	236	183	152	118	87	80	36	24	27	18
2009 он	1480	443	45	71	42	214	246	183	177	141	136	95	62	29	20	19
2010 он	1690	644	52	77	52	288	214	214	185	179	150	122	63	41	21	32
2011 он	1950	685	66	81	61	354	294	218	218	197	158	131	64	35	32	41
2012 он	2122	776	91	83	70	373	287	302	248	192	158	123	81	49	29	36
2013 он	2293	821	82	91	73	305	352	302	287	204	190	154	91	67	42	53

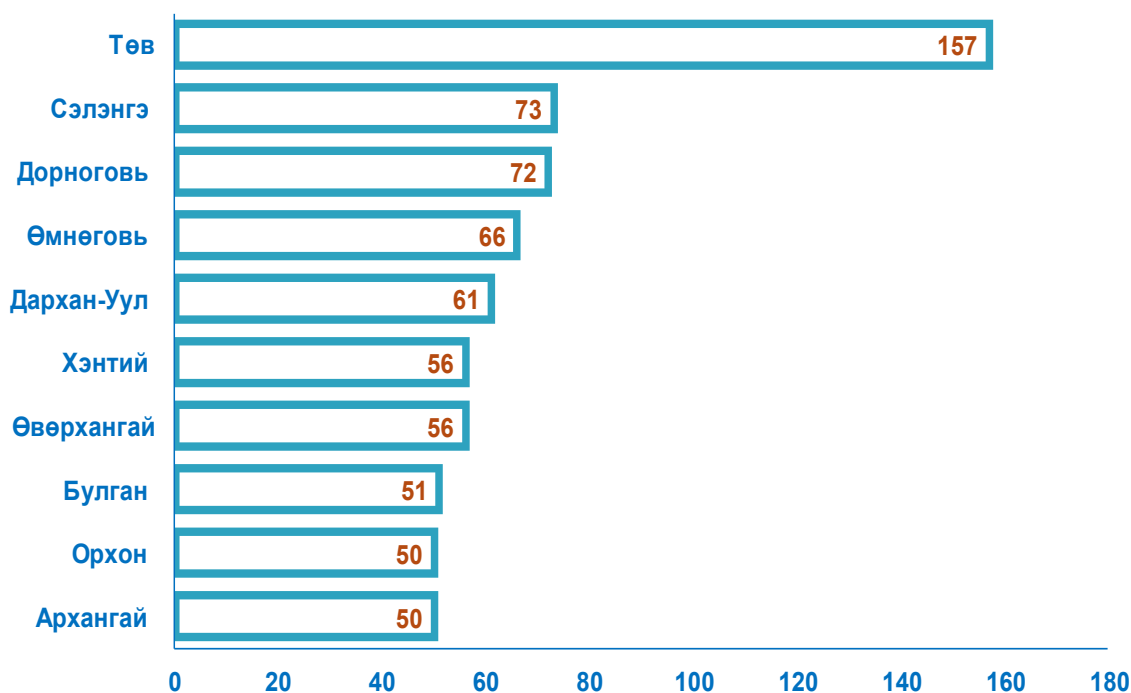
Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Сүүлийн 7 жилийн байдлаар тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэргийн улмаас жилд дунджаар 1758 иргэн хохирчээ.

2013 онд тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэргийн улмаас 2293 иргэнд 8.9 тэрбум төгрөгийн хохирол учирсан нь улсын хэмжээнд хохирсон иргэдийн 9.2 хувь, учирсан хохирлын 5.6 хувийг эзэлж байна. Харин учирсан хохирлын 7.1 тэрбум төгрөг буюу 79.8 хувийг нөхөн төлүүлжээ.

Хохирсон иргэдийн 821 буюу 35.8 хувь нь эмэгтэйчүүд, 246 буюу 10.7 хувь нь 18 хүртэлх насны хүүхдүүд байна. Энэ бүлгийн гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн 71.5 хувь нь 18-49 насныхан байна. Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн тоо өмнөх оныхоос 171-ээр буюу 8.1 хувиар өссөн байна.

Зураг 4.5.25 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргийн улмаас хамгийн олон иргэд хохирсон аймгууд, 2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

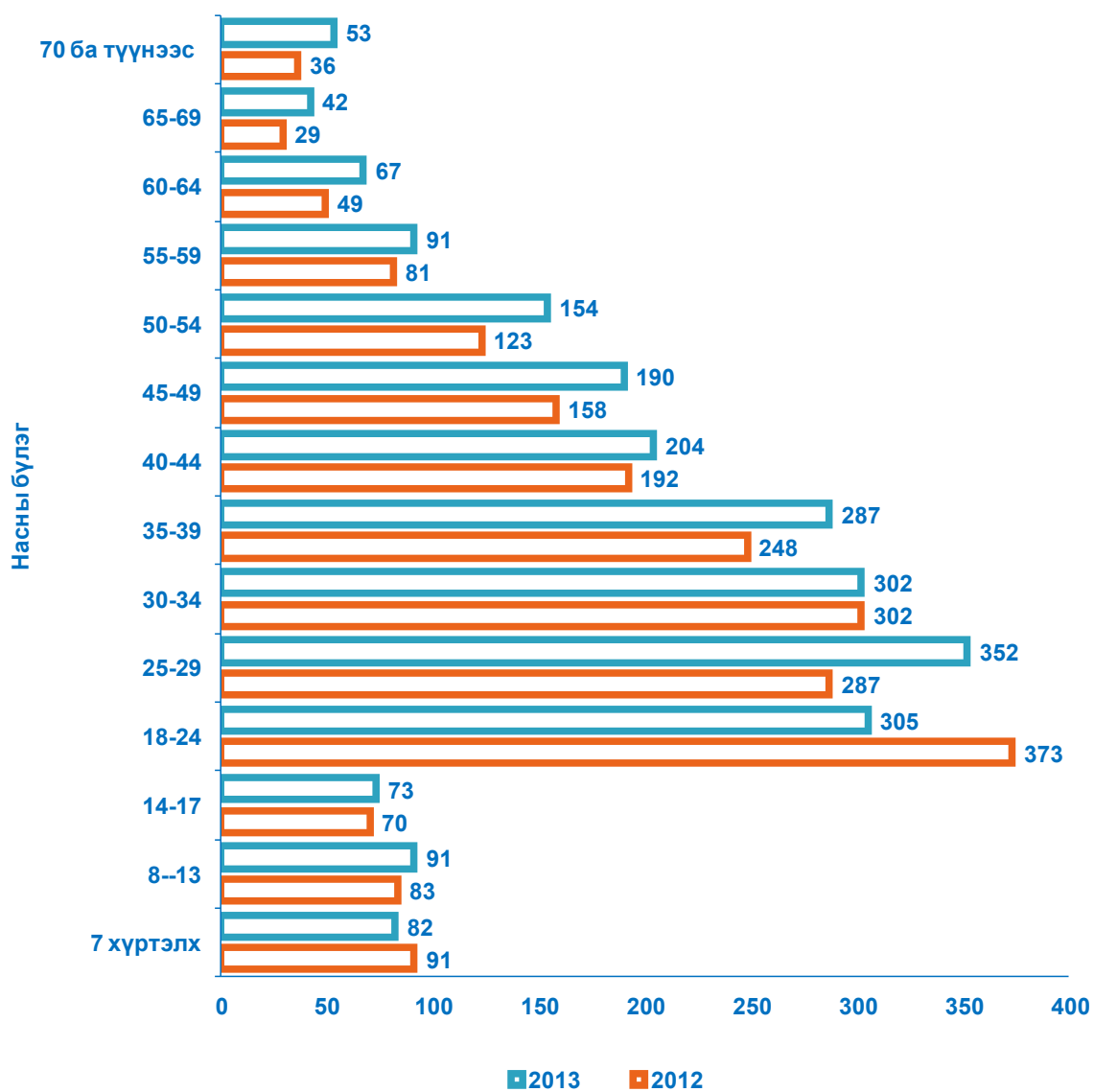
2013 онд улсын хэмжээгээр Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэргийн улмаас 2293 иргэн хохирсоны 5.7 хувь нь баруун бүсийнх, 12.5 хувь нь хангайн бүсийнх, 21.5 хувь нь төвийн бүсийнх, 5.6 хувь нь зүүн бүсийнх, 54.4 хувь нь Улаанбаатар хотын иргэд байна.

2013 онд энэ бүлгийн гэмт хэргийн улмаас Улаанбаатар хотод 1248 иргэн хохирсны 924 буюу 74.0 хувь нь Баянзүрх, Баянгол, Сүхбаатар, Сонгинохайрхан дүүрэгт байна. Баянзүрх дүүрэгт 268 иргэн хохирсон нь бусад дүүргүүдээс олон байна. Энэ бүлгийн гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн 30.2 хувь нь дээрх аймгуудад, 54.4 хувь нь Улаанбаатар хотын иргэд байна.

Энэ төрлийн гэмт хэргийн улмаас улсын хэмжээнд учирсан хохирлын 3.3 тэрбум төг буюу 37.1 хувь нь Улаанбаатар хотод үйлдэгдсэн гэмт хэргийн улмаас үүссэн байна. Сүхбаатар, Баянзүрх, Сонгинохайрхан, Баянгол дүүрэгт бусад дүүргээс их хохирол учирсан ба Сүхбаатар дүүрэгт үйлдэгдсэн гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлын 90.8 хувь, Баянзүрх дүүрэгт учирсан хохирлын 87.8 хувь, Сонгинохайрхан дүүрэгт 83.2 хувь, Баянгол дүүрэгт 86.4 хувийг нөхөн төлүүлсэн байна.

2013 онд Төв, Говь-Алтай, Өмнөговь, Дархан-Уул, Хэнтий, Орхон аймгуудад учирсан хохирлын хэмжээ бусад аймгуудаас их байна. Гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлын нөхөн төлүүлэлт Өмнөговь аймагт 99.8 хувь, Говь-Алтай аймагт 95.5 хувь, Дархан-Уул аймагт 92.7 хувь, Орхон аймагт 89.2 хувь, Төв аймагт 87.1 хувь, Хэнтий аймагт 77.6 хувьтай байна.

Зураг 4.5.26 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, насны бүлгээр, 2012-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Хүснэгт 4.5.19 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, нийгмийн байдлаар, 2010-2013 он

Он	Нийгмийн байдал										
	Төрийн албан хаагч	Хувийн хэвшлийн байгууллагад ажиллагч	Төрийн бус байгууллагын ажилтан	Хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч	Малчин	Оюутан	Сурагч	Сургууль завсардсан	Тэнэмэл	Хоригдол	Ажилгүй
2010 он	102	199	30	177	173	86	145		2	1	775
2011 он	105	228	26	170	301	78	151		1	1	889
2012 он	130	316	42	299	169	86	155	5	2	1	917
2013 он	155	286	64	387	179	69	140	2	1	2	1008

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

2010-2013 оны байдлаар тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн 43.2-45.9 хувийг ажилгүй иргэд эзэлж байна.

2013 онд тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн дунд хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдийн эзлэх хувь өмнөх оныхоос 2.8 пункт, төрийн бус байгууллагын ажилтаных 0.8 пункт, төрийн албан хаагчдынх 0.6 пункт, ажилгүй иргэдийнх 0.7 пунктээр нэмэгджээ.

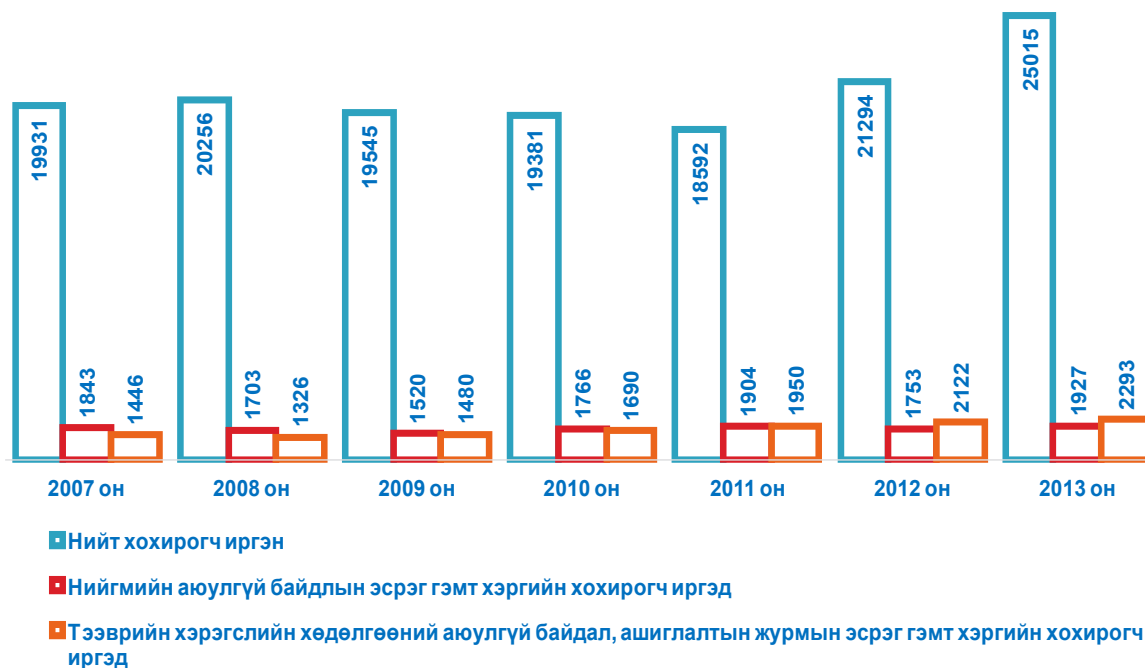
Хүснэгт 4.5.20 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, боловсролын түвшингээр, 2010-2013 он

Он	Хохирсон иргэн	Боловсролын түвшин						
		Боловсролгүй	Бага	Суурь	Бүрэн дунд	Техникийн болон мэргэжлийн	Тусгай мэргэжлийн дунд	Дээд
2010 он	1 690	100	161	155	869	29	34	342
2011 он	1 950	95	206	241	926	29	59	394
2012 он	2 122	124	210	332	880	10	78	488
2013 он	2 293	127	192	389	990	3	90	502

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Сүүлийн 4 жилд тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийг боловсролын түвшингээр нь авч үзвэл 3665 иргэн буюу 45.5 хувь нь бүрэн дунд боловсролтой, 1726 иргэн буюу 21.4 хувь нь дээд боловсролтой, 1117 иргэн буюу 13.9 хувь нь суурь боловсролтой байна.

Зураг 4.5.27 Нийт хохирсон иргэд ба зарим төрлийн гэмт хэргийн хохирогч иргэд, 2007-2013 он

2007-2013 оны байдлаар нийт бүртгэгдсэн гэмт хэргийн дүнд тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэргийн эзлэх хувь 5.8-9.7 байхад нийт хохирогч иргэдийн дунд хохирсон иргэдийн эзлэх хувь мөн л 7.3-10.5 хувийг эзэлж байна.

Зураг 4.5.28 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэрэг, сүүлийн 7 жилд

Сүүлийн 7 жилийн байдлаар ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэрэг 2008 онд хамгийн бага бүртгэгдсэн бол 2013 онд 2148 болж, 2012 оныхоос 149 хэрэг буюу 7.5 хувиар өсөхөд энэ төрлийн гэмт хэргийн 66.1 хувийг эзэлж буй тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журам зөрчих хэрэг 181-ээр өссөн нь голлон нөлөөлжээ.

Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэрэгт хамаарах гэмт хэргүүд сүүлийн жилүүдэд өссөн хэдий ч зам тээврийн ослын үед жолооч үүргээ биелүүлэхгүй байх, зугатаах хэрэг 4.5 хувиар буурсан байна.

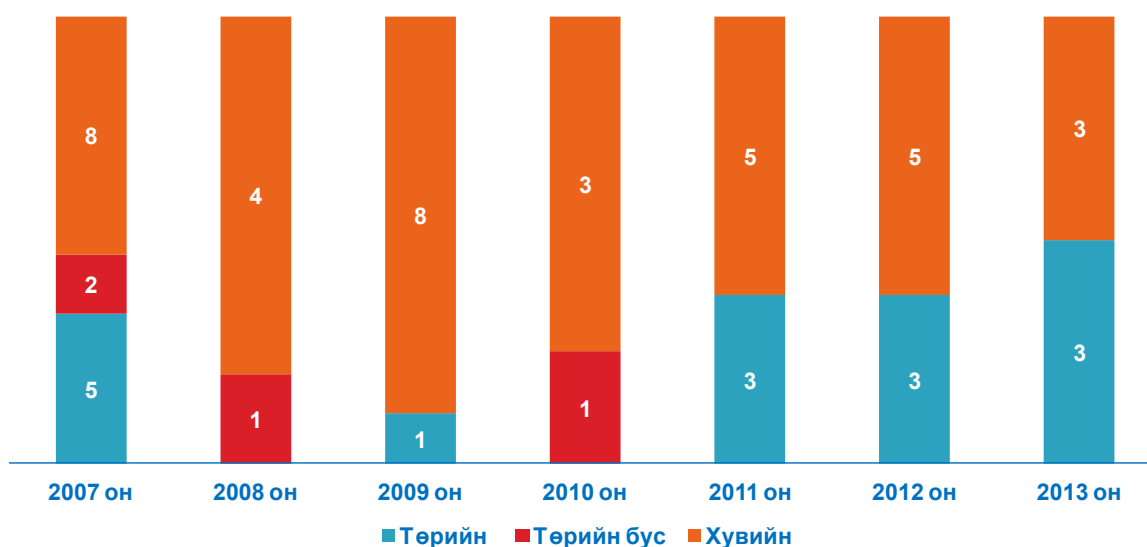
Хүснэгт 4.5.21 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон байгууллага, төрлөөр, 2007-2013 он

Он	Хохирогч байгууллага	Байгууллагын төрөл			Дүнд эзлэх хувь			
		Төрийн	Төрийн бус	Хувийн	Хохирогч байгууллага	Төрийн	Төрийн бус	Хувийн
2007 он	15	5	2	8	100.0	33.3	13.3	53.3
2008 он	5	0	1	4	100.0	0.0	20.0	80.0
2009 он	9	1	0	8	100.0	11.1	0.0	88.9
2010 он	4	0	1	3	100.0	0.0	25.0	75.0
2011 он	8	3	0	5	100.0	37.5	0	62.5
2012 он	8	3		5	100.0	37.5	0	62.5
2013 он	6	3		3	100.0	50.0	0.0	50.0

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргийн улмаас 2007-2013 онд 55 байгууллага хохирсоны 27.3 хувь нь хувийн, 7.2 хувь нь төрийн, 65.5 хувь нь төрийн бус байгууллага байна.

Зураг 4.5.29 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон байгууллага, төрлөөр, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Хүснэгт 4.5.22 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, 2010-2013 он

Он	Бүгд	Учирсан хохирол. сая төг							Нөхөн төлүүлсэн хохирол сая.төг	Үүнээс	
		Гэмт хэргийн ангилал				Өмчийн хэлбэр				Хэрэг бүртгэлтийн шатанд	Мөрдөн байцаалтын шатанд
		Хөнгөн	Хүндэвтэр	Хүнд	Онц хүнд	Төрийн	Орон нутгийн	Хувийн өмчид			
2010 он	1 529.3	512.3	917.0	100.0	-	54.6	0.1	1 474.7	882.0	375.6	506.3
2011 он	2 902.3	895.7	1,922.3	84.3	-	10.8	11.2	2 880.2	2 011.2	660.1	1 351.1
2012 он	5 208.7	1 338.7	3 586.0	284.0	-	42.4	94.7	5 071.6	3 947.2	1 081.8	2 865.3
2013 он	8 887.9	2 026.6	6 745.9	115.4	-	2 913.5	22.9	5 951.4	7 092.7	1 790.3	5 302.4

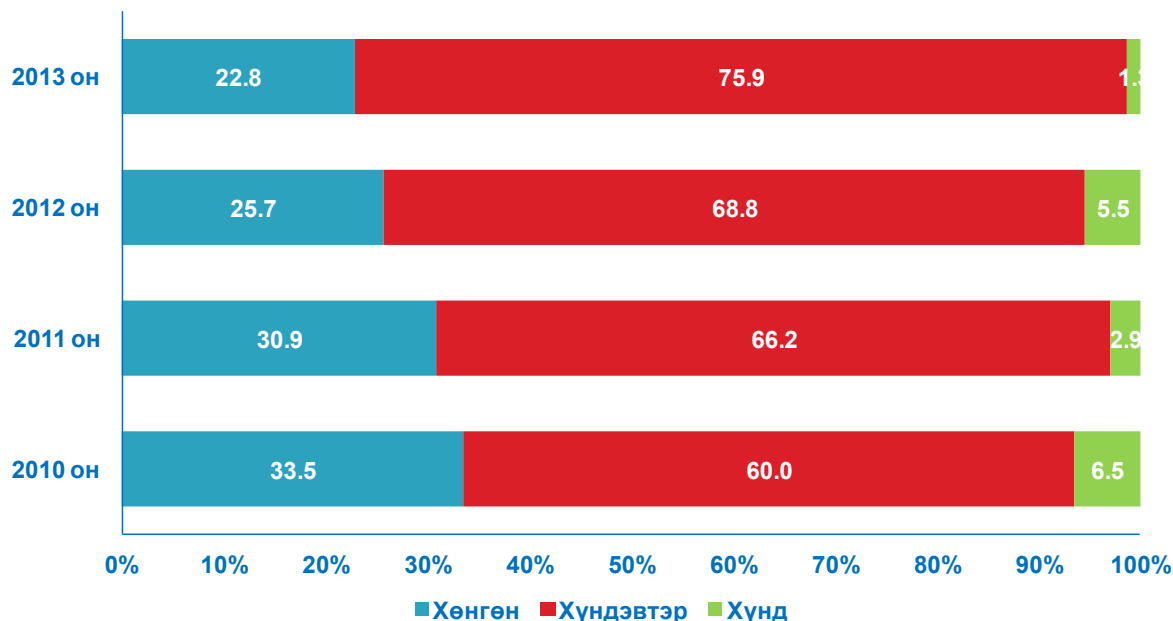
Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Сүүлийн 4 жилийн байдлаар тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэргийн улмаас 18.5 тэрбум төгрөгийн хохирол учирсан нь нийт хохирлын 6.6 хувийг эзэлж байна.

Сүүлийн 4 жилд тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэргийн улмаас учирсан 18.5 тэрбум төгрөгийн хохирлын 13.9 тэрбум төгрөг буюу 75.1 хувь нь нөхөн төлөгджээ. Энэ төрлийн гэмт хэргийн улмаас сүүлийн 7 жилд 2455 иргэн амь насаа алдаж, 7130 иргэн гэмтжээ.

2013 онд учирсан нийт хохирлын 8.9 тэрбум төгрөг буюу 5.6 хувь нь Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол байгаа бөгөөд 7.1 тэрбум төгрөг буюу 79.8 хувийг нь нөхөн төлүүлжээ.

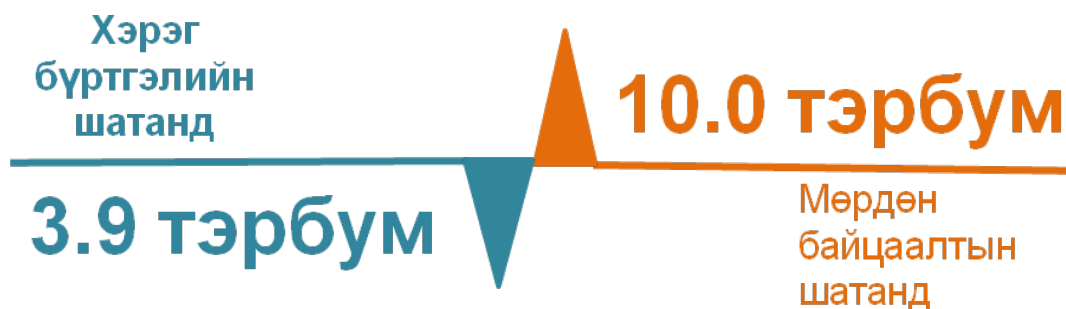
Зураг 4.5.30 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирол, гэмт хэргийн ангиллаар, 2010-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Сүүлийн 4 жилд ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлын 4.8 тэрбум төгрөг буюу 25.8 хувийг хөнгөн, 13.2 тэрбум төгрөг буюу 71.1 хувийг хүндэвтэр, 0.6 тэрбум төгрөг буюу 3.1 хувийг хүнд гэмт хэрэг байна (Зураг 4.5.30).

Зураг 4.5.31 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирлын нөхөн төлүүлэлт, тэрбум төг, 2010-2013 он

Хүснэгт 4.5.23 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, 2012-2013 он

Зүйл хэсэг	2012 он			2013 он		
	Хохирогч иргэн	Учирсан хохирол сая төг	Нөхөн төлүүлэлт сая төг	Хохирогч иргэн	Учирсан хохирол сая төг	Нөхөн төлүүлэлт сая төг
215-225	2122	5 208.7	3 947.2	2 293	8 887.9	7 092.7
Үүнээс	215	1369	4 426.8	1 586	7 985.8	6 303.2
	216	706	668.7	664	788.2	696.9
	221	1	2.1			
	222	5	4.4	4.4	2	5.0
Бусад	41	106.7	92.4	41	108.9	87.7

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргийн улмаас 2013 онд 2293 иргэнд 8.9 тэрбум төгрөгийн хохирол учирч, Цагдаагийн байгууллагын шатанд 7.1 тэрбум төгрөг буюу 79.8 хувийг нь нөхөн төлүүлжээ. Энэ нь өмнөх оныхоос 4.8 пунктээр өсч, хохирсон иргэний тоо, учирсан хохирлын хэмжээ өмнөх оныхоос нэмэгдсэн байна.

4.6 ХОХИРОГЧИЙН ДҮР ТӨРХ (Шүүхийн шатанд)

Шүүхээр шийдвэрлэгдсэн хэргийн хохирогчийн төлөв байдал, учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, хохирогчид ямар зүйл ангийн гэмт хэргийн улмаас хохирдог, тэдний эрхийг хэрхэн хамгаалдаг талаар судлахыг зорилоо.

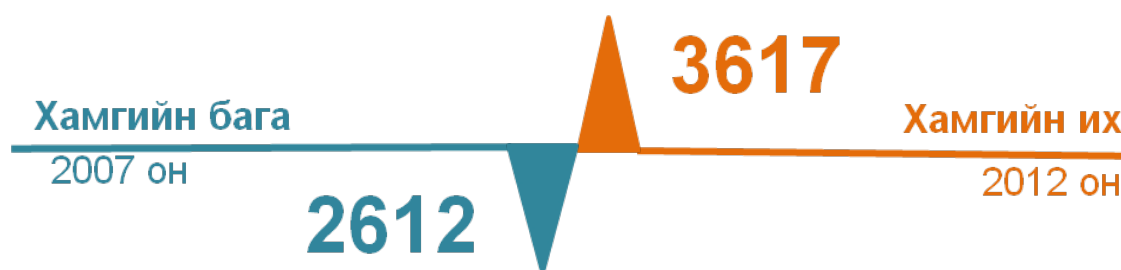
Хүснэгт 4.6.1 Хохирогч иргэд ба учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, 2007-2013 он

	Нийт хүн амын тоо	Шүүхээр шийдвэрлэгдсэн хэрэг	Ял шийтгүүлсэн	Хохирогч иргэд	Учирсан хохирол сая.төг	Нөхөн төлүүлэлт сая.төг	10 000 хүн тутмаас хохирсон хүний тоо	1 хохирогчид ноогдох хохирлын хэмжээ сая.төг	1 хохирогчид ноогдох нөхөн төлүүлэлт мян.төг
2007 он	2 620 446	5 831	8 463	2 612	67 035.3	1 154.7	10	25.7	442.1
2008 он	2 665 955	5 812	8 494	3 098	14 927.6	9 671.9	12	4.8	3 122.0
2009 он	2 716 275	5 407	7 513	2 944	19 440.5	1 184.0	11	6.6	402.2
2010 он	2 760 968	5 460	7 292	2 829	26 312.8	1 955.4	10	9.3	691.2
2011 он	2 811 666	5 877	8 210	3 156	13 854.6	1 707.6	11	4.4	541.1
2012 он	2 867 744	6 161	8 324	3 617	21 981.9	2 065.0	13	6.1	570.9
2013 он	2 930 277	6 169	8 065	3 248	95 896.2	90 822.9	11	29.5	27 962.7

Эх үүсвэр: Шүүхийн ерөнхий зөвлөл

Шүүхээр шийдвэрлэгдсэн хэргийн хохирсон иргэдийн тоо 2013 онд 3248 болж, өмнөх оныхоос 369 хэрэг буюу 10.2 хувиар буурахад ял шийтгүүлсэн хүний тоо 259 буюу 3.1 хувиар буурсан нь голлон нөлөөлөө.

Зураг 4.6.1 Хохирогч иргэд, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Шүүхийн ерөнхий зөвлөл

2013 оны байдлаар шүүхээр 6169 хэрэг шийдвэрлэгдэж, 3248 хохирогчид холбогдох 95.9 тэр бум төгрөгийн хохирлын 90.8 тэрбум төгрөгийг нөхөн төлүүлжээ (Хүснэгт 4.6.1)

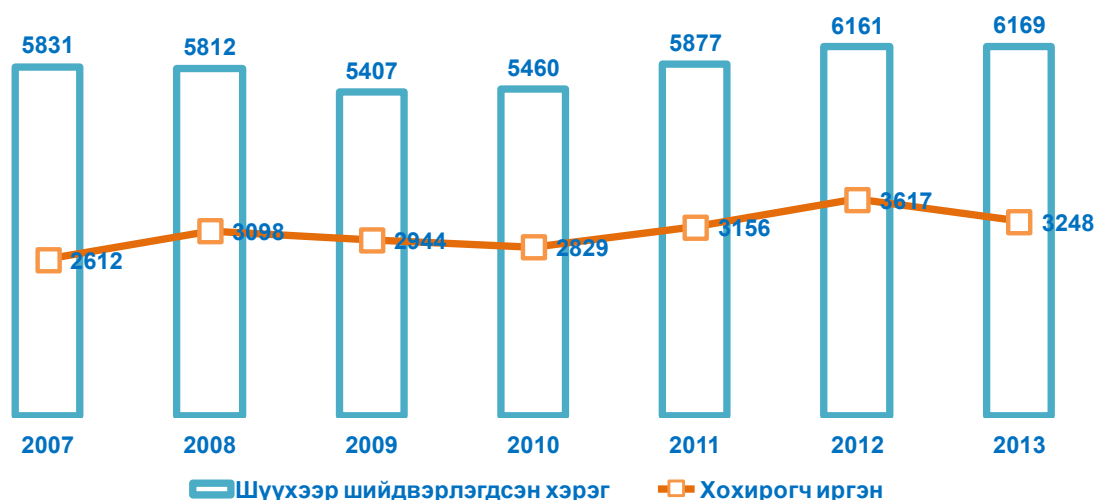
Хүснэгт 4.6.2 Хохирогч иргэд, учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, хууль сахиулах байгууллага бүрээр, 2007-2013 он

Он	Хохирогч иргэн			Учирсан хохирол.тэрбум төг			Нөхөн төлүүлэлт.тэрбум төг			
	ЦЕГ	ШЕЗ	ШШГЕГ	ЦЕГ	ШЕЗ	ШШГЕГ	ЦЕГ	ШЕЗ	УПЕГ	ШШГЕГ
2007 он	19 931	2 612	2 381	29.5	67.0	2.0	4.00	1.1	3.1	1.7
2008 он	20 256	3 098	2 369	54.8	14.9	3.4	7.0	9.7	5.3	3.9
2009 он	19 545	2 944	2 643	49.2	19.4	2.5	18.0	1.2	6.1	1.9
2010 он	19 381	2 829	2 620	33.4	26.3	6.2	14.3	2.0	9.9	3.0
2011 он	18 592	3 156	2 217	35.9	13.9	1.2	18.5	1.7	87.0	3.0
2012 он	21 294	3 617	2 486	53.3	21.9	15.5	25.1	2.1	43.9	5.3
2013 он	25 015	3 248	2 912	159.0	95.9	29.9	111.3	90.8	18.7	4.9
Нийт дүн	144014	21504	17628	415.1	259.3	60.7	198.2	108.6	174.0	23.7
Дундаж	20573	3072	2518	59.3	37.0	8.7	28.3	15.5	24.9	3.4

Эх үүсвэр: ЦЕГ, ШЕЗ, ШШГЕГ, УПЕГ

Хууль эрх зүйн байгууллага бүрээр гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэд, учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлтийг харьцуулах боломжгүй бөгөөд одоогоор байгууллага бүрийн хохирогчийн талаарх мэдээлэл ч хангалттай биш байна.

Зураг 4.6.2 Шүүхээр шийдвэрлэгдсэн хэрэг ба хохирогч иргэд, 2007-2013 он

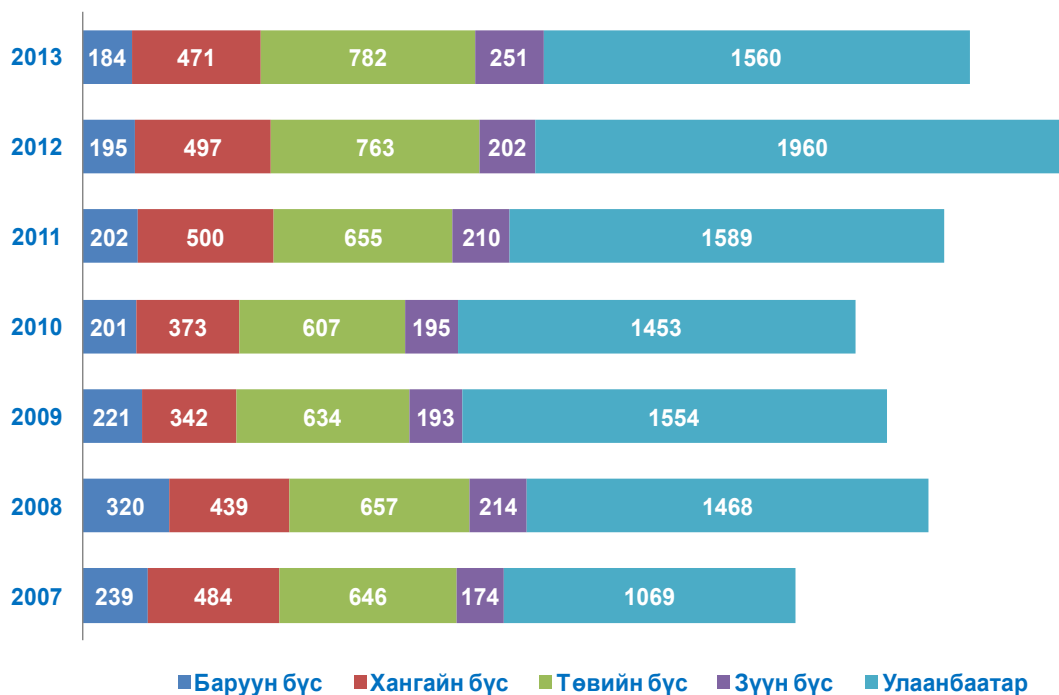

Эх үүсвэр: Шүүхийн ерөнхий зөвлөл

Сүүлийн 7 жилийн дунджаар жил тутам 5817 гэмт хэрэг Шүүхээр шийдвэрлэгдэж, 3072 иргэн хохирч, 37.0 тэрбум төгрөгийн хохирол учирч, 15.5 тэрбум төгрөгийг нөхөн төлүүлжээ.

Энэ хугацаанд Шүүхийн шатанд 21504 хохирогчийн хохирол тогтоогдсоны 10653 буюу 49.5 хувь нь Улаанбаатар хотын хохирогчид байна (Зураг 4.6.2).

Зураг 4.6.3 Хохирогч иргэд, бүс, нийслэлээр, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Шүүхийн ерөнхий зөвлөл

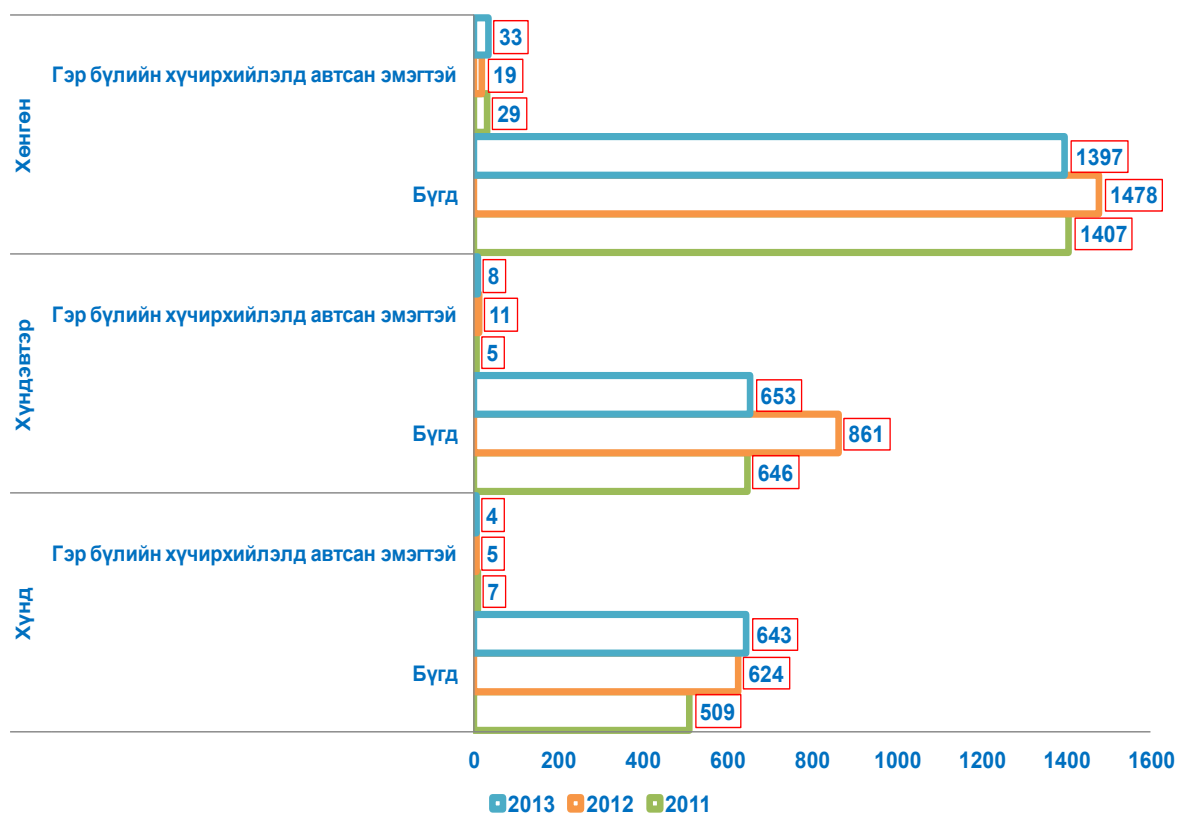
Зураг 4.6.4 Хохирогч иргэд ба нас барсан, гэмтсэн иргэд, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Шүүхийн ерөнхий зөвлөл

Жил тутам Шүүхийн шатанд хохирсон иргэдийн 20 орчим хувь нь нас барж, 80 гаруй хувь нь гэмтдэг байна (Зураг 4.6.4).

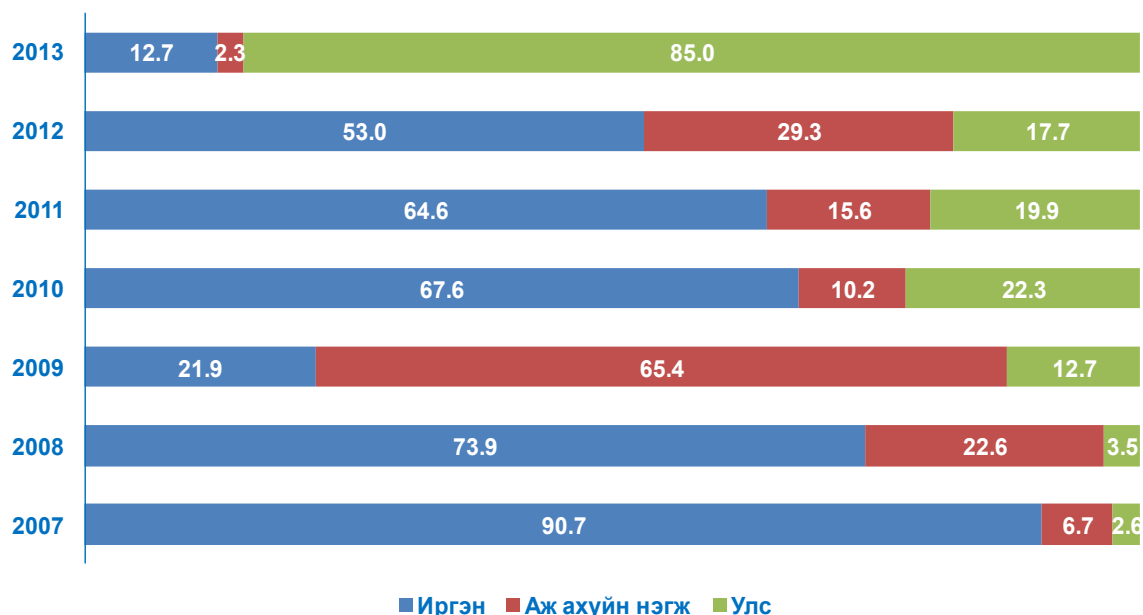
Зураг 4.6.5 Хохирогчид учирсан гэмтэл, хэлбэрээр, 2011-2013 он

Эх үүсвэр: Шүүхийн ерөнхий зөвлөл

2013 онд гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн 2693 буюу 82.9 хувь нь гэмтэл авсны 643 буюу 23.9 хувь нь хүнд, 653 буюу 24.2 хувь нь хүндэвтэр, 1397 буюу 51.8 хувь нь хөнгөн гэмтэл байна. 2013 онд шүүхээр шийдвэрлүүлсэн хэргээс гэр бүлийн хүчирхийлэлд автагдаж гэмтсэн эмэгтэйчүүдийн 5 нь хүнд, 11 нь хүндэвтэр, 19 нь хөнгөн гэмтэл авсан байна. 2013 онд шүүхээр шийдвэрлэгдсэн хэргээс хүнд хэлбэрийн гэмтэл авсан хүний тоо 2011 оныхоос 134 буюу 20.8 хувиар, 2012 оныхоос 19 буюу 3.0 хувиар нэмэгдсэн байна (Зураг 4.6.5).

Зураг 4.6.6 Учирсан хохирол, төрлөөр, дүнд эзлэх хувиар, 2007-2013 он

Зураг 4.6.3 Шүүхээр шийдвэрлэсэн хэргийн хохирогч, бүс, аймаг, нийслэлээр, 2013 он

Аймаг, нийслэл	Шүүхээр шийдвэрлэсэн -бүгд					Гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэн	
	Хэрэг	Холбогдогч	Хохирогч	Учирсан хохирол /сая.төг/	Нөхөн төлүүлэлт /сая.төг/	Нас барсан	Гэмтсэн
Улсын дүн	6 169	8 065	3 248	95 896.2	90 822.9	555	2 693
Баруун бүс	428	610	184	746.8	40.5	36	148
Баян-Өлгий	76	126	29	151.7	-	3	26
Говь-Алтай	75	105	42	190.5	-	10	32
Завхан	82	103	36	175.6	-	7	29
Увс	88	125	50	79.1	-	10	40
Ховд	107	151	27	150.0	40.5	6	21
Хангайн бүс	969	1255	471	2374.1	150.2	90	381
Архангай	159	224	90	503.1	148.2	17	73
Баянхонгор	146	195	76	209.0	-	9	67
Булган	113	137	42	83.2	-	11	31
Орхон	167	228	63	670.9	-	14	49
Өвөрхангай	167	261	80	61.3	-	24	56
Хөвсгөл	217	210	120	846.6	2.0	15	105
Төвийн бүс	1270	1690	782	2928.9	26.6	160	622
Говьсүмбэр	53	62	51	104.9	0.4	6	45
Дархан-Уул	190	299	106	224.7	-	11	95
Дорноговь	239	317	129	276.9	-	30	99
Дундговь	89	114	39	144.0	21.7	9	30
Өмнөговь	137	168	87	1,650.5	-	21	66
Сэлэнгэ	292	387	193	527.3	1.3	43	150
Төв	270	343	177	0.6	3.2	40	137
Зүүн бүс	517	668	251	496.7782	7,696.6	49	202
Дорнод	220	293	121	104.2	7,696.0	24	97
Сүхбаатар	128	143	48	10.2	-	10	38
Хэнтий	169	232	82	382.3	0.6	15	67
Нийслэл	2 985	3 842	1 560	89349.63	82909.0	220	1 340

Эх үүсвэр: Шүүхийн ерөнхий зөвлөл

2013 оны байдлаар 4223 холбогдогчтой, 3248 хохирогчтой 3184 хэрэг Шүүхээр шийдвэрлэгдсэн ба 95.9 тэрбум төгрөгийн хохирол учирчээ. Учирсан хохирлын 90.8 тэрбум төг буюу 94.7 хувийг нөхөн төлүүлжээ. 2013 онд гэмт хэргийн улмаас шүүхийн шатанд 555 хүн нас барж, 1353 хүн гэмтсэн байна.

Шүүхээр шийдвэрлүүлсэн хэргийн хохирогч иргэдийг нас, хүйс, боловсрол, сарын орлого, ажил эрхлэлт г.м уялдаа холбоо хамаарлыг харуулах олон үзүүлэлтүүд дутагдалтайн улмаас дүгнэлт, анализ хийх боломж хязгаарлагдмал байлаа. Цаашид хохирсон иргэд, учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, хохирогчийн эрхийг хамгаалах талаар хийж буй үйл ажиллагааны талаар цогц мэдээлэлтэй болох зайлшгүй хэрэгцээ байна.

НАС БАРСАН ИРГЭД

Сүүлийн 7 жилд Шүүхээр хэрэг шийдвэрлэх шатанд гэмт хэргийн улмаас 3889 иргэн нас барсны 310 буюу 7.9 хувь нь Баруун бүсэд, 721 буюу 18.5 хувь нь Хангайн бүсэд, 916 буюу 23.6 хувь нь Төвийн бүсэд, 292 буюу 7.5 хувь нь Зүүн бүсэд, 1650 буюу 42.4 хувь нь Улаанбаатар хотынх байна. Шүүхээр хэрэг шийдвэрлэх шатанд 7 жилийн дунджаар жил тутам 556 иргэн амь насаа алддаг байна.

2013 онд Шүүхээр шийдвэрлүүлсэн хэргийн 555 иргэн нас барсан нь өмнөх оныхоос 99 буюу 15.1 хувиар буурсан байна. Нас баралт буурахад 2013 онд Баруун буюу Хангайн бүсэд нас баралт буурсан нь голлон нөлөөлжээ.

Хүснэгт 4.6.4 Нас барсан иргэд, бүс, аймаг, нийслэлээр, 2007-2013 он

Аймаг, нийслэл	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007-2013	7 жилийн дундаж
Улсын дүн	539	534	483	535	589	654	555	3889	556
Баруун бүс	46	39	49	49	36	55	36	310	44
Баян-Өлгий	7	6	16	8	10	17	3	67	10
Говь-Алтай	4	2	4	3	3	16	10	42	6
Завхан	10	9	7	9	3	12	7	57	8
Увс	13	14	14	18	10	4	10	83	12
Ховд	12	8	8	11	10	6	6	61	9
Хангайн бүс	120	99	82	74	115	141	90	721	103
Архангай	16	14	9	12	27	20	17	115	16
Баянхонгор	11	18	14	14	14	17	9	97	14
Булган	15	21	12	7	21	21	11	108	15
Орхон	24	22	23	13	22	21	14	139	20
Өвөрхангай	33	13	16	18	18	30	24	152	22
Хөвсгөл	21	11	8	10	13	32	15	110	16
Төвийн бүс	121	107	106	119	149	154	160	916	131
Говьсүмбэр	4	3	2	2	5	2	6	24	3
Дархан-Уул	18	15	19	17	28	22	11	130	19
Дорноговь	16	14	9	11	14	17	30	111	16
Дундговь	3	1	7	2	10	4	9	36	5
Өмнөговь	9	11	5	12	22	22	21	102	15
Сэлэнгэ	35	30	26	36	23	42	43	235	34
Төв	36	33	38	39	47	45	40	278	40
Зүүн бүс	25	46	22	62	45	43	49	292	42
Дорнод	11	17	6	15	16	15	24	104	15
Сүхбаатар	4	12	4	10	8	8	10	56	8
Хэнтий	10	17	12	37	21	20	15	132	19
Улаанбаатар	227	243	224	231	244	261	220	1650	236

Эх үүсвэр: Шүүхийн ерөнхий зөвлөл

Нас баралтыг бүс нутгийн байршлаар авч үзвэл Хангайн бүс, Төвийн бүс, Улаанбаатар хотод нас баралт хамгийн өндөр байна.

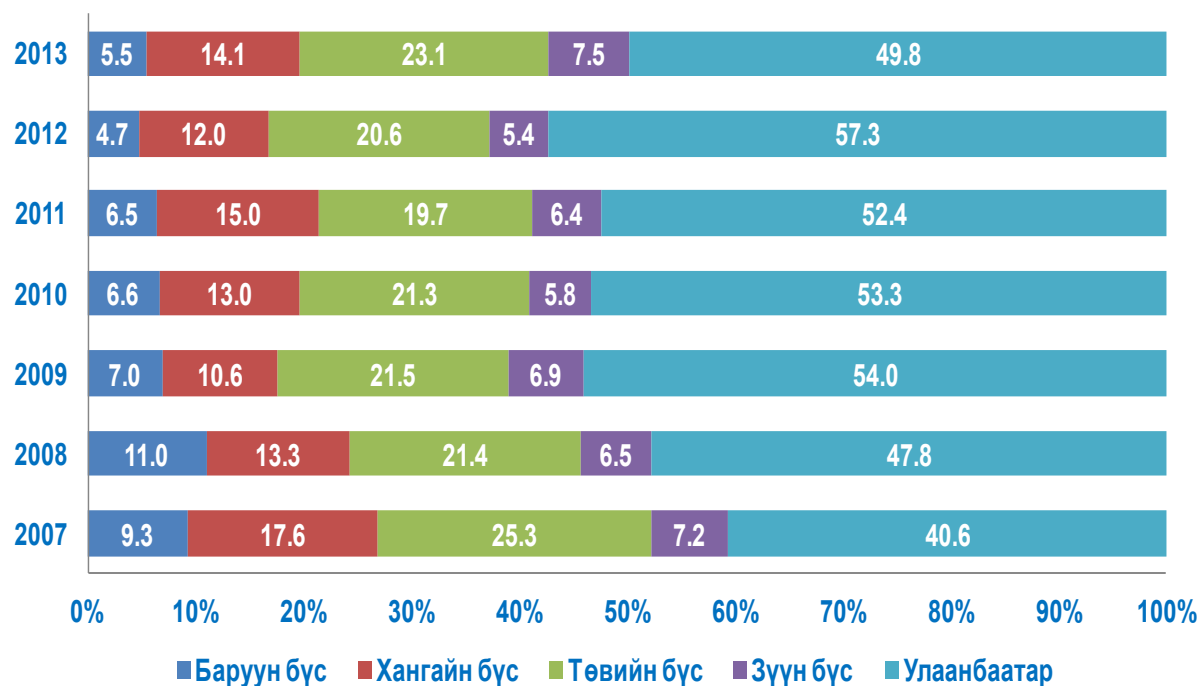
ГЭМТСЭН ИРГЭД

Сүүлийн 7 жилд Шүүхээр хэрэг шийдвэрлэх шатанд гэмт хэргийн улмаас 17617 иргэн гэмтсэний 1253 буюу 7.1 хувь нь Баруун бүсэд, 2385 буюу 13.6 хувь нь Хангайн бүсэд, 3829 буюу 21.7 хувь нь Төвийн бүсэд, 1147 буюу 6.5 хувь нь Зүүн бүсэд, 9003 буюу 51.1 хувь нь Улаанбаатар хотод байна.

Шүүхээр хэрэг шийдвэрлэх шатанд сүүлийн 7 жилийн дунджаар жил тутам 2517 иргэн гэмтэж бэртсэн байна.

2013 онд Шүүхээр шийдвэрлүүлсэн хэргийн улмаас 2693 иргэн гэмтсэн нь өмнөх оныхоос 270 буюу 9.1 хувиар буурсан байна. Гэмтсэн иргэдийн тоо буурахад Улаанбаатар хотын гэмтсэн иргэдийн тоо 359 буюу 21.1 хувиар буурсан нь голлон нөлөөлжээ.

Зураг 4.6.7 Гэмтсэн иргэд, бүсээр, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Шүүхийн ерөнхий зөвлөл

Хүснэгт 4.6.5 Гэмтсэн иргэд, гэмт хэргийн төрлөөр, 2009-2013 он

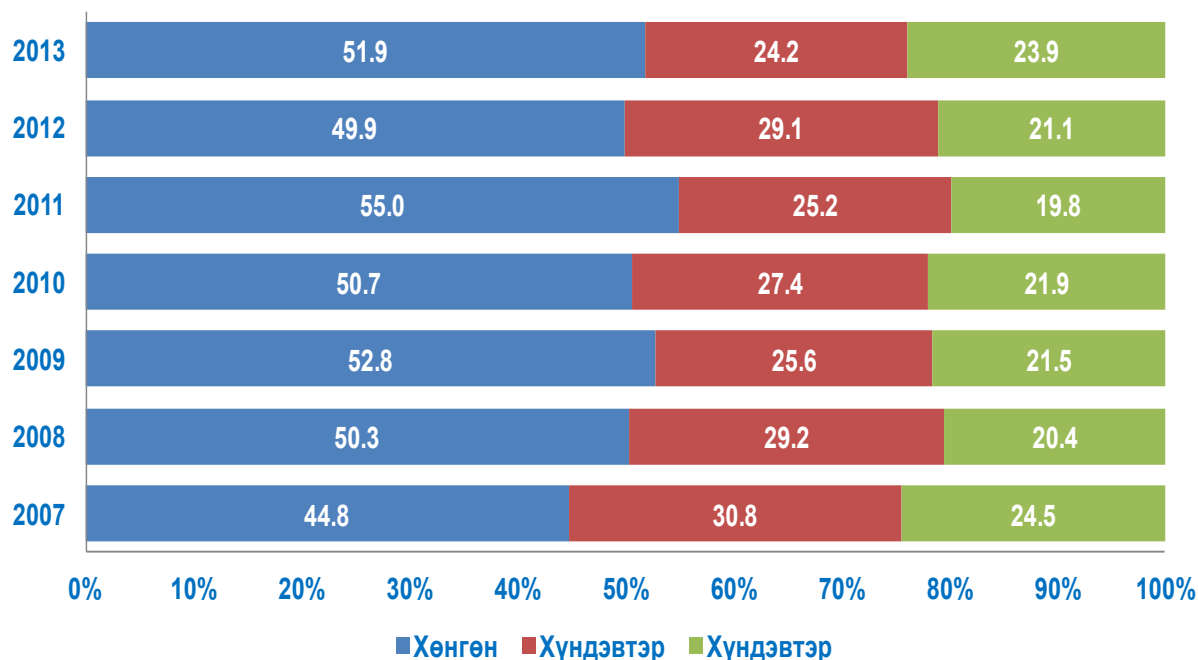
Эрүүгийн хуулийн зүйл ангиар	Гэмтсэн хүний тоо					Дүнд эзлэх хувь				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг	899	1013	1013	1212	1257	36.5	44.2	39.5	40.9	46.7
Хүчингийн хэрэг	33	17	22	21	22	1.3	0.7	0.9	0.7	0.8
Танхайн хэрэг	655	662	617	715	657	26.6	28.9	24.0	24.1	24.4
ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэрэг	585	477	477	608	623	23.8	20.8	18.6	20.5	23.1
Бусад	289	125	438	407	134	11.7	5.4	17.1	13.7	5.0
Улсын дүн	2461	2294	2567	2963	2693	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Эх үүсвэр: Шүүхийн ерөнхий зөвлөл

Гэмтсэн иргэнийг Эрүүгийн гэмт хэргийн төрлөөр авч үзвэл Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг болон ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргийн улмаас гэмтсэн хүний тоо жил тутам нэмэгдсэн байна.

Сүүлийн 7 жилд шүүхээр шийдвэрлэгдсэн гэмт хэргийн улмаас гэмтсэн хүний 50.9 хувь буюу 8969 нь хөнгөн, 27.3 хувь буюу 4808 нь хүндэвтэр, 21.8 хувь буюу 3840 нь хүнд хэлбэрээр гэмтэл авсан байна. Сүүлийн жилүүдэд шийдвэрлэгдсэн гэмт хэргийн улмаас гэмтсэн дөрвөн хүний хоёр нь хөнгөн гэмтэл авсан байна.

Зураг 4.6.8 Гэмтсэн иргэд, гэмтлийн зэргээр, 2007-2013 он

2013 онд гэмт хэргийн улмаас гэмтсэн иргэдийн тоо өмнөх оныхоос буурсан боловч гэмтлийн зэргийг бүтцээр авч үзвэл хөнгөн гэмтэл 2 пункт, хүндэвтэр гэмтэл 2.8 пунктээр нэмэгдэж, харин хүндэвтэр гэмтэл 4.9 пунктээр буурсан байна.

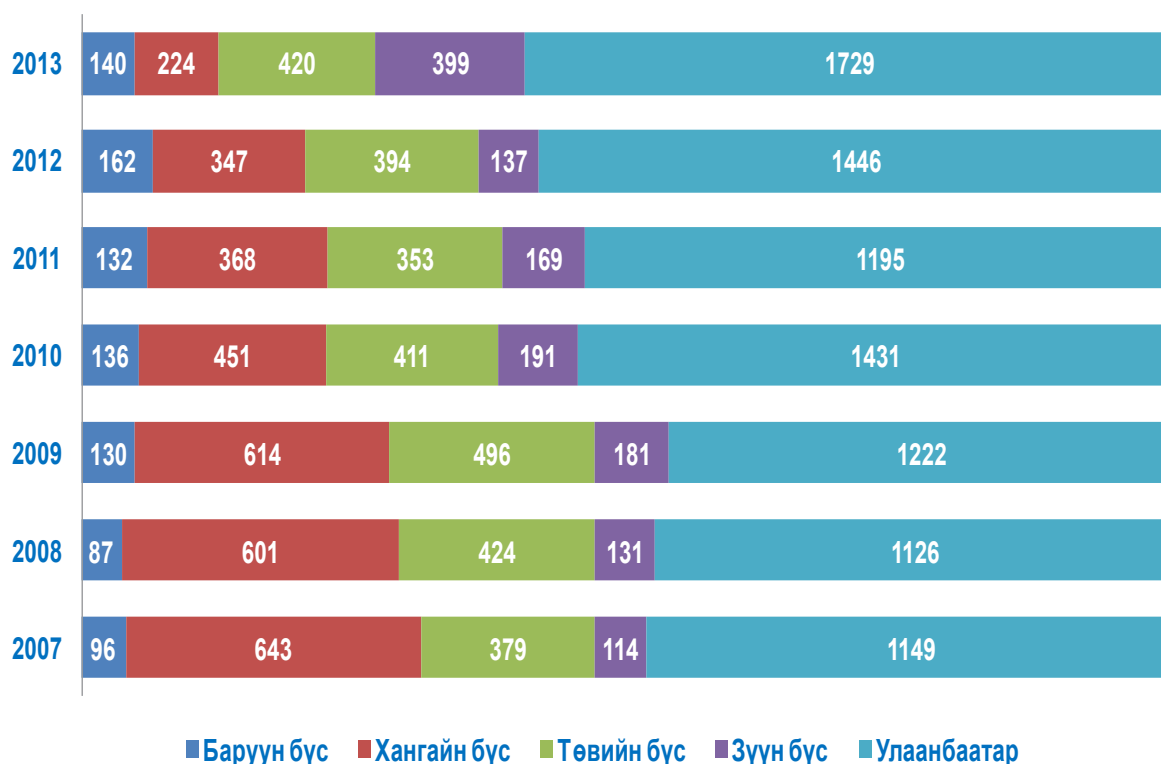
4.7 ХОХИРОГЧИЙН ДҮР ТӨРХ (Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх шатанд)

Шийдвэр гүйцэтгэх шатан дахь Эрүүгийн гэмт хэргийн хохирогчийн дүр төрхийг цуглуулсан мэдээллийн хүрээнд тодорхойлохыг зорилоо.

Зураг 4.7.1 Хохирогч иргэд, сүүлийн 7 жилд

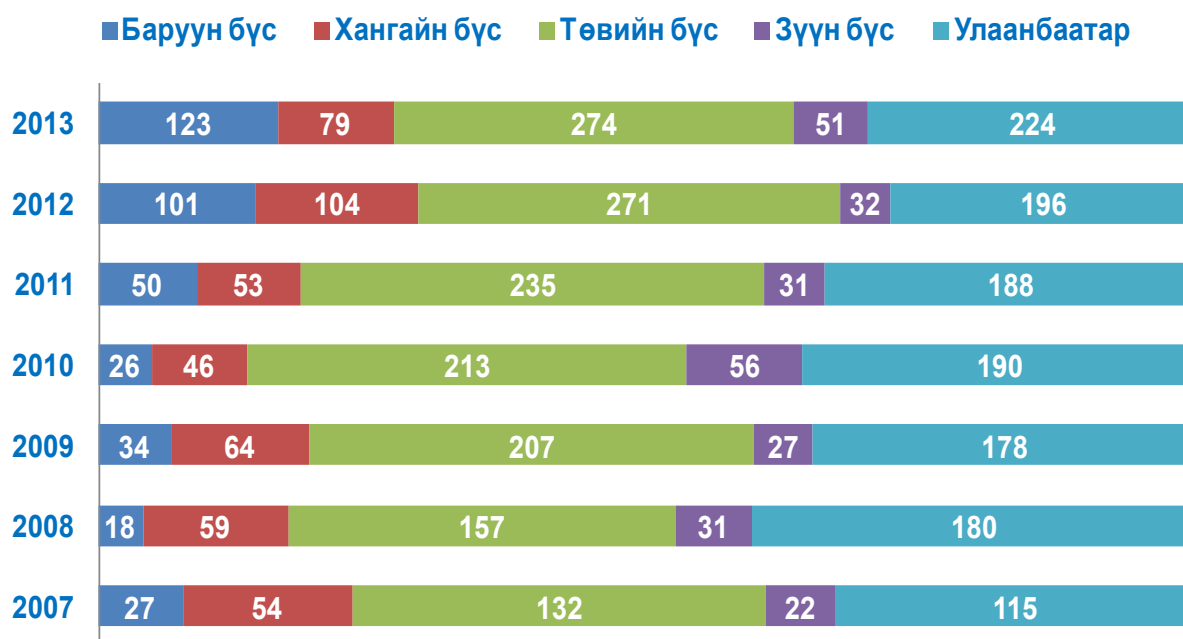
Зураг 4.7.2 Хохирогч иргэд, бүсээр, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар

Сүүлийн 7 жилийн байдлаар Шийдвэр гүйцэтгэх шатанд нийт 17628 иргэн хохирсны 883 буюу 5.0 хувь нь Баруун бүсэд, 3248 буюу 18.4 хувь нь Хангайн бүс, 2877 буюу 16.3 хувь нь Төвийн бүс, 1322 буюу 7.5 хувь нь Зүүн бүсэд, 9298 буюу 52.7 хувь нь Улаанбаатар хотод байна. Орхон, Дорнод, Дархан-Уул, Төв, Дорноговь, Увс аймгуудаас хамгийн олон иргэн хохирсон байна (Зураг 4.7.2).

Зураг 4.7.3 Хохирогч байгууллага, бүсээр, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар

Шийдвэр гүйцэтгэх шатанд гэмт хэргийн хохирогч болсон байгууллагуудыг бүс, нутгийн байршлаар нь авч үзвэл бүсүүдээс хамгийн их байгууллага хохирдог нь Төвийн бүс, Улаанбаатар хот байна.

Төвийн бүсэд хамгийн олон байгууллага хохироход Дорноговь аймагт жил тутам дунджаар 77 байгууллага хохирсон нь голлон нөлөөлсөн байна.

Зураг 4.7.4 Хамгийн олон байгууллага хохирсон аймаг, 2012-2013 он

Эх үүсвэр: Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар

Улаанбаатар хотод 7 жилийн дунджаар жил тутам 181 байгууллага гэмт хэргийн улмаас хохирсон байна.

Эрүүгийн хэргийн шийдвэртэй хэргээс ч ач холбогдол, хор хохирлын хувьд дутуугүй асуудал бол хүүхдийн тэтгэлэгийн нөхөн төлүүлэлтийн асуудал юм. Энэ удаа Эрүүгийн хэргийн хохирогчийн талаар судалж байгаа боловч бидний ирээдүй болсон үр хүүхдүүдийн эрх ашгийг ихээр хөндсөн хүүхдийн тэтгэлэгийн асуудлыг хөндөхгүй байж чадсангүй. Хүүхдийн тэтгэлэг төлөлтийг сайжруулах нь хүүхдийн эрхийг хангах нөхцлүүдийн нэг юм.

Монгол Улс хүүхдийн төлөө, тэдний эрх ашгийг хамгаалах талаар ихийг ярьж зарим талаар хийсэн зүйл байдаг ч өнөөгийн практикт эрх нь хамгийн их зөрчигдөж буй хүүхдүүд бол тэтгэлэг авагч хүүхдүүд юм.

Хүүхдийн тэтгэлэгийн нөхөн төлүүлэлт сайжрахгүй байгаа нь:

Нэгдүгээрт. Тэтгэлэг төлөгчийн зүгээс хүүхдэд өгч буй тэтгэлэгийн хэмжээ өнөөгийн амьдралын хэрэгцээ, шаардлагатай харьцуулахад туйлын хангалтгүй

Хоёрдугаарт. Нэгэнт шүүхээр тогтоогдсон тэтгэлэгийг барагдуулахад төлбөр төлөгчийн зүгээс төлбөрөө төлөхгүй байх олон шалтаг, шалтгаанууд гардаг

Гуравдугаарт. Шийдвэр гүйцэтгэх газар өнөөдрийг хүртэлх мэдээлэлдээ Монгол Улсын хэмжээнд хэдэн хүүхдийн төлбөр төлөхөөс хэд нь төлөгдсөн талаарх мэдээлэлгүйн улмаас энэ талаар дорвитой арга хэмжээ авагдахгүй явсаар ирсэн байх талтай.

Хүснэгт 4.7.1 Хүүхдийн тэтгэлэгийн төлбөр барагдуулалт, 2010-2013 он

	Гүйцэтгэвэл зохиц	Хэсэгчлэн биелүүлсэн	Дуусгавар болж хаасан				Биелүүлээгүй үлдэгдэл	Гүйцэтгэлийн ажиллагаа удааширч байгаа шалтгаан				
			Тэтгэлэг бүрэн төлөгдсөн	Тэтгүүлэгч хүүхэд бусдад үрчлөгдсөн	18 насанд хүрснээр /тэтгэлэг бүрэн төлөгдөөгүй	Тэтгэгч эсвэл тэтгүүлэгч нас барсан		Төлбөрийн чадваргүй	Оршин суугаа хаяг тодорхойгүй	Ял эдэлж байгаа	Эрэн сурвалжлаг даж байгаа	бусад
2010 он	10 771	1 212	913	2	289	25	9 542	2 022	1 364	39	125	67
2011 он	10 868	1 318	976	8	257	18	9 609	1 488	990	41	28	1 978
2012 он	10 587	712	1 125	12	224	34	9 192	2 332	1 480	59	166	2 640
2013 он	10 882	1 062	25	414	47	2 097	9 334	1 802	1 359	63	107	3 736

Эх үүсвэр: Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар

Гэр бүл цуцлалт, эцэг эхийн хариуцлагагүй үйл ажиллагаанаас болж сүүлийн 4 жилд нийт 43108 хүүхдийн тэтгэлэг төлөгчөөс 3039 төлбөр төлөгчтэй холбоотой хүүхдийн тэтгэлэг төлөгдөж, 37677 төлбөр төлөгчтэй холбогдох хүүхдийн тэтгэлэг төлөгдөөгүй байна.

Хүүхдүүд тэтгэлэг авч чадаагүй, авсан тэтгэлэг нь амьдралд нь хүрэлцэхгүйн улмаас насанд хүрээгүй хүүхдүүдэд асар их бэрхшээл тохиолдож байгаа нь хүүхэд оролцсон гэмт хэргийн тоо өсөхөд ч нөлөөлөх талтай.

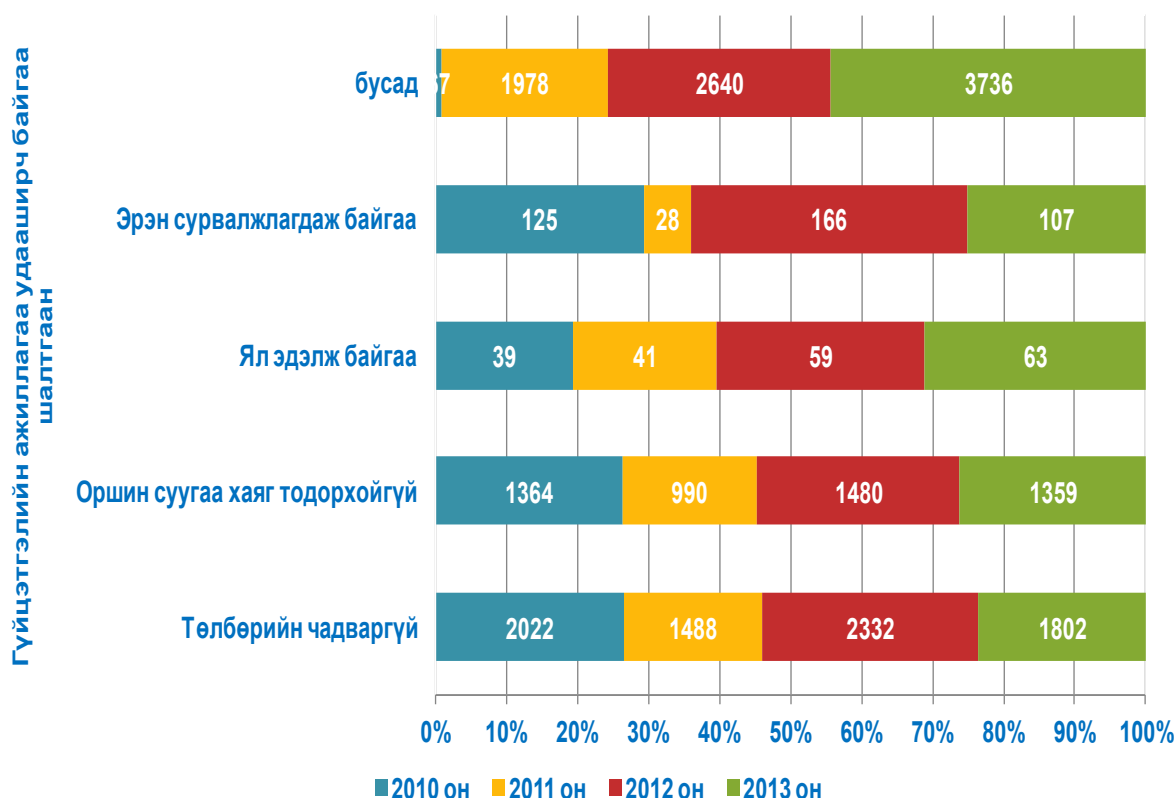
Цагдаагийн байгууллагын 2013 оны мэдээгээр хүүхэд оролцсон гэмт хэрэг буурсан байдал ажиглагдах боловч энэ нь нөлөөлөхүйц үр дүн биш нь ойлгомжтой.

Монгол Улс хүүхдэдээ хандсан олон бодлого хөтөлбөр явуулдаг ч хууль хяналтын байгууллага тэр тусмаа Хууль зүйн яамны зүгээс хүүхдийн тэтгэлэгийн улмаас хохирч буй хүүхдүүдийн төлөө дорвитой бодлого хөтөлбөрийг хэрэгжүүлээгүй байна. Үүний нэг тод жишээ бол өнөөдрийг хүртэл Монгол Улсын

хэмжээгээр жилд Шүүхээс тэтгэлэг авахаар хэдэн хүүхэдтэй холбоотой шийдвэр гардаг, Шийдвэр гүйцэтгэх газар жилд хэдэн хүүхдийн төлбөрийг барагдуулж, хэдийг нь барагдуулаагүй талаар тоо мэдээлэл байхгүй байгаа явдал гэж хэлж болно. Өөрөөр хэлбэл ШШГЕГ-ын одоогийн хүүхдийн тэтгэлэгийн мэдээлэл шаардлага хангахгүй байгаа юм.

Хүүхдийн тэтгэлэгийн асуудлыг хариуцан ажиллаж байгаа Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллагын хувьд ч энэ асуудал дээр дэвшил гаргахуйц ажлыг хийх нь зүйтэй болов уу. “Хүүхэд бол бидний ирээдүй”. Ирээдүйнхээ төлөө Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллага, цаашилбал Хууль зүйн яаманд энэ ажилд чиглэгдсэн бодлого өгүүлэгдэж байна.

Зураг 4.7.5 Хүүхдийн тэтгэлэгийн төлбөр барагдуулалт удааширсан шалтгаан, 2010-2013 он

БҮЛЭГ 5. ХОХИРЛЫГ БАРАГДУУЛЖ БҮЙ ХЭЛБЭР, ХОХИРОЛ НӨХӨН ТӨЛҮҮЛЭЛТИЙН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛД ХИЙСЭН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ, хууль сахиулах байгууллага бүрээр

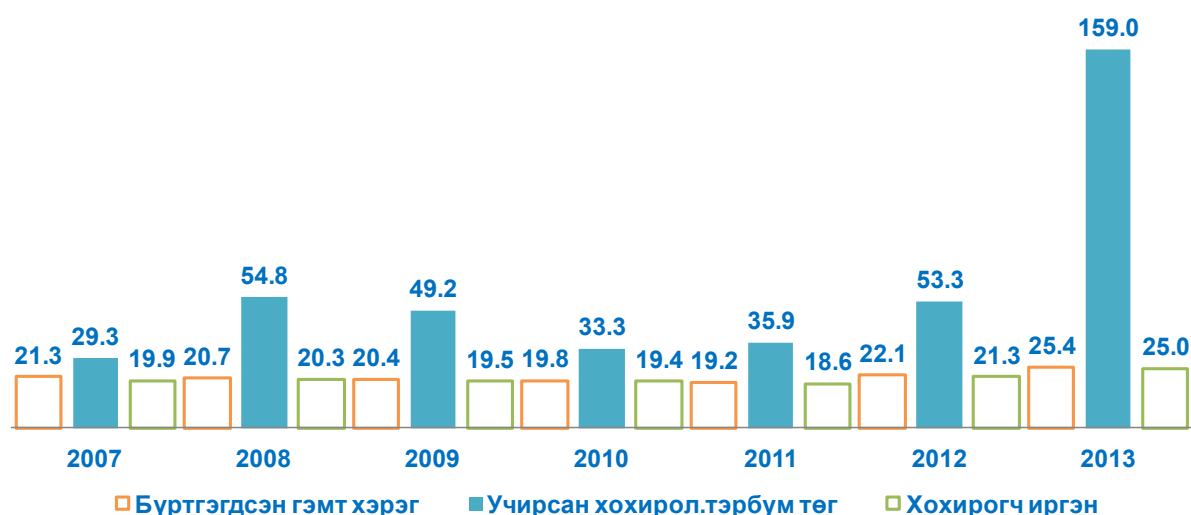
5.1 УЧИРСАН ХОХИРОЛ, НӨХӨН ТӨЛҮҮЛЭЛТ (Цагдаагийн хэрэг бүртгэл, мөрдөн байцаалтын шатанд)

Энэхүү бүлэгт 2007-2013 онд үйлдэгдсэн гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол, түүний нөхөн төлүүлэлтийн байдал, гэмт хэргийн улмаас иргэнд учирсан эрүүл мэнд, амь насны хохирлыг хууль сахиулагч байгууллага бүрийн хохирогчтой холбоотой тоо мэдээлэлд үндэслэн тодорхойлохыг зорилоо.

Ихэнх судлаачид хохирол үүсэж байгаа шалтгаан нөхцлийг шууд утгаараа гэмт хэргийн гаралттай холбоотой, харин гэмт хэргийн тоо өсөх шатгааныг хэрэглээний үнэ, инфляци өсөж, нийгэм хямарч ажилгүйдэл, амьжиргааны түвшний доройтол, ядуурал нэмэгдсэнтэй холбон тайлбарладаг ч 2013 онд өмнөх оныхоос улсын хэмжээгээр ядуурлын хамралтын хүрээ 6.3 пункт, ажилгүйдлийн түвшин 0.3 пункт, инфляцийн түвшин 1.5 пунктээр буурахад бүртгэгдсэн гэмт хэргийн тоо 14.8 хувь, учирсан хохирол 3 дахин нэмэгдсэн байна.

Гэмт хэрэг өсөж, хохирол ихээр гарч байгаа нь зөвхөн нийгмийн гол гол үзүүлэлттэй холбон тайлбарлагдах асуудал биш юм. Учир нь гэмт хэргийг ухамсарт хүн үйлдэж байгаа тул хувь хүний биеэ авч явах байдал, нийгэмд эзлэх байр суурь, зан төлөвшил, үйл ажиллагаатай салшгүй холбоотой. Зөвхөн нийгмийн сөрөг үр дагавараас болж гэмт хэрэг өсөж, хохирол их гардаг гэвэл өрөөсгөл ойлголт болно. Өөрөөр хэлбэл хохирол нэмэгдэхэд хувь хүний ухамсарт үйл ажиллагаа чухал нөлөөтэй.

Зураг 5.1.1 Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг ба учирсан хохирол, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Сүүлийн 7 жилд нийт 148.8 мянган хэрэг бүртгэгдэж, гэмт хэргийн улмаас 144.0 мянган иргэн, 3.7 мянган байгууллагад 414.8 тэрбум төгрөгийн хохирол учирчээ. Энэ нь зөвхөн эд материалын хохирол бөгөөд жилд дундажаар 20.6 мянган иргэн, 500 орчим байгууллагад 59.3 тэрбум орчим төгрөгийн хохирол учирсан байна.

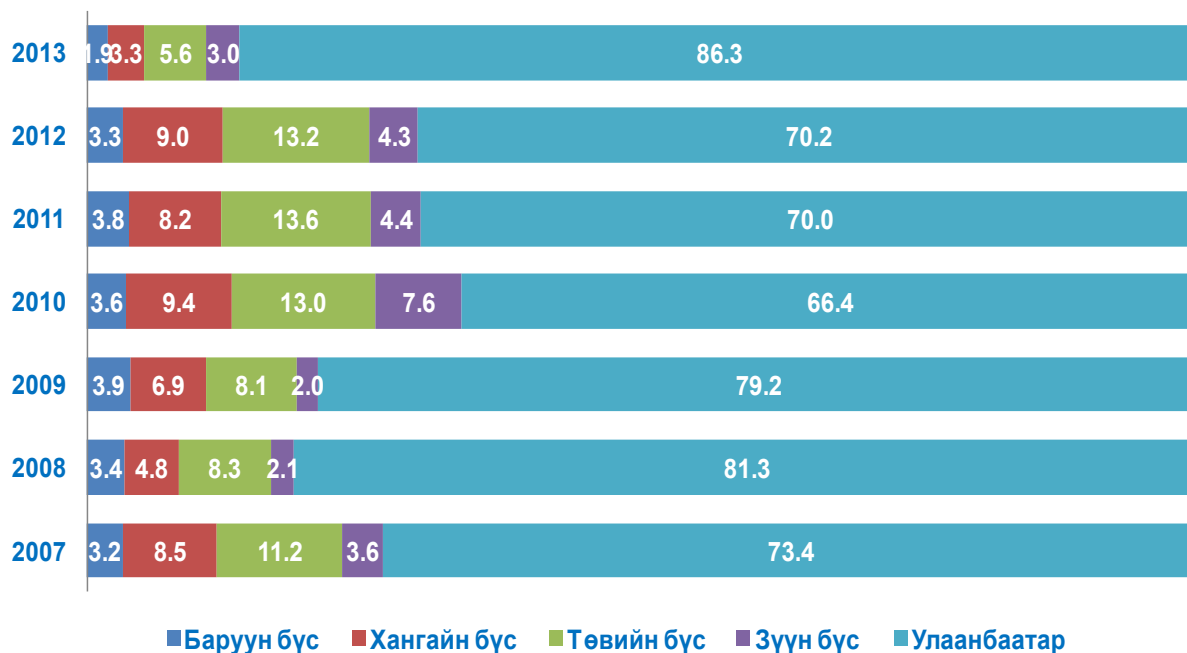
Учирсан хохирлыг дүнд эзлэх хувь, байршлаар авч үзвэл сүүлийн 7 жилийн байдлаар нийт учирсан хохирлын 66.4-86.3 хувь нь Улаанбаатарт, 5.6-13.6 хувь нь Төвийн бүсэд, 4.8-9.4 хувь нь Хангайн бүсэд, 2.0-7.6 хувь нь Зүүн бүсэд, 1.9-3.9 хувь нь Баруун бүсийнх байна.

2013 онд учирсан хохирлыг бүс нутгаар нь авч үзвэл нийт хохирлын 84.1 хувь нь Улаанбаатарт, 5.6 хувь нь Төвийн бүсэд, харин 1.9-3.3 хувь нь бусад бүсүүдэд үйлдэгдсэн хэргийн улмаас учирсан байна.

Улсын хэмжээгээр 2013 онд гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол 3 дахин нэмэгдэхэд Говь-Алтай, Ховд, Булган, Дархан-Уул, Дорноговь, Дорнод аймгуудад болон Улаанбаатар хотод өмнөх оныхоос их хохирол учирсан нь голлон нөлөөлжээ (Хүснэгт 5.1.2).

Улаанбаатар хотод учирсан хохирол их байгаа нь хүн амын суурьшил, төвлөрөл, ажилгүйдэл, үнийн өсөлт, ядуурал гэх мэт нийгмийн үзэгдлүүдтэй холбоотой байх талтай. 2013 онд нийт учирсан хохирол өсөхөд Баян зүрх дүүрэг, Сүхбаатарт дүүрэгт учирсан хохирол голлон нөлөөлжээ.

Зураг 5.1. 2 Учирсан хохирол, бүсээр, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Хүснэгт 5.1.1 Учирсан хохирол, гэмт хэргийн ангиллаар, хувиар, 2007-2013 он

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007-2013
Хөнгөн	10.0	6.7	6.4	10.0	11.8	12.4	5.9	8.1
Хүндэвтэр	54.0	22.0	38.2	42.3	55.7	41.7	55.0	45.9
Хүнд	33.9	42.3	42.0	35.8	13.1	27.4	23.3	29.4
Онц хүнд	2.1	29.0	13.4	11.9	19.4	18.5	15.8	16.6
Дүн	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Сүүлийн 7 жилд гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлын 8.1 хувь нь хөнгөн, 45.9 хувь нь хүндэвтэр, 29.4 хувь нь хүнд, 16.6 хувь нь онц хүнд гэмт хэргийн улмаас учирчээ.

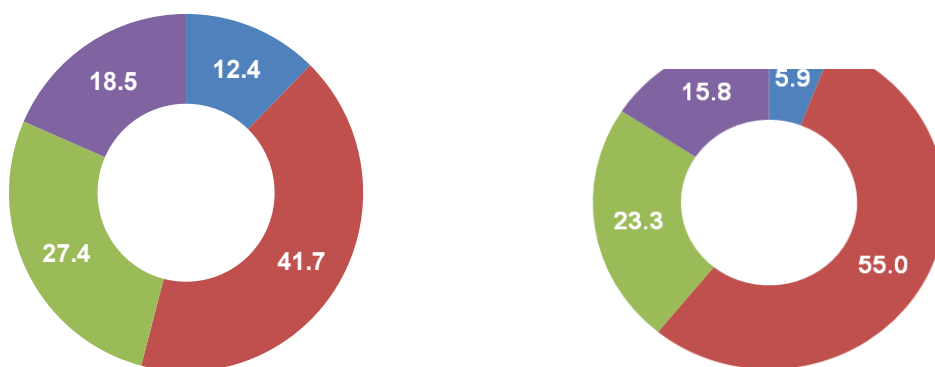
2013 онд хөнгөн гэмт хэрэг өмнөх оныхоос 6.5 пункт, хүнд гэмт хэрэг 4.0 пункт, онц хүнд гэмт хэрэг 2.7 пункт буурсан бол хүндэвтэр гэмт хэрэг 13.3 пунктээр нэмэгдсэн байна. Хүндэвтэр төрлийн гэмт хэрэг өсөхөд Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэрэг нэмэгдсэн нь голлон нөлөөлөв.

Хүснэгт 5.1.2 Учирсан хохирол, бүс, аймаг, нийслэлээр, 2007-2013 он

Улсын дүн	29265.3	54802.3	49186.1	33383.1	35904.3	53263.2	159024.4
Баруун бүс	942.7	1879.3	1913.0	1185.8	1381.1	1737.4	2951.5
Баян-Өлгий	167.1	388.9	178.4	147.9	322.0	328.0	198.4
Говь-Алтай	119.8	168.4	369.4	224.2	210.1	292.8	804.2
Завхан	160.4	266.9	218.5	213.6	113.6	236.6	500.4
Увс	177.6	469	580.9	292.2	495.7	559.1	571.2
Ховд	317.8	586.1	565.8	307.9	239.7	320.9	877.3
Хангайн бүс	2492.7	2627.5	3374.2	3145.4	2936.9	4769.7	5254.4
Архангай	288	402.6	896.4	528.8	572.4	641.9	920.1
Баянхонгор	160.8	552.8	202	225.5	220.4	432.9	594.5
Булган	243.7	221.4	506.4	405	368.9	455.1	1008.2
Орхон	634.7	729.6	953.5	1010.6	672.7	930.4	851.8
Өвөрхангай	361.0	223.5	251.8	571.3	448.0	719.9	780.4
Хөвсгөл	804.5	497.6	564.1	404.2	654.5	1589.5	1099.4
Төвийн бүс	3284.6	4547.2	3974.9	4347.2	4871.3	7052.2	8917.2
Говьсүмбэр	91.8	145.4	115.3	259.2	149.7	138.7	224.5
Дархан-Уул	796.6	895.6	634.5	782.9	320.9	801.8	1247.0
Дорноговь	515.4	290.8	867.2	1107.1	964.0	762.8	1578.0
Дундговь	150.9	601.1	359.4	111.1	195.6	300.6	614.3
Өмнөговь	189.4	342.5	367.5	411	1441.2	1298.9	1288.0
Сэлэнгэ	883.8	1335.5	716.3	862.3	457.0	1319.7	1153.2
Төв	656.7	936.3	914.7	813.6	1342.9	2429.5	2812.2
Зүүн бүс	1050.3	1175.6	962.2	2548	1592.5	2315.8	4739.6
Дорнод	323.1	403.8	472.4	1380.7	528.3	903.9	2951.0
Сүхбаатар	89.8	154.7	139.0	198.5	89.4	293.4	594.4
Хэнтий	637.4	617.1	350.8	968.8	974.8	1118.5	1194.2
Улаанбаатар	21326.3	43993.7	33125.6	21295.8	24847.9	37039.7	133685
Бусад*	168.7	579.0	5836.2	860.9	274.6	348.4	3477.1

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

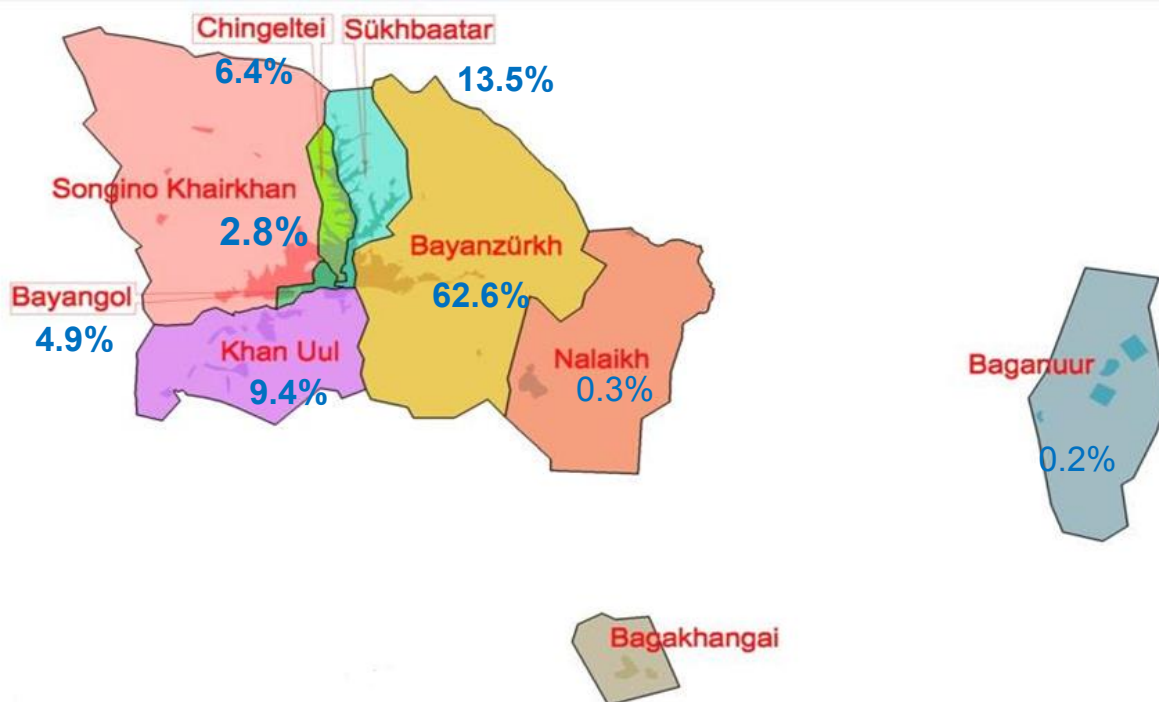
Зураг 5.1.3 Учирсан хохирол, гэмт хэргийн төрөл, дүнд эзлэх хувиар, 2013 он

■ Хөнгөн ■ Хүндэвтэр ■ Хүнд ■ Онц хүнд Хөнгөн ■ Хүндэвтэр ■ Хүнд ■ Онц хүнд

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Зураг 5.1.4 Учирсан хохирол, дүүргээр, хувиар, 2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Сүүлийн 7 жилд нийт учирсан хохирлын 198.2 тэрбум төг буюу 47.7 хувийг нь нөхөн төлүүлсэн байна. Нийт хохирлын 20.0 тэрбум төг буюу 10.1 хувийг хэрэг бүртгэлийн, 178.2 тэрбум төг буюу 89.9 хувийг мөрдөн байцаалтын шатанд нөхөн төлүүлжээ.

2007-2008 онд нийт учирсан хохирлын 10 гаруй хувийг нөхөн төлүүлж байсан бол сүүлийн жилүүдэд жил ирэх тусам нөхөн төлүүлэлт нэмэгдсээр 2013 онд нийт

учирсан хохирлын 70 хувийг хэрэг бүртгэл, мөрдөн байцаалтын шатанд нөхөн төлүүлжээ.

Энэ нь гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг барагдуулах талаар Цагдаагийн байгууллага бодитой ажил хийж буйг харуулж байна.

Хүснэгт 5.1.3 Хохирол нөхөн төлүүлэлтийн хувь, бүс, аймаг, нийслэлээр, 2007-2013 он

Аймаг, нийслэл	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Улсын дүн	13.9	12.7	36.5	43.0	51.5	47.2	70.0
Баруун бүс	47.7	39.3	65.4	61.4	62.5	74.1	71.9
Баян-Өлгий	43.6	13.7	61.8	85.5	43.2	85.8	72.6
Говь-Алтай	48.7	50.5	66.4	50.6	57.6	76.3	84.4
Завхан	82.9	90.2	58.3	55.5	50.8	66.9	52.4
Увс	42.7	27.3	76.5	62.9	72.5	72.1	62.8
Ховд	34.4	39.4	57.1	60.4	77.5	68.7	77.4
Хангайн бүс	28.8	39.5	65.1	45.2	51.0	67.5	64.8
Архангай	40.5	33.9	69.6	42.5	49.9	65.7	71.3
Баянхонгор	65.9	30.3	52.8	43.6	66.2	63.5	71.5
Булган	37.5	51.0	67.7	60.5	54.0	64.6	54.4
Орхон	22.4	41.0	72.7	44.1	66.2	70.4	52.4
Өвөрхангай	39.3	70.2	64.9	50.1	61.0	61.0	68.7
Хөвсгөл	14.9	33.3	47.1	29.8	22.5	71.5	72.1
Төвийн бүс	37.1	42.1	65.5	68.6	71.7	77.7	68.8
Говьсүмбэр	66	82.5	79.6	71.7	67.6	34.2	66.0
Дархан-Уул	18.1	24.9	34.7	68.4	51.9	61.4	73.0
Дорноговь	34.3	40.6	83.9	66.8	69.0	68.8	68.4
Дундговь	24.0	74.0	78.2	93.8	72.0	57.3	65.0
Өмнөговь	17.9	22.5	42.3	64.8	64.3	80.7	48.2
Сэлэнгэ	47.2	22.1	67.0	70.7	75.4	88.4	80.5
Төв	53.5	67.6	70.8	66.5	85.3	83.4	73.0
Зүүн бүс	45.4	51.8	51.5	76.4	64.9	67.0	63.9
Дорнод	15.3	39.8	30.2	88.5	62.4	75.2	59.9
Сүхбаатар	59.6	85.1	93.5	90.8	53.8	58.1	72.5
Хэнтий	58.6	51.3	63.5	56.0	67.2	62.7	69.3
Улаанбаатар	5.3	5.7	33.2	33.6	45.8	36.3	70.4
Бусад*	36.9	25.2	7.4	12.0	80.6	42.0	70.2

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

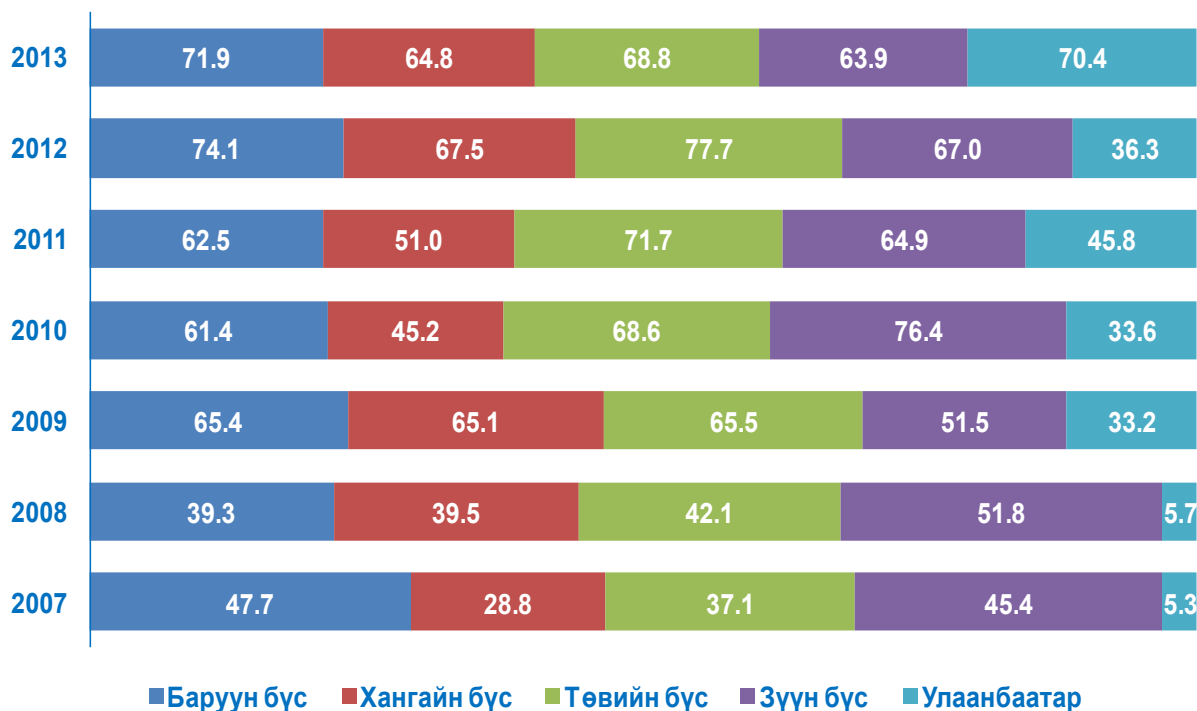
Жил тутам нийт учирсан хохирлын 60 гаруй хувь нь Улаанбаатар хотод гардаг тул хохирол нөхөн төлүүлэлтийн улсын дундажид ч Улаанбаатар хотын нөхөн төлүүлэлт зонхилох нөлөөтэй нь харагдаж байна.

Сүүлийн 7 жилд Сүхбаатар, Хэнтий, Төв, Завхан, Говь-Алтай аймгуудад жил тутам учирсан хохирлын 50-иас дээш хувийг нөхөн төлүүлсэн байна (Хүснэгт 5.1.3).

2013 оны хохирол нөхөн төлүүлэлтийн хувийг аймаг, нийслэлээр авч үзэхэд Говь-Алтай (84.4 хувь), Сэлэнгэ (80.5 хувь), Ховд (77.4 хувь) аймгуудад улсын дунджаас 7.4-14.4 пунктээр илүү буюу хамгийн өндөр хувьтай байхад Өмнөговь,

Орхон, Завхан, Булган, Дорнод аймгуудад улсын дунджаас 10.1-21.8 пунктээр бага буюу хамгийн бага хувьтай байна (Хүснэгт 5.1.3).

Зураг 5.1.5 Хохирлын нөхөн төлүүлэлт, бүсээр, дүнд эзлэх хувиар, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Бүс нутгаар нь авч үзвэл хохирол нөхөн төлүүлэлт сүүлийн жилүүдэд бүсүүдэд жигд 60-70 хувьтай байгаа бол Улаанбаатар хотын хувьд 2007-2012 онд нөхөн төлүүлэлт бүсүүдээс доогуур хувьтай байснаа харин 2013 онд 70.4 хувь болж өссөн байна.

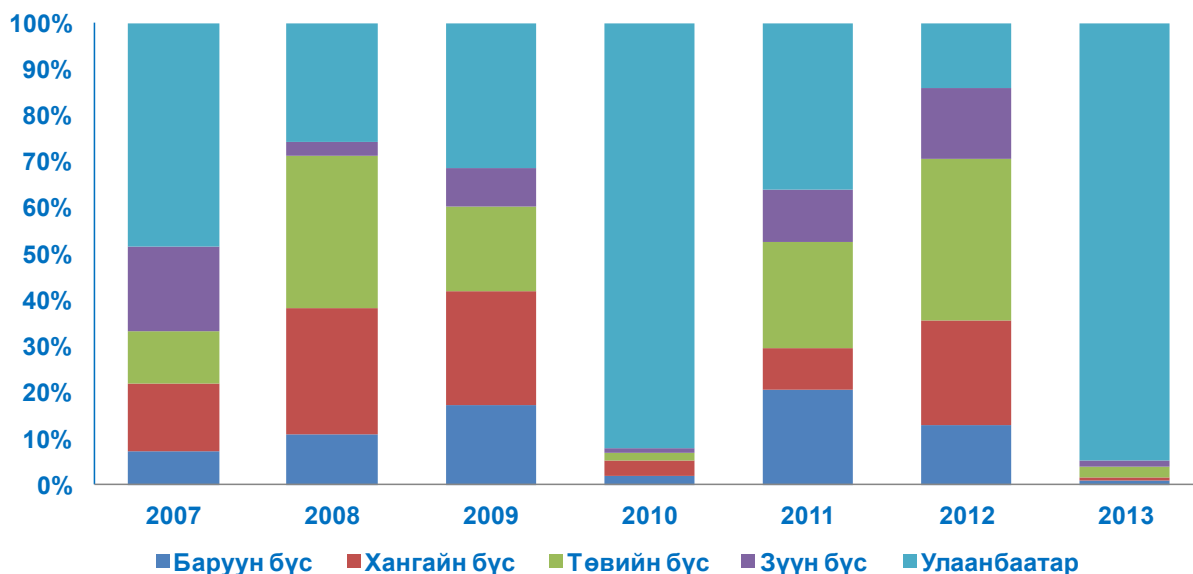
Хөрөнгө битүүмжлэх нь хохирол барагдуулах нэг хэлбэр бөгөөд Цагдаагийн хэрэг бүртгэх мөрдөн байцаах шатанд хөрөнгийг битүүмжилдэг боловч битүүмжилсэн хөрөнгийг борлуулж хохирол барагдуулах процесс явагддаггүй байна.

2007-2013 онд хохирол барагдуулах зорилгоор 140.9 тэрбум төгрөгийн эд хөрөнгийг битүүмжилсний 99.8 тэрбум буюу 70.8 хувийг 2013 онд мөрдөн байцаалтын шатанд битүүмжилжээ.

Хэрэг бүртгэх болон мөрдөн байцаалтын шатанд 2007-2012 онд 0.6-27.7 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө битүүмжилж байсан бол 2013 онд 99.8 тэрбум болж өмнөх оныхоос 2.6 дахин нэмэгдсэн байна.

Битүүмжилсэн хөрөнгө 2013 онд Улаанбаатар хотод өсөхөд Баянзүрх дүүрэгт 72.2 тэрбум төг, Баянгол дүүрэгт 17.0 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө битүүмжилсэн нь голлон нөлөөлжээ.

Зураг 5.1.6. Битүүмжилсэн хөрөнгө, бүсээр, дүнд эзлэх хувиар, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Битүүмжилсэн хөрөнгийг бүс нутгаар нь авч үзвэл 2013 онд Улаанбаатар хотод 80.6 пунктээр нэмэгдэж, харин Төвийн бүсэд 32.7 пункт, Хангайн бүсэд 21.8 пункт, Зүүн бүсэд 14.0 пункт, Баруун бүсэд 12.1 пунктээр буурсан байна.

Сүүлийн 7 жилд битүүмжилсэн эд хөрөнгийн 69.1-98.7 хувийг Мөрдөн байцаах ажиллагааны явцад битүүмжилжээ.

5.2 УЧИРСАН ХОХИРОЛ, НӨХӨН ТӨЛҮҮЛЭЛТ (Шүүхийн шатанд)

Зураг 5.2.1 Учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, тэрбум.төг, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Шүүхийн ерөнхий зөвлөл

2007-2012 онд Шүүхээр шийдвэрлэгдсэн нийт хохирлын нөхөн төлүүлэлт хангалтгүй

явж иржээ.

Харин 2013 онд нийт учирсан хохирлын 94.5 хувь нь нөхөн төлөгджээ. Эндээс үзэхэд Шүүхийн шатанд хохирогчийн хохирлыг төлүүлэх үйл ажиллагаа эрс сайжирсан мэт харагдах авч энэ нь зөвхөн Улаанбаатар хотод төлөгдсөн нөхөн төлбөр байна. Өөрөөр хэлбэл нийт нөхөн төлүүлэлт 2013 онд өсөхөд Улаанбаатар хотын учирсан хохирлын 83.0 тэрбум төг буюу 92.8 хувь нь нөхөн төлөгдсөн нь голлон нөлөөлсөн байна.

Хүснэгт 5.2.1 Учирсан хохирол, бүс, аймаг, нийслэлээр, 2007-2013 он

Аймаг, нийслэл	Шүүхээр шийдвэрлэгдсэн хохирлын хэмжээ /сая төг/						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Улсын дүн	67035.3	14927.6	19440.5	26312.8	13854.6	21982.1	95896.9
Баруун бүс	437.4	551.8	1686.8	308.7	525.2	1132.4	746.8
Баян-Өлгий	39.3	-	51.0	77.2	127.6	68.3	151.7
Говь-Алтай	20.4	282.9	50.1	60.7	5.2	726.3	190.5
Завхан	101.1	159.2	15.5	30.0	55.0	92.7	175.6
Увс	179.6	109.7	622.1	71.2	189.9	93.6	79.1
Ховд	96.9	-	948.1	69.6	147.5	151.5	150.0
Хангайн бүс	1464.5	1960.3	1267.6	3134.1	2152.9	2322.8	2374.1
Архангай	89.8	108.3	242.9	58.8	88.2	421.8	503.1
Баянхонгор	61.9	990.0	46.7	358.4	45.2	126.5	209.0
Булган	54.7	8.8	231.6	206.4	735.5	311.9	83.2
Орхон	1,005.2	285.7	447.1	2,066.7	637.7	603.3	670.9
Өвөрхангай	171.3	294.9	86.7	93.5	362.2	147.2	61.3
Хөвсгөл	81.5	272.6	212.6	350.3	284.1	712.0	846.6
Төвийн бүс	1730.5	2073.66	1485.3	2575.3	2940.1	3724.12	2929.6
Говьсүмбэр	35.0	65.4	13.9	140.4	123.5	35.6	104.9
Дархан-Уул	176.0	1,056.1	444.1	383.3	656.3	573.9	224.7
Дорноговь	680.3	271.5	231.8	275.3	675.4	9.8	276.9
Дундговь	60.6	72.6	120.2	75.4	136.8	131.5	144.7
Өмнөговь	44.0	39.2	45.4	119.4	662.7	65.8	1,650.5
Сэлэнгэ	209.8	22.6	280.1	1,128.9	211.9	1,947.3	527.3
Төв	524.9	546.2	349.8	452.6	473.5	960.2	0.6
Зүүн бүс	364.2	354.1	256.4	551.4	440.9	1377.4	496.8
Дорнод	91.4	135.9	114.8	283.2	168.2	112.6	104.2
Сүхбаатар	85.1	25.0	14.6	81.5	42.9	24.8	10.2
Хэнтий	187.7	193.2	127.0	186.7	229.8	1,239.9	382.3
Улаанбаатар	63038.8	9987.7	14744.4	19743.3	7795.5	13425.4	89349.6

Эх үүсвэр: Шүүхийн ерөнхий зөвлөл

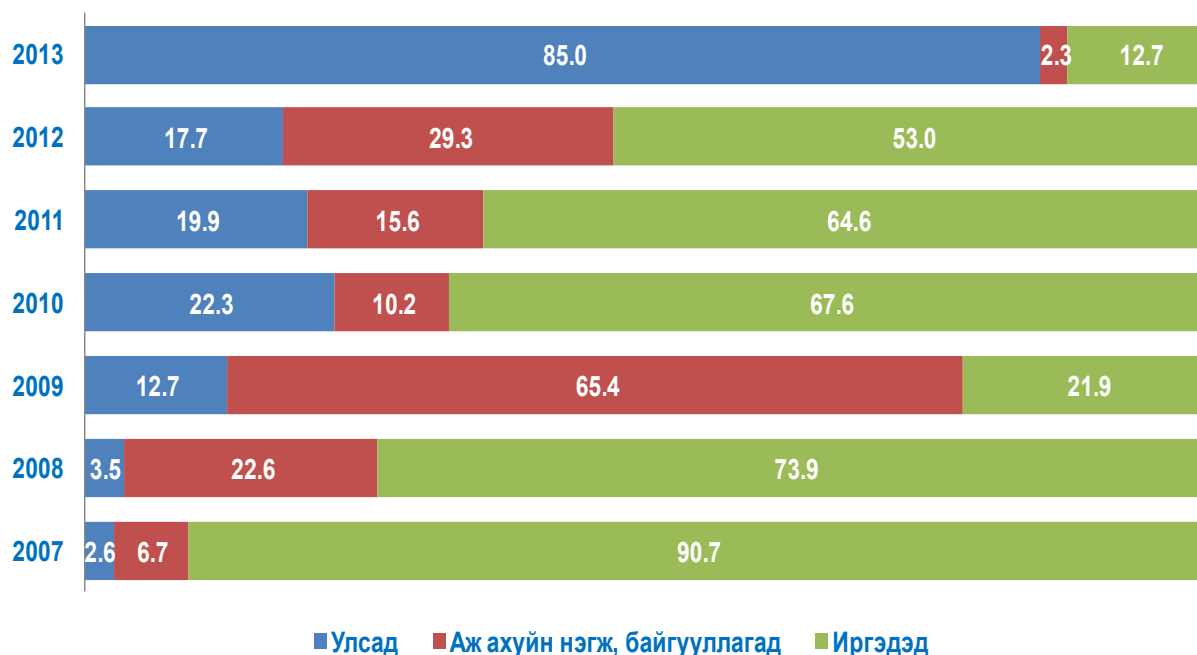
Сүүлийн 7 жилд шүүхээр шийдвэрлэгдсэн хохирлын улмаас иргэн, байгууллагад 259.4 тэрбум төгрөгийн хохирол учирсны 108.6 тэрбум төг буюу 41.6 хувийг Шүүхээр хэрэг шийдвэрлэх шатанд нөхөн төлүүлжээ.

Сүүлийн 7 жилд учирсан хохирлын 95.9 тэрбум төг буюу 37.0 хувь нь 2013 оны хохирол байна.

Учирсан хохирлыг бүс нутгаар нь авч үзвэл 2007-2013 онд учирсан хохирлын 2.1 хувь нь Баруун бүсэд, 5.7 хувь нь Хангайн бүсэд, 6.7 хувь нь Төвийн бүсэд, 1.5 хувь нь Зүүн бүсэд, 84.1 хувь нь Улаанбаатар хотод байна.

2013 онд учирсан хохирлын хэмжээ 97.7 сая төгрөгт хүрч, өмнөх оныхтой харьцуулахад 4.4 дахин нэмэгдсэн байна.

Зураг 5.2.2 Учирсан хохирол, өмчийн хэлбэрээр, хувиар, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Шүүхийн ерөнхий зөвлөл

2007-2012 онд шүүхээр шийдвэрлэгдсэн нийт хохирлын дүнд иргэдэд учирсан хохирол зонхилж байснаа 2013 онд шийдвэрлэгдсэн нийт хохирлын 85.0 хувь нь улсад учирсан хохирол байна. Харин аж ахуйн нэгж, байгууллагад учруулсан хохирлын хэмжээ 2009 онд нийт хохирлын 65.4 хувьд хүрч байсан бол 2010-2012 онуудад 10.2-29.3 хувийг эзэлж байгаад 2013 онд буурч 2.3 хувь болсон байна.

5.3 УЧИРСАН ХОХИРОЛ, НӨХӨН ТӨЛҮҮЛЭЛТ (Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх шатанд)

Шүүхийн шийдвэрийн дагуу Шийдвэр гүйцэтгэх газарт ирсэн хэргийн нөхөн төлүүлэлтийн талаар өгүүлнэ.

Хүснэгт 5.3.1 Нөхөн төлүүлэлт, хэргийн шийдвэрээр, тэрбум.төг
 2007-2013 он

Он	Үзүүлэлт	Гүйцэтгэвэл зохиx	Гүйцэтгэсэн бүгд	Үүнээс:					
				Иргэний хэргийн шийдвэртэй		Эрүүгийн хэргийн шийдвэртэй		Бусад шийдвэртэй	
				Гүйцэтгэвэл зохиx	Гүйцэтгэсэн	Гүйцэтгэвэл зохиx	Гүйцэтгэсэн	Гүйцэтгэвэл зохиx	Гүйцэтгэсэн
2007 он	Гүйцэтгэх хуудас	18 589	11 238	13 618	8 720	4 472	2 154	499	364
	Мөнгөн дүн	35.0	25.4	30.3	22.4	3.2	1.7	1.4	1.3
2008 он	Гүйцэтгэх хуудас	18 867	12 320	13 404	9 539	4 845	2 459	438	322
	Мөнгөн дүн	47.0	36.8	40.5	32.6	6.2	3.9	0.3	0.2
2009 он	Гүйцэтгэх хуудас	21 730	14 147	16 312	11 365	4 935	2 417	483	365
	Мөнгөн дүн	56.7	42.9	52.6	40.9	4.0	1.9	0.2	0.1
2010 он	Гүйцэтгэх хуудас	25 288	15 411	19 519	12 494	5 165	2 447	604	470
	Мөнгөн дүн	193.4	83.1	183.6	79.1	8.8	3.0	1.1	1.0
2011 он	Гүйцэтгэх хуудас	22 155	14 292	16 255	11 096	5 374	2 758	526	438
	Мөнгөн дүн	189.2	83.6	173.3	80.3	15.5	3.0	0.3	0.2
2012 он	Гүйцэтгэх хуудас	22 050	14 545	15 530	10 694	6 111	3 509	409	342
	Мөнгөн дүн	223.8	89.8	196.6	82.0	18.8	5.3	8.4	2.5
2013 он	Гүйцэтгэх хуудас	23 839	16 077	15 938	10 953	7 460	4 747	441	377
	Мөнгөн дүн	823.7	507.5	364.9	89.0	34.4	4.9	424.5	413.6

Эх үүсвэр: Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар

Энэ бүлэгт 2013 онд Шийдвэр гүйцэтгэх газар 23839 гүйцэтгэх хуудсанд хамрагдах 823.7 сая төгрөгийн үйл ажиллагааг гүйцэтгэх ёстойгоос 16077 гүйцэтгэх хуудсанд хамрагдах 507.5 сая төгрөгийн үйл ажиллагааг гүйцэтгэжээ.

Сүүлийн 7 жилийн байдлаар Шийдвэр гүйцэтгэх үйл ажиллагаагаар 1.6 их наяд төгрөгийн хохирол барагдуулах ёстой байснаас 869.1 тэрбум төг буюу 55.4 хувийг нөхөн төлүүлсний 426.3 тэрбум төгрөг нь Иргэний хэргийн шийдвэртэй, 23.7 тэрбум төг нь Эрүүгийн хэргийн шийдвэртэй, 418.9 тэрбум төг нь Бусад шийдвэртэй хэргийн хохирлын нөхөн төлүүлэлт байна.

Зураг 5.3.1 Нөхөн төлүүлэлт, хэргийн шийдвэрээр, тэрбум.төг, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар

Энэ удаагийн баримтын судалгаагаар Эрүүгийн гэмт хэргийн улмаас хохирсон хохирогчийн дүр төрх, учирсан хохирол, түүний нөхөн төлүүлэлт, хохирогчийн эрхийг хэрхэн хамгаалж буй талаар судалж байгаа тул энд зөвхөн Эрүүгийн гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэн, түүнд учирсан хохирол, түүнийг хэрхэн нөхөн төлүүлж байгаа талаар судлахыг зорилоо.

Улсын хэмжээгээр 2013 онд Эрүүгийн гэмт хэргийн улмаас 7460 гүйцэтгэх хуудсанд холбогдох 34.4 тэрбум төгрөгийн хохирлыг барагдуулахаас 4.9 сая төг буюу 14.2 хувийг барагдуулжээ.

Эрүүгийн хэргийн шийдвэртэй нөхөн төлбөрт Иргэн, Байгууллага, Хорихоос өөр төрлийн ялын, Хорих ял эдэлж буй төлбөр төлөгчийн, Үйл ажиллагаа гүйцэтгүүлэх, гүйцэтгүүлэхгүй байх үйл ажиллагааны төлбөрүүд багтана. Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газрын хэмжээнд хохирогчийн талаарх мэдээлэл дутагдалтай тул байгаа мэдээллийн хэмжээнд тодорхойлсон болно.

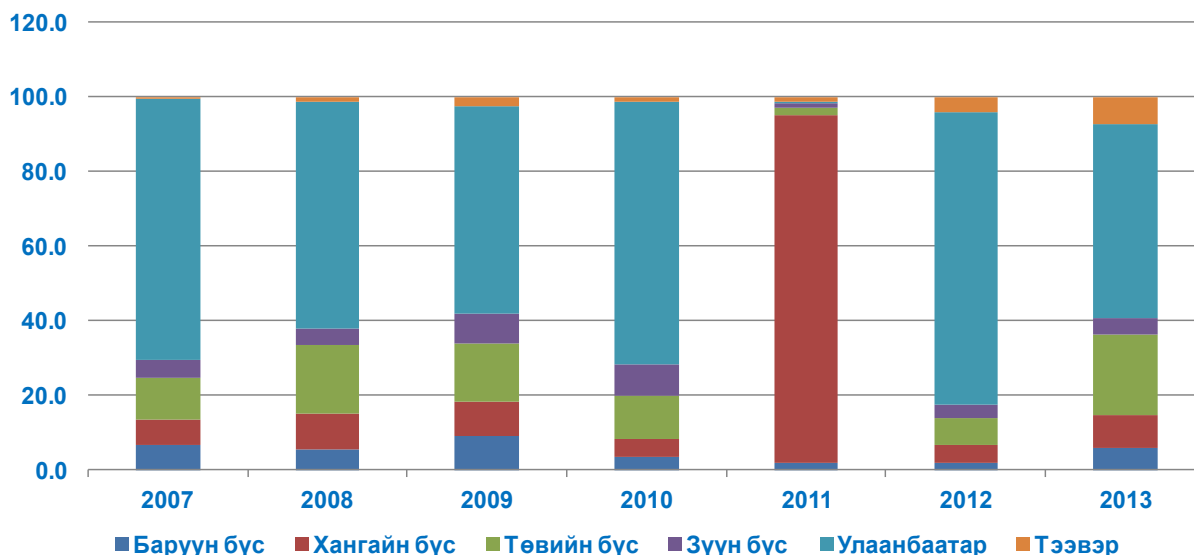
Хүснэгт 5.3.2 Хохирлын нөхөн төлүүлэлт, бүс, аймаг, нийслэлээр, сая.төг, 2007-2013 он

Аймаг, нийслэл	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Улсын дүн	2357.0	6112.7	2605.7	5214.8	4909.3	8011.8	7382.5
Баруун бүс	178.4	210.8	198.2	120.2	224.3	221.1	478.3
Баян-Өлгий	14.8	20.2	9.2	8.3	13.0	52.3	17.2
Говь-Алтай	43.1	19.3	13.2	10.8	32.3	62.6	78.4
Завхан	19.8	51.4	27.5	2.2	11.4	23.0	22.2
Увс	78.7	83.8	48.2	21.9	112.9	53.3	266.0
Ховд	22.0	36.1	100.1	77.0	54.7	29.9	94.5
Хангайн бүс	245.1	306.4	216.0	190.5	298.1	587.5	923.1
Архангай	14.9	34.6	27.0	12.0	16.9	38.9	56.5
Баянхонгор	17.9	50.5	53.0	24.2	46.9	45.5	40.6
Булган	41.9	13.7	10.6	26.2	33.9	140.9	56.8
Орхон	73.0	92.8	68.7	91.5	111.0	235.3	186.4
Өвөрхангай	37.2	51.7	25.0	21.9	75.0	75.8	147.9
Хөвсгөл	60.2	63.1	31.7	14.7	14.4	51.1	434.9
Төвийн бүс	551.8	1140.7	741.2	387.7	521.9	1661.1	731.1
Говьсүмбэр	1.9	3.3	7.0	9.8	23.9	23.5	34.5
Дархан-Уул	25.9	33.2	53.1	142.8	76.4	80.5	167.9
Дорноговь	429.4	517.7	157.3	58.1	83.7	434.9	121.2
Дундговь	13.2	13.8	7.5	22.2	13.1	39.3	13.5
Өмнөговь	13.3	414.8	338.4	42.9	120.3	839.7	112.3
Сэлэнгэ	38.6	27.7	88.4	70.8	52.6	63.8	85.1
Төв	24.7	105.2	75.1	26.5	107.4	146.9	164.4
Багануур	4.8	25.0	14.4	14.6	44.5	32.5	32.2
Зүүн бүс	705.9	2267.7	748.2	2311.7	1981.5	2823.0	2729.9
Дорнод	8.7	33.4	11.3	20.3	25.3	22.7	113.1
Сүхбаатар	12.3	30.9	11.3	51.8	26.1	45.0	54.8
Хэнтий	9.1	16.3	23.5	34.9	46.6	36.2	41.9
Улаанбаатар	675.8	2187.1	702.1	2204.7	1883.5	2719.1	2520.1

Эх үүсвэр: Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар

5.4 НӨХӨН ТӨЛҮҮЛЭЛТ (Прокурорын шатанд)

Зураг 5.4.1 Прокурорын хяналтын шатан дахь хохирлын нөхөн төлүүлэлт, бүс, аймаг, нийслэлээр, дүнд эзлэх хувиар, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: Улсын Прокурорын ерөнхий газар

Хүснэгт 5.4.1 Нөхөн төлүүлэлт, сая.төг, 2007-2013 он

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007-2013	7 жилийн дундаж
Улсын дүн	3136.0	5288.7	6132.5	9873.5	87020.5	43916.7	18736.9	174104.8	24872.1
Баруун бүс	210.3	297.1	544.9	351.5	1581.3	812.0	1121.8	4918.9	702.7
Хангайн бүс	214.0	488.5	568.2	473.2	81040.5	2085.8	1644.3	86514.5	12359.2
Төвийн бүс	343.0	974.7	964.5	1116.1	1977.5	3126.4	4046.2	12548.4	1792.6
Зүүн бүс	152.7	241.0	500.0	840.9	853.6	1558.1	788.2	4934.5	704.9
Улаанбаатар	2200.0	3220.9	3400.0	6968.0	481.4	34622.6	9781.5	60674.4	8667.8
Тээвэр	16.0	66.5	154.9	123.8	1086.2	1711.8	1354.9	4514.1	644.9

Эх үүсвэр: Улсын Прокурорын ерөнхий газар

Сүүлийн 7 жилд Прокурорын хяналтын шатанд 174.1 тэрбум төгрөгийг нөхөн төлүүлсэн бөгөөд жилд дунджаар 24.9 тэрбум төгрөгийн хохирол барагдуулжээ.

Нөхөн төлүүлэлтийг бүс нутгаар нь авч үзэхэд сүүлийн 7 жилд нөхөн төлүүлсэн хохирлын 4.9 тэрбум.төг буюу 2.8 хувийг Баруун бүсэд, 86.5 тэрбум.төг буюу 49.7 хувийг Хангайн бүсэд, 12.5 тэрбум.төг 7.2 хувийг Төвийн бүсэд, 4.9 тэрбум.төг буюу 2.8 хувийг Зүүн бүсэд, 60.7 тэрбум.төг буюу 34.8 хувийг Улаанбаатар хотод, 4.5 тэрбум.төг буюу 2.6 хувийг Тээврийн прокурорын газар нөхөн төлүүлжээ.

Хүснэгт 5.4.2 Хохирол нөхөн төлүүлэлт, бүс, аймаг, нийслэлээр, сая.төг,
2007-2013 он

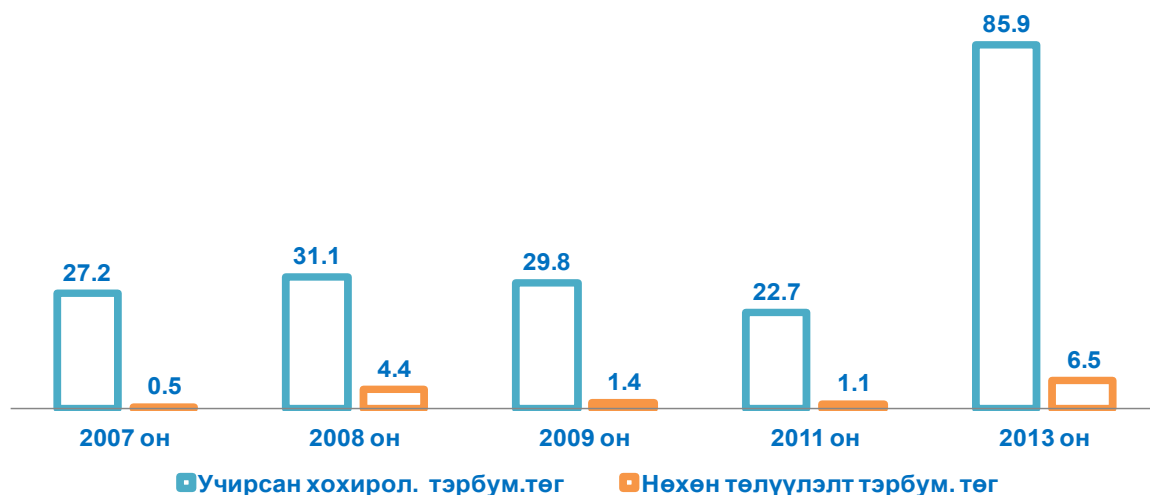
Аймаг, нийслэл	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Улсын дүн	3136.0	5288.7	6132.5	9873.5	87020.5	43916.7	18736.9
Баруун бүс	210.3	297.1	544.9	351.5	1581.3	812.0	1121.8
Баян-Өлгий	3.2	58.0	49.2	85.2	125.9	220.0	141.1
Говь-Алтай	2.6	8.3	8.1	1.9	10.1	26.1	109.0
Завхан	21.0	71.6	71.7	60.4	102.4	13.0	260.6
Увс	27.5	26.4	48.9	38.8	216.9	356.0	140.4
Ховд	156.0	132.8	367.0	165.2	1126.0	196.9	470.7
Хангайн бүс	214.0	488.5	568.2	473.2	81040.5	2085.8	1644.3
Архангай	6.8	42.6	43.6	57.1	151.6	253.2	270.3
Баянхонгор	22.5	76.8	78.9	1.7	68.5	76.1	116
Булган	35.3	120.0	90.7	1.2	79865.4	80.5	72.8
Орхон	12.5	22.0	11.0	220.0	500.1	881.4	449.9
Өвөрхангай	34.1	98.7	167.8	121.7	165.5	161.5	394.4
Хөвсгөл	102.8	128.4	176.2	71.5	289.4	633.1	340.9
Төвийн бүс	343.0	974.7	964.5	1116.1	1977.5	3126.4	4046.2
Говьсүмбэр	9.2	28.8	31.0	1.7	74.7	72.9	122.8
Дархан-Уул	113.0	315.0	272.0	568.2	225.6	124.2	411.3
Дорноговь	7.0	7.0	7.7	26.8	967.5	154.9	350.5
Дундговь	29.3	177.7	250.5	202.0	121	84.1	106.0
Өмнөговь	67.8	75.2	127.0	131.0	448.2	1020.0	404.1
Сэлэнгэ	12.7	260.8	197.9	152.3	140.1	1278.2	1718
Төв	104.0	110.2	78.4	34.1	0.4	392.1	933.5
Зүүн бүс	152.7	241.0	500.0	840.9	853.6	1558.1	788.2
Дорнод	56.8	117.8	153.5	400.0	320.5	802.2	388.0
Сүхбаатар	30.2	99.2	142.3	45.5	47.9	42.6	170.5
Хэнтий	65.7	24.0	204.2	395.4	485.2	713.3	229.7
Улаанбаатар	2200	3220.9	3400.0	6968.0	481.4	34622.6	9781.5
Тээвэр	16.0	66.5	154.9	123.8	1086.2	1711.8	1354.9

Эх үүсвэр: Улсын прокурорын ерөнхий газар

5.5 УЧИРСАН ХОХИРОЛ, НӨХӨН ТӨЛҮҮЛЭЛТ(АТГ)

5.5-д авилгын хэргийн улмаас ямар хэмжээний хохирол учирсан, түүний нөхөн төлүүлэлт хэрхэн явагддаг талаар тодорхойлохыг зорилоо.

Зураг 5.5.1 Авилгын хэргээс учирсан хохирол ба нөхөн төлүүлэлт, сонгосон оноор

Эх үүсвэр: Авилгатай тэмцэх газар

Сонгосон 5 жилийн дунджаар жил тутам Авилгатай тэмцэх байгууллага 160 орчим иргэнд таслан сэргийлэх арга хэмжээ авчээ.

2007 онд учирсан хохирлын 0.5 тэрбум төг буюу 1.8 хувь, 2008 онд учирсан хохирлын 4.4 тэрбум төг буюу 14.1 хувь, 2009 онд 1.4 тэрбум төг буюу 4.7 хувь, 2011 онд 1.1 тэрбум төг буюу 4.8 хувь, 2013 онд 6.5 тэрбум буюу 7.6 хувийг нөхөн төлүүлсэн байна.

Хүснэгт 5.5.1 Учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, өмчийн хэлбэр, сонгосон оноор, сая.төг

	Учирсан хохирол. сая.төг				Нөхөн төлүүлэлт. сая.төг			
	Төрийн	Гадаадын хөрөнгө оруулалттай	Хамтарсан	Хувийн	Төрийн	Гадаадын хөрөнгө оруулалттай	Хамтарсан	Хувийн
2007 он	20232.4	20.0	2563.7	4393.2	19.6	-	13.0	21.3
2008 он	26497.5	297.3	355.9	3954.5	1223.1	6.5	318.2	2821.4
2009 он	27753.2	102.9	294.4	1624.1	602.2	36.0	7.5	757.5
2011 он	21840.5	241.5	-	658.1	959.9	66.9	-	90.8
2013 он	80890.4	3505.0	-	1512.0	6416.8	141.0	-	-

Эх үүсвэр: Авилгатай тэмцэх газар

5.6 УЧИРСАН ХОХИРЛЫН НӨХӨН ТӨЛҮҮЛЭЛТ, хууль сахиулах байгууллагаар

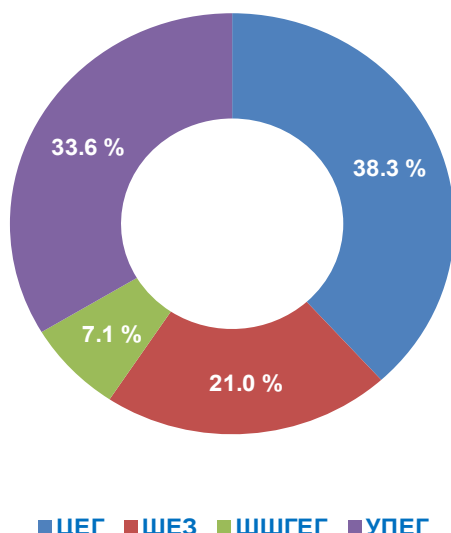
Хүснэгт 5.6.1 Нөхөн төлүүлэлт, тэрбум.төг, 2007-2013 он

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007-2013
ЦЕГ	4.0	7.0	18.0	14.3	18.5	25.1	111.3	198.2
ШЕЗ	1.2	9.7	1.2	1.9	1.7	2.1	90.8	108.6
ШШГЕГ	2.4	6.1	2.6	5.2	4.9	8.0	7.4	36.6
Прокурор	3.1	5.3	6.1	9.9	87.0	43.9	18.7	174.0
Дүн	10.7	28.1	27.9	31.3	112.1	79.1	228.2	517.4

Эх үүсвэр: ЦЕГ, ШЕЗ, УПЕГ, ШШГЕГ

Сүүлийн 7 жилд хууль сахиулах байгууллагууд нийт 517.4 тэрбум төгрөгийн хохирлыг барагдуулсан бөгөөд улсын хэмжээнд жилд дунджаар 73.9 тэрбум төгрөгийн хохирол барагдуулсан байна. Үүний 28.3 тэрбум төгрөгийг Цагдаагийн ерөнхий газар, 15.5 тэрбум төгрөгийг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, 5.2 тэрбум төгрөгийг Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар, 24.9 тэрбум төгрөгийг Улсын прокурорын ерөнхий газар нөхөн төлүүлсэн байна.

Зураг 5.6.1 Нөхөн төлүүлэлт, бүтцээр, хууль сахиулах байгууллагаар, 2007-2013 он

Эх үүсвэр: ЦЕГ, ШЕЗ, УПЕГ, ШШГЕГ

Сүүлийн 7 жилд хууль сахиулах байгууллагуудын нийт нөхөн төлүүлэлтийн 38.3 хувийг ЦЕГ, 33.6 хувийг УПЕГ, 21.0 хувийг ШЕЗ, 7.1 хувийг ШШГЕГ нөхөн төлүүлсэн байна.

Сүүлийн 7 жилд улсын хэмжээнд 148818 гэмт хэрэг бүртгэгдэж, 144014 иргэн, 2665 байгууллагад 415.1 тэрбум.төг-н хохирол учирсан боловч хууль сахиулах 4 байгууллага 7 жилийн туршид 517.4 тэрбум.төг-г нөхөн төлүүлжээ (Хүснэгт 5.6.1).

Эндээс үзэхэд ЦЕГ-т бүртгэгдсэн хэргийн хохирлоос нөхөн төлүүлэлт их байгаа нь Прокурор, Шүүхээр хэрэг хянагдах шатанд хохирлыг дахин үнэлэсэн байх талтай боловч нөгөөтэйгүүр өмнөх онуудын хуримтлагдсан хохирлыг нөхөн төлүүлсэн байх талтай. Иймээс хууль сахиулах байгууллага бүр өөр өөрсдийн үйл ажиллагааны шатанд хохирлыг дахин үнэлэсэн эсэх талаар мэдээлэлтэй байх нь зүйтэй байна. Нөгөөтэйгүүр Цагдаагийн байгууллага хэрэг бүртгэх шатанд учирсан хохирлыг шууд үнэлж бүртгэхэд зарим хэргийн хувьд хүндрэлтэй байдаг тул хэрэг бүртгэх үеийн хохирлын хэмжээ нь хөдөлшгүй бодит тоо биш бөгөөд хууль сахиулах байгууллагууд болон хохирол үнэлэх багийн үйл ажиллагааны явцад хохирол үнэн зөвөөр үнэлэгдэх процесс явагддаг байна.

Хүснэгт 5.6.2 Гэмтсэн ба нас барсан иргэд, 2012-2013 он

	Цагдаагийн ерөнхий газар		Шүүхийн ерөнхий зөвлөл	
	2012 он	2013 он	2012 он	2013 он
Гэмтсэн иргэд	8436	9797	2963	2693
Нас барсан иргэд	901	949	654	555

Эх үүсвэр: ЦЕГ, ШЕЗ

2013 онд улсын хэмжээнд 25362 гэмт хэрэг бүртгэгдэж, гэмт хэргийн улмаас 9797 иргэн гэмтэж, 949 иргэн нас барснаас гэмтсэн 2693, нас барсан 555 иргэнтэй холбоотой хэрэг Шүүхээр шийдвэрлэгджээ. Улсын хэмжээнд 2013 онд 6161 хэрэг Шүүхээр шийдвэрлэгдсэн нь бүртгэгдсэн гэмт хэргийн 24.3 хувь байна.

5.7 ХОХИРОГЧИЙН ЭРХИЙГ ХАМГААЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР ЯВУУЛЖ БУЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Хууль сахиулах байгууллагууд гэмтсэн иргэдийн эрүүл мэндийг нөхөн сэргээх үүднээс гэмт этгээдээс эрүүл мэнд, эмчилгээний зардлыг нөхөн төлүүлэх болон бусад нэхэмжлэлийг хангах арга хэмжээ авдаг боловч энэ нь гэмт хэрэг үйлдэгчийн төлбөрийн чадвараас шалтгаалж хэрэгжилт нь харилцан адилгүй явагддаг байна.

Харин нас барсан иргэдийн хувьд ар гэрийн нэхэмжлэлийн дагуу гэмт этгээдээс оршуулгын зардал гаргуулах, эмчилгээний зардал нөхөн төлүүлэх гэх мэт нөхөн төлбөрийг төлүүлэх шаардлагыг хууль сахиулах байгууллагууд тавьдаг ч энэ нь мөн л тухайн гэмт этгээдийн төлбөрийн чадвараас шалтгаалж харилцан адилгүй төлөгддөг байна. Иймээс гэмт этгээдийг Цагдан хорихоос илүү хохирогчийн хохирлыг барагдуулах талын арга хэмжээг илүү эрчимжүүлж ажиллах хэрэгцээ шаардлага байгаа юм.

Хууль сахиулах байгууллагуудын зүгээс хохирогчид хууль зүйн зөвлөгөө өгөх, өмгөөллийн үйл ажиллагаа явуулах, аюулгүй байдлыг хамгаалах чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж байгаа ч энэ нь үр нөлөө багатай байна. Хохирогчийн эрхийг хамгаалах талаар хийж байгаа үйл ажиллагааны эхлэл байгаа ч энэ чиглэлийн мэдээлэл хууль сахиулах байгууллагуудын хувьд дутагдалтай байна.

БҮЛЭГ 6. ГЭМТ ХЭРГИЙН СТАТИСТИКИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН ЧАНАР, УЯЛДАА ХОЛБОО

Энэ удаагийн баримтын судалгаагаар бид зөвхөн гэмт хэргийн хохирогчийн талаар судлаад зогсохгүй гэмт хэргийн статистикийн мэдээллийн уялдаа холбоо ямар байгааг тодорхойлохыг зорилгоо.

Гэмт хэрэг, хууль сахиулахын статистикийн хөгжил нь хууль сахиулах системийн үйл ажиллагаатай нягт холбоотой хөгждөг. Гэмт хэрэг, хууль сахиулахын статистик нь хууль сахиулах үйл ажиллагааны удирдлага, төлөвлөлт, бодлого боловсруулалтын хамгийн чухал, асуудлуудад байнга хамгийн бодитой хариултыг өгдөг салбар шинжлэх ухаан юм.

Үндэсний болон олон улсын байгууллагуудын дунд, гэмт хэрэг болон эдийн засгийн өсөлт, хөгжлийн хоорондын харилцааг ойлгох, хянахад гэмт хэрэг, хууль сахиулахын статистикийн үүрэг, ач холбогдол их юм.

Гэмт хэрэг, хууль сахиулахын статистикийн үндэсний тогтолцооны хөгжил нь цогц үйл явц юм. Энэ нь Цагдаа, Прокурор, Шүүх, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллага, Авилгатай тэмцэх газар зэрэг системийн олон бүрэлдэхүүн хэсгийн оролцоо, хамтын ажиллагааг шаарддаг.

Гэмт хэрэг нь тодорхой цаг хугацаа, орон зай, нутаг дэвсгэрт буй болдог өөрийн гэсэн өвөрмөц онцлог, зүй тогтол, шинж чанар бүхий нийгмийн сөрөг үзэгдэл юм. Гэмт хэрэг бол өөрөө нийгмийн амьдралын сөрөг үр дагавар бөгөөд улс орны эдийн засаг доройтож ажилгүйдэл, ядуурал нэмэгдэж, үнэ, инфляци өсөхийн хирээр гэмт хэргийн гаралт ч бас нэмэгдэж байдаг зүй тогтолтой. Энэ ч утгаараа гэмт хэргийн статистикийн үзүүлэлтийг олон улсын түвшинд амьдралын чанарын үзүүлэлтэд тооцдог байна.

Гэмт хэргийн статистик нь гэмт хэрэг, зөрчилтэй холбогдолтой тоо мэдээллийг шинжлэх ухааны үндэслэлтэй, зохион байгуулалттайгаар цуглуулж, нэгтгэн боловсруулж, гэмт хэрэг зөрчлийн тоон талыг чанартай нь уялдуулан тодорхой орон зай, цаг хугацаанд нь судалж, анализ дүн шинжилгээ хийдэг салбарын статистик төдийгүй гэмт хэргийн хохирогчийн талаарх салбар шинжлэх ухааныг өөртөө багтааж судалдаг судлах цар хүрээний хувьд маш их мэдээллийг агуулдаг томоохон салбарын нэг юм.

Гэмт хэрэг, хууль сахиулахын статистикээр гэмт хэргийн гаралт, тархалт, бүтэц, хөдөлгөөн, гэмт хэрэг үүсэж буй шалтгаан, нөхцөл зэргийг судлахаас гадна гэмт хэрэгтний нийгэм, хувь хүн байгуулагад учруулсан хохирол, хохирлын нөхөн төлүүлэлт, гэмт хэргийн хохирогчийн эрхийг хамгаалах талаарх хууль сахиулах байгууллагуудаас хэрэгжүүлж буй бодлого хөтөлбөрийн хэрэгжилт, хохирогчийн эрхийг хамгаалах талаарх хууль эрх зүйн орчин ямар хэмжээнд байгаа, гэмт хэргийн хохирогчийн эрхийн хамгаалалт ямар түвшинд байгаа, гэмт хэрэгтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх бодлого, хөтөлбөрийн хэрэгжилт ямар хэмжээнд байгаа гэх мэтчлэн олон асуудлыг хөндөн судалдаг.

Гэмт хэргийн статистикийн мэдээллийн гол эх үүсвэр нь одоогоор Цагдаагийн ерөнхий газрын сар бүрийн мэдээ, Улсын Дээд Шүүхийн хагас, бүтэн жилийн тайлан байна. Эдгээр мэдээллийн эх үүсвэрт үндэслэж гэмт хэрэг, гэмт хэрэгт холбогдсон сэжигтэн холбогдогч, хохирогч, учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, ял шийтгэгдсэн хүний тоо, шүүхээр шийдвэрлэгдсэн хөдөлмөрийн маргаан зэрэг үзүүлэлтийг сар, улирал, жилийн давтамжтайгаар гаргаж, бюллетень, танилцуулга, эмхэтгэлд тусган нийтэд хүргэж байна.

Монгол Улсын Засгийн газраас 2007 онд зохион байгуулж явуулсан “Хохирогчийн эрхийн баталгаа” үндэсний чуулганаар гэмт хэрэгт холбогдсон, шийтгэгдсэн хүмүүсийн тоо, тэдгээрт хамаарах мэдээллүүдийг аль ч газрын тайлан мэдээнээс харж болохоор атал гэмт хэргийн улмаас хохирсон хохирогч, учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлтийн талаарх мэдээллийн нэгдсэн тогтолцоо өнөөг хүртэл бүрдээгүй байна. Хохирогч нэг бүрээр хийсэн судалгаа, тооцоогүйгээр, хохирол нөхөн төлөгдөж, хөндөгдсөн эрх нь сэргээгдсэн эсэхэд тавих нэгдсэн бүртгэлгүйгээр Үндсэн хуульд заасны дагуу” Хүний эрх, эрх чөлөөг зөрчихтэй тэмцэх, хөндөгдсөн эрхийг сэргээн эдлүүлэх...” талаар хүлээсэн үүргээ төр зохих ёсоор биелүүлэх боломжгүй юм. Иймд юуны өмнө гэмт хэргийн хохирогчийг нэг бүрчлэн бүртгэж, нэгдсэн мэдээ тайлан гаргадаг, хохирол төлөгдөөгүй шалтгаан нөхцөл болгоныг авч үзэж, хохирогчийн өмнөөс асуудлыг шийдвэрлэдэг тогтолцоонд нэн даруй шилжих хэрэгтэй байна.

Хохирогчийн эрхийн баталгааг хангахын тулд юуны өмнө хохирогчийн хохирлыг нөхөн төлүүлэх, түүний аюулгүй байдлыг хамгаалах тухай төрөлжсөн хуулиуд гаргаж, хохирогчийн нэгдсэн бүртгэлтэй болж, хохирлын үнэлгээг нарийвчлан тогтоох шалгуур, журмыг шинэчлэн боловсруулж мөрдүүлэх нь зүйтэй.

Мөн энэ асуудалд шинжлэх ухааны үндэстэй хандаж, хохирогч судлалын шинжлэх ухааныг эх орондоо хөгжүүлэх, энэ чиглэлийн сургалт, судалгааны ажлыг дэмжих бодлогыг баримтлах хэрэгтэй байна. Хохирогчийн эрхийн баталгаа нь зөвхөн эрх зүйн баримт бичигт тусгагдснаар бус, түүнийг хэрэгжүүлэх чиг үүрэг бүхий байгууллагуудын үйл ажиллагаа, мөн иргэдийн мэдлэг, боловсрол, сонор, сэрэмжтэй байдал, нийгмийн бүхий л харилцаа хариуцлагатай болохоос шууд хамааралтай юм. Ний нуугүй хэлэхэд өнөөдөр манай нийгмийн харилцаанд хариуцлагагүй байдал ихээхэн газар авсан тул хохирогчийн тоо нь олон, асуудал нь хурц болж байна. (Хохирогчийн эрхийн баталгаа, үндэсний чуулган, 2007 он)

2007 оны “Хохирогчийн эрхийн баталгаа” үндэсний чуулганаас хойш Монгол Улсын Цагдаа, Шүүхийн байгууллага хохирогчийн талаар тодорхой мэдээллийн сантай болж, Хууль зүйн яам, төрийн бус байгууллагуудаас ч гэмт хэргийн хохирогчийн өнөөгийн байдал, хохирогчийн эрх зүйн хамгаалалт, хууль эрх зүйн орчинг сайжруулах хэрэгцээ, шаардлагыг судалсан олон судалгаа хийгдсэн хэдий ч өнөөгийн хэрэгцээ шаардлагыг хангах хэмжээнд хүрээгүй байна.

ҮСХ, гэмт хэргийн статистикийн хүрээнд ЦЕГ, УПЕГ, ШЕЗ, АТГ, ШШГЕГ-ын захиргааны болон албан ёсны мэдээллийг цуглуулж, боловсруулж, тархаах үүрэгтэй боловч дээрх байгууллагуудын мэдээллийн чанар, үзүүлэлтийн оновчтой байдал харилцан адилгүй явж ирсэн байна. Энэ удаагийн хохирогчтой холбоотой мэдээлэл цуглуулалтаар ч эдгээр байгууллагуудын захиргааны болон албан ёсны статистикийн мэдээллийн чанар, уялдаа хангалтгүй болох нь тод томруун харагдсан гэж хэлж болно.

Сүүлийн жилүүдэд Хууль зүйн яам болон хууль сахиулах байгууллагууд хамтарсан ажлын хэсэг байгуулж, хамтран ажиллах санамж бичиг байгуулан хууль эрх зүйн системийн мэдээллийн нэгдсэн сан байгуулах талаар санаачлага гарган ажиллаж байгаа ч өнөөдрийн байдлаар ахиц дэвшил гарахуйц ажил хийгдээгүй байна.

Цагдаагийн ерөнхий газар. Энэ байгууллагын хувьд улсын хэмжээнд бүртгэгдсэн гэмт хэрэг, сэжигтэн яллагдагч, гэмт хэргийн төрөл, гэмт хэрэг үйлдсэн цаг, хугацаа, үйлдэгдсэн байдал, газар, байршил, гэмт хэргийн илрүүлэлт, гэмт хэргийн хохирогч иргэн, байгууллага, учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, хохирогчийн нас, хүйс,

нийгмийн байдал, захиргааны зөрчил, эрүүлжүүлэгдсэн хүний тоо гэх мэтчлэн бусад хууль сахиулагч байгууллагуудаас гардаггүй олон үзүүлэлтийг цогц байдлаар нь бүс, аймаг, нийслэлээр нь сар бүр гаргаж албан ёсны мэдээлэл хэлбэрээр нийтэд тархаадаг.

Энэ ч утгаараа Цагдаагийн ерөнхий газрын захиргааны статистикийн мэдээлэл нь гэмт хэргийн статистикийн мэдээллийн суурь эх үүсвэр болдог онцлогтой.

Хууль сахиулах байгууллагуудаас ЦЕГ-ын МТТ-ийн мэдээллийн чанар, уялдаа холбоо, цогц байдал бусдаас олон талаар давуу боловч хохирогчтой холбоотой мэдээлэл цуглуулах, боловсруулах явцад зарим чухал үзүүлэлтүүд гарахгүй, зарим үзүүлэлтийг гаргах боломжгүй байдал ажиглагдаж байсан.

ЦЕГ хууль сахиулах байгууллагуудын мэдээллийн эх үндэс суурь нь болохын хувьд мэдээллийн чанар, уялдаа холбоог сайжруулахад анхаарч ажилладаг хамт олон гэдэг нь тэдний хийсэн бүтээснээс тодорхой байсан. Гэвч хамтран ажилладаг хууль сахиулах байгууллагуудын ажлын уялдаа, үйл ажиллагааны доголдлоос болж системийн мэдээллийн уялдаа, чанарт сөргөөр нөлөөлж байна.

2010 оны 04-р сард Авилгатай тэмцэх газар, Тагнуулын ерөнхий газар, Цагдаагийн ерөнхий газар, Улсын Прокурорын ерөнхий газрын дарга нарын 43/182/223/211 тоот хамтарсан тушаалаар Гэмт хэргийн тоо бүртгэлийн маягтыг нөхөх, мэдээллийн санд төвлөрүүлэх тухай журмыг баталсан нь сайшаалтай хэрэг боловч хэрэгжилт нь муу байна. Тухайлбал: Сар бүр ЦЕГ-аас гардаг статистикийн мэдээлэлд АТГ, УПЕГ, ТЕГ мэдээллээ өгдөг гэх боловч өнөөдрийн түвшинд Цагдаад ирүүлсэн мэдээлэл судалгаагаар цуглуулсан мэдээллийн хооронд хол зөрүү ажиглагдаж байна.

Хүснэгт 6.1.1 Цагдаагийн ерөнхий газрын 2010-2013 оны албан ёсны мэдээлэлд АТГ, УПЕГ, ТЕГ-ын өгсөн мэдээлэл

	Учирсан хохирол. сая төг				Нөхөн төлүүлэлт. сая төг			
	Цагдаагийн ерөнхий газар	Үүнээс:			Цагдаагийн ерөнхий газар	Үүнээс:		
Авилгатай тэмцэх газар		Улсын Прокурорын ерөнхий газар	Тагнуулын ерөнхий газар	Авилгатай тэмцэх газар		Улсын Прокурорын	Тагнуулын ерөнхий газар	
2010 он	33383.0	406.8	149.5	14.4	14347.2	82.3	8.2	14.4
2011 он	35904.1	6.0	205.2	1.0	18490.4	2.4	157.0	0.8
2012 он	53263.2	0.5	158.9	10.7	25 135.6	0.5	129.2	4.2
2013 он	159024.2	11.1	45.6	169.1	111266.6	11.1	21.4	14.6

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг ЦЕГ

ЦЕГ-ын албан ёсны мэдээлэлд АТГ, УПЕГ-ийн өгч буй мэдээллийг УПЕГ-ын судалгаагаар цуглуулсан мэдээлэл, АТГ-ын ҮСХ-нд ирүүлдэг мэдээлэлтэй харьцуулахад ЦЕГ-т өгсөн мэдээлэл дутуу байгаа нь ажиглагдаж байна (Хүснэгт 6.1.1).

Хүснэгт 6.1.2 Авилгатай тэмцэх газрын ҮСХ болон ЦЕГ-т өгсөн мэдээллийн зөрүү, сая.төг

	ҮСХ		ЦЕГ	
	Учирсан хохирол	Нөхөн төлбөр	Учирсан хохирол	Нөхөн төлбөр
2011 он	22.7	1.1	6.0	2.4
2013 он	85.9	6.5	11.1	11.1

Эх үүсвэр: Авилгатай тэмцэх газар

Хүснэгт 6.1.3 Улсын Прокурорын ерөнхий газрын ҮСХ болон ЦЕГ-т өгсөн мэдээллийн зөрүү, сая.төг

	ҮСХ		ЦЕГ	
	Учирсан хохирол	Нөхөн төлбөр	Учирсан хохирол	Нөхөн төлбөр
2010 он	-	9873.5	149.5	8.2
2011 он	-	87020.5	205.2	157.0
2012 он	-	43916.7	158.9	129.2
2013 он	-	18736.9	45.6	21.4

Эх үүсвэр: УПЕГ

Хууль сахиулах байгууллагуудын мэдээллийн уялдаа холбоо, үнэн зөв бодит байдал ямар хэмжээнд байгааг харж болно (Хүснэгт 6.1.3).

Улсын прокурорын ерөнхий газар. Энэ байгууллагын хувьд ҮСХ-нд жил, улирал, сараар мэдээлдэг албан ёсны мэдээлэл байхгүй. Баримтын судалгаанд зөвхөн нөхөн төлүүлэлтийн үзүүлэлтийг аймаг, нийслэлээр цуглуулж өгсөн. Олон улсын түвшинд Прокурорын байгууллагаас гаргадаг мэдээллүүд ч гарахгүй байна. Цаашид Эрүүгийн гэмт хэргийн улмаас хохирсон хохирогчийн судалгааны үндсэн үзүүлэлтүүд болон Прокурорт хянагдсан хэргийн тоог олон улсын түвшинд харьцуулагдах хэмжээнд гаргаж мэдээлдэг болох хэрэгцээ шаардлага байна. Хүснэгт 5.4-ээс харахад УПЕГ-ын мэдээлэл хууль сахиулах бусад байгууллагуудын мэдээлэлтэй уялдаа холбоогүй явж байгаа нь ч харагдаж байна.

Шүүхийн ерөнхий зөвлөл. Энэ байгууллагын хувьд хагас, бүтэн жилээр ҮСХ-нд 13 маягтаар мэдээллээ өгч, нийтэд тархаадаг. Гэмт хэргийн хохирогчийн талаарх баримтын судалгаанд 231 үзүүлэлтээр мэдээлэл цуглуулж оролцсон. Цаашид мэдээллийн чанар, уялдаа холбоог сайжруулах, үзүүлэлтийг оновчтой болгох хэрэгцээ шаардлага байна. Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн хувьд хохирогч иргэн, байгууллагын талаарх мэдээлэл дутагдалтай байгаа нь анализ хийх явцад харагдаж байсан.

Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар. Энэ байгууллагын хувьд сар бүрийн 4-ний дотор Шийдвэр гүйцэтгэх албаны ажиллагаанд байгаа гүйцэтгэх баримт бичгийн мэдээг ирүүлдэг. Хохирогчтой холбоотой баримтын судалгаанд 140 үзүүлэлтээр мэдээлэл цуглуулж ирүүлсэн боловч анализ, дүн шинжилгээ хийхэд хэрэгтэй чухал үзүүлэлтүүд бага байсан. Тухайлбал: Хүүхдийн тэтгэлэгийн мэдээлэл гэхэд зөвхөн гүйцэтгэх хуудсаар гарч, тэтгэлэг авсан хүүхдийн тоо, авсан тэтгэлэгийн хэмжээ, олгогдоогүй тэтгэлэгийн хэмжээ, тэтгэлэг авч чадаагүй хүүхдийн тоо, тэтгэлэг олгогдоогүй шалтгаан зэрэг зайлшгүй шаардлагатай мэдээлэл хэрэгцээ хангах хэмжээнд үгүй байна.

Бүлэг 5-н дүгнэлт. Судалгааны дүн шинжилгээний явцад хохирогчтой холбоотой болон захиргааны статистикийн мэдээлэл дутагдалтай, чанар, үзүүлэлт хоорондын уялдаа холбоо хангалтгүй байгаа нь ажиглагдаж байна. Иймд цаашид хууль сахиулах байгууллагууд мэдээллийн уялдаа холбоог хангах, чанарыг сайжруулах, үзүүлэлтийг оновчтой, олон улсын жишигт нийцүүлж гаргах хэрэгцээ шаардлага байна. Улсын хэмжээгээр нэг гэмт хэрэгт нэг л дугаар өгч хавтаст хэрэг нээдэг ба нэг гэмт хэрэг ЦЕГ, УПЕГ, ШЕЗ, ШШГЕГ, АТГ, ТЕГ гэх мэт хууль сахиулах байгууллагуудыг дамжиж эцсийн дүнд ямар байдлаар шийдвэрлэгдсэн нь хууль зүйн мэдээллийн нэгдсэн сангаас шууд харагдах хэмжээнд очиж байж сая хууль сахиулах байгууллагуудын мэдээллийн уялдаа холбоо харагдана. Өнөөдрийн байдлаар УПЕГ, АТГ -ын ҮСХ-нд өгч байгаа мэдээлэл нэг өөр, ЦЕГ-т өгч буй мэдээлэл бас нэг өөр байна.

БҮРТГЭГДСЭН ГЭМТ ХЭРГИЙН ДҮР ТӨРХ (2013 оны байдлаар)

- Бүртгэгдсэн 10 гэмт хэрэг тутмын
 - 6 нь нийслэлд
 - 4 нь аймаг, орон нутагт
 - 2 нь аймгийн төвд
 - 3 нь согтуугаар үйлдэгдсэн хэрэг
 - 1 нь эмэгтэйчүүд оролцсон хэрэг

- Бүртгэгдсэн 10 хэрэг тутмын
 - 4 нь өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг
 - 3 нь хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг байна.
- Өмчлөх эрхийн эсрэг 10 хэрэг тутмын
 - 7 нь бусдын эд хөрөнгийг хулгайлах
 - 5 нь хувийн өмчийг хулгайлах
 - 1 нь бусдын эд хөрөгийг залилан мэхэлж авах

- Халаасны хулгайн хэргийн 92.3 хувь нь нийслэлд бүртгэгдсэн байна.

- Нийслэлд бүртгэгдсэн халаасны хулгайн 10 хэрэг тутмын
 - 3 нь Сүхбаатар дүүрэгт
 - 2 нь Баянгол дүүрэгт
- Хүний амь эрүүл мэндийн эсрэг 10 хэрэг тутмын
 - 9 нь бусдын бие махбодид гэмтэл учруулах

- Хүүхэд, гэр бүл, ёс суртахууны эсрэг 10 хэрэг тутмын
 - 8 нь хүчингийн хэрэг байна.

- Гэмт хэргийн илрүүлэлт
 - хамгийн бага аймаг, дүүрэг- Завхан аймаг (41.1%), Баянзүрх дүүрэг (51.8%)-т,
 - хамгийн өндөр аймаг, дүүрэг- Хөвсгөл аймаг (84.1%), Багануур дүүрэг (63.6%) байна.
- Бүртгэгдсэн 10 гэмт хэрэг тутмын
 - 8 нь ажлын цагаар
 - 2 нь Даваа гаригт
 - 4 нь 22-06 цагийн хооронд үйлдэгдсэн байна.
- Гудамж, талбайд үйлдэгдсэн 10 хэрэг тутмын
 - 4 нь гэр хорооллын гудамжинд үйлдэгджээ.

- Гэр орон сууцанд үйлдэгдсэн 10 хэрэг тутмын
 - 4 нь гэрт
 - 2 нь орон сууцны байранд
 - 2 нь хувийн байшинд
- Хэрэгт холбогдсон 10 хүн тутмын
 - 5 нь ажилгүй иргэд
 - 5 нь 18-29 насны залуучууд
 - 4 нь бүрэн дунд боловсролтой
 - 3 нь ял сонссон
 - 2 нь согтуугаар үйлдсэн

ХОХИРОГЧИЙН ДҮР ТӨРХ*(Цагдаагийн хэрэг бүртгэл, мөрдөн байцаалтын шатанд 2013 он)*

 Гэмт хэргийн улмаас Монгол Улсын 10 000 хүн тутмаас

2012 онд

- 74 иргэн хохирсны
- 29 нь эмэгтэй
- 4 нь 18 хүртэлх насны хүүхэд байсан бол

2013 онд

- 85 иргэн хохирсны
- 35 нь эмэгтэй
- 5 нь 18 хүртэлх насны хүүхэд байна.

 Гэмт хэргийн улмаас хохирсон 10 хүн тутмын

- 5 нь 18-34 насны залуучууд
- 6 нь эрэгтэйчүүд
- 3 ажилгүй иргэд байна.

 Гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас хохирсон 10 хүн тутмын

- 8 нь бие махбодын хүчирхийлэлд өртсөн
- 6 нь тухайн хүчирхийлэгчийн эхнэр байна.

 Гэмт хэргийн улмаас хохирсон 100 хүн тутмын

- 4 нь нас барсан
- 4 нь гэмтсэн байна.

 Гэмт хэргийн улмаас нас барсан 10 хүн тутмын

- 2 нь санаатай алах гэмт хэрэг
- 4 нь тээврийн хэрэгслийн ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэрэг
- 3 нь эмэгтэй хүн

 Гэмт хэргийн улмаас нас барсан 10 хүүхэд тутмын

- 5 нь авто ослын улмаас

 Гэмт хэргийн улмаас гэмтсэн 10 хүн тутмын

- 6 нь хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг
- 1 нь тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдлын эсрэг

 Гэмтсэн 100 хүн тутмын

- 8 нь хүнд гэмтэл авсан
- 15 нь хүндэвтэр гэмтэл авсан байна.

 1 хохирогчид ноогдох учирсан хохирлын хэмжээ

- 2012 онд 2.5 сая төгрөг
- 2013 онд 6.4 сая төгрөг

 1 хохирогчид ноогдох хохирол барагдуулалт

- 2012 онд 1.2 сая төгрөг
- 2013 онд 4.4 сая төгрөг

 Захиргааны зөрчлийн улмаас хохирсон 10 хүн тутмын

- 4 нь эмэгтэй
- 3 нь ажилгүй иргэн байна.

ГЭМТ ХЭРГИЙН СТАТИСТИКИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮДИЙН ӨСӨЛТ, БУУРАЛТ, ОНООР

	нэгж	2012 он	2013 он	Өөрчлөлт
Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг	тоо	22 089	25 362	↑
хөнгөн	тоо	9 637	11 648	↑
хүндэвтэр	тоо	10 041	11 514	↑
хүнд	тоо	1 914	1 766	↓
онц хүнд	тоо	497	434	↓
Үндэсний аюулгүй байдлын эсрэг	тоо	138	54	↓
Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг	тоо	7 155	8 156	↑
Хүний эрх, эрх чөлөө, алдар хүндийн эсрэг	тоо	46	55	↑
Хүүхэд гэр бүл, нийгмийн ёс суртахууны эсрэг	тоо	405	425	↑
Иргэдийн улс төрийн болон бусад эрх чөлөөний эсрэг	тоо	126	124	↓
Өмчлөх эрхийн эсрэг	тоо	9 023	11 118	↑
Аж ахуйн эсрэг	тоо	185	234	↑
Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг	тоо	1 749	1 894	↑
Хүн амын эрүүл мэндийн эсрэг	тоо	295	318	↑
Байгаль хамгаалах журмын эсрэг	тоо	410	337	↓
ТХХАБАЖ-ын эсрэг	тоо	1999	2148	↑
Шүүн таслах ажиллагааны эсрэг	тоо	100	104	↑
Албан тушаалын гэмт хэрэг	тоо	110	106	↓
Цэргийн албаны эсрэг	тоо	16	10	↓
Хохирогч иргэн	тоо	21 294	25 015	↑
Нас барсан	тоо	901	949	↑
Гэмтсэн	тоо	8 436	9 797	↑
Хохирогч байгууллага	тоо	167	157	↓
Учирсан хохирол	тэрбум.төг	53.3	159.0	↑
Нөхөн төлүүлэлт	тэрбум.төг	25.1	111.3	↑
Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн хохирогч иргэд	тоо	8 838	11 012	↑
Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол	тэрбум.төг	28.8	72.8	↑
Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн хохирогч иргэд	тоо	7 167	8 285	↑
Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол	тэрбум.төг	2.5	3.9	↑
Шүүхээр шийдвэрлэгдсэн хэрэг	тоо	6 161	6 169	↑
Шүүхийн шатанд хохирсон иргэн	тоо	3 617	3 248	↓
Гэмтсэн	тоо	2 963	2 693	↑
Нас барсан	тоо	654	555	↓
Учирсан хохирол	тэрбум.төг	22.0	95.9	↑
Нөхөн төлүүлэлт	тэрбум.төг	2.0	90.8	↑
Прокурорын шатан дахь нөхөн төлүүлэлт	тэрбум.төг	43.9	18.7	↓
Шийдвэр гүйцэтгэх шатан дахь хохирсон иргэд	тоо	2 486	2 912	↑
Хохирогч байгууллага	тоо	704	751	↑
Нөхөн төлүүлэлт	тэрбум.төг	2.7	2.5	↓

Эх үүсвэр: ЦЕГ, ШЕЗ, УПЕГ, ШШГЕГ

НЭГДСЭН ДҮГНЭЛТ

НҮБ-ын Ерөнхий ассамблейгаас 1985 онд “ Гэмт хэрэг болон албан тушаалын байдлаа урвуулан ашигласны улмаас хохирогчдын талаарх хууль цаазын үндсэн зарчмын тухай тунхаглал” батлагдсан нь дэлхийн улс орнуудад “Хохирогч судлалын шинжлэх ухаан” үүсэж, хөгжих эрх зүйн гол үндэслэл болсон байна.

Өнөөг хүртэл дэлхийн олон оронд хохирогчийн эрхийг хамгаалах чиглэлээр олон ажил хийгдсэний адил, Монгол Улс ч хохирогчийн эрхийг хамгаалах зүйл, заалтыг Монгол Улсын үндсэн хууль (1992), Монгол Улсын Эрүүгийн хууль (2002), Монгол Улсын Эрүүгийн байцаан шийтгэх хууль(2002), Монгол Улсын Иргэний хууль (2002), Сэжигтэн, яллагдагчийг баривчлах, цагдан хорих шийдвэрийг биелүүлэх тухай хууль (1999), Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль (2001), Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх тухай хуулиндаа тусгаж, мөрдөж байна. Харин манай орны хувьд хууль эрх зүйн үндэс нь тавигдсан боловч хохирогчийн эрхийг хамгаалах механизм, хохирлыг тогтоох арга зүй, хохирогчид үйлчлэх үйлчилгээ, нийгмийн халамж, дэмжлэг туслалцаа , хохирогчийн хохирлыг барагдуулах сан үгүйлэгдсээр байна.

Аливаа нийгмийн хөгжлийн шалгуур үзүүлэлтүүдийн нэг нь тухайн нийгмийн гишүүд аливаа хууль бус үйл ажиллагаанаас хохирох эрсдлээс баттай хамгаалагдсан байх явдал юм.

Нэг ч хүн хохирохгүй байх нөхцлийг бүрдүүлсэн улс орны туршлага хаа ч байхгүй бөгөөд байх ч боломжгүй. Гэхдээ л иргэдийг гэмт халдлагаас урьдчилан сэргийлэх бүх талын арга хэмжээг тасралтгүй үр ашигтай явуулах, нэгэнт хохирсон тохиолдолд түүний хөндөгдсөн эрхийг нөхөн сэргээх эрх зүйн тогтолцоо, үйл ажиллагааны зохистой нөхцлийг цогцоор нь бүрдүүлэх явдал нь аль ч улс орны хувьд нэн чухал байдаг байна.

Цагдаагийн ерөнхий газар

- Сүүлийн 7 жилийн дунджаар жил тутам 21260 гэмт хэрэг Цагдаад бүртгэгдэж 20573 хүн Эрүүгийн гэмт хэргийн хохирогч болжээ. Хохирогчдын 7196 буюу 35.0 хувь нь эмэгтэйчүүд, 1174 буюу 5.7 хувь нь хүүхдүүд байна (хүснэгт 3.1.2).
- 2012 оны байдлаар Монгол Улсын 10000 хүн тутмаас 74 нь гэмт хэргийн хохирогч болсон бол 2013 онд 85 болж, 11 хүн буюу 12.9 хувиар нэмэгдсэн байна. Харин 2012 онд 10000 хүн тутмын 28 нь эмэгтэй хохирогч, 4 нь 18 хүртэлх насны хохирогч хүүхэд байсан бол 2013 онд 10000 хүн тутмын 34 нь эмэгтэй хохирогч, 5 нь 18 хүртэлх насны хохирогч хүүхэд болж, 10000 хүнд ноогдох эмэгтэй хохирогчийн тоо 6-аар, 18 хүртэлх насны хүүхдийн тоо 1-ээр нэмэгдсэн байна.
- 2013 онд гэмт хэргийн улмаас хохирсон 10 хүн тутмын 5 нь 18-34 насны залуучууд, 6 нь эрэгтэйчүүд, 3 нь ажилгүй иргэн байгаа нь өмнөх оны түвшингээс буураагүй байна.
- Сүүлийн 7 жилд хохирсон нийт иргэдийн 51.6-60.6 хувь нь Улаанбаатарынх, 6.0-8.6 хувь нь Зүүн бүсэд, 15.3-18.3 хувь нь Төвийн бүсэд, 11.3-13.1 хувь нь Хангайн бүсэд, 5.9-8.4 хувь нь Баруун бүсэд байна.
- 2013 оны эцсийн байдлаар нийт хохирогчдын 60.6 хувь нь Улаанбаатар хотод, 15.3 хувь нь Төвийн бүсэд, 12.2 хувь нь Хангайн бүсэд, 6.0 хувь нь Зүүн бүсэд, 5.9 хувь нь Баруун бүсэд байна. 2013 онд Төв, Дархан-Уул, Дорнод, Сэлэнгэ, Хөвсгөл аймгуудаас хамгийн олон иргэн хохирсон бол Говь-Алтай, Говьсүмбэр аймагт хамгийн цөөн иргэн хохирсон байна. 2013 онд Улаанбаатар хотод 15029 иргэн хохирсны 14393 буюу 95.8 хувь нь төвийн 6 дүүрэгт гарсан байна.

Дүүргүүдээс Баянзүрх дүүрэгт хамгийн олон 3630 иргэн хохирсон нь 2013 онд улсын хэмжээнд хохирсон иргэдийн 14.5 хувийг эзэлж байна. Баянзүрх дүүргийн хохирсон иргэдийн 1047 буюу 28.8 хувь нь Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн хохирогч, 1755 буюу 48.3 хувь нь Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн хохирогч байна.

2007-2013 оны мэдээллээр гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн дүнд эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувь тасралтгүй өссөөр ирсэн байна. 2007-2009 онд Монгол Улсын 10000 хүн тутмаас 23 эмэгтэй гэмт хэргийн улмаас хохирч байсан бол 2010 онд 3-аар нэмэгдэж 26 болж, харин 2011 онд буураад, сүүлийн 2 жил дахин нэмэгдсээр байна.

2007-2010 онд Монгол Улсын 18 хүртэлх насны 10000 хүүхдийн 11-12 нь хохирогчоор бүртгүүлсэн бол 2011 оноос нэмэгдсээр 2013 онд Монгол Улсын 10000 хүүхэд тутмаас 15 хүүхэд хохирогчоор Цагдаагийн байгууллагад эдийн засаг, эд материалын хохирлоо барагдуулахаар бүртгүүлжээ.

2013 оны байдлаар хохирогч хүүхдийн 13.0 хувь нь 7 хүртэлх насны, 27.7 хувь нь 8-13 насны, 59.3 хувь нь 14-17 насны хүүхэд байна.

Гэмт хэргийн зүйл ангиар нь авч үзвэл хохирогч хүүхдүүдийн зонхилох хэсэг нь Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг, Өмчлөх эрхийн эсрэг, Хүүхэд, гэр бүл, нийгмийн ёс суртахууны эсрэг, Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг, Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирчээ.

2013 онд нийт хохирсон хүүхдүүдийн 27.9 хувь нь Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг, 26.2 хувь нь Өмчлөх эрхийн эсрэг, 17.2 хувь нь ТХХАБАЖ-ын эсрэг, 14.2 хувь нь Хүүхэд, гэр бүл, нийгмийн ёс суртахууны эсрэг, 7.2 хувь нь Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон байна. 2013 онд хохирсон хүүхдийн тоо 156 буюу 12.3 хувиар өсөхөд Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон хүүхдийн тоо өмнөх оныхоос 6.1 пункт, Хүн амын эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон хүүхдийн тоо 2.2 пунктээр өссөн нь голлон нөлөөлжээ.

Хохирогч иргэдийн 11012 буюу 44.0 хувь нь Өмчлөх эрхийн эсрэг, 33.1 хувь нь Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг, 2293 буюу 9.2 хувь нь ТХХАБАЖ-ын эсрэг, 1927 буюу 7.7 хувь нь Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн хохирогч байна.

Гэмт хэргийн улмаас 2013 онд 1 хохирогч иргэнд 6.4 сая төгрөгийн хохирол учирсан нь 2007 оныхоос 4.3 дахин, 2008 оныхоос 2.4 дахин, 2009 оныхоос 2.6 дахин, 2010 оныхоос 3.8 дахин, 2011 оныхоос 3.4 дахин, 2012 оныхоос 2.6 дахин нэмэгдсэн байна.

2012 онд нийт учирсан хохирлын 47.2 хувийг нөхөн төлүүлсэн бол 2013 онд нийт учирсан хохирлын 70 хувийг нөхөн төлүүлсэн байна. Энэ нь 2009 оныхоос 33.4 пункт, 2010 оныхоос 27.2 пункт, 2011 оныхоос 18.5 пункт, 2012 оныхоос 22.8 пунктээр өссөн хэдий ч бүртгэгдсэн гэмт хэргийн тоо, түүний хор хохиролтой харьцуулахад хангалттай үр дүн биш юм.

Хохирогч иргэдийг боловсролын түвшингээр нь авч үзвэл 2013 онд нийт хохирогч иргэдийн 38.5 хувийг бүрэн дунд боловсролтой иргэд, 30.4 хувийг дээд боловсролтой иргэд, 16.7 хувийг суурь боловсролтой иргэд эзэлж байна.

Эрүүгийн гэмт хэргийн улмаас сүүлийн 7 жилд нийт 8469 хүн амь насаа алдсаны 1990 буюу 23.5 хувь нь эмэгтэйчүүд, 665 буюу 7.9 хувь нь 18 хүртэлх насны хүүхдүүд байна. Жил тутам дундажаар 1210 хүн нас барсны 284 нь эмэгтэй, 95 нь 18 хүртэлх насны хүүхдүүд байна. 2007-2008 онд жилд 1500-1600 иргэн гэмт хэргийн улмаас нас барж байсан бол сүүлийн жилүүдэд 900 орчим болж буурчээ.

Гэмт хэргийн улмаас 2013 онд 25015 хүн хохирсны 949 хүн буюу 3.8 хувь нь

- нас барсан, 9797 буюу 39.2 хувь нь гэмтсэн иргэд байна. Нас барсан иргэдийн тоо өмнөх оныхоос 48 буюу 5.3 хувиар нэмэгдэхэд Архангай, Төв, Дундговь, Говьсүмбэр, Булган аймгуудад өмнөх оныхоос өссөн нь голлон нөлөөлжээ.
- Сүүлийн 7 жилд гэмт хэргийн улмаас нас барсан хүмүүсийн 5619 буюу 66.3 хувь нь Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг, 2455 буюу 29.0 хувь нь Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэргийн улмаас амь насаа алджээ.
 - Эрүүгийн гэмт хэргийн улмаас сүүлийн 7 жилд нийт 59267 хүн гэмтсэний 20154 буюу 34.1 хувь нь эмэгтэйчүүд, 4603 буюу 7.8 хувь нь 18 хүртэлх насны хүүхдүүд байна. Жил тутам дунджаар 8467 хүн гэмтсний 2879 нь эмэгтэй, 658 нь 18 хүртэлх насны хүүхдүүд байна.
 - Сүүлийн 7 жилд гэмтсэн хүмүүсийн 36225 буюу 61.1 хувь нь Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг, 7144 буюу 12.1 хувь нь Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал ашиглалтын журмын эсрэг, 9702 буюу 16.4 хувь нь Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг, 2690 буюу 4.5 хувь нь Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас гэмтэж бэртсэн байна.
 - 2013 оны эцсийн байдлаар гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас 418 хэрэг бүртгэгдсэн нь өмнөх оныхоос 116 буюу 21.7 хувиар буурсан хэдий ч 2014 оны эхний хагас жилд 353 гэмт хэрэг бүртгэгдэж, өмнөх оны мөн үеийнхээс 194 хэрэг буюу 2.2 дахин нэмэгдсэн байна.
 - Нийт гэр бүлийн хүчирхийлэлд автсан иргэдийн дийлэнх нь Улаанбаатар хотод байна.
 - 2007-2013 онд гэр бүлийн хүчирхийлэлд жилд дундажаар 278 хүн автжээ. Гэр бүлийн хүчирхийлэлд автсан иргэдийн 81.1-86.1 хувь нь бие махбодийн , 24.0-33.3 хувь нь сэтгэл санааны, 2.8-11.4 хувь нь бэлгийн хүчирхийлэлд автагдсан байна.
 - Гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас 2013 онд 319 хүн хохирсон нь 2012 оныхоос 114 хүн буюу 26.3 хувиар буурчээ. Монгол Улсын хэмжээнд 2013 онд 157 байгууллага хохирсон нь өмнөх оны мөн үеийнхээс 10 байгууллага буюу 6 хувиар буурчээ.
 - Нийт хохирогч байгууллагын тоо өмнөх оныхоос буурсан хэдий ч Улаанбаатар хот болон Дорноговь аймагт тус бүр 48 байгууллага хохирч, өмнөх оныхоос Дорноговь аймагт 2 дахин, Улаанбаатар хотод 16.2 хувиар нэмэгдсэн байна.
 - Гэмт хэргийн хохирогчийн дүр төрхийг Эрүүгийн хуулийн зүйл ангиар авч үзвэл 2007-2013 онуудад гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэд жил тутам 93.4-95.1 хувь нь өмчлөх эрхийн эсрэг, хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг, тээврийн хэрэгслийн аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг, нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирчээ. Өөрөөр хэлбэл жил тутмын хохирсон иргэдийн 93.4-95.1 хувь нь дээрх 4 зүйл ангийн гэмт хэргийн улмаас хохирол амсжээ.
 - 2013 онд Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас 11012 иргэнд 72.8 тэрбум төгрөгийн хохирол учирсан нь улсын хэмжээнд хохирсон иргэдийн 44.0 хувь, учирсан хохирлын 45.8 хувийг эзэлж байна. Харин учирсан хохирлын 31.9 тэрбум төг буюу 43.8 хувийг нөхөн төлүүлжээ. Хохирсон иргэдийн 4645 буюу 42.2 хувь нь эмэгтэйчүүд, 373 буюу 3.4 хувь нь 18 хүртэлх насны хүүхдүүд байна.
 - Сүүлийн 7 жилийн байдлаар Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас жилд дундажаар 6894 иргэн хохирчээ (Хүснэгт 3.7.1). 2013 онд хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас 8285 иргэнд 3.9 тэрбум төгрөгийн хохирол учирсан нь улсын хэмжээнд хохирсон иргэдийн 33.1 хувь, учирсан хохирлын 2.5 хувийг эзэлж байна. Харин учирсан хохирлын 3.3

- тэрбум төгрөг буюу 84.2 хувийг нөхөн төлүүлжээ.
- 2013 онд нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн улмаас 1927 иргэнд 1.3 тэрбум төгрөгийн хохирол учирсан нь нийт хохирсон иргэдийн 7.7 хувь, учирсан хохирлын 0.8 хувийг эзэлж байна. Нийт учирсан хохирлын 1.0 тэрбум төгрөг буюу 76.9 хувийг нөхөн төлүүлжээ. Хохирсон иргэдийн 344 буюу 17.9 хувь нь эмэгтэйчүүд, 102 буюу 5.3 хувь нь 18 хүртэлх насны хүүхдүүд байна.
 - Сүүлийн 7 жилийн байдлаар тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэргийн улмаас жилд дунджаар 1758 иргэн хохирчээ.
 - 2013 онд тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэргийн улмаас 2293 иргэнд 8.9 тэрбум төгрөгийн хохирол учирсан нь улсын хэмжээнд хохирсон иргэдийн 9.2 хувь, учирсан хохирлын 5.6 хувийг эзэлж байна. Харин учирсан хохирлын 7.1 тэрбум төгрөг буюу 79.8 хувийг нөхөн төлүүлжээ. Хохирсон иргэдийн 821 буюу 35.8 хувь нь эмэгтэйчүүд, 246 буюу 10.7 хувь нь 18 хүртэлх насны хүүхдүүд байна.
 - Сүүлийн 7 жилд нийт 148.8 мянган хэрэг бүртгэгдэж, гэмт хэргийн улмаас 144.0 мянган иргэн, 3.7 мянган байгууллагад 414.8 тэрбум төгрөгийн хохирол учирчээ. Энэ нь зөвхөн эд материалын хохирол бөгөөд жилд дунджаар 20.6 мянган иргэн, 500 орчим байгууллагад 59.3 тэрбум орчим төгрөгийн хохирол учирсан байна.
 - Учирсан хохирлыг дүнд эзлэх хувь, байршлаар авч үзвэл сүүлийн 7 жилийн байдлаар нийт учирсан хохирлын 66.4-86.3 хувь нь Улаанбаатарт, 5.6-13.6 хувь нь Төвийн бүсэд, 4.8-9.4 хувь нь Хангайн бүсэд, 2.0-7.6 хувь нь Зүүн бүсэд, 1.9-3.9 хувь нь Баруун бүсэд ногдож байна.
 - Сүүлийн 7 жилд нийт учирсан хохирлын 198.2 тэрбум төг буюу 47.7 хувийг нь нөхөн төлүүлсэн байна. Нийт хохирлын 20.0 тэрбум төг буюу 10.1 хувийг хэрэг бүртгэлийн шатанд, 178.2 тэрбум төг буюу 89.9 хувийг мөрдөн байцаалтын шатанд нөхөн төлүүлжээ.
 - 2007-2008 онд нийт учирсан хохирлын 10 гаруй хувийг нөхөн төлүүлж байсан бол сүүлийн жилүүдэд жил ирэх тусам нөхөн төлүүлэлт нэмэгдсээр 2013 онд нийт учирсан хохирлын 70 хувийг хэрэг бүртгэл, мөрдөн байцаалтын шатанд нөхөн төлүүлжээ.
 - Жил тутам нийт учирсан хохирлын 60 гаруй хувь нь Улаанбаатар хотод гардаг тул хохирол нөхөн төлүүлэлтийн улсын дундажид ч Улаанбаатар хотын нөхөн төлүүлэлт зонхилох нөлөөтэй нь харагдаж байна. Сүүлийн 7 жилд Сүхбаатар, Хэнтий, Төв, Завхан, Говь-Алтай аймгууд жил тутам учирсан хохирлын 50-иас дээш хувийг нөхөн төлүүлсэн байна.
 - 2007-2013 онд хохирол барагдуулах зорилгоор 140.9 тэрбум төгрөгийн эд хөрөнгө битүүмжилсний 99.8 тэрбум буюу 70.8 хувийг 2013 онд мөрдөн байцаалтын шатанд битүүмжилжээ.
 - Битүүмжилсэн хөрөнгө 2013 онд Улаанбаатар хотод өсөхөд Баянзүрх дүүрэгт 72.2 тэрбум төг, Баянгол дүүрэгт 17.0 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө битүүмжилсэн нь голлон нөлөөлжээ.

Шүүхийн ерөнхий зөвлөл

- Сүүлийн 7 жилийн дунджаар жил тутам 5817 гэмт хэрэг Шүүхээр шийдвэрлэгдэж, 3072 иргэн хохирч, 37.0 тэрбум төгрөгийн хохирол учирч, 15.5 тэрбум төгрөгийг нөхөн төлүүлжээ. Сүүлийн 7 жилд Шүүхийн шатанд 21504 хохирогчийн хохирол тогтоогдсоны 10653 буюу 49.5 хувь нь Улаанбаатар хотын хохирогчид байна.
- Зөвхөн 2013 онд Шүүхээр 6169 хэрэг шийдвэрлэгдэж, 3248 хохирогчид

холбогдох 95.9 тэрбум төгрөгийн хохирлын 90.8 тэрбум төгрөгийг нөхөн төлүүлжээ.

- Шүүхээр шийдвэрлэгдсэн хэргийн хохирогчдын 20 орчим хувь нь нас барж, 80 гаруй хувь нь гэмтдэг байна.
- 2013 онд гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн 2693 буюу 82.9 хувь нь гэмтэл авсны 643 буюу 23.9 хувь нь хүнд, 653 буюу 24.2 хувь нь хүндэвтэр, 1397 буюу 51.8 хувь нь хөнгөн гэмтэл байна.
- 2013 онд шүүхээр шийдвэрлүүлсэн хэргээс гэр бүлийн хүчирхийлэлд автагдаж гэмтсэн эмэгтэйчүүдийн 5 нь хүнд, 11 нь хүндэвтэр, 19 нь хөнгөн гэмтэл авсан байна. 2013 онд шүүхээр шийдвэрлэгдсэн хэргээс хүнд хэлбэрийн гэмтэл авсан хүний тоо 2011 оныхоос 134 буюу 20.8 хувиар, 2012 оныхоос 19 буюу 3.0 хувиар нэмэгдсэн байна
- Сүүлийн 7 жилд Шүүхээр шийдвэрлүүлсэн хэргээс 3889 иргэн нас барсны 310 буюу 7.9 хувь нь Баруун бүсэд, 721 буюу 18.5 хувь нь Хангайн бүсэд, 916 буюу 23.6 хувь нь Төвийн бүсэд, 292 буюу 7.5 хувь нь Зүүн бүсэд, 1650 буюу 42.4 хувь нь Улаанбаатар хотынх байна. Шүүхийн шатанд 7 жилийн дундажаар жил тутам 556 иргэн амь насаа алддаг байна.
- 2013 онд Шүүхээр шийдвэрлүүлсэн хэргийн улмаас 555 иргэн нас барсан нь өмнөх оныхоос 99 буюу 15.1 хувиар буурсан байна. Нас баралт буурахад 2013 онд Баруун буюу Хангайн бүсэд нас баралт буурсан нь голлон нөлөөлжээ.
- Сүүлийн 7 жилд Шүүхээр шийдвэрлүүлсэн гэмт хэргээс 17617 иргэн гэмтсний 1253 буюу 7.1 хувь нь Баруун бүсэд, 2385 буюу 13.6 хувь нь Хангайн бүсэд, 3829 буюу 21.7 хувь нь Төвийн бүсэд, 1147 буюу 6.5 хувь нь Зүүн бүсэд, 9003 буюу 51.1 хувь нь Улаанбаатар хотынх байна.
- Шүүхээр шийдвэрлүүлсэн хэргээс 7 жилийн дундажаар жил тутам 2517 иргэн гэмтэж бэртсэн байна. 2013 онд Шүүхээр шийдвэрлэгдсэн хэргийн улмаас 2693 иргэн гэмтсэн нь өмнөх оныхоос 270 буюу 9.1 хувиар буурсан байна. Гэмтсэн иргэдийн тоо буурахад Улаанбаатар хотын гэмтсэн иргэдийн тоо 359 буюу 21.1 хувиар буурсан нь голлон нөлөөлжээ.
- Сүүлийн 7 жилд шүүхээр шийдвэрлүүлсэн хэргийн улмаас иргэн, байгууллагад 259.4 тэр бум төгрөгийн хохирол учирсны 108.6 тэрбум төг буюу 41.6 хувийг шүүхийн шатанд нөхөн төлүүлжээ.
- Сүүлийн 7 жилд учирсан хохирлын 95.9 тэрбум төг буюу 37.0 хувь нь 2013 оны хохирол байна.
- Учирсан хохирлыг бүс нутгаар нь авч үзвэл 2007-2013 онд учирсан хохирлын 2.1 хувь нь Баруун бүсэд, 5.7 хувь нь Хангайн бүсэд, 6.7 хувь нь Төвийн бүсэд, 1.5 хувь нь Зүүн бүсэд, 84.1 хувь нь Улаанбаатар хотод байна.
- 2013 онд шүүхээр шийдвэрлүүлсэн гэмт хэргээс учирсан хохирлын хэмжээ 97.7 сая төгрөгт хүрч, өмнөх оныхтой харьцуулахад 4.4 дахин нэмэгдсэн байна.

Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар

- Сүүлийн 7 жилийн байдлаар Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх шатанд нийт 17628 иргэн хохирсны 883 буюу 5.0 хувь нь Баруун бүс, 3248 буюу 18.4 хувь нь Хангайн бүс, 2877 буюу 16.3 хувь нь Төвийн бүс, 1322 буюу 7.5 хувь нь Зүүн бүсэд, 9298 буюу 52.7 хувь нь Улаанбаатар хотод байна. Орхон, Дорнод, Дархан-Уул, Төв, Дорноговь, Увс аймгуудаас хамгийн олон иргэн хохирсон байна.

- Сүүлийн 7 жилийн байдлаар Шийдвэр гүйцэтгэх үйл ажиллагаагаар 1.6 их наяд төгрөгийн хохирол барагдуулах ёстой байснаас 869.1 тэрбум төг буюу 55.4 хувийг нөхөн төлүүлсний 426.3 тэрбум төгрөг нь Иргэний хэргийн шийдвэртэй, 23.7 тэрбум төг нь Эрүүгийн хэргийн шийдвэртэй, 418.9 тэрбум төг нь Бусад шийдвэртэй хэргийн хохирлын нөхөн төлүүлэлт байна.
- Улсын хэмжээгээр 2013 онд Эрүүгийн гэмт хэргийн улмаас 7460 гүйцэтгэх хуудсанд холбогдох 34.4 тэрбум төгрөгийн хохирлыг барагдуулахаас 4.9 сая буюу 14.2 хувийг барагдуулжээ.

Улсын прокурорын ерөнхий газар

- Сүүлийн 7 жилд Прокурорын хяналтын шатанд 174.1 тэрбум төгрөгийг нөхөн төлүүлсэн бөгөөд жилд дунджаар 24.9 тэрбум төгрөгийн хохирол барагдуулжээ.
- Нөхөн төлүүлэлтийг бүс, нутгаар авч үзэхэд сүүлийн 7 жилд нөхөн төлүүлсэн хохирлын 4.9 тэрбум.төг буюу 2.8 хувийг Баруун бүсэд, 86.5 тэрбум.төг буюу 49.7 хувийг Хангайн бүсэд, 12.5 тэрбум.төг 7.2 хувийг Төвийн бүсэд, 4.9 тэрбум.төг буюу 2.8 хувийг Зүүн бүсэд, 60.7 тэрбум.төг буюу 34.8 хувийг Улаанбаатар хотод, 4.5 тэрбум.төг буюу 2.6 хувийг Тээврийн прокурорын газар нөхөн төлүүлжээ.

Дүгнэлт

- Сүүлийн 7 жилд хууль эрх зүйн байгууллагууд нийт 517.4 тэрбум төгрөгийн хохирлыг барагдуулсан бөгөөд улсын хэмжээгээр жилд дунджаар 73.9 тэрбум төгрөгийн хохирлыг барагдуулдаг байна. 7 жилийн дунджаар жил тутам Цагдаагийн ерөнхий газар 28.3 тэрбум.төг, Шүүхийн ерөнхий зөвлөл 15.5 тэрбум.төг, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар 5.2 тэрбум.төг, Улсын прокурорын ерөнхий газар 24.9 тэрбум.төг төгрөгийн хохирол барагдуулсан байна.
- Сүүлийн 7 жилд хууль эрх зүйн байгууллагуудын Эрүүгийн хэргийн нийт нөхөн төлүүлэлтийн 38 хувийг ЦЕГ, 34 хувийг УПЕГ, 21 хувийг ШЕЗ, 7 хувийг ШШГЕГ нөхөн төлүүлсэн байна.
- АТГ, ЦЕГ, ТЕГ, УПЕГ-ын Мөрдөн байцаах албаны даргын хамтарсан 2010 оны 43/182/223/21 тоот тушаалаар “ Гэмт хэргийн тоо бүртгэлийн маягыг нөхөх, мэдээллийн санд төвлөрүүлэх журам” –ыг баталж мөрдүүлсэн боловч дээрх хууль сахиулагчдын хувьд өөрсдийнх нь гаргасан энэхүү журам зөрчигдсөөр өдий хүрчээ.

ЗӨВЛӨМЖ, САНАЛ

- Сүүлийн жилүүдэд хохирлын нөхөн төлүүлэлт нэмэгдэж байгаа ч энэ нь зөвхөн эд материалын хохирлын барагдуулалт юм. Цаашид сэтгэл санаа, бие махбод, эрүүл мэндийн хохирлыг барагдуулах арга механизмыг судалж, өөрийн улс орны нөхцөл байдалд тохирсон хохирогчийг хамгаалах, хохирол барагдуулах чиглэлээр төрийн бодлого буй болгох нь зүйтэй юм.
- Олон улсын хүний эрхийн гэрээ конвенц болон НҮБ-ын тунхаглал, зарчимд үндэслэсэн хохирогчийн эрхийг хамгаалсан бие даасан хуультай болох нь зүйтэй юм.
- Хууль зүйн яам, Хүний эрхийн үндэсний хороо хамтран хохирлын үнэлгээний албан ёсны бие даасан бүтэц, бүрэлдхүүнтэй болох шаардлагатай байна.
- Гэмт этгээд хохирлоо барагдуулах чадваргүй нөхцөлд хохирогчийн хохирлыг барагдуулах төрийн хохирлын эрсдлийн санг байгуулах, Эрсдлийн санг бүрдүүлэх санхүүгийн эх үүсвэрийг хуульчлах чиглэлээр бусад улс орны сайн туршлагыг нэвтрүүлэх
- Хохирлын үнэлгээг тогтоох аргачлал, арга зүйг боловсруулж мөрдүүлэх хэрэгтэй байна.
- Одоогоор Монгол Улсад зөвхөн хохирогчийн эд материалын хохирлын тодорхой хэсгийг нөхөн төлүүлж байгаа бөгөөд цаашид эд материалын хохирлоос бусад хохирлыг нөхөн төлүүлэх ажиллагааг үе шаттайгаар хэрэгжүүлэх тодорхой хөтөлбөр, төсөл боловсруулан ажиллах шаардлагатай байна.
- Гэмт хэргийн хохирогчийн хохирлыг барагдуулахад Хууль зүйн яамны зүгээс холбогдох бүх шатны байгууллагуудтай хамтран ажиллах нийгмийн хэрэгцээ байна. Тухайлбал:
 - Хохирогчийн эрүүл мэндийг нөхөн сэргээх талаар Эрүүл мэндийн яамтай
 - Хохирогч хөдөлмөрийн чадвар алдсан үед нийгмийн халамж, үйлчилгээ үзүүлэх шаардлагатай тохиолдолд Хүн амын хөгжил нийгмийн хамгааллын яамтай
 - Хохирогч хүүхдийн тасралтгүй суралцах боломжийг хангах үүднээс Хүүхэд хамгааллын байгууллага болон Боловсролын яамтай
 - Хохирогчид сэтгэл заслын арга хэмжээ авах бол сэтгэл зүйч нартай хамтран ажиллах гэх мэтчилэн хамтран ажиллах арга механизмыг нарийн төлөвлөж ажиллах хэрэгцээ шаардлага байна.
- 2013 онд гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэдийн 44.0 хувь нь Өмчлөх эрхийн эсрэг, 33.1 хувь нь Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг, 9.2 хувь нь ТХХАБАЖ-ын эсрэг, 7.7 хувь нь Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн хохирогч байна. Эндээс үзэхэд хууль сахиулах байгууллагуудын зүгээс дээрх 4 төрлийн гэмт хэргийн гаралтыг багасгахад ажлаа чиглүүлж ажиллах шаардлагатай байна.
- Гэмт хэргийн улмаас нас барсан иргэдийн 44.7 хувь нь 2013 онд ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргийн улмаас амь насаа алдсан байна. Энэ нь тээврийн хэрэгслийн эрчимтэй өсөлт, замын чанар, жолоочийн ур чадвар, замын хөдөлгөөнд оролцогчдын соёл, үүрэг хариуцлагаас ихээхэн шалтгаалж байна. Иймд жолоочийн үүрэг хариуцлагыг дээшлүүлэх, замын хөдөлгөөний дүрэм, журмыг хатуу сахих, жолооны сургалтын чанарыг сайжруулах, замын

түгжрэлийг багасгах, орон нутаг, гэр хорооллын замыг стандартын шаардлагад нийцүүлэх хэрэгтэй байна.

☒ Хохирогчийн талаарх өмнө хийгдсэн судалгаануудаас зөвлөмж болгосон олон асуудлыг цаашид бодлогын арга хэмжээнд тусгаж ажиллах

☒ Гэмт хэргийн статистикийн мэдээллийн чанар, уялдаа холбоог сайжруулахад бүх шатны хууль сахиулах байгууллагуудын үүрэг хариуцлагыг дээшлүүлэх

☒ Хууль сахиулах байгууллагуудын статистикийн мэдээлэл хариуцсан ажилтнуудын мэргэжлийн ур чадварыг дээшлүүлж, мэргэжлийн боловсон хүчнээр хангах

☒ Хууль зүйн яам, Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнгийн дэргэд хохирогчийн судалгааны бие даасан багтай болох, Судалгааг тогтмол давтамжтай явуулдаг болох, Судалгааны багыг мэргэжлийн боловсон хүчнээр хангах хэрэгцээ, шаардлага байна.

☒ Зам тээврийн осолд бага насны хүүхдүүд амь насаа их алдаж байгаа тул Замын хөдөлгөөний журмыг сахиулагчид, эцэг, эх, сургуулийн нийгмийн ажилтан, багш нарын анхаарал, халамжийг энэ чиглэлд хандуулах

☒ Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын хохирогчтой харилцах ёс зүйн дүрэм, журмыг боловсруулж, мөрдүүлж, хэвшүүлэх

..... о О о

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 2.2.1 Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг, 1990-2013 он.....	10
Зураг 2.2.2 Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг, сүүлийн 20 жилд	10
Зураг 2.2.3 Гэмт хэргийн өсөлт, бууралт, өмнөх сартай харьцуулсан хувиар, 2012-2013 он.....	11
Зураг 2.2.4 Гэмт хэргийн илрүүлэлт, хувиар, 2013 он.....	12
Зураг 2.2.5 Гэмт хэргийн илрүүлэлт, дүүргээр, хувиар, 2013 он.....	12
Зураг 2.2.6 Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг, төрөл, дүнд эзлэх хувиар, 2012-2013 он.....	13
Зураг 2.2.7 Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг, 2004-2013 он.....	14
Зураг 2.2.8 Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг ба бусдын бие махбодид гэмтэл учруулах гэмт хэргийн харьцаа, 2004-2013 он.....	15
Зураг 2.2.9 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг, 2004-2013 он.....	15
Зураг 2.2.10 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг ба хулгайн хэргийн харьцаа 2004-2013 он.....	16
Зураг 2.2.11 Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг ба нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг, 2004-2013 он.....	17
Зураг 2.2.12 Танхайрах гэмт хэрэг, 1990-2013 он.....	17
Зураг 2.2.13 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэрэг, 2006-2013 он.....	18
Зураг 2.2.14 Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг ба ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэрэг, 2006-2013 он.....	18
Зураг 2.2.15 Гэмт хэрэг үйлдэгдсэн байдал, 2006-2013 он.....	19
Зураг 2.2.16 Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг, үйлдэгдсэн цагаар, 2013 он.....	19
Зураг 2.2.17 Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг, үйлдэгдсэн газраар, 2013 он.....	20
Зураг 4.2.1 Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг ба хохирогч иргэд, 2007-2013 он.....	28
Зураг 4.2.2 Хохирогчид иргэд, 2007-2013 он.....	29
Зураг 4.2.3 Хохирогч иргэд, хүйсээр, 2007-2013 он.....	29
Зураг 4.2.4 Хохирогч иргэд, бүсээр, дүнд эзлэх хувиар, 2007-2013 он.....	30
Зураг 4.2.5 Хохирогч иргэд, насны бүлэг, дүнд эзлэх хувиар, 2012-2013 он.....	31
Зураг 4.2.6 Хохирогч иргэд, нийгмийн байдлаар, 2012-2013 он.....	31
Зураг 4.2.7 Хохирогч иргэд, эмэгтэй, хүүхэд, 2007-2013 он.....	32
Зураг 4.2.8 Хохирогч хүүхэд, гэмт хэргийн төрөл, дүнд эзлэх хувиар,	

2012-2013 он.....	34
Зураг 4.2.9 Учирсан хохирол, гэмт хэргийн ангиллаар, 2012-2013 он.....	37
Зураг 4.2.10 Нас барсан иргэд, сүүлийн 7 жилд.....	37
Зураг 4.2.11 Нас барсан, гэмтсэн иргэд, 2007-2013 он.....	40
Зураг 4.2.12 Нас барсан иргэд, гэмт хэргийн төрлөөр, 2011-2013 он.....	41
Зураг 4.2.13 Нас барсан иргэд, бүсээр, дүнд эзлэх хувиар, 2007-2013 он.....	42
Зураг 4.2.14 Гэмт хэргийн гаралт болон хохирогч ихтэй аймгууд, 2013 он.....	42
Зураг 4.2.15 Гэмт халдлагад өртсөн гадаад орны иргэд, 2010-2013 он.....	43
Зураг 4.2.16 Гэмтсэн иргэд, сүүлийн 7 жилд.....	43
Зураг 4.2.17 Гэмтсэн иргэд, гэмтлийн зэргээр, дүнд эзлэх хувиар, 2012-2013 он.....	45
Зураг 4.2.18 Гэмтсэн иргэд, бүсээр, дүнд эзлэх хувиар, 2007-2013 он.....	46
Зураг 4.2.19 Хамгийн олон иргэд гэмтсэн аймгууд, 2013 он.....	46
Зураг 4.2.20 Гэмтсэн иргэд, гэмт хэргийн төрлөөр, 2011-2013 он.....	47
Зураг 4.2.21 Гэмтсэн иргэд, гэмтлийн зэрэг, дүнд эзлэх хувиар 2007-2013 он.....	48
Зураг 4.3.1 Гэр бүлийн хүчирхийлэлд автсан иргэд, бүс нутгаар, дүнд эзлэх хувиар, 2007-2013 он.....	49
Зураг 4.3.2 Гэр бүлийн хүчирхийлэлд автсан иргэд, дүүргээр, 2009-2003 он.....	50
Зураг 4.3.3 Гэр бүлийн хүчирхийлэлд автсан иргэд, хүчирхийллийн хэлбэрээр, 2008-2013 он.....	52
Зураг 4.4.1 Хохирсон байгууллага, гэмт хэргийн төрөл, дүнд эзлэх хувиар, 2012-2013 он.....	53
Зураг 4.4.2 Хохирогч байгууллага, төрлөөр, 2007-2013 он.....	54
Зураг 4.5.1 Хохирогч иргэд, гэмт хэргийн төрлөөр, дүнд эзлэх хувиар, 2007-2013 он.....	56
Зураг 4.5.2 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг, сүүлийн 7 жилд.....	56
Зураг 4.5.3 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргийн улмаас хамгийн олон иргэд, хохирсон аймгууд, 2013 он.....	58
Зураг 4.5.4 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, насны бүлэг, 2012-2013 он.....	59
Зураг 4.5.5 Нийт хохирогч иргэд ба сонгосон зүйл ангийн хохирогчид, 2007-2013 он.....	60
Зураг 4.5.6 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, сүүлийн 7 жилд.....	61
Зураг 4.5.7 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон байгууллага төрлөөр, 2007-2013 он.....	62
Зураг 4.5.8 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирол,	

гэмт хэргийн ангиллаар, 2010-2013 он.....	63
Зураг 4.5.9 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирлын нөхөн төлүүлэлт, тэрбум.төг, 2010-2013 он.....	63
Зураг 4.5.10 Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргээс хамгийн олон иргэд хохирсон аймгууд, 2013 он.....	65
Зураг 4.5.11 Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, насны бүлгээр, 2012-2013 он.....	66
Зураг 4.5.12 Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, 2007-2013 он.....	67
Зураг 4.5.13 Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг, сүүлийн 7 жилд	68
Зураг 4.5.14 Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирол, гэмт хэргийн ангиллаар, 2010-2013 он.....	69
Зураг 4.5.15 Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирлын нөхөн төлүүлэлт, тэрбум.төг, 2010-2013 он.....	70
Зураг 4.5.16 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн улмаас хохирсон иргэд, 2007-2013 он.....	71
Зураг 4.5.17 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс хамгийн олон иргэд, хохирсон аймгууд, 2013 он.....	72
Зураг 4.5.18 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, насны бүлгээр, 2012-2013 он.....	73
Зураг 4.5.19 Нийт хохирогч иргэд ба сонгосон гэмт хэргийн төрлийн хохирогч иргэд, 2007-2013 он.....	75
Зураг 4.5.20 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг, сүүлийн 7 жилд	75
Зураг 4.5.21 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон Байгууллага, төрлөөр, 2007-2013 он.....	76
Зураг 4.5.22 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрээс учирсан хохирол, гэмт хэргийн ангиллаар, 2010-2013 он.....	77
Зураг 4.5.23 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирлын нөхөн төлүүлэлт, тэрбум.төг 2007-2013 он.....	78
Зураг 4.5.24 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, 2007-2013 он.....	79
Зураг 4.5.25 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс хамгийн олон иргэд хохирсон аймгууд, 2013 он.....	80
Зураг 4.5.26 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, насны бүлгээр 2012-2013 он.....	81
Зураг 4.5.27 Нийт гэмт хэргээс хохирсон иргэд ба зарим төрлийн гэмт хэргийн хохирогч иргэд, 2007-2013 он.....	83
Зураг 4.5.28 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэрэг, сүүлийн 7 жилд.....	83
Зураг 4.5.29 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон байгууллага, төрлөөр, 2007-2013 он.....	84
Зураг 4.5.30 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирол, гэмт хэргийн ангиллаар, 2010-2013 он.....	85
Зураг 4.5.31 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирлын нөхөн төлүүлэлт, тэрбум, 2010-2013 он.....	86
Зураг 4.6.1 Шүүхээр шийдвэрлүүлсэн хэргийн хохирогч иргэд, 2007-2013 он.....	87
Зураг 4.6.2 Шүүхээр шийдвэрлүүлсэн хэргийн хохирогчид, 2007-2013 он.....	88
Зураг 4.6.3 Хохирогч иргэд, бүсээр,	

2007-2013 он.....	89
Зураг 4.6.4 Хохирогч иргэд ба нас барсан, гэмтсэн иргэд, 2007-2013 он.....	89
Зураг 4.6.5 Хохирогчид учирсан гэмтэл, хэлбэрээр 2011-2013 он.....	90
Зураг 4.6.6 Учирсан хохирол, төрлөөр, дүнд эзлэх хувиар 2007-2013 он.....	91
Зураг 4.6.7 Гэмтсэн иргэд, бүсээр 2007-2013 он.....	93
Зураг 4.6.8 Гэмтсэн иргэд, гэмтлийн зэргээр, 2007-2013 он.....	94
Зураг 4.7.1 Шийдвэр гүйцэтгэх шатан дахь хохирогч иргэд, сүүлийн 7 жилд.....	95
Зураг 4.7.2 Хохирогч иргэд, бүс, нийслэлээр, 2007-2013 он.....	95
Зураг 4.7.3 Хохирогч байгууллага, бүс, нийслэлээр 2007-2013 он.....	96
Зураг 4.7.4 Хамгийн олон байгууллага хохирсон аймаг, 2012-2013 он.....	96
Зураг 4.7.5 Хүүхдийн тэтгэлэгийн төлбөр барагдуулалт удааширсан шалтгаан, 2010-2013 он.....	98
Зураг 5.1.1 Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг ба учирсан хохирол, 2007-2013 он.....	99
Зураг 5.1.2 Учирсан хохирол, бүсээр, 2007-2013 он.....	100
Зураг 5.1.3 Учирсан хохирол, гэмт хэргийн төрөл, дүнд эзлэх хувиар, 2013 он.....	102
Зураг 5.1.4 Учирсан хохирол, дүүргээр, дүнд эзлэх хувиар, 2013 он.....	102
Зураг 5.1.5 Хохирлын нөхөн төлүүлэлт, бүсээр, дүнд эзлэх хувиар 2007-2013 он.....	104
Зураг 5.1.6 Битүүмжилсэн хөрөнгө, бүсээр, дүнд эзлэх хувиар, 2007-2013 он.....	105
Зураг 5.2.1 Учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, тэрбум төг, 2007-2013 он.....	105
Зураг 5.2.2 Учирсан хохирол, өмчийн хэлбэрээр, хувиар, 2007-2013 он.....	107
Зураг 5.3.1 Нөхөн төлүүлэлт, хэргийн шийдвэрээр, тэрбум.төг 2007-2013 он.....	109
Зураг 5.4.1 Прокурорын хяналтын шатан дахь хохирлын нөхөн төлүүлэлт, бүс, аймаг, нийслэлээр, хувиар, 2007-2013 он.....	111
Зураг 5.5.1 Авилгын хэргээс учирсан хохирол ба нөхөн төлүүлэлт, сонгосон оноор.....	113
Зураг 5.6.1 Нөхөн төлүүлэлт, бүтцээр, 2007-2013 он.....	114

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 2.2.1 Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг, ангиллаар, 2007-2013 он.....	11
Хүснэгт 2.2.2 Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг, 2004-2013 он.....	14
Хүснэгт 2.2.3 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг,	

2004-2013 он.....	16
Хүснэгт 4.2.1 Хохирогчийн дүр төрх, 2007-2013 он.....	28
Хүснэгт 4.2.2 Хохирогч иргэд, эмэгтэйчүүд, хүүхэд дүнд эзлэх хувь, 2007-2013 он.....	29
Хүснэгт 4.2.3 Хохирсон хүүхэд, 2007-2013 он.....	32
Хүснэгт 4.2.4 Хохирсон хүүхэд, гэмт хэргийн төрлөөр, 2007-2013 он.....	33
Хүснэгт 4.2.5 Хохирогч иргэд, боловсролын түвшин, гэмт хэргийн төрлөөр, 2013 он.....	35
Хүснэгт 4.2.6 Учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, 2007-2013 он.....	36
Хүснэгт 4.2.7 Нас барсан иргэд, гэмт хэргийн төрлөөр, 2007-2013 он.....	38
Хүснэгт 4.2.8 Нас барсан иргэд, бүс, аймаг, нийслэлээр 2007-2013 он.....	39
Хүснэгт 4.2.9 Нас барсан иргэд, насны бүлгээр, 2010-2013 он.....	40
Хүснэгт 4.2.10 Гэмтсэн иргэд, гэмт хэргийн төрлөөр 2007-2013 он.....	44
Хүснэгт 4.2.11 Гэмтсэн иргэд, насны бүлгээр, дүнд эзлэх хувиар, 2010-2013 он.....	45
Хүснэгт 4.2.12 Гэмтсэн иргэд, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он.....	47
Хүснэгт 4.2.13 Гэмтсэн иргэд, сонгосон гэмт хэргийн төрлөөр, гэмтлийн зэргээр, 2013 он.....	48
Хүснэгт 4.3.1 Гэр бүлийн хүчирхийлэлд автсан иргэд, хамаарлаар 2010-2013 он.....	50
Хүснэгт 4.3.2 Гэр бүлийн хүчирхийлэлд автсан иргэдийн хамаарал, дүнд эзлэх хувиар, 2012-2013 он.....	51
Хүснэгт 4.4.1 Хохирогч байгууллага, гэмт хэргийн төрлөөр, 2012-2013 он.....	52
Хүснэгт 4.5.1 Хохирогч иргэд, гэмт хэргийн төрлөөр 2007-2013 он.....	55
Хүснэгт 4.5.2 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, насны бүлэг, хүйсээр, 2007-2013 он.....	57
Хүснэгт 4.5.3 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, нийгмийн байдлаар, 2010-2013 он.....	60
Хүснэгт 4.5.4 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон байгууллага төрлөөр, 2007-2013 он.....	61
Хүснэгт 4.5.5 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, 2010-2013 он.....	62
Хүснэгт 4.5.6 Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, 2012-2013 он.....	64
Хүснэгт 4.5.7 Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, насны бүлэг, хүйсээр, 2007-2013 он.....	65
Хүснэгт 4.5.8 Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд хөдөлмөр эрхлэлтийн байдлаар, 2010-2013 он.....	67
Хүснэгт 4.5.9 Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, боловсролын түвшингээр, 2010-2013 он.....	68
Хүснэгт 4.5.10 Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирол	

нөхөн төлүүлэлт, 2010-2013 он.....	68
Хүснэгт 4.5.11 Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, 2012-2013 он.....	70
Хүснэгт 4.5.12 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, насны бүлгээр, 2007-2013 он.....	71
Хүснэгт 4.5.13 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, хөдөлмөр эрхлэлтийн байдлаар, 2010-2013 он.....	74
Хүснэгт 4.5.14 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, боловсролын түвшингээр, 2010-2013 он.....	74
Хүснэгт 4.5.15 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон байгууллага, төрлөөр, 2007-2013 он.....	76
Хүснэгт 4.5.16 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, 2010-2013 он.....	77
Хүснэгт 4.5.17 Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, 2012-2013 он.....	78
Хүснэгт 4.5.18 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, насны бүлэг, хүйсээр, 2007-2013 он.....	79
Хүснэгт 4.5.19 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, нийгмийн байдлаар, 2010-2013 он.....	82
Хүснэгт 4.5.20 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, боловсролын түвшингээр, 2010-2013 он.....	82
Хүснэгт 4.5.21 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон байгууллага төрлөөр, 2007-2013 он.....	84
Хүснэгт 4.5.22 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирлын нөхөн төлүүлэлт, 2010-2013 он.....	85
Хүснэгт 4.5.23 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, 2012-2013 он.....	86
Хүснэгт 4.5.24 Хохирогч иргэд ба учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт (ШЕЗ) 2007-2013 он.....	87
Хүснэгт 4.5.25 Хохирогч иргэд, учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, хууль сахиулах байгууллага бүрээр, 2007-2013 он.....	88
Хүснэгт 4.5.26 Шүүхээр шийдвэрлэсэн гэмт хэргийн хохирогч аймаг, бүс, нийслэлээр, 2013 он.....	91
Хүснэгт 4.5.27 Нас барсан иргэд, бүс, аймаг, нийслэлээр 2007-2013 он.....	92
Хүснэгт 4.5.28 Гэмтсэн иргэд, гэмт хэргийн төрлөөр 2009-2013 он.....	94
Хүснэгт 4.5.29 Хүүхдийн тэтгэлэгийн төлбөр барагдуулалт, 2010-2013 он.....	97
Хүснэгт 5.1.1 Учирсан хохирол, гэмт хэргийн ангиллаар, хувиар, 2007-2013 он.....	100
Хүснэгт 5.1.2 Учирсан хохирол, бүс, аймаг, нийслэлээр, 2007-2013 он.....	101
Хүснэгт 5.1.3 Хохирол нөхөн төлүүлэлтийн хувь, бүс, аймаг, нийслэлээр, 2007-2013 он.....	102
Хүснэгт 5.2.1 Учирсан хохирол, бүс, аймаг, нийслэлээр, 2007-2013 он.....	106
Хүснэгт 5.3.1 Хохирлын нөхөн төлүүлэлт, хэргийн шийдвэрээр, тэрбум.төг, 2007-2013 он.....	108
Хүснэгт 5.3.2 Хохирлын нөхөн төлүүлэлт, бүс, аймаг, нийслэлээр сая.төг, 2007-2013 он.....	110
Хүснэгт 5.4.1 Нөхөн төлүүлэлт, сая.төг, 2007-2013 он.....	111

Хүснэгт 5.4.2 Хохирлын нөхөн төлүүлэлт, бүс, аймаг, нийслэлээр, сая.төг 2007-2013 он.....	112
Хүснэгт 5.5.1 Учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, өмчийн хэлбэр сонгосон оноор, сая.төг.....	113
Хүснэгт 5.6.1 Нөхөн төлүүлэлт, хууль сахиулах байгууллагаар, тэрбум.төг 2007-2013 он.....	114
Хүснэгт 5.6.2 Гэмтсэн ба нас барсан иргэд, хууль сахиулах байгууллагаар 2012-2013 он.....	115

ХАВСРАЛТ ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг ба хохирогч иргэд, бүс, аймаг, нийслэлээр, 2007-2013 он.....	139
Хүснэгт 2. Хохирогч иргэд, насны бүлэг, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он.....	140
Хүснэгт 3. Хохирогч иргэд, гэмт хэргийн төрөл, хүйсээр, 2007-2013 он.....	145
Хүснэгт 4. Хохирогч иргэд, хөдөлмөр эрхлэлтийн статус, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2010-2013 он.....	146
Хүснэгт 5. Гэр бүлийн хүчирхийлэлд автсан иргэд, хүчирхийллийн хэлбэр, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2008-2013 он.....	149
Хүснэгт 6. Хохирогч иргэд, учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он.....	150
Хүснэгт 7. Хохирогч байгууллага, төрөл, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он.....	151
Хүснэгт 8. Нас барсан иргэд, гэмт хэргийн төрөл, хүйсээр, 2007-2013 он.....	152
Хүснэгт 9. Гэмтсэн иргэд, гэмт хэргийн төрөл, насны бүлэг, хүйсээр, 2007-2013 он.....	153
Хүснэгт 10. Учирсан хохирол, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он.....	154
Хүснэгт 11. Нөхөн төлүүлэлт, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он.....	155
Хүснэгт 12. Гэмтсэн иргэд, насны бүлэг, бүс, аймаг, нийслэлээр, 2007-2013 он.....	157
Хүснэгт 13. Гэмтсэн иргэд, гэмтлийн зэрэг, бүс, аймаг, нийслэл, дүнд эзлэх хувиар 2007-2013 он.....	161
Хүснэгт 14. Нас барсан иргэд, гэмт хэргийн төрөл, бүс, аймаг, нийслэлээр, 2007-2013 он.....	163
Хүснэгт 15. Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он.....	167
Хүснэгт 16. Хүний амь бие эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он.....	168
Хүснэгт 17. Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он.....	169
Хүснэгт 18. Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он.....	170
Хүснэгт 19. Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он.....	171
Хүснэгт 20. Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирол,	

нөхөн төлүүлэлт, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он.....	172
Хүснэгт 21. ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс хохирсон иргэд, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он.....	173
Хүснэгт 22. ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэргээс учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он.....	174
Хүснэгт 23. Хохирогч иргэд, гэмт хэргийн төрөл, насны бүлэг, хүйсээр 2013 он.....	175
Хүснэгт 24. Битүүмжлэгдсэн хөрөнгө, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр 2007-2013 он.....	176
Хүснэгт 25. Шүүхээр шийдвэрлүүлсэн хэргийн хохирогч иргэд, учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, бүс, аймаг, нийслэлээр, насны бүлэг, хүйсээр, 2007-2013 он.....	177
Хүснэгт 26. Шүүхээр шийдвэрлүүлсэн хэргийн үзүүлэлтүүд, бүс, аймаг, нийслэлээр, 2012-2013 он.....	178
Хүснэгт 27. Нас барсан иргэд, гэмт хэргийн төрөл, бүс, аймаг, нийслэлээр, 2009-2013 он.....	179
Хүснэгт 28. Шийдвэр гүйцэтгэх шатан дахь хохирогч иргэд, байгууллага, хохирлын нөхөн төлүүлэлт, бүс, аймаг, нийслэлээр, 2007-2013 он.....	180

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР

ҮСХ-Үндэсний статистикийн хороо
 ЦЕГ-Цагдаагийн ерөнхий газар
 ШЕЗ-Шүүхийн ерөнхий зөвлөл
 УПЕГ-Улсын Прокурорын ерөнхий газар
 ШШГЕГ-Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газар
 АТГ-Авилгатай тэмцэх газар
 НҮБ-Нэгдсэн Үндэсний байгууллага
 НҮБСК-Нэгдсэн үндэсний байгууллагын статистикийн комисс
 ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэрэг- Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэрэг
 ХЭҮТ-Хүчирхийллийн эсрэг үндэсний төв

ХҮСНЭГТ 1. БҮРТГЭГДСЭН ГЭМТ ХЭРЭГ БА ХОХИРОГЧ ИРГЭД, бүс, аймаг, нийслэлээр, 2007-2013 он

Аймаг, нийслэл	Бүртгэгдсэн гэмт хэрэг													Хохирогч иргэд							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Улсын дүн	21 268	20 704	20 373	19 825	19 197	22 089	25 362	20 203	20 254	19 545	19 381	18 592	21 294	25 015	6 217	6 015	6 312	7 097	6 856	7 977	9 383
Баруун бүс	1813	1843	1545	1530	1457	1567	1538	1659	1702	1432	1373	1319	1409	1480	431	232	323	362	369	390	440
Баян-Өлгий	351	365	313	378	345	467	349	338	341	289	328	321	417	326	85	37	79	81	98	111	106
Говь-Алтай	239	177	123	174	148	169	189	245	169	133	170	140	177	195	83	27	37	49	47	63	54
Завхан	335	320	324	294	320	354	300	305	297	294	221	262	282	293	63	42	23	53	57	74	79
Увс	363	463	405	389	363	306	334	266	377	340	356	331	270	332	58	51	68	92	84	70	99
Ховд	525	518	380	295	281	271	366	505	518	376	298	265	263	334	142	75	116	87	83	72	102
Хангайн бүс	2762	2473	2339	2511	2420	2648	2912	2649	2464	2218	2505	2385	2606	3052	606	616	572	849	761	924	1085
Архангай	483	526	431	458	385	418	437	510	561	417	480	385	353	454	112	127	82	133	101	101	115
Баянхонгор	382	349	386	436	347	336	431	360	343	377	430	361	338	423	100	104	144	170	128	124	170
Булган	288	280	289	243	249	300	387	278	280	243	190	220	322	440	41	70	56	49	56	105	146
Орхон	490	457	368	516	481	545	583	357	422	341	504	453	532	577	148	190	136	205	193	243	253
Өвөрхангай	545	375	355	439	473	545	519	553	395	372	483	479	555	558	51	35	40	144	143	179	199
Хөвсгөл	574	486	510	419	485	504	555	591	463	468	418	487	506	600	154	90	114	148	140	172	202
Төвийн бүс	3835	3701	3458	3234	3040	3396	3798	3641	3399	3190	3139	2943	3364	3817	1114	999	892	1098	1028	1119	1330
Говьсүмбэр	174	161	165	119	119	160	179	163	152	173	138	120	140	199	41	62	54	52	42	48	74
Дархан-Уул	683	644	608	614	557	619	754	638	637	596	651	563	618	769	195	168	194	256	225	252	347
Дорноговь	570	528	579	534	546	582	559	498	470	506	447	520	529	504	176	163	198	149	206	176	188
Дундговь	316	259	246	231	206	201	284	322	248	239	225	231	205	288	80	64	70	76	57	57	76
Өмнөговь	502	412	304	314	323	358	421	487	402	275	277	273	358	432	187	131	80	86	103	139	148
Сэлэнгэ	853	960	814	797	618	704	679	838	766	706	759	605	698	694	275	275	225	277	203	235	232
Төв	737	737	742	625	671	772	922	695	724	695	642	631	816	931	160	136	71	202	192	212	265
Зүүн бүс	2000	1539	1484	1386	1323	1416	1492	1995	1395	1307	1404	1248	1396	1512	593	383	279	401	334	403	473
Дорнод	803	577	645	526	413	578	751	750	553	622	544	425	553	733	248	170	147	168	105	165	235
Сүхбаатар	224	187	200	190	183	207	312	189	163	179	160	146	197	315	52	31	23	48	31	61	89
Хэнтий	973	775	639	670	727	631	429	1056	679	506	700	677	646	464	293	182	109	185	198	177	149
Улаанбаатар	10514	10901	11339	10863	10773	12 910	15 419	10 121	11 186	11 290	10 710	10 564	12 404	15 029	3 431	3 751	4 214	4 290	4 307	5 089	6 449
Бусад	344	247	208	301	184	152	203	138	108	108	250	133	115	125	42	34	32	97	57	52	61

Тайлбар: "-": Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монгол Улсын иргэдийн хилийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.
Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ХҮСНЭГТ 2. ХОХИРОГЧ ИРГЭД, насны бүлэг, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	Хохирогч иргэд													Насны бүлгээр							
	Хохирогч иргэд													7 хүртэлх							8-13
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Улсын дүн	27906	27516	26260	26429	25168	28660	33396	121	152	150	142	148	161	186	270	266	254	259	310	322	395
Баруун бүс	1665	1702	1432	1373	1319	1409	1480	15	14	10	13	12	8	20	18	19	22	19	18	23	13
Баян-Өлгий	338	341	289	328	321	417	326	3	2	2	1	-	-	4	2	1	3	3	2	7	4
Говь-Алтай	245	169	133	170	140	177	195	2	3	2	4	5	1	5	2	2	1	1	1	5	2
Завхан	306	297	294	221	262	282	293	2	2	2	1	2	5	1	6	3	6	5	3	2	4
Увс	267	377	340	356	331	270	332	4	7	2	3	1	8	2	3	6	6	7	3	2	2
Ховд	509	518	376	298	265	263	334	4	2	2	4	4	2	2	6	10	6	4	5	6	1
Хангайн бүс	2620	2466	2218	2505	2385	2606	3052	18	8	16	31	23	24	26	31	32	26	34	35	41	43
Архангай	478	561	417	480	385	353	454	3	2	5	6	2	3	4	8	9	1	2	5	7	5
Баянхонгор	359	344	377	430	361	338	423	2	2	3	9	4	4	6	6	3	7	7	7	8	13
Булган	278	280	243	190	220	322	440	1	-	3	3	3	1	3	1	1	3	2	2	2	2
Орхон	359	422	341	504	453	532	577	3	1	1	4	4	6	4	5	6	5	8	5	6	9
Өвөрхангай	554	396	372	483	479	555	558	1	3	1	4	7	8	5	5	10	8	10	11	7	7
Хөвсгөл	592	463	468	418	487	506	600	8	-	3	5	3	2	4	6	3	2	5	5	11	7
Төвийн бүс	3646	3399	3190	3139	2943	3364	3817	14	29	32	14	28	36	49	45	62	48	41	40	36	46
Говьсүмбэр	163	152	173	138	120	140	199	-	-	1	-	1	1	-	2	3	4	-	2	1	4
Дархан-Уул	639	637	596	651	563	618	769	3	4	4	1	5	6	8	7	17	11	9	4	5	12
Дорноговь	498	470	506	447	520	529	504	3	5	8	7	9	7	18	11	7	9	4	5	6	4
Дундговь	322	248	239	225	231	205	288	1	1	5	1	5	1	1	2	3	2	4	4	5	1
Өмнөговь	487	402	275	277	273	358	432	4	7	4	1	3	4	2	14	6	9	4	4	4	7
Сэлэнгэ	841	766	706	759	605	698	694	1	7	4	3	3	8	5	6	17	5	13	15	7	6
Төв	696	724	695	642	631	816	931	2	5	6	2	6	9	14	2	10	6	7	5	8	12
Зүүн бүс	1709	1395	1307	1404	1248	1396	1512	17	19	11	11	7	17	15	19	24	26	14	14	18	21
Дорнод	751	553	622	544	425	553	733	3	7	6	6	2	6	8	6	9	11	9	5	6	9
Сүхбаатар	165	163	179	160	146	197	315	4	1	-	1	-	1	1	3	-	4	2	1	-	5
Хэнтий	793	679	506	700	677	646	464	10	11	5	4	5	10	6	10	15	11	3	8	12	7
Улаанбаатар	10136	11186	11290	10710	10564	12404	15029	57	81	81	69	78	76	76	157	129	131	150	202	203	271
Баянгол	1677	1808	2031	1924	1965	2309	2470	8	7	14	12	12	13	4	25	27	8	35	36	45	28
Баянзүрх	2725	2483	2308	2152	2097	2673	3630	21	25	18	12	17	10	16	32	29	39	26	46	43	60
Сүхбаатар	1296	2198	1663	1621	1606	1908	2196	6	14	13	6	7	8	8	18	18	15	21	27	37	47
Сонгинохайрхан	2027	2013	2195	2132	1968	2145	2748	9	15	18	10	15	19	20	41	28	31	25	34	34	35
Хан-Уул	749	835	1023	1026	1018	1013	1248	7	6	8	9	4	6	7	10	5	18	13	18	11	37
Чингэлтэй	1026	1203	1483	1293	1426	1760	2101	3	8	5	13	14	14	11	22	17	14	25	34	23	47
Багануур	287	317	293	254	223	294	294	2	4	5	4	5	3	8	7	4	3	3	1	8	12
Багахангай	23	3	23	14	11	20	31	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Налайх	326	326	271	294	250	295	311	1	2	-	3	4	3	2	2	1	3	2	6	2	5
ИЯТ	8	6	17	7	4	11	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Төмөр зам	128	92	71	101	100	87	80	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Бусад	19	10	20	142	29	17	23	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-

Тайлбар: * - Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монгол Улсын иргэдийн хилийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	Насны бүлгээр																				
	14-17							18-24							25-29						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Улсын дүн	760	665	641	565	720	787	845	2786	3032	2976	3188	3464	3772	3975	3837	4114	3552	3049	3020	3589	4414
Баруун бүс	45	52	42	47	46	50	50	213	215	170	173	180	191	178	301	267	250	236	209	224	217
Баян-Өлгий	15	7	8	12	12	18	16	37	51	34	33	38	77	50	59	58	55	54	51	63	50
Говь-Алтай	8	10	4	3	8	7	7	25	23	26	26	21	16	31	49	27	23	30	12	33	32
Завхан	12	6	6	11	9	7	6	40	39	36	34	37	30	27	67	57	54	45	55	59	48
Увс	4	14	8	9	10	3	8	31	36	35	38	44	38	36	48	45	51	56	57	29	49
Ховд	6	15	16	12	7	15	13	80	66	39	42	40	30	34	78	80	67	51	34	40	38
Хангайн бүс	97	86	65	103	83	76	106	305	282	284	365	362	369	327	452	402	399	386	370	388	500
Архангай	16	21	11	14	7	11	12	58	69	61	58	64	40	45	58	87	67	67	65	40	77
Баянхонгор	12	17	11	17	13	11	19	50	41	58	65	61	56	51	83	69	94	79	55	41	69
Булган	5	12	6	8	2	2	17	24	25	15	24	20	36	32	43	35	41	23	23	45	51
Орхон	17	16	7	28	30	21	16	39	55	51	89	76	88	80	62	64	61	75	63	88	100
Өвөрхангай	24	10	15	18	19	21	30	68	43	62	71	74	80	62	130	71	60	66	76	93	104
Хөвсгөл	23	10	15	18	12	10	12	66	49	37	58	67	69	57	76	76	76	76	88	81	99
Төвийн бүс	140	131	126	114	106	112	116	445	434	436	430	469	460	444	623	557	534	469	464	504	629
Говьсүмбэр	4	8	7	10	1	6	5	14	15	22	19	16	18	21	40	25	33	21	16	25	38
Дархан-Уул	33	41	42	37	43	32	32	92	106	97	113	94	98	101	129	109	78	103	77	88	119
Дорноговь	17	10	8	17	16	14	12	65	77	85	66	93	100	77	70	91	90	74	80	93	92
Дундговь	13	15	10	7	5	2	8	42	29	27	26	27	26	41	43	30	34	34	41	27	42
Өмнөговь	19	14	14	11	8	16	15	70	56	43	37	45	58	61	82	61	47	43	45	62	94
Сэлэнгэ	33	25	24	19	17	23	25	101	81	86	94	106	88	68	123	126	130	100	107	95	123
Төв	21	18	21	13	16	19	19	61	70	76	75	88	75	75	136	115	122	94	98	114	121
Зүүн бүс	44	45	46	31	34	28	26	201	152	131	152	155	181	139	291	245	189	204	163	190	228
Дорнод	29	19	30	24	15	9	14	95	80	72	67	68	82	74	165	87	88	82	49	77	111
Сүхбаатар	-	6	3	3	2	5	4	13	10	14	23	19	27	30	17	31	31	23	34	39	52
Хэнтий	15	20	13	4	17	14	8	93	62	45	62	68	72	35	109	127	70	99	80	74	65
Улаанбаатар	430	347	362	367	449	517	545	1590	1934	1938	2018	2272	2558	2873	2145	2623	2178	1716	1787	2260	2814
Баянгол	106	76	60	64	75	87	95	280	358	350	390	442	540	539	303	331	434	325	325	415	490
Баянзүрх	65	56	68	75	90	108	115	419	391	379	414	434	576	703	790	691	548	357	355	524	691
Сүхбаатар	55	60	52	79	74	93	85	227	405	311	367	399	406	492	316	810	308	249	270	323	434
Сонгинохайрхан	80	64	66	65	84	78	105	296	326	355	334	361	390	447	365	307	390	319	347	389	484
Хан-Уул	35	27	42	38	45	43	44	128	149	170	193	229	190	182	107	160	154	151	176	179	215
Чингэлтэй	56	36	51	20	55	78	68	135	201	265	229	325	364	430	182	225	256	223	228	330	383
Багануур	15	16	13	12	8	17	19	52	49	54	28	31	34	34	34	52	43	45	42	46	46
Багахангай	2	-	-	3	-	-	-	2	-	3	3	2	3	3	2	1	4	1	1	3	9
Налайх	16	12	10	11	18	13	14	51	55	51	60	49	55	43	46	46	41	46	43	51	62
ИЯТ	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	1	1	2	5	3	-	5	1	2	-	4
Төмөр зам	2	1	-	2	2	4	4	19	13	10	9	13	8	7	22	18	5	18	21	15	15
Бусад	2	-	-	1	-	-	2	13	2	4	40	12	3	2	-	2	4	19	4	8	7

Тайлбар: * - Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монгол Улсын иргэдийн хилийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.

Аймаг, дүүрэг	Насны бүлгээр																				
	30-34				35-39				40-44												
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013							
Улсын дүн	2 871	2 954	2 952	2 868	2 632	3 179	3 927	2 578	2 708	2 641	2 583	2 427	2 818	3 309	2 201	2 151	2 047	2 182	1 870	2 170	2 494
Баруун бүс	261	248	239	205	182	219	262	238	283	217	201	205	192	225	206	218	185	182	157	160	153
Баян-Өлгий	50	48	43	59	63	73	55	49	61	42	46	51	50	51	37	40	40	44	32	29	30
Говь-Алтай	34	26	23	28	18	35	36	26	28	22	23	15	26	21	36	20	13	20	21	11	8
Завхан	59	47	57	32	29	45	50	35	43	40	40	27	44	33	49	34	40	36	25	28	45
Увс	35	49	46	55	45	33	64	46	71	61	56	51	48	44	36	52	50	50	41	39	29
Ховд	83	78	70	31	27	33	57	82	80	52	49	44	35	60	63	66	46	43	35	36	42
Хангайн бүс	374	385	325	376	341	399	507	390	388	322	336	326	374	447	302	315	258	293	257	310	328
Архангай	58	92	62	87	55	63	95	66	80	57	81	48	52	64	69	73	43	56	26	43	47
Баянхонгор	58	57	58	69	58	56	63	52	45	51	61	47	42	70	33	45	35	33	44	53	39
Булган	44	35	29	21	31	41	83	54	49	45	20	40	39	60	26	27	22	28	26	45	50
Орхон	56	68	46	61	61	74	87	54	67	56	61	51	91	83	41	58	46	69	54	48	67
Өвөрхангай	67	66	60	73	68	91	80	77	62	49	68	66	76	82	60	53	42	59	51	70	51
Хөвсгөл	91	67	70	65	68	74	99	87	85	64	45	74	74	88	73	59	70	48	56	51	74
Төвийн бүс	537	487	457	513	443	504	561	497	454	464	421	404	485	511	436	395	341	397	295	373	434
Говьсүмбэр	22	27	24	19	20	21	30	29	25	34	19	16	26	36	24	19	18	12	21	14	26
Дархан-Уул	80	85	92	91	99	82	112	91	76	82	74	74	98	107	65	65	62	67	48	55	87
Дорноговь	93	67	81	77	73	94	79	75	62	66	72	77	61	72	62	47	54	61	48	48	41
Дундговь	53	29	30	33	39	27	46	45	31	30	34	33	33	40	39	27	34	41	26	22	30
Өмнөговь	90	73	44	54	45	66	66	78	60	38	40	37	49	52	40	37	30	32	25	37	40
Сэлэнгэ	122	107	105	151	79	101	116	107	114	110	89	76	98	87	126	98	72	96	67	95	90
Төв	77	99	81	88	88	113	113	72	86	104	93	91	120	117	80	102	71	88	60	102	120
Зүүн бүс	252	205	189	207	199	204	253	207	174	199	215	159	206	232	179	156	132	156	142	154	174
Дорнод	108	83	96	79	59	84	120	90	78	97	73	55	79	106	69	75	57	59	50	64	87
Сүхбаатар	27	27	24	21	21	31	62	23	22	29	29	26	27	44	19	13	15	18	11	21	33
Хэнтий	117	95	69	107	119	89	71	94	74	73	113	78	100	82	91	68	60	79	81	69	54
Улаанбаатар	1422	1618	1729	1543	1459	1832	2327	1221	1384	1422	1370	1304	1546	1875	1066	1057	1101	1122	1006	1153	1385
Баянгол	248	303	364	266	276	320	401	211	259	280	249	237	294	296	164	179	151	201	196	208	210
Баянзүрх	346	325	308	305	292	372	543	302	281	270	269	271	333	487	267	219	230	252	207	251	365
Сүхбаатар	185	225	237	223	211	274	328	126	216	198	172	188	217	247	124	144	173	145	146	168	184
Сонгинохайрхан	290	360	350	328	296	339	458	267	310	282	295	241	273	337	211	209	235	224	187	210	266
Хан-Уул	113	125	164	154	117	160	219	86	95	130	141	127	128	154	100	88	97	106	101	94	123
Чингэлтэй	156	188	226	186	187	269	303	137	139	191	168	187	230	270	113	145	150	134	136	155	179
Багануур	33	45	39	34	33	47	37	40	41	39	39	25	33	32	48	33	33	31	19	40	22
Багахангай	3	1	3	1	2	1	2	4	4	6	2	2	3	8	4	1	2	1	-	3	3
Налайх	48	46	38	46	45	50	36	48	43	26	35	26	35	44	35	39	30	28	14	24	33
ИАТ	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	3	4	3	1	3	1	1	3
Төмөр зам	24	14	9	12	7	20	13	21	23	9	19	25	11	12	9	9	18	17	11	13	12
Бусад	-	1	1	12	1	1	4	4	4	1	2	20	4	1	3	-	3	14	1	4	2

Тайлбар: *. Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монгол Улсын иргэдийн хилийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	Насны бүлгээр																				
	45-49						50-54						55-59								
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Улсын дүн	1 772	1 679	1 780	1 743	1 570	1 807	2 051	1 158	1 112	1 152	1 216	1 093	1 252	1 555	585	566	621	616	604	642	820
Баруун бүс	147	160	123	110	119	136	140	77	112	83	80	86	87	101	57	53	44	48	50	42	49
Баян-Өлгий	34	26	18	26	33	44	17	23	25	13	24	17	21	26	9	10	14	11	10	13	7
Говь-Алтай	25	19	7	22	15	21	20	16	5	7	6	12	7	16	8	1	2	5	7	6	9
Завхан	19	29	23	13	19	24	26	11	17	19	10	16	16	14	9	6	5	6	7	1	7
Увс	22	44	39	26	27	25	39	9	30	23	26	20	24	27	12	11	8	14	16	12	11
Ховд	47	42	36	23	25	22	38	18	35	21	14	21	19	18	19	25	15	12	10	10	15
Хангайн бүс	271	230	222	221	240	255	272	167	125	121	161	146	177	200	68	84	81	71	99	74	132
Архангай	56	41	45	43	47	34	33	35	32	22	28	26	24	30	21	25	20	15	16	17	19
Баянхонгор	27	27	18	30	24	30	42	17	16	20	27	28	20	18	3	3	9	16	9	4	16
Булган	34	55	42	23	33	50	39	21	13	14	12	12	30	32	6	12	13	6	14	14	22
Орхон	31	39	30	42	46	46	46	39	22	23	15	39	34	43	10	10	12	11	23	12	19
Өвөрхангай	54	23	24	41	38	40	48	31	17	22	29	31	29	34	7	15	9	9	22	13	25
Хөвсгөл	69	45	63	42	52	55	61	41	24	28	26	26	40	43	21	19	18	14	15	14	31
Төвийн бүс	323	318	289	290	253	315	333	230	224	222	192	217	240	311	133	112	111	117	103	131	156
Говьсүмбэр	7	9	12	19	7	11	19	4	14	6	10	9	8	8	8	3	3	3	2	6	5
Дархан-Уул	51	71	58	64	53	67	63	41	29	38	44	35	46	64	22	11	14	19	13	17	30
Дорноговь	32	44	40	23	53	43	38	27	30	36	18	35	25	38	17	10	14	16	17	14	15
Дундговь	28	31	26	21	21	19	17	28	17	14	12	18	14	23	6	12	14	7	8	14	16
Өмнөговь	33	30	18	22	24	21	32	23	25	13	15	21	19	36	11	5	4	4	7	9	12
Сэлэнгэ	95	65	68	82	30	62	63	53	64	47	45	51	52	50	32	22	26	32	29	33	23
Төв	77	68	67	59	65	92	101	54	45	68	48	48	76	92	37	43	35	36	27	38	55
Зүүн бүс	181	126	130	146	127	141	145	127	109	101	125	102	120	129	57	58	57	62	54	63	58
Дорнод	75	42	66	65	37	53	67	51	27	40	38	30	42	69	19	15	17	18	21	25	22
Сүхбаатар	29	17	21	14	14	11	15	12	18	17	13	12	19	23	4	9	4	5	2	7	12
Хэнтий	77	67	43	67	79	73	47	64	64	44	74	60	59	37	34	34	36	39	31	31	24
Улаанбаатар	835	833	999	950	821	954	1145	548	540	621	640	533	619	811	268	296	321	314	296	330	419
Баянгол	141	127	179	141	174	169	168	82	60	95	109	87	121	121	37	40	46	37	44	51	56
Баянзүрх	208	184	198	188	148	203	273	138	147	117	118	120	120	190	63	53	64	71	47	62	92
Сүхбаатар	104	136	152	128	112	166	127	68	70	89	115	79	107	119	22	37	54	52	41	48	51
Сонгинохайрхан	161	150	190	220	157	173	237	129	114	139	135	102	98	154	81	49	54	57	67	59	90
Хан-Уул	58	73	102	96	77	85	117	41	39	62	53	51	50	70	20	28	31	35	40	35	32
Чингэлтэй	105	112	127	126	110	116	166	55	73	83	76	67	92	121	23	21	50	45	38	47	61
Багануур	21	26	23	22	21	17	26	13	14	11	13	19	14	20	13	18	12	6	10	10	17
Багахангай	2	2	2	4	1	4	3	2	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2	2	1
Налайх	35	25	26	27	21	21	28	20	23	24	20	7	16	14	8	10	9	11	7	16	19
ИАТ	1	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Төмөр зам	14	9	10	10	8	4	14	9	1	3	8	7	8	2	2	1	7	-	2	2	3
Бусад	2	2	5	14	2	1	1	1	1	1	10	2	1	1	1	1	1	4	2	2	1

Тайлбар: * - Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монгол Улсын иргэдийн жилийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	Насны бүлгээр																				
	60-64						65-69						70 ба түүнээс дээш								
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Улсын дүн	400	352	328	356	327	349	445	299	257	232	213	209	210	280	293	246	219	301	198	236	319
Баруун бүс	34	19	17	15	17	38	27	28	25	18	22	23	17	25	25	17	12	22	15	22	20
Баян-Өлгий	7	3	5	4	4	3	15	6	7	2	2	6	2	7	6	7	5	9	3	5	3
Говь-Алтай	9	1	-	1	1	2	4	1	4	3	-	3	5	3	4	-	-	1	1	2	1
Завхан	4	5	6	2	4	5	5	3	4	3	7	5	3	6	5	1	1	3	4	7	6
Увс	7	5	5	2	4	7	6	6	9	1	8	6	4	5	5	1	5	7	2	5	4
Ховд	7	5	1	6	5	9	6	11	6	4	5	3	3	4	5	8	1	2	5	3	6
Хангайн бүс	61	53	37	49	50	47	67	52	30	31	37	29	40	45	32	46	31	42	24	32	52
Архангай	6	11	8	12	13	7	10	15	10	9	7	5	7	7	9	9	6	4	6	5	6
Баянхонгор	8	7	5	6	5	4	6	3	6	4	6	6	5	5	5	6	4	5	-	4	6
Булган	7	3	1	9	7	5	13	9	4	5	4	5	5	16	3	9	4	7	2	7	10
Орхон	8	4	7	5	8	7	16	9	4	2	3	3	3	6	2	7	2	9	6	8	8
Өвөрхангай	12	13	7	12	7	15	9	11	3	4	12	5	7	7	7	7	9	11	4	5	14
Хөвсгөл	20	15	9	5	10	9	13	5	3	7	5	5	13	4	6	8	6	6	6	3	8
Төвийн бүс	90	75	52	69	53	68	93	58	66	41	26	30	44	63	75	55	37	46	38	56	71
Говьсүмбэр	3	1	3	3	3	1	2	5	1	2	2	3	1	2	1	2	4	1	3	1	3
Дархан-Уул	9	13	5	13	9	8	16	4	4	8	6	5	5	10	12	6	5	10	4	11	8
Дорноговь	13	9	7	8	8	8	11	2	9	3	-	4	7	2	11	2	5	4	2	9	5
Дундговь	10	9	1	3	2	7	6	8	9	5	2	2	5	7	3	6	5	1	3	6	9
Өмнөговь	8	6	3	4	4	2	8	4	8	2	1	1	5	5	11	8	5	9	4	6	3
Сэлэнгэ	15	12	17	17	14	23	15	14	17	10	6	6	5	9	13	11	2	12	5	8	14
Төв	32	25	16	21	13	19	35	21	18	11	9	9	16	28	24	20	11	9	17	15	29
Зүүн бүс	54	28	46	29	42	35	38	48	30	25	23	31	14	23	32	24	25	29	19	25	31
Дорнод	22	13	19	7	17	17	23	9	5	10	7	10	4	9	10	13	13	10	7	5	14
Сүхбаатар	7	4	8	3	4	4	5	5	2	6	4	2	-	8	2	3	3	1	1	1	5
Хэнтий	25	11	19	19	21	14	10	34	23	9	12	19	10	6	20	8	9	18	11	19	12
Улаанбаатар	159	174	176	189	162	161	220	111	106	117	103	95	95	123	127	104	114	159	100	100	145
Баянгол	35	23	20	30	30	20	32	16	7	13	13	11	18	17	21	11	17	52	20	8	13
Баянзүрх	30	43	30	21	30	31	42	20	20	19	23	25	21	28	24	19	20	21	15	19	25
Сүхбаатар	19	24	31	32	25	31	37	15	16	14	16	15	9	15	11	23	16	16	12	21	22
Сонгинохайрхан	35	38	39	55	39	38	45	29	29	23	26	15	22	35	33	14	23	39	23	23	35
Хан-Уул	15	12	16	14	12	13	21	12	11	17	9	11	10	8	17	17	12	14	10	9	19
Чингэлтэй	16	18	26	24	18	17	30	14	10	20	12	13	13	10	9	10	19	12	14	12	22
Багануур	3	5	7	10	3	7	7	1	4	6	3	2	1	6	5	6	5	4	4	4	8
Багахангай	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Налайх	6	11	7	3	5	4	6	4	9	4	1	3	1	4	6	4	2	1	2	4	1
ИАТ	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Төмөр зам	2	3	-	3	2	-	-	2	-	-	-	-	-	1	2	-	-	1	2	1	-
Бусад	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-

Тайлбар: * - Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монгол Улсын иргэдийн жилийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ХҮСНЭГТ 3. ХОХИРОГЧ ИРГЭД, гэмт хэргийн төрөл, хүйсээр, 2007-2013 он

д/д	Гэмт хэргийн зүйл анги	Хохирогч иргэд																	
		2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013					
		Нийт	Эм	Нийт	Эм	Нийт	Эм	Нийт	Эм	Нийт	Эм	Нийт	Эм	Нийт	Эм				
1	Үндэсний аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	18	5	11	2	12	-	2	-	1	-	4	-	1	1				
2	Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг	5 930	1 746	6 599	2 081	6 948	2 298	6 828	2 390	6 500	2 424	7 167	2 664	8 285	3 209				
3	Хүний эрх, эрх чөлөө, алдар хүнд, нэр төрийн эсрэг гэмт хэрэг	27	16	24	13	27	20	38	15	23	11	36	14	52	38				
4	Хүүхэд, гэр бүл, нийгмийн ёс суртахууны эсрэг гэмт хэрэг	382	354	411	360	378	327	395	368	413	396	383	362	408	394				
5	Иргэдийн улс төрийн болон бусад эрх, эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэрэг	57	7	90	19	62	10	62	15	70	19	116	15	126	19				
6	Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг	9 723	3 038	9 495	2 806	8 490	2 781	7 928	3 099	7 070	2 747	8 838	3 508	11 012	4 645				
7	Аж ахуйн эсрэг гэмт хэрэг	14	4	41	11	31	12	51	26	31	14	67	22	95	46				
8	Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	1 843	286	1 703	261	1 520	197	1 766	271	1 904	316	1 753	304	1 927	344				
9	Хүн амын эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг	198	116	251	154	277	150	300	189	234	145	216	150	273	173				
10	Байгаль хамгаалах журмын эсрэг гэмт хэрэг	23	4	56	7	58	8	102	24	159	35	284	77	262	63				
11	Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэрэг	1 446	483	1 326	410	1 480	443	1 690	644	1 950	685	2 122	776	2 293	821				
12	Компьютерийн мэдээллийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-				
13	Захиргааны журмын эсрэг гэмт хэрэг	123	31	157	28	173	46	154	32	163	34	234	57	203	49				
14	Шүүн таслах ажиллагааны эсрэг гэмт хэрэг	42	17	50	14	50	15	42	16	57	24	52	26	59	32				
15	Албан тушаалын гэмт хэрэг	37	8	27	9	25	5	11	7	12	6	8	1	10	4				
16	Цэргийн албаны эсрэг гэмт хэрэг	68	-	15	-	14	-	9	-	5	-	14	1	9	-				
17	Улсын дүн	19 931	6 115	20 256	6 175	19 545	6 312	19 381	7 097	18 592	6 856	21 294	7 977	25 015	9 838				

Тайлбар: *. Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монгол Улсын иргэдийн хилийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.
Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ХҮСНЭГТ 4. ХОХИРОГЧ ИРГЭД, хөдөлмөр эрхлэлтийн статус, бус, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2010-2013 он

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	Төрийн алба хаагч				Үүнээс: Цагдаа				Хувийн хэвшлийн байгууллагад ажиллагч				Төрийн бус байгууллагын ажилтан			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
Улсын дүн	1442	1189	1795	2087	112	88	111	134	2180	2085	3017	3383	421	356	657	920
Баруун бүс	136	117	158	197	11	14	6	8	73	56	59	76	50	29	37	30
Баян-Өлгий	27	33	52	60	2	3	3	4	11	5	6	6	25	13	15	9
Говь-Алтай	18	6	20	27	5	1	3	-	22	20	20	24	5	6	8	5
Завхан	24	17	22	45	1	2	2	2	4	8	7	11	13	7	7	6
Увс	35	27	32	40	1	6	-	1	10	12	10	18	3	2	3	6
Ховд	32	34	32	25	2	2	-	1	26	11	16	17	4	1	4	4
Хангайн бүс	223	217	321	318	11	9	9	13	145	152	184	186	52	42	63	87
Архангай	58	41	58	56	-	-	-	-	30	32	19	19	1	4	3	5
Баянхонгор	32	31	29	38	4	2	3	1	21	19	22	14	8	7	13	8
Булган	16	31	66	60	-	2	2	6	10	10	16	22	3	3	6	16
Орхон	44	24	32	32	2	2	2	2	58	42	74	101	27	4	24	34
Өвөрхангай	39	38	61	53	4	3	2	2	9	20	24	18	8	14	10	11
Хөвсгөл	34	52	75	79	1	2	2	2	17	29	29	12	5	13	7	13
Төвийн бүс	240	237	361	394	22	13	15	17	256	274	378	408	88	85	142	181
Говьсүмбэр	8	5	17	24	-	-	2	2	8	4	11	16	4	6	11	20
Дархан-Уул	27	19	14	53	7	6	5	3	88	67	109	93	29	27	41	40
Дорноговь	41	48	52	52	3	1	1	3	21	44	79	74	21	16	25	35
Дундговь	26	31	14	28	3	2	3	4	15	15	10	10	3	2	9	12
Өмнөговь	21	12	29	35	1	1	-	-	28	56	65	94	8	9	10	23
Сэлэнгэ	72	67	119	102	-	2	1	2	51	61	65	74	6	10	21	11
Төв	45	55	116	100	8	1	3	3	45	27	39	47	17	15	25	40
Зүүн бүс	105	101	133	153	12	7	8	14	63	52	102	122	20	18	40	36
Дорнод	32	28	52	67	4	3	5	4	20	27	46	79	7	4	16	13
Сүхбаатар	14	15	21	35	3	-	-	4	8	5	6	14	1	1	7	9
Хэнтий	59	58	60	51	5	4	3	6	35	20	50	29	12	13	17	14
Улаанбаатар	684	505	799	1011	53	43	67	82	1612	1540	2276	2573	196	178	356	554
Баянгол	82	90	117	140	11	9	9	12	305	370	468	518	60	52	61	109
Баянзүрх	186	62	182	258	22	6	12	19	303	173	403	569	17	22	89	135
Сүхбаатар	109	106	152	165	5	13	15	13	318	382	396	411	71	34	51	71
Сонгинохайрхан	161	83	117	151	6	4	13	19	279	129	230	238	13	34	64	129
Хан-Уул	73	74	69	103	4	1	1	5	254	311	400	409	23	8	14	38
Чингэлтэй	30	51	107	119	-	3	9	9	78	116	273	334	7	25	66	61
Багануур	22	24	29	39	3	7	6	5	39	33	62	51	3	2	3	1
Багахангай	2	-	3	5	-	-	-	-	-	-	3	5	1	-	-	2
Налайх	19	15	23	31	2	-	2	-	36	26	41	38	1	1	8	8
ИАТ	3	-	3	10	-	-	-	-	1	1	4	5	-	-	2	1
Төмөр зам	14	12	20	3	3	2	6	-	9	4	11	11	9	3	17	31
Бусад	11	-	-	1	1	-	-	-	21	6	3	2	6	1	-	-

Тайлбар: *- Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монгол Улсын иргэдийн хилийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.
Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	Хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч				Малчин				Оюулан				Сурагч			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
Улсын дүн	2245	2227	3965	5738	3727	3888	2590	2640	970	850	974	1 210	854	783	865	974
Баруун бүс	177	155	193	175	342	461	404	412	45	34	32	27	70	50	61	57
Баян-Өлгий	47	42	58	32	89	106	104	77	10	4	10	6	15	11	19	18
Говь-Алтай	37	25	42	33	26	43	31	36	8	6	4	7	6	5	12	11
Завхан	16	19	17	30	62	119	122	115	3	9	5	3	17	6	9	9
Увс	40	44	50	37	114	138	84	123	11	7	3	4	14	16	6	10
Ховд	37	25	26	43	51	55	63	61	13	8	10	7	18	12	15	9
Хангайн бүс	318	285	391	546	887	828	750	883	52	57	51	47	140	122	107	124
Архангай	53	48	43	47	220	153	130	180	14	9	4	11	17	16	17	15
Баянхонгор	80	63	47	93	167	91	90	135	11	9	4	3	22	21	18	29
Булган	15	20	42	73	76	114	125	180	7	3	7	4	11	4	2	12
Орхон	57	44	101	128	77	96	33	14	18	18	19	14	43	31	27	26
Өвөрхангай	65	53	76	101	217	201	193	187	5	9	13	8	23	33	25	26
Хөвсгөл	48	57	82	104	130	173	179	187	4	9	4	7	24	17	18	16
Төвийн бүс	307	311	448	647	632	702	671	786	94	82	88	84	139	122	111	128
Говьсүмбэр	9	10	13	22	39	49	32	23	7	1	8	5	7	4	4	8
Дархан-Уул	41	50	84	205	20	30	27	60	48	31	29	37	40	37	31	35
Дорноговь	47	77	66	89	77	92	71	78	14	8	15	15	17	21	13	15
Дундговь	27	20	29	24	77	102	94	146	2	3	4	8	9	7	6	5
Өмнөговь	42	46	76	96	54	45	38	57	3	5	3	5	16	11	13	15
Сэлэнгэ	51	57	73	61	150	99	101	89	12	19	13	7	28	24	25	18
Төв	90	51	107	150	215	285	308	333	8	15	16	7	22	18	19	32
Зүүн бүс	81	79	109	155	587	472	453	405	29	16	25	19	47	39	40	38
Дорнод	35	29	45	73	151	113	132	140	21	5	9	10	29	17	12	18
Сүхбаатар	5	6	23	43	85	63	80	105	2	2	2	4	4	1	4	8
Хэнтий	41	44	41	39	351	296	241	160	6	9	14	5	14	21	24	12
Улаанбаатар	1330	1375	2812	4197	1244	1392	304	153	724	657	776	1028	455	448	542	626
Баянгол	267	345	523	648	106	91	24	16	150	162	148	197	89	83	106	91
Баянзүрх	413	205	777	1293	83	116	34	39	151	71	197	274	91	82	109	136
Сүхбаатар	231	278	415	533	18	35	27	16	173	168	152	229	79	72	94	91
Сонгинохайрхан	226	203	451	783	242	651	136	24	92	81	81	91	69	72	87	100
Хан-Уул	82	113	150	227	67	52	7	21	80	79	82	84	45	46	41	61
Чингэлтэй	52	183	429	644	679	409	55	11	56	83	101	135	46	66	74	99
Багануур	26	14	18	24	32	31	14	12	5	2	3	4	18	10	22	34
Багахангай	2	2	4	3	5	3	1	4				1	3			
Налайх	33	32	45	42	12	4	6	10	17	11	12	13	15	17	9	14
ИАТ					2	5	2									
Төмөр зам	15	20	7	7	19	30	6	1	6	3	1	4	2	1	4	1
Бусад	17	2	3	6	14	3	2	-	20	1	1	1	1	1	-	-

Тайлбар: *- Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монгол Улсын иргэдийн хилийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.
Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	Сургууль завсардсан хүүхэд				Тэнэмэл				Хоригдол				Ажилгүй			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
Улсын дүн	17	9	13	13	32	20	27	29	27	17	50	58	7492	7168	7341	7963
Баруун бүс	1	-	2	1	-	-	-	1	-	-	2	-	479	416	461	504
Баян-Өлгий	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	103	107	153	117
Говь-Алтай	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	48	29	40	52
Завхан	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	82	77	91	74
Увс	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	129	85	81	94
Ховд	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	117	118	96	167
Хангайн бүс	4	4	-	3	2	2	-	2	4	1	10	7	678	675	729	849
Архангай	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3	2	87	82	76	118
Баянхонгор	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	87	120	113	103
Булган	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	58	38	58	71
Орхон	-	4	-	-	1	1	-	1	-	1	1	-	179	188	221	227
Өвөрхангай	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	4	2	115	111	149	151
Хөвсгөл	-	-	-	2	1	1	-	-	3	-	-	-	152	136	112	179
Төвийн бүс	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	9	1366	1126	1148	1159
Говьсүмбэр	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	7	56	40	40	74
Дархан-Уул	-	-	-	-	-	-	-	1	4	-	1	2	354	302	282	243
Дорноговь	-	-	2	-	-	-	-	-	2	1	-	-	207	213	206	146
Дундговь	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	65	51	39	55
Өмнөговь	-	-	-	2	-	-	1	1	1	-	3	-	104	89	121	104
Сэлэнгэ	2	-	-	-	1	1	1	1	6	-	2	9	380	267	278	323
Төв	-	-	1	-	-	-	-	2	-	1	3	6	200	164	182	214
Зүүн бүс	2	-	1	-	-	-	-	1	-	-	2	3	470	471	491	560
Дорнод	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	248	202	241	331
Сүхбаатар	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	40	53	51	97
Хэнтий	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	182	216	199	152
Улаанбаатар	7	5	7	7	28	17	26	21	10	12	23	24	4420	4435	4483	4835
Баянгол	2	-	1	-	3	6	8	3	2	2	3	2	858	764	850	746
Баянзүрх	1	1	1	-	1	1	3	5	4	-	3	2	902	1365	875	919
Сүхбаатар	1	-	-	2	5	2	7	3	2	-	-	2	614	529	614	673
Сонгинохайрхан	2	2	1	3	16	3	5	8	2	5	6	5	1030	705	967	1216
Хан-Уул	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	5	1	402	331	245	304
Чингэлтэй	1	1	3	1	3	3	3	1	-	2	3	6	341	487	646	690
Багануур	-	-	1	1	-	-	-	1	-	2	3	4	109	105	126	123
Багахангай	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	6	9	11
Налайх	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	161	143	151	153
ИАТ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	1	1
Төмөр зам	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27	27	21	22
Бусад	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	51	15	8	13

Тайлбар: * - Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монгол Улсын иргэдийн хилийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ХҮСНЭГТ 5. ГЭР БҮЛИЙН ХҮЧИРХИЙЛЭЛД АВТСАН ИРГЭД, хүчирхийллийн хэлбэр, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2008-2013 он

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	Гэр бүлийн хүчирхийлэлд автсан													Хүчирхийллийн хэлбэр																
	Бие махбодын						Сэтгэл санааны						Бэлгийн						Эдийн засгийн											
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2008	2009	2010	2011	2012	2013						
Улсын дүн	238	219	329	408	433	319	205	233	267	337	370	268	65	71	79	136	112	106	15	25	18	22	16	9	4	3	3	3	6	4
Баруун бүс	20	12	28	20	8	27	11	14	23	10	4	18	7	3	6	3	3	8	0	0	3	1	3	0	2	2	2	0	1	0
Баян-Өлгий	5	4	13	2	2	7	3	4	9	1	1	2	1	1	1	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Говь-Алтай	1	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Завхан	-	4	2	3	2	2	2	3	2	3	1	1	1	1	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Увс	5	-	9	14	1	16	3	3	9	7	1	13	1	-	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ховд	9	5	2	1	2	2	5	5	2	1	1	2	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Хангайн бүс	43	34	68	55	37	39	38	40	56	43	28	35	15	15	21	32	21	24	2	2	6	5	2	1	0	0	1	0	0	1
Архангай	10	5	7	7	1	4	5	4	6	3	1	4	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Баянхонгор	5	1	16	8	-	3	2	3	2	14	6	-	2	1	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Булган	15	6	8	5	5	4	15	11	6	3	3	3	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Орхон	5	14	25	26	13	16	6	14	20	25	11	14	5	11	9	24	11	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Өвөрхангай	5	4	8	3	15	11	6	5	7	2	13	11	5	1	4	2	7	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Хөвсгөл	3	4	4	6	3	1	3	4	3	4	4	-	1	2	3	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Төвийн бүс	80	74	38	35	23	45	68	65	35	28	18	36	11	7	4	5	2	9	5	13	2	3	1	1	0	0	0	0	0	0
Говьсүмбэр	12	13	-	1	1	1	-	11	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Дархан-Уул	10	8	3	1	-	16	7	4	2	1	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Дорноговь	5	1	4	4	-	3	5	1	4	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Дундговь	9	3	5	7	3	5	8	4	5	7	3	5	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Өмнөговь	8	16	8	10	15	11	12	10	6	8	11	8	2	2	-	-	1	1	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Сэлэнгэ	29	20	16	9	3	8	20	20	16	7	3	6	7	3	3	1	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Төв	7	13	2	3	1	2	5	13	2	2	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Зүүн бүс	21	25	23	18	19	15	18	34	19	14	13	13	5	1	4	1	2	3	1	2	2	2	0	1	1	1	0	1	0	0
Дорнод	6	7	16	7	7	3	3	11	13	4	5	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Сүхбаатар	5	-	-	1	4	2	2	-	-	-	1	2	1	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Хэнтий	10	18	7	10	8	10	13	23	6	9	8	10	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Улаанбаатар	73	74	168	280	346	193	69	80	131	242	307	166	27	45	44	95	85	63	5	6	9	13	4	1	3	0	3	6	3	
Баянгол	-	9	32	88	92	64	-	9	28	88	82	59	-	8	27	85	74	57	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Баянзүрх	7	3	44	68	111	32	3	39	57	92	22	3	3	9	5	3	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Сүхбаатар	12	-	11	26	27	9	12	-	8	17	27	8	5	-	3	3	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Сонгинохайрхан	26	39	12	10	13	3	26	39	7	8	10	2	17	33	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Хан-Уул	-	6	38	59	69	40	-	7	34	57	66	36	-	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Чингэлтэй	22	12	17	20	22	31	22	20	3	8	20	27	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Багануур	5	5	9	6	12	12	5	5	9	6	10	10	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Багахангай	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Налайх	-	-	5	3	-	2	-	-	3	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Бусад	1	-	4	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Тайлбар: * - Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монголын Улсын иргэдийн хилийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.
Эх үүсвэр: Засгийн газрын томируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ХҮСНЭГТ 6. ХОХИРОГЧ ИРГЭД, УЧИРСАН ХОХИРОЛ, НӨХӨН ТӨЛҮҮЛЭЛТ БҮС, АЙМАГ, НИЙСЛЭЛ, ДҮҮРГЭЭР, 2007-2013 он

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	Хохирогч иргэд													Нийт учирсан хохирол, сая төг													Нийт нөхөн төлүүлэлт, сая төг															
	2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013			2007			2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	2007	2008	2009	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013					
Улсын дүн	19931	20256	19545	19381	18592	21294	25015	49186.1	33383.0	35904.3	53263.2	159024.2	3978.0	6974.7	17965.0	14289.8	18490.5	25135.6	117266.6																							
Баруун бүс	1665	1702	1432	1373	1319	1409	1480	1879.3	1913	1185.8	1381.1	1737.38	2951.4	445.9	738.3	1250.7	728.3	862.8	1282.6																							
Баян-Өлгий	338	341	289	328	321	417	326	388.9	178.4	147.9	322.0	328.0	198.4	73.0	53.3	110.3	126.5	139.0	144.0																							
Говь-Алтай	245	169	133	170	140	177	195	126.2	369.4	224.2	210.1	292.8	804.2	59.7	85.0	245.4	113.4	121.0	223.5																							
Завхан	306	297	294	221	262	282	293	153.0	218.5	213.6	236.6	500.4	127.8	240.7	127.4	118.6	158.3	262.2																								
Увс	267	377	340	356	331	270	332	177.5	469.0	580.9	292.2	495.7	559.1	75.8	128.1	444.6	183.8	359.4	368.5																							
Ховд	509	518	376	298	265	263	334	318.2	565.8	307.9	239.7	320.9	877.3	109.6	231.2	323	186.0	185.7	220.6																							
Хангайн бүс	2620	2466	2218	2505	2385	2606	3052	3374.2	3145.4	2936.9	4769.78	5254.4	717	1039.1	2195.5	1420.8	1496.6	3220.4	3404.6																							
Архангай	478	561	417	480	385	353	454	402.6	896.4	528.8	572.4	641.9	920.1	116.6	136.5	623.9	224.6	285.8	421.8																							
Баянхонгор	359	344	377	430	361	338	423	193.5	552.8	202.0	225.5	220.4	432.9	594.5	106.3	167.7	106.6	98.3	145.8																							
Булган	278	280	243	190	220	322	440	239.1	221.4	506.4	405.0	368.9	455.1	1008.2	87.2	113.0	343.0	244.9	199.2																							
Орхон	359	422	341	504	453	532	577	731.9	729.6	953.5	1010.6	672.7	930.4	851.8	145.2	299.2	692.9	446.0	445.1																							
Өвөрхангай	554	396	372	483	479	555	558	361.0	223.5	251.8	571.3	448.0	719.9	780.4	141.9	157.0	163.3	286.3	273.5																							
Хөвсгөл	592	463	468	418	487	506	600	802.4	497.6	564.1	404.2	654.5	1589.5	1099.4	119.8	165.7	265.8	120.5	147.2																							
Төвийн бүс	3646	3399	3190	3139	2943	3364	3817	3278.8	4547.2	4871.3	7052.16	8917.2	1229.4	1912.7	2603.9	2983.1	3490.9	5476.6	6138.2																							
Говьсүмбэр	163	152	173	138	120	140	199	91.8	145.4	115.3	259.2	149.7	138.7	224.5	60.7	119.9	91.8	185.8	101.2																							
Дархан-Уул	639	637	596	651	563	618	769	796.6	895.6	634.5	782.9	320.9	801.8	1247.0	144.0	223.4	220.3	535.8	166.6																							
Дорноговь	498	470	506	447	520	529	504	515.9	290.8	867.2	1107.1	964.0	762.8	1578.0	177.8	118.0	728.0	739.9	664.9																							
Дундговь	322	248	239	225	231	205	288	149.6	601.1	359.4	111.1	195.6	300.6	614.3	35.8	445.1	281.0	104.2	140.8																							
Өмнөговь	487	402	275	277	273	358	432	188.8	342.5	367.5	411.0	1441.2	1298.9	1288.0	33.5	77.1	155.4	266.3	926.7																							
Сэлэнгэ	841	766	706	759	605	698	694	863.5	1335.5	716.3	862.3	457.0	1319.7	1153.2	410.2	295.8	479.8	609.9	344.7																							
Төв	696	724	695	642	631	816	931	672.6	936.3	914.7	813.6	1342.9	2429.5	2812.2	367.4	633.4	647.6	541.1	1146.0																							
Зүүн бүс	1709	1395	1307	1404	1248	1396	1512	916.6	1175.6	962.2	2548.0	1592.5	2315.81	4739.6	377.5	609.0	495.6	1946.0	1033.2	1551.1	3026.7																					
Дорнод	751	553	622	544	425	553	733	333.9	403.8	472.4	1380.7	528.3	903.9	2951.0	49.5	160.6	142.9	1222.6	329.8	679.7																						
Сүхбаатар	165	163	179	160	146	197	315	76.9	154.7	139.0	198.5	89.4	293.4	594.4	56.8	131.7	129.9	180.3	48.1																							
Хэнтий	793	679	506	700	677	646	464	505.8	617.1	350.8	968.8	974.8	1118.5	1194.2	271.2	316.7	222.8	543.0	655.3																							
Улаанбаатар	10,136	11,186	11290	10710	10564	12404	15029	21324.8	43993.7	33125.6	21295.7	24847.9	37039.7	1140.2	2529.5	10989.7	7165.7	11385.7	13454.5	94132.0																						
Баянгол	1677	1808	2031	1924	1965	2309	2470	2416.0	3188.5	6153.0	3741.5	4338.9	9725.9	6518.7	371.5	773.2	4214.2	1450.0	1309.9																							
Баянзүрх	2725	2483	2308	2152	2097	2873	3630	4158.6	5902.3	3231.4	2718.2	1986.6	8287.8	83667.0	150.8	148.7	431.3	900.9	872.6																							
Сүхбаатар	1296	2198	1663	1621	1606	1908	2196	1518.0	27932.5	11897.1	6398.6	3552.8	6398.6	17990.9	225.7	165.6	2262.7	773.5	1617.2																							
Сонгинохайрхан	2027	2013	2195	2132	1968	2145	2748	1985.3	2488.8	2045.0	1942.4	2584.3	4203.1	3767.2	160.4	445.6	1132.6	619.4	1704.8																							
Хан-Уул	749	835	1023	1026	1018	1013	1248	8807.9	2695.1	2444.0	3574.7	2172.3	2633.2	12501.6	68.2	666.3	1400.6	2716.0	1409.7																							
Чингэлтэй	1026	1203	1483	1293	1426	1760	2101	2092.3	1450.1	6662.0	2390.2	9948.8	5012.6	8553.8	68.5	216.6	1427.8	506.1	4327.4																							
Баянзүрх	287	317	293	254	223	281	294	195.9	171.2	578.8	374.1	126.9	252.0	332.3	53.1	83.4	50.8	104.2	43.7																							
Баялагангай	23	3	23	14	11	20	31	25.5	0.1	1.0	-	-	0.6	18.9	6.9	0.1	0.3	-	-																							
Налайх	326	326	271	294	250	295	311	125.3	185.1	113.3	156.0	137.3	526.0	334.2	35.1	30.0	69.4	95.6	100.4																							
ИАТ	8	6	17	7	4	11	22	75.3	35.1	52.0	0.2	14.2	26.3	483.4	7.6	19.5	9.4	-	-																							
Төмөр зам	128	92	71	101	100	87	80	202.1	228.9	214.0	144.0	239.6	189.8	2952.4	60.4	118.1	51.7	57.4	211.4																							
Бусад	19	10	20	142	29	17	23	129.6	315.0	5570.2	716.7	20.8	132.3	41.3	-	8.5	368.5	45.9	7.6																							

Тайлбар: * - Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монгол Улсын иргэдийн хилийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.
Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ХҮСНЭГТ 7. ХОХИРОГЧ БАЙГУУЛАГА, төрөл, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	Нийт хохирогч байгууллага													Байгууллагын төрөл																									
	Төрийн													Төрийн бус													Хувийн												
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013											
Улсын дүн	975	1044	824	358	184	167	157	456	490	468	234	128	88	99	73	158	49	50	14	24	10	446	396	307	74	42	51	48											
Баруун бүс	41	74	74	34	30	15	11	28	38	46	24	22	9	7	3	4	2	1	2	-	1	10	32	26	9	6	6	3											
Баян-Өлгий	7	8	15	6	7	5	3	3	5	11	4	5	4	3	2	2	2	1	1	-	-	2	1	2	1	1	1	1	-										
Говь-Алтай	22	23	18	17	12	2	-	15	8	8	9	6	1	-	1	1	-	-	-	-	-	6	14	10	8	5	1	-	-										
Завхан	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1										
Увс	3	11	24	4	9	5	4	2	7	22	4	9	4	3	-	-	-	-	-	-	-	1	4	2	-	-	-	1	1										
Ховд	9	32	17	7	2	3	3	8	18	5	7	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	13	12	-	-	-	3	1										
Хангайн бүс	125	132	173	91	47	22	17	74	81	120	57	41	15	13	5	10	10	7	-	1	-	46	41	43	27	6	2	4											
Архангай	23	11	41	18	15	7	2	18	6	31	15	15	5	2	-	1	-	-	-	-	-	5	4	10	3	-	2	-	-										
Баянхонгор	2	17	14	7	3	-	4	-	5	10	2	3	-	3	-	2	-	3	-	-	-	2	10	4	2	-	-	-	1										
Булган	16	18	40	21	7	-	3	11	11	28	16	6	-	3	-	1	2	-	-	-	-	5	6	10	5	1	-	-	-										
Орхон	56	52	45	26	10	9	6	31	36	27	12	5	4	4	1	4	1	4	1	-	1	24	12	18	13	5	4	2	2										
Өвөрхангай	8	9	7	-	2	-	1	3	5	6	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	4	4	-	-	-	-	-	1										
Хөвсгөл	20	25	26	19	10	6	1	11	18	18	12	10	6	1	3	2	7	3	-	-	-	6	5	1	4	-	-	-	-										
Төвийн бүс	213	289	291	116	48	63	67	104	199	208	95	44	41	56	24	17	15	8	-	6	2	85	73	68	13	4	16	9											
Говьсүмбэр	14	7	5	3	3	-	2	6	2	2	-	3	-	-	1	-	-	3	-	-	2	7	5	3	-	-	-	-	-										
Дархан-Уул	44	28	39	17	2	-	2	7	8	21	11	2	-	2	9	6	7	1	-	-	-	28	14	11	5	-	-	-	-										
Дорноговь	28	12	54	42	26	24	48	13	5	45	41	26	22	46	4	2	3	1	-	-	1	11	5	6	-	-	-	1	2										
Дундговь	5	2	4	5	-	1	1	2	1	3	1	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-	3	1	1	1	-	-	1										
Өмнөговь	29	15	20	7	4	5	2	18	3	4	3	1	-	-	5	-	-	-	-	-	3	6	12	16	4	3	2	2	2										
Сэлэнгэ	69	183	105	29	11	21	7	43	157	77	28	10	11	3	2	2	3	-	-	-	1	24	24	25	1	1	9	4	4										
Төв	24	42	64	13	2	12	5	15	23	56	11	2	7	5	3	7	2	-	-	-	-	6	12	6	2	-	4	-	-										
Зүүн бүс	49	32	44	33	8	24	11	23	10	9	14	4	8	2	6	7	13	12	2	7	2	20	15	22	7	2	9	7											
Дорнод	33	23	39	31	8	23	8	16	6	8	13	4	8	2	2	5	12	11	2	7	2	15	12	19	7	2	8	4	4										
Сүхбаатар	-	3	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1										
Хэнтий	16	6	4	2	-	1	2	7	3	1	1	1	-	-	4	1	1	1	-	-	-	5	2	2	-	-	-	1	2										
Улаанбаатар	430	460	203	54	41	37	48	126	116	49	32	15	15	19	34	119	9	5	2	4	4	270	225	145	17	24	18	25											
Баянгол	129	75	37	-	-	1	5	19	4	-	-	-	1	1	13	1	-	-	-	-	-	97	70	37	-	-	-	4	-										
Баянзүрх	47	55	47	9	5	4	7	13	26	12	5	1	2	2	1	2	2	2	1	1	-	33	27	33	2	3	1	5	5										
Сүхбаатар	89	220	37	6	7	5	7	38	49	10	3	2	1	4	13	104	3	1	1	-	-	38	67	24	2	4	4	3	3										
Сонгинохайрхан	23	13	6	9	4	9	3	-	3	1	2	-	4	-	-	-	-	2	-	-	1	3	20	10	3	7	3	2	2										
Хан-Уул	71	53	23	1	2	1	7	22	17	3	-	1	-	2	4	2	-	-	-	-	-	47	32	18	1	1	1	6	6										
Чингэлтэй	42	35	28	9	1	4	3	22	12	9	4	-	2	2	3	2	2	-	-	-	1	17	21	17	5	1	1	1	1										
Багануур	15	19	17	17	17	15	10	7	7	12	15	9	7	5	2	6	-	-	-	-	1	1	6	6	5	2	8	7	4										
Багахангай	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-										
Налайх	11	3	1	6	-	2	-	2	1	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	9	2	1	2	-	-	1	-										
ИАТ	6	6	1	1	-	-	-	5	4	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-										
Төмөр зам	110	47	27	25	10	6	3	96	39	26	9	2	-	2	1	1	-	16	8	6	1	13	7	1	-	-	-	-	-										
Бусад	1	4	11	4	-	-	-	-	-	3	9	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	1	-	-	-	-									

Тайлбар: *. Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монгол Улсын иргэдийн хилийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.
Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ХҮСНЭГТ 8. НАС БАРСАН ИРГЭД, гэмт хэргийн төрөл, хүйсээр, 2007-2013 он

Д/д	Гэмт хэргийн зүйл анги	Нас барсан иргэд													
		2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013	
		Нийт	Эм	Нийт	Эм	Нийт	Эм	Нийт	Эм	Нийт	Эм	Нийт	Эм	Нийт	Эм
1	Үндэсний аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг	1 210	246	1 170	213	985	265	814	203	507	123	472	115	461	108
3	Хүүхэд, гэр бүл, нийгмийн ёс суртахууны эсрэг гэмт хэрэг	1	1	2	2	2	1	4	3	2	2	2	2	4	4
4	Иргэдийн улс төрийн болон бусад эрх, эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэрэг	18	3	34	6	20	1	16	3	15	2	33	1	36	6
5	Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг			2	1	10	3	5	3	5	2	6	2	8	2
6	Аж ахуйн эсрэг гэмт хэрэг	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	23	3	16	4	20	1	26	6	29	4	18	2	14	2
8	Байгаль хамгаалах журмын эсрэг гэмт хэрэг	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2	2
9	Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт	344	65	313	73	317	68	325	114	363	100	369	111	424	115
10	Шүүн таслах ажиллагааны эсрэг гэмт хэрэг	1	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
11	Албан тушаалын гэмт хэрэг	-	-	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Улсын дүн		1 597	318	1 551	300	1 358	337	1 191	332	922	233	901	231	949	239

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ХҮСНЭГТ 9. ГЭМТСЭН ИРГЭД, гэмт хэргийн төрөл, насны бүлэг, хүйсээр, 2013 он

Эрүүгийн хуулийн зүйл	Гэмт хэргийн зүйл анги	Гэмтсэн иргэд		Гэмтлийн зэрэг		Эмэгтэй хүртэлх	Насны бүлэг										
		Гэмтсэн иргэд	Хөнгөн	Хүндэвтэр	Хүнд		7	8-13	14-17	18-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59
91-107	Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг	6 288	5 446	504	338	2 412	22	47	220	1 171	1 269	1 151	835	576	444	330	223
114-129	Хүүхэд, гэр бүл, нийгмийн ёс суртахууны эсрэг гэмт хэрэг	112	92	11	9	108	7	10	24	34	12	9	7	4	2	2	1
130-144	Иргэдийн улс төрийн болон бусад эрх, эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэрэг	81	10	53	18	11	-	-	5	28	23	7	8	1	3	6	-
145-155	Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг	276	246	22	8	90	-	10	31	64	31	28	36	30	13	15	18
177-191	Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	1 465	1 200	202	63	259	3	5	71	423	316	218	169	105	78	33	44
192-201	Хүн амын эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг	220	216	4	4	140	20	35	13	15	16	13	19	19	20	17	33
202-214	Байгаль хамгаалах журмын эсрэг гэмт хэрэг	2	1	-	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
215-225	Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт	1 282	300	643	339	552	61	75	61	189	175	127	148	90	95	94	167
230-244	Захиргааны журмын эсрэг гэмт хэрэг	64	59	4	1	9	-	-	-	7	33	11	6	5	1	1	-
245-262	Шүүн таслах ажиллагааны эсрэг гэмт хэрэг	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
274-296	Цэргийн албаны эсрэг гэмт хэрэг	6	3	3	3	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Бүгд		9 797	7 574	1 446	777	3 583	114	182	425	1 937	1 875	1 565	1 228	830	657	498	227

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ХҮСНЭГТ 10. УЧИРСАН ХОХИРОЛ, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	2007 он	2008 он	2009 он	2010 он	2011 он	2012 он	2013 он	2007-2013 он
Бүгд	29265.3	54802.3	49186.1	33383.1	35904.3	53263.2	159.0	414828.5
Баруун бүс	942.7	1879.3	1913.0	1185.8	1381.1	1737.4	2951.4	11990.7
Баян-Өлгий	167.1	388.9	178.4	147.9	322.0	328.0	198.4	1730.7
Говь-Алтай	119.8	168.4	369.4	224.2	210.1	292.8	804.2	2188.9
Завхан	160.4	266.9	218.5	213.6	113.6	236.6	500.4	1710.0
Увс	177.6	469	580.9	292.2	495.7	559.1	571.2	3145.6
Ховд	317.8	586.1	565.8	307.9	239.7	320.9	877.3	3215.4
Хангайн бүс	2492.7	2627.5	3374.2	3145.4	2936.9	4769.8	5254.4	24600.8
Архангай	288.0	402.6	896.4	528.8	572.4	641.9	920.1	4250.2
Баянхонгор	160.8	552.8	202	225.5	220.4	432.9	594.5	2388.9
Булган	243.7	221.4	506.4	405.0	368.9	455.1	1008.2	3208.7
Орхон	634.7	729.6	953.5	1010.6	672.7	930.4	851.8	5783.3
Өвөрхангай	361.0	223.5	251.8	571.3	448.0	719.9	780.4	3355.9
Хөвсгөл	804.5	497.6	564.1	404.2	654.5	1589.5	1099.4	5613.8
Төвийн бүс	3284.6	4 547.2	3974.9	4347.2	4871.3	7052.2	8917.2	36994.5
Говьсүмбэр	91.8	145.4	115.3	259.2	149.7	138.7	224.5	1124.6
Дархан-Уул	796.6	895.6	634.5	782.9	320.9	801.8	1247.0	5479.3
Дорноговь	515.4	290.8	867.2	1107.1	964.0	762.8	1578.0	6085.3
Дундговь	150.9	601.1	359.4	111.1	195.6	300.6	614.3	2333.0
Өмнөговь	189.4	342.5	367.5	411.0	1441.2	1298.9	1288.0	5338.5
Сэлэнгэ	883.8	1335.5	716.3	862.3	457.0	1319.7	1153.2	6727.8
Төв	656.7	936.3	914.7	813.6	1342.9	2429.5	2812.2	9906.0
Зүүн бүс	1050.3	1175.6	962.2	2548.0	1592.5	2315.8	4739.6	14384.0
Дорнод	323.1	403.8	472.4	1380.7	528.3	903.9	2951.0	6963.2
Сүхбаатар	89.8	154.7	139.0	198.5	89.4	293.4	594.4	1559.2
Хэнтий	637.4	617.1	350.8	968.8	974.8	1118.5	1194.2	5861.5
Улаанбаатар	21326.3	43 993.7	33125.6	21295.8	24847.9	37039.7	133684.6	315313.6
Баянгол	2415.9	3188.5	6153.0	3741.5	4338.9	9725.9	6518.7	36082.4
Баянзүрх	4157.5	5902.3	3231.4	2718.2	1986.6	8287.8	83667.0	109950.7
Сүхбаатар	1518.0	27932.5	11897.1	6398.6	3552.8	6398.6	17990.9	75688.5
Сонгинохайрхан	1988.4	2468.8	2045.0	1942.4	2584.3	4203.1	3767.2	18999.2
Хан-Уул	8807.4	2695.1	2444.0	3574.7	2172.3	2633.2	12501.6	34828.3
Чингэлтэй	2092.0	1450.1	6661.9	2390.2	9948.8	5012.6	8553.8	36109.4
Багануур	195.9	171.2	578.8	374.1	126.9	252.0	332.3	2031.2
Багахангай	25.9	0.1	1.0	-	-	0.6	18.9	46.5
Налайх	125.3	185.1	113.3	156	137.3	526.0	334.2	1577.2
Бусад*	168.7	579.0	5 836.2	860.9	274.6	348.4	3 477.1	11 544.9

Тайлбар: *- Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монгол Улсын иргэдийн хилийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ХҮСНЭГТ 11. НӨХӨН ТӨЛҮҮЛЭЛТ, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он

сая төг

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007-2013
БҮГД	4065.3	6974.7	17965.0	14346.8	18490.5	25135.6	111266.6	198244.5
Баруун бүс	449.5	738.3	1250.7	728.3	862.8	1286.7	2122.6	7438.9
Баян-Өлгий	72.9	53.3	110.3	126.5	139.0	281.3	144.0	927.3
Говь-Алтай	58.4	85.0	245.4	113.4	121	223.5	678.7	1525.4
Завхан	133.0	240.7	127.4	118.6	57.7	158.3	262.2	1097.9
Увс	75.8	128.1	444.6	183.8	359.4	403.0	358.5	1953.2
Ховд	109.4	231.2	323.0	186.0	185.7	220.6	679.1	1935.0
Хангайн бүс	717.2	1039.1	2195.5	1420.6	1496.6	3220.4	3404.6	13494.0
Архангай	116.5	136.5	623.9	224.6	285.8	421.8	656.4	2465.5
Баянхонгор	105.9	167.7	106.6	98.3	145.8	275.0	425.0	1324.3
Булган	91.4	113.0	343.0	244.9	199.2	293.8	548.0	1833.3
Орхон	142.0	299.2	692.9	446.0	445.1	655.0	446.0	3126.3
Өвөрхангай	141.7	157.0	163.3	286.3	273.5	438.9	536.4	1997.0
Хөвсгөл	119.7	165.7	265.8	120.5	147.2	1135.9	792.7	2747.5
Төвийн бүс	1220.1	1912.7	2603.9	2983.0	3490.9	5476.6	6138.2	23825.4
Говьсүмбэр	60.6	119.9	91.8	185.8	101.2	47.4	148.3	754.9
Дархан-Уул	144.0	223.4	220.3	535.8	166.6	492.2	910.0	2692.3
Дорноговь	176.6	118.0	728.0	739.9	664.9	524.9	1079.0	4031.3
Дундговь	36.2	445.1	281.0	104.2	140.8	172.3	399.0	1578.7
Өмнөговь	33.9	77.1	155.4	266.3	926.7	1047.7	620.9	3128.0
Сэлэнгэ	417.3	295.8	479.8	609.9	344.7	1166.3	928.1	4241.9
Төв	351.5	633.4	647.6	541.1	1146.0	2025.8	2052.8	7398.2
Зүүн бүс	476.5	609.0	495.6	1945.9	1033.2	1551.1	3026.7	9138.0
Дорнод	49.4	160.6	142.9	1222.6	329.8	679.7	1767.9	4352.9
Сүхбаатар	53.5	131.7	129.9	180.3	48.1	170.6	431.1	1145.2
Хэнтий	373.6	316.7	222.8	543.0	655.3	700.8	827.7	3639.9
Улаанбаатар	1139.8	2529.5	10989.7	7165.7	11385.7	13454.5	94132.0	140796.9
Баянгол	371.4	773.2	4214.2	1450.0	1309.9	2091.2	2356.8	12566.7
Баянзүрх	150.5	148.7	431.3	900.9	872.6	1533.5	67667.1	71704.7
Сүхбаатар	225.7	165.6	2262.7	773.5	1617.2	3237.6	6501.8	14784.2
Сонгинохайрхан	160.3	445.6	1132.6	619.4	1704.8	3028.9	2786.3	9877.9
Хан-Уул	68.1	666.3	1400.6	2716	1409.7	1343.9	11782.6	19387.2
Чингэлтэй	68.4	216.6	1427.8	506.1	4327.4	1697.0	2609.1	10852.3
Багануур	53.0	83.4	50.8	104.2	43.7	149.1	229.3	713.5
Багахангай	7.1	0.1	0.3	-	-	0.6	11.8	19.9
Налайх	35.3	30.0	69.4	95.6	100.4	372.7	187.1	890.6
Бусад*	62.2	146.1	429.6	103.3	221.3	146.3	2442.4	3551.2

Тайлбар: *- Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монгол Улсын иргэдийн хилийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ХҮСНЭГТ 11.2 ЭРҮҮГИЙН ГЭМТ ХЭРГИЙН УЛМААС УЧИРСАН ХОХИРОЛ, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр,

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007-2013
Бүгд	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Баруун бүс	3.2	3.4	3.9	3.5	3.9	3.3	1.9	2.9
Баян-Өлгий	0.6	0.7	0.4	0.4	0.9	0.6	0.1	0.4
Говь-Алтай	0.4	0.3	0.8	0.7	0.6	0.5	0.5	0.5
Завхан	0.5	0.5	0.4	0.6	0.3	0.4	0.3	0.4
Увс	0.6	0.9	1.2	0.9	1.4	1.0	0.4	0.8
Ховд	1.1	1.1	1.2	0.9	0.7	0.6	0.6	0.8
Хангайн бүс	8.5	4.8	6.9	9.4	8.2	9.0	3.3	5.9
Архангай	1.0	0.7	1.8	1.6	1.6	1.2	0.6	1.0
Баянхонгор	0.5	1.0	0.4	0.7	0.6	0.8	0.4	0.6
Булган	0.8	0.4	1.0	1.2	1.0	0.9	0.6	0.8
Орхон	2.2	1.3	1.9	3.0	1.9	1.7	0.5	1.4
Өвөрхангай	1.2	0.4	0.5	1.7	1.2	1.4	0.5	0.8
Хөвсгөл	2.7	0.9	1.1	1.2	1.8	3.0	0.7	1.4
Төвийн бүс	11.2	8.3	8.1	12.9	13.5	13.2	5.6	8.9
Говьсүмбэр	0.3	0.3	0.2	0.8	0.4	0.3	0.1	0.3
Дархан-Уул	2.7	1.6	1.3	2.3	0.9	1.5	0.8	1.3
Дорноговь	1.8	0.5	1.8	3.3	2.7	1.4	1.0	1.5
Дундговь	0.5	1.1	0.7	0.3	0.5	0.6	0.4	0.6
Өмнөговь	0.6	0.6	0.7	1.2	4.0	2.4	0.8	1.3
Сэлэнгэ	3.0	2.4	1.5	2.6	1.3	2.5	0.7	1.6
Төв	2.2	1.7	1.9	2.4	3.7	4.6	1.8	2.4
Зүүн бүс	3.6	2.1	2.0	7.6	4.4	4.3	3.0	3.5
Дорнод	1.1	0.7	1.0	4.1	1.5	1.7	1.9	1.7
Сүхбаатар	0.3	0.3	0.3	0.6	0.2	0.6	0.4	0.4
Хэнтий	2.2	1.1	0.7	2.9	2.7	2.1	0.8	1.4
Улаанбаатар	72.9	80.3	67.3	63.8	69.2	69.5	84.1	76.0
Баянгол	8.3	5.8	12.5	11.2	12.1	18.3	4.1	8.7
Баянзүрх	14.2	10.8	6.6	8.1	5.5	15.6	52.6	26.5
Сүхбаатар	5.2	51.0	24.2	19.2	9.9	12.0	11.3	18.2
Сонгинохайрхан	6.8	4.5	4.2	5.8	7.2	7.9	2.4	4.6
Хан-Уул	30.1	4.9	5.0	10.7	6.1	4.9	7.9	8.4
Чингэлтэй	7.1	2.6	13.5	7.2	27.7	9.4	5.4	8.7
Багануур	0.7	0.3	1.2	1.1	0.4	0.5	0.2	0.5
Багахангай	0.1	-	-	-	-	-	-	-
Налайх	0.4	0.3	0.2	0.5	0.4	1.0	0.2	0.4
Бусад*	0.6	1.1	11.8	2.8	0.8	0.7	2.1	2.8

Тайлбар: *- Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монгол Улсын иргэдийн хилийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.

ХҮСНЭГТ 12. ГЭМТСЭН ИРГЭД, насны бүлэг, бус, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	Бүгд										Насны бүлгээр										
	18 хүртэлх										18-24										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
БҮГД	7 759	9 096	8 593	7 486	8 100	8 436	9 797	646	638	622	568	701	708	721	1503	1884	1831	1611	1945	1902	1937
Баруун бүс	646	690	629	524	435	492	568	52	45	45	37	33	43	45	108	118	104	94	74	84	90
Баян-Өлгий	184	195	164	156	104	111	99	17	9	6	9	5	10	16	25	34	26	23	10	31	13
Говь-Алтай	79	67	43	60	41	40	78	4	7	3	4	4	6	6	12	13	11	12	8	2	20
Завхан	88	77	146	82	75	115	108	12	4	13	13	8	5	4	16	15	25	17	14	17	11
Увс	89	137	141	101	111	103	135	6	7	9	4	6	3	9	13	19	21	15	22	19	21
Ховд	206	214	135	125	104	123	148	13	18	14	7	8	19	10	42	37	21	27	20	15	25
Хангайн бүс	984	1048	972	996	1058	1095	1208	81	70	62	90	89	89	106	178	188	193	189	227	206	188
Архангай	166	212	159	163	165	132	149	18	20	8	13	10	14	15	28	42	41	24	27	17	16
Баянхонгор	190	179	237	174	198	147	179	14	16	19	17	17	13	23	36	35	49	37	36	31	31
Булган	81	115	85	69	84	77	143	5	3	4	6	3	3	15	13	16	8	12	13	15	15
Орхон	133	191	151	224	215	282	272	9	10	7	26	24	24	17	21	38	32	51	55	59	48
Өвөрхангай	224	176	156	197	200	251	255	21	10	11	15	24	25	23	41	31	36	37	55	45	44
Хөвсгөл	190	175	184	169	196	206	210	14	11	13	13	11	10	13	39	26	27	28	31	39	34
Төвийн бүс	1586	1651	1728	1332	1291	1355	1649	137	156	137	84	89	88	121	278	295	317	244	279	254	273
Говьсүмбэр	75	97	114	80	58	72	107	5	9	6	5	3	7	6	9	9	18	13	11	9	17
Дархан-Уул	356	357	373	239	134	186	346	29	40	31	16	8	12	30	62	73	76	54	33	33	54
Дорноговь	247	269	322	247	291	267	240	26	21	22	15	20	19	19	41	65	67	49	69	64	47
Дундговь	117	86	80	38	91	102	118	13	16	9	2	8	7	6	25	14	17	6	15	21	24
Өмнөговь	187	179	142	120	128	185	206	24	14	18	12	12	15	18	45	34	29	17	29	40	42
Сэлэнгэ	354	398	386	419	328	312	344	25	38	29	25	24	17	21	60	54	61	73	72	54	50
Төв	250	265	312	189	261	231	288	15	18	22	9	17	11	21	36	46	49	32	50	33	39
Зүүн бүс	710	605	505	394	408	428	543	57	66	47	23	29	37	33	113	93	71	60	83	94	79
Дорнод	431	333	286	168	154	134	220	32	28	24	16	11	11	18	66	61	48	29	35	30	35
Сүхбаатар	51	39	47	34	41	69	137	4	4	7	1	1	5	6	7	3	6	6	10	17	17
Хэнтий	228	233	171	192	213	225	186	21	34	16	6	17	21	9	40	29	17	25	38	47	27
Улаанбаатар	3801	5061	4724	4175	4858	5032	5801	319	301	331	332	459	449	416	824	1183	1141	1009	1273	1257	1305
Баянгол	605	726	827	786	1092	1040	1186	38	48	41	70	109	106	71	142	200	187	224	307	297	327
Баянзүрх	903	956	660	616	590	1017	1220	55	48	57	46	73	93	80	195	209	139	131	126	250	277
Сүхбаатар	512	1152	727	466	775	685	682	43	51	46	61	65	57	34	123	262	195	141	233	177	160
Сонгинохайрхан	691	925	991	736	816	803	1004	71	69	78	52	77	69	83	124	216	248	154	197	188	190
Хан-Уул	350	393	469	495	537	507	626	34	26	44	32	42	37	57	85	98	117	123	155	122	118
Чингэлтэй	399	568	691	726	718	617	707	49	31	40	43	60	56	51	80	125	170	161	191	153	176
Багануур	155	169	190	153	152	186	176	14	17	18	15	13	17	24	36	34	44	20	24	26	25
Багахангай	9	2	16	-	-	1	5	1	0	0	0	0	0	0	2	-	3	-	-	-	-
Налайх	177	170	153	197	178	176	195	14	11	7	13	20	14	16	37	39	38	55	40	44	32
Бусад*	32	41	35	65	50	34	28	-	-	-	2	2	2	0	2	7	5	15	9	7	2

Тайлбар: * - Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монгол Улсын иргэдийн хийлийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	Насны бүлгээр																													
	25-29						30-34						35-39																	
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007			
Бүгд	1691	2083	1697	1327	1478	1558	1875	1143	1360	1277	1126	1073	1269	1565	941	1123	1081	878	979	981	1212	981	878	1081	878	979	981	1212		
Баруун бүс	136	112	125	104	90	100	88	95	103	106	89	65	75	96	97	123	90	57	69	69	58	83	58	90	123	90	57	69	58	83
Баян-Өлгий	39	34	34	34	31	17	12	28	29	22	35	20	21	16	33	38	29	16	16	16	12	14	14	33	38	29	16	16	12	14
Говь-Алтай	25	10	7	13	4	9	8	10	9	6	8	5	7	11	5	12	7	8	4	4	4	7	7	5	12	7	8	4	4	7
Завхан	16	11	31	13	18	32	26	13	10	31	15	9	20	21	7	12	16	4	12	10	13	13	7	12	16	4	12	10	13	
Увс	15	23	23	19	21	16	24	11	20	25	18	16	12	21	31	31	23	9	19	18	23	23	21	31	23	9	19	18	23	
Ховд	41	34	30	25	16	26	18	33	35	22	13	15	15	26	31	30	15	20	18	14	26	26	31	30	15	20	18	14	26	
Хангайн бүс	196	198	209	155	174	189	237	142	171	140	158	142	183	204	147	152	132	134	145	146	158	158	132	134	145	146	158	158		
Архангай	30	33	28	23	31	19	37	16	41	19	27	21	23	29	25	25	19	30	18	17	19	19	25	25	19	30	18	17	19	
Баянхонгор	43	35	54	30	35	21	34	31	32	32	27	30	24	29	31	20	30	25	20	18	27	27	20	30	25	20	18	27	27	
Булган	11	24	25	13	10	10	22	16	15	12	10	12	12	25	20	18	14	4	20	9	13	13	20	18	14	4	20	9	13	
Орхон	25	28	29	27	28	53	45	22	29	19	24	22	45	51	19	34	21	27	25	44	41	41	34	21	27	25	44	41	41	
Өвөрхангай	59	40	31	31	34	46	55	24	29	26	37	26	45	35	26	24	19	26	20	31	33	33	26	24	19	26	20	31	33	
Хөвсгөл	28	38	42	31	36	40	44	33	25	32	33	31	34	35	26	31	29	22	42	27	25	25	31	29	22	42	27	25	25	
Төвийн бүс	352	327	327	238	245	239	301	236	251	251	240	188	226	267	198	222	252	177	172	180	226	226	198	222	252	177	172	180	226	
Говьсүмбэр	22	21	23	14	9	13	14	9	17	17	8	11	12	21	11	19	25	13	8	10	18	18	19	25	13	8	10	18	18	
Дархан-Уул	90	67	51	45	27	37	57	46	45	58	34	19	27	55	49	47	51	31	18	26	46	46	49	47	51	31	18	26	46	
Дорноговь	45	57	58	44	52	53	43	56	34	51	50	34	48	39	36	48	39	39	29	38	38	38	36	48	39	39	29	38	38	
Дундговь	20	15	15	11	18	17	22	17	11	11	5	12	17	18	15	15	11	5	12	14	15	15	18	15	11	5	12	14	15	
Өмнөговь	29	27	25	23	17	32	45	27	37	25	24	25	29	39	23	32	15	16	14	22	24	24	39	32	15	16	14	22	24	
Сэлэнгэ	76	84	89	62	76	44	73	51	65	57	92	45	55	55	37	56	54	46	40	44	45	45	55	56	54	46	40	44	45	
Төв	70	56	66	39	46	43	47	30	42	34	27	42	38	40	27	29	29	41	35	40	40	40	40	27	29	41	35	40	40	
Зүүн бүс	166	112	103	78	78	73	103	125	95	73	64	60	75	108	79	73	82	58	50	77	77	50	73	82	58	50	77	77		
Дорнод	104	65	50	29	25	20	42	68	50	42	30	13	23	38	53	39	49	17	29	11	28	28	39	49	17	29	11	28	28	
Сүхбаатар	10	10	12	4	12	20	29	9	9	5	4	5	9	34	8	5	7	8	4	6	17	17	8	5	7	8	4	6	17	
Хэнтий	52	37	41	45	41	33	32	48	36	26	30	42	43	36	18	29	26	33	17	33	32	32	36	18	29	26	33	17	33	
Улаанбаатар	833	1324	929	739	881	947	1140	536	734	700	569	615	706	885	417	544	521	441	531	545	680	680	417	544	521	441	531	545	680	
Баянгол	131	136	199	141	186	195	234	93	123	135	90	130	137	194	66	87	94	79	107	98	119	119	66	87	94	79	107	98	119	
Баянзүрх	249	284	150	115	98	223	241	121	122	87	87	79	124	165	100	104	61	59	73	113	157	157	100	104	61	59	73	113	157	
Сүхбаатар	131	497	136	70	146	124	144	61	107	98	55	92	92	110	48	85	79	40	76	74	88	88	48	85	79	40	76	74	88	
Сонгинохайрхан	152	158	174	106	161	133	173	108	175	140	119	104	114	178	69	126	113	78	89	86	115	115	69	126	113	78	89	86	115	
Хан-Уул	57	69	77	91	96	94	133	59	64	74	70	66	79	94	36	41	61	54	64	55	68	68	36	41	61	54	64	55	68	
Чингэлтэй	62	108	132	153	132	117	144	46	91	111	99	87	89	97	49	59	74	89	88	75	81	81	49	59	74	89	88	75	81	
Баянзүрх	19	39	31	32	29	33	34	21	26	27	15	25	38	20	23	22	20	24	16	20	21	21	23	22	20	24	16	20	21	
Багахангай	2	1	4			2	1	2	1	1	2	-	1	-	1	-	-	5	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	
Налайх	30	32	26	31	33	28	35	26	25	26	34	32	32	27	25	20	14	18	18	24	30	30	27	25	20	14	18	18	24	30
Бусад*	8	10	4	13	10	10	6	9	6	7	6	3	4	5	3	9	4	4	11	12	2	2	5	9	4	4	11	12	2	2

Тайлбар: * - Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монгол Улсын иргэдийн хийлийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.

Аймаг, нийслэл, Дүүрг	Насны бүлгээр																			
	40-44							45-49							50-54					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Бүгд	682	799	763	723	697	747	830	485	540	612	530	532	534	657	318	341	363	333	317	380
Баруун бүс	75	82	76	69	46	60	56	41	47	38	36	32	29	54	17	34	25	17	18	27
Баян-Өлгий	18	21	21	18	7	8	9	9	15	10	7	9	7	9	10	10	6	5	3	3
Говь-Алтай	10	8	4	8	8	4	5	5	6	3	6	3	4	10	5	-	-	1	1	3
Завхан	13	12	16	11	8	18	15	6	6	7	5	3	7	10	-	5	5	1	3	5
Увс	12	16	20	15	9	20	16	7	8	11	9	10	3	15	1	6	5	9	4	9
Ховд	22	25	15	17	14	14	20	14	12	7	9	7	8	10	1	13	8	1	5	8
Хангайн бүс	89	124	90	109	101	108	107	65	68	68	70	85	88	85	44	31	35	42	44	51
Архангай	14	25	13	24	11	15	11	9	7	16	11	18	12	7	13	10	5	4	7	7
Баянхонгор	11	23	18	13	26	20	11	12	8	12	12	14	10	11	8	3	13	3	11	4
Булган	2	9	7	7	10	14	14	6	18	7	5	9	10	15	4	2	4	7	3	4
Орхон	15	27	24	23	23	19	28	10	13	11	25	19	22	18	4	7	2	13	4	10
Өвөрхангай	23	17	12	25	12	22	17	15	10	8	8	13	15	23	9	5	6	9	10	14
Хөвсгөл	24	23	16	17	19	18	26	13	12	14	9	12	19	11	6	4	5	6	9	12
Төвийн бүс	159	164	165	139	116	130	162	102	118	133	88	85	95	105	51	68	80	54	60	67
Говьсүмбэр	6	9	12	8	10	9	17	5	5	8	10	2	4	8	2	6	1	5	2	5
Дархан-Уул	36	32	38	23	9	17	31	20	34	37	12	6	15	18	14	11	18	14	8	9
Дорноговь	20	23	36	25	23	18	23	12	25	20	6	28	13	12	6	10	12	7	17	12
Дундговь	10	8	5	6	12	5	9	8	7	8	3	6	6	7	3	4	3	4	5	5
Өмнөговь	16	13	10	10	11	17	13	11	7	12	11	10	9	10	5	6	6	4	8	10
Сэлэнгэ	45	42	35	41	31	36	38	24	24	26	38	13	26	32	14	21	17	18	11	14
Төв	26	37	29	26	20	24	31	22	16	22	8	20	22	18	7	10	23	6	9	12
Зүүн бүс	50	66	43	44	41	35	44	49	43	40	33	27	26	43	37	30	15	22	14	20
Дорнод	29	45	25	19	19	18	17	32	23	27	17	7	7	15	24	8	7	7	5	5
Сүхбаатар	4	2	4	4	2	4	4	1	1	4	2	1	3	13	2	3	2	4	3	5
Хэнтий	17	19	14	21	20	13	16	10	19	9	14	19	16	15	11	19	6	11	6	10
Улаанбаатар	305	359	386	352	385	409	456	226	261	328	299	300	295	366	166	177	205	194	181	212
Баянгол	40	60	50	59	89	68	90	37	30	57	55	70	58	55	25	17	33	34	47	45
Баянзүрх	56	68	68	67	50	83	98	51	56	47	49	37	55	76	41	44	30	29	27	39
Сүхбаатар	37	58	71	21	62	56	46	26	35	46	20	51	47	39	21	29	28	31	24	32
Сонгинохайрхан	66	57	78	70	63	80	82	34	48	71	57	48	51	71	35	35	51	37	30	34
Хан-Уул	32	32	26	42	42	42	54	19	32	35	37	24	31	49	9	11	22	19	20	19
Цингэлтэй	35	57	62	60	59	42	49	39	39	42	52	49	37	44	20	33	27	29	21	30
Багануур	19	12	20	16	14	24	14	9	11	13	14	10	8	17	8	3	6	7	8	8
Багахангай	2	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Налайх	18	15	11	17	11	14	21	11	10	16	15	11	8	15	7	5	8	8	4	5
Бусад*	4	4	3	10	8	5	5	2	3	5	4	3	1	4	3	1	3	4	4	3

Тайлбар: *- Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монгол Улсын иргэдийн хийлийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	Насны бүлгээр																				
	55-59					60-64					65 ба түүнээс дээш										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013							
БҮГД	151	140	161	177	170	180	227	87	81	69	93	92	74	106	112	107	117	120	116	103	153
Баруун бүс	11	14	12	11	4	8	5	8	6	2	5	0	2	8	6	6	6	5	4	6	15
Баян-Өлгий	2	1	6	4	1	2	-	2	1	1	3	-	-	1	1	3	3	2	2	0	3
Говь-Алтай	-	1	-	-	-	1	1	3	-	-	-	-	-	1	0	1	1	0	0	1	3
Завхан	5	-	1	-	-	-	-	0	2	1	1	-	-	2	0	0	0	2	0	1	3
Увс	2	5	3	2	3	5	2	2	1	1	-	-	-	2	0	1	1	1	1	2	3
Ховд	2	7	2	5	2	2	2	2	2	-	1	-	2	2	5	1	1	0	1	2	3
Хангайн бүс	14	22	24	17	23	18	31	9	12	4	14	17	6	13	19	12	15	18	11	11	15
Архангай	3	4	6	4	4	4	5	2	1	1	1	5	2	10	3	3	2	3	2	2	2
Баянхонгор	1	1	7	2	3	3	6	3	2	1	5	4	1	1	0	4	2	3	2	2	1
Булган	-	6	2	3	2	-	4	2	1	-	2	2	-	4	2	3	2	0	0	0	2
Орхон	4	2	4	1	3	3	5	1	2	-	3	5	1	4	3	1	2	4	3	2	1
Өвөрхангай	2	6	2	3	3	3	4	1	3	-	1	1	2	3	3	1	5	5	2	3	8
Хөвсгөл	4	3	3	4	4	5	7	2	2	2	2	2	1	1	1	0	1	4	1	2	1
Төвийн бүс	37	18	26	39	27	45	37	20	13	20	15	12	13	20	16	19	21	14	18	18	31
Говьсүмбэр	4	1	1	1	1	2	3	-	-	1	2	-	2	2	2	1	3	1	2	1	0
Дархан-Уул	7	1	7	9	3	6	9	2	4	3	1	3	1	6	1	3	3	0	0	3	4
Дорноговь	3	2	2	8	5	4	4	0	-	4	3	2	2	4	2	0	5	1	2	5	0
Дундговь	2	1	1	1	1	4	4	4	-	-	-	-	-	-	0	3	2	0	2	2	5
Өмнөговь	4	3	1	2	3	7	1	1	2	-	-	1	1	-	2	4	1	1	1	3	3
Сэлэнгэ	13	7	9	12	8	13	6	5	3	7	5	3	7	4	4	4	2	7	5	2	5
Төв	4	3	6	7	7	9	10	8	4	5	4	3	2	4	5	4	5	4	6	2	14
Зүүн бүс	13	16	13	6	13	10	10	7	6	5	3	5	3	2	14	5	12	3	8	5	8
Дорнод	10	7	6	2	6	4	6	4	4	2	-	3	1	1	9	3	6	2	1	4	4
Сүхбаатар	-	1	-	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	0	0	0	0	2	0	1
Хэнтий	3	8	7	3	6	6	3	3	1	3	3	2	2	1	5	2	6	1	5	1	3
Улаанбаатар	75	70	82	104	103	99	143	43	43	38	56	57	50	63	57	65	63	80	73	63	84
Баянгол	10	13	15	13	18	19	20	14	6	6	7	10	5	12	9	6	10	14	19	12	13
Баянзүрх	16	7	8	16	8	15	42	9	6	4	7	9	8	12	10	8	9	10	10	14	14
Сүхбаатар	9	12	15	13	13	12	11	3	5	7	7	4	8	11	10	11	6	7	9	6	11
Сонгинохайрхан	15	14	16	20	22	20	32	6	11	9	18	13	12	10	11	16	13	25	12	16	22
Хан-Уул	8	9	5	14	18	13	12	4	4	2	3	8	10	4	7	7	6	10	7	5	10
Чингэлтэй	10	9	13	20	14	11	13	3	6	6	9	10	2	9	6	10	14	11	7	5	8
Багануур	4	3	6	3	7	6	8	1	-	2	4	1	3	3	1	2	3	3	5	3	2
Багахангай	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	1	0	0	0	0
Налайх	3	3	4	5	3	3	5	3	5	2	1	2	2	2	3	5	1	0	4	2	4
Бусад*	1	-	4	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-

Тайлбар: * - Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монгол Улсын иргэдийн хийлийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.

ХҮСНЭГТ 13. ГЭМТСЭН ИРГЭД, гэмтлийн зэрэг, бүс, аймаг, нийслэл, дүнд эзлэх хувиар, 2007-2013 он

Бүс, нутгаар	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007-2013
Гэмтсэн иргэд -бүгд								
Баруун	8.3	7.6	7.3	7.0	5.4	5.8	5.8	6.7
Хангай	12.7	11.5	11.3	13.3	13.1	13.0	12.3	12.4
Төв	20.4	18.2	20.1	17.8	15.9	16.1	16.8	17.9
Зүүн	9.2	6.7	5.9	5.3	5.0	5.1	5.5	6.1
Улаанбаатар	49.0	55.6	55.0	55.8	60.0	59.6	59.2	56.4
Бусад*	0.4	0.5	0.4	0.9	0.6	0.4	0.3	0.5
Дүн	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Гэмтлийн зэргээр								
Хөнгөн								
Баруун	5.8	5.4	5.6	5.7	4.3	4.7	4.7	5.2
Хангай	8.1	7.6	7.9	9.4	9.5	9.6	9.1	8.7
Төв	14.0	12.6	14.9	13.9	11.5	11.8	12.5	13.0
Зүүн	6.6	5.2	4.4	4.1	3.5	3.7	4.0	4.5
Улаанбаатар	34.6	40.5	39.8	40.3	45.7	47.4	46.7	42.3
Бусад*	0.3	0.3	0.3	0.7	0.5	0.3	0.3	0.4
Дүн	69.4	71.6	72.8	73.9	75.0	77.4	77.3	74.0
Хүндэвтэр								
Баруун	1.9	1.7	1.3	1.1	0.7	0.9	0.8	1.2
Хангай	3.1	2.6	2.3	2.6	2.5	2.2	1.9	2.4
Төв	4.0	3.7	3.5	2.6	2.7	2.9	2.7	3.1
Зүүн	1.5	1.0	1.0	0.7	0.9	0.9	0.8	1.0
Улаанбаатар	9.7	11.7	11.2	10.4	10.0	8.3	8.6	10.0
Бусад*	0.1	0.1	0.0	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1
Дүн	20.2	20.7	19.4	17.5	17.0	15.1	14.8	17.8
Хүнд								
Баруун	0.7	0.5	0.4	0.2	0.3	0.3	0.3	0.4
Хангай	1.5	1.4	1.1	1.4	1.1	1.2	1.3	1.3
Төв	2.4	1.8	1.7	1.4	1.7	1.4	1.7	1.7
Зүүн	1.1	0.5	0.5	0.5	0.7	0.5	0.7	0.6
Улаанбаатар	4.7	3.5	4.0	5.1	4.2	4.0	3.9	4.2
Бусад*	0.1	0.0	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0
Дүн	10.4	7.7	7.8	8.5	8.0	7.5	7.9	8.2

Тайлбар: *- Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монгол Улсын иргэдийн хилийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.

Гэмт хэргийн улмаас гэмтсэн хүн, бүс нутаг, гэмтлийн зэргээр, дүнд эзлэх хувиар

Бүс, нутгаар	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007-2013
Гэмтсэн хүн, бүгд								
Баруун	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Хангай	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Төв	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Зүүн	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Улаанбаатар	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Бусад*	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Дүн	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Бүгд: Гэмтлийн зэргээр								
Хөнгөн								
Баруун	69.7	71.2	76.3	81.5	80.9	80.1	80.8	76.6
Хангай	63.5	65.8	69.5	70.3	72.6	73.8	74.0	70.1
Төв	68.7	69.7	74.1	77.9	72.2	73.3	74.0	72.7
Зүүн	71.8	77.7	74.9	77.2	68.6	72.7	72.9	73.7
Улаанбаатар	70.6	72.7	72.4	72.2	76.3	79.4	78.9	75.0
Бусад*	68.8	75.6	80.0	80.0	84.0	79.4	92.9	80.0
Дүн	69.4	71.6	72.8	73.9	75.0	77.4	77.3	74.0
Хүндэвтэр								
Баруун	22.3	22.9	18.4	15.6	13.6	14.6	13.4	17.7
Хангай	24.5	22.3	20.6	19.4	19.1	17.1	15.6	19.6
Төв	19.4	20.5	17.3	14.3	17.2	17.9	16.1	17.6
Зүүн	16.5	14.5	17.4	14.2	18.4	16.8	14.0	15.9
Улаанбаатар	19.8	21.0	20.3	18.7	16.7	13.9	14.5	17.6
Бусад*	15.6	14.6	5.7	13.8	12.0	14.7	3.6	11.9
Дүн	20.2	20.7	19.4	17.5	17.0	15.1	14.8	17.8
Хүнд								
Баруун	8.0	5.9	5.2	2.9	5.5	5.3	5.8	5.6
Хангай	12.0	11.8	9.9	10.3	8.3	9.1	10.4	10.3
Төв	11.9	9.9	8.6	7.8	10.6	8.9	9.9	9.7
Зүүн	11.7	7.8	7.7	8.6	13.0	10.5	13.1	10.4
Улаанбаатар	9.6	6.3	7.3	9.1	7.0	6.7	6.6	7.4
Бусад*	15.6	9.8	14.3	6.2	4.0	5.9	3.6	8.1
Дүн	10.4	7.7	7.8	8.5	8.0	7.5	7.9	8.2

Тайлбар: *- Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монгол Улсын иргэдийн хилийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.

ХҮСНЭГТ 14. НАС БАРСАН ИРГЭД, гэмт хэргийн төрөл, бүс, аймаг, нийслэлээр, 2007-2013 он

Бүс, нутгаар	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007-2013
Нас барсан иргэд-бүгд								
Баруун	122	99	115	53	68	32	55	544
Хангай	314	229	154	170	138	170	159	1334
Төв	272	259	232	198	226	235	288	1710
Зүүн	141	117	68	79	57	78	79	619
Улаанбаатар	724	835	783	665	427	386	366	4186
Бусад*	24	12	6	26	6	0	2	76
Дүн	1597	1551	1358	1191	922	901	949	8469
Гэмт хэргийн зүйл ангиар								
Хүнийг санаатай алах								
Баруун	14	10	19	10	10	4	5	72
Хангай	50	36	35	31	51	40	31	274
Төв	65	31	36	34	47	43	27	283
Зүүн	18	14	15	19	11	13	17	107
Улаанбаатар	135	107	99	91	117	99	79	727
Бусад*	1	0	1	1	1	0	1	5
Дүн	283	198	205	186	237	199	160	1468
ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэрэг								
Баруун	35	32	32	26	42	22	29	218
Хангай	72	72	61	53	58	87	86	489
Төв	80	112	106	81	124	103	156	762
Зүүн	38	35	20	32	35	43	35	238
Улаанбаатар	111	59	98	126	103	114	117	728
Бусад*	8	3	0	7	1	0	1	20
Дүн	344	313	317	325	363	369	1282	2455
Бусдыг амиа хорлоход хүргэх								
Баруун	67	50	56	14	9	6	15	217
Хангай	179	109	46	69	13	27	22	465
Төв	113	93	74	61	36	57	76	510
Зүүн	83	60	21	18	4	14	16	216
Улаанбаатар	432	601	540	415	160	127	124	2399
Бусад*	15	6	2	13	3	0	0	39
Дүн	889	919	739	590	225	231	253	3846
Бусад								
Баруун	6	7	8	3	7	0	6	37
Хангай	13	12	12	17	16	16	20	106
Төв	14	23	16	22	19	32	29	155
Зүүн	2	8	12	10	7	8	11	58
Улаанбаатар	46	68	46	33	47	46	46	332
Бусад*	0	3	3	5	1	0	0	12
Дүн	81	121	97	90	97	102	112	700

Тайлбар: *- Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монголын Улсын иргэдийн хилийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.

ХҮСНЭГТ 15. ХҮНИЙ АМЬ БИЕ ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ЭСРЭГ ГЭМТ ХЭРГЭЭС ХОХИРСОН ИРГЭД, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	Хохирсон иргэд													Нас барсан иргэд													Гэмтсэн иргэд												
	Хохирсон иргэд													Нас барсан иргэд													Гэмтсэн иргэд												
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013											
Улсын дүн	5930	6599	6948	6828	6500	7163	8285	1224	1164	985	814	507	472	461	4446	5182	5478	4599	4868	5369	6287	4446	5182	5478	4599	4868	5369	6287											
Баруун бүс	520	604	543	520	505	608	666	85	65	80	26	22	10	24	391	465	435	370	328	382	439	391	465	435	370	328	382	439											
Баян-Өлгий	131	162	144	184	162	239	230	2	2	5	11	4	2	4	124	158	139	137	88	91	83	124	158	139	137	88	91	83											
Говь-Алтай	39	47	28	35	25	46	67	10	9	7	5	5	2	3	29	37	20	28	17	28	50	29	37	20	28	17	28	50											
Завхан	120	131	130	106	125	139	126	25	8	19	5	3	5	7	64	59	95	69	67	100	94	64	59	95	69	67	100	94											
Увс	79	116	127	107	95	95	118	28	28	26	2	2	-	-	50	87	98	65	78	77	101	50	87	98	65	78	77	101											
Ховд	151	148	114	88	98	89	125	20	18	23	3	8	1	8	124	124	83	71	78	86	111	124	124	83	71	78	86	111											
Хангайн бүс	967	854	779	876	826	914	1070	243	153	89	109	75	74	65	646	667	666	617	690	766	875	646	667	666	617	690	766	875											
Архангай	195	207	139	148	122	114	167	58	55	15	17	17	9	11	117	146	122	91	103	100	102	117	146	122	91	103	100	102											
Баянхонгор	155	119	163	128	133	95	134	15	11	9	5	6	6	6	129	98	148	92	116	84	124	129	98	148	92	116	84	124											
Булган	64	84	64	65	55	82	128	11	8	7	18	6	6	13	52	73	56	42	45	52	105	52	73	56	42	45	52	105											
Орхон	119	143	123	172	180	208	222	32	19	9	11	14	17	7	68	120	112	132	144	176	195	68	120	112	132	144	176	195											
Өвөрхангай	185	128	120	161	167	222	226	26	16	19	12	14	18	15	142	110	100	137	139	192	192	142	110	100	137	139	192	192											
Хөвсгөл	249	173	170	202	169	193	193	101	44	30	46	18	18	13	138	120	128	123	143	162	157	138	120	128	123	143	162	157											
Төвийн бүс	1184	1205	1311	1222	1132	1309	1410	188	138	117	104	94	118	112	967	1042	1172	922	867	974	1148	967	1042	1172	922	867	974	1148											
Говьсүмбэр	68	93	102	76	57	74	111	6	8	7	4	3	3	5	60	85	92	62	48	58	79	60	85	92	62	48	58	79											
Дархан-Уул	224	226	263	256	218	269	313	12	5	8	25	24	16	9	212	218	255	155	80	142	248	212	218	255	155	80	142	248											
Дорноговь	199	211	235	218	226	241	201	30	14	6	14	9	21	9	168	196	227	184	203	202	170	168	196	227	184	203	202	170											
Дундговь	79	43	51	58	73	80	97	8	12	1	3	10	2	8	69	31	47	29	61	78	82	69	31	47	29	61	78	82											
Өмнөговь	151	119	93	113	119	144	162	52	29	16	33	17	13	7	88	87	76	77	86	125	142	88	87	76	77	86	125	142											
Сэлэнгэ	247	276	290	309	225	257	265	30	12	16	13	13	23	15	212	259	273	294	215	220	247	212	259	273	294	215	220	247											
Төв	216	237	277	192	214	244	261	50	58	63	12	18	40	59	158	166	202	121	174	149	180	158	166	202	121	174	149	180											
Зүүн бүс	556	396	304	286	222	332	445	118	79	43	41	17	33	38	411	306	250	195	174	194	337	411	306	250	195	174	194	337											
Дорнод	320	255	177	139	113	183	217	20	25	22	18	11	15	16	296	228	154	88	95	72	142	296	228	154	88	95	72	142											
Сүхбаатар	55	23	45	39	36	52	113	25	10	9	6	2	6	11	26	12	33	23	25	39	90	26	12	33	23	25	39	90											
Хэнтий	181	118	82	108	73	97	115	73	44	12	17	4	12	11	89	66	63	84	54	83	105	89	66	63	84	54	83	105											
Улаанбаатар	2671	3505	3984	3839	3767	3977	4657	576	722	652	518	294	237	221	2014	2676	2937	2450	2774	3033	3464	2014	2676	2937	2450	2774	3033	3464											
Баянгол	500	484	556	564	618	717	822	140	92	65	112	59	45	47	360	385	484	393	554	655	749	360	385	484	393	554	655	749											
Баянзүрх	539	721	903	702	666	787	1047	145	230	219	45	25	40	36	406	466	349	311	266	585	665	406	466	349	311	266	585	665											
Сүхбаатар	488	659	686	696	660	674	708	134	125	134	52	46	25	20	333	522	540	281	510	436	418	333	522	540	281	510	436	418											
Сонгинохайрхан	430	570	653	679	634	611	691	51	100	125	174	70	50	53	342	458	518	390	426	418	498	342	458	518	390	426	418	498											
Хан-Уул	273	392	360	372	413	374	429	43	111	40	33	24	25	21	228	278	318	337	388	343	413	228	278	318	337	388	343	413											
Чингэлтэй	245	447	574	558	526	538	672	42	44	58	91	55	39	37	175	357	492	495	399	354	455	175	357	492	495	399	354	455											
Багануур	88	120	130	108	107	128	131	5	9	4	4	3	5	1	81	109	124	102	105	119	128	81	109	124	102	105	119	128											
Багахангай	7	2	10	6	5	15	14	-	-	-	-	-	-	-	6	2	9	-	-	1	1	6	2	9	-	-	1	1											
Налайх	101	110	112	154	138	133	143	16	11	7	7	12	8	6	83	99	103	141	126	122	137	83	99	103	141	126	122	137											
Бусад	32	35	27	85	48	23	37	14	7	4	16	5	-	1	17	26	18	45	35	20	24	17	26	18	45	35	20	24											

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ХҮСНЭГТ 16. ХҮНИЙ АМЬ БИЕ ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ЭСРЭГ ГЭМТ ХЭРТЭЭС УЧИРСАН ХОХИРОЛ, НӨХӨН ТӨЛҮҮЛЭЛТ бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр,
2007-2013 он

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	Учирсан хохирол, сая төг										Нөхөн төлүүлэлт, сая төг																		
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013								
Улсын дүн	375.3	763.8	737.2	949.5	1588.7	2521.2	3916.4	234.7	384.2	559.5	710.5	1277.7	2023.7	3299.5	37.7	50.5	91.2	147.0	134.2	158.9	216.7	24.3	36.2	72.9	81.9	119.1	141.5	191.0	
Баруун бүс																													
Баян-Өлгий	3.8	4.4	11.4	9.0	19.7	26.4	24.5	2.4	3.7	10.1	8.2	17.0	26.1	23.6															
Говь-Алтай	0.6	9.1	5.8	46.5	7.1	12.9	11.9	0.4	6.6	5.8	6.5	7.1	11.0	10.3															
Завхан	11.8	19.5	31.4	28.4	20.0	26.5	63.8	10.6	16.0	29.6	21.5	17.1	23.7	49.6															
Увс	2.4	7.7	32.9	47.5	52.2	52.0	81.7	2.0	3.7	24.0	30.5	47.1	48.9	75.5															
Ховд	19.2	9.8	9.8	15.6	35.3	41.0	34.8	9.0	6.2	3.5	15.2	30.9	31.6	31.9															
Хангайн бүс	127.5	383.9	163.2	199.8	312.9	490.8	762.0	65.3	88.8	89.4	155.0	219.6	438.2	649.6															
Архангай	16.1	24.6	64.2	28.1	51.8	43.2	136.9	12.1	17.3	13.1	25.3	36.5	33.0	110.6															
Баянхонгор	33.9	286.5	13.4	19.1	23.1	26.0	101.5	11.6	15.6	12.7	13.9	18.9	23.5	88.2															
Булган	12.1	1.9	8.2	5.6	17.4	72.0	93.9	6.2	1.9	8.2	6.7	15.0	66.9	86.1															
Орхон	22.6	19.8	15.7	68.3	93.3	109.6	144.0	13.5	13.9	13.5	61.9	71.0	99.6	115.9															
Өвөрхангай	13.4	22.1	13.5	38.3	65.4	110.0	152.9	13.1	21.2	13.4	27.4	49.8	97.5	138.2															
Хөвсгөл	29.5	28.9	48.3	40.5	62.1	130.0	133.0	9.0	18.9	28.5	19.8	28.3	117.7	110.7															
Төвийн бүс	80.8	100.6	157.0	162.3	396.3	559.1	626.2	61.2	84.9	140.1	132.4	355.7	480.3	558.6															
Говьсүмбэр	4.0	11.4	20.2	18.6	16.5	52.5	39.6	4.0	10.6	20.2	15.8	15.4	14.5	25.8															
Дархан-Уул	10.4	15.4	20.5	13.7	35.7	48.9	109.3	6.9	14.4	12.6	12.1	32.4	40.6	91.9															
Дорноговь	8.5	6.1	15.3	22.4	55.5	36.2	54.8	3.9	5.1	14.3	14.7	50.5	27.1	44.4															
Дундговь	3.3	0.7	3.9	4.6	20.1	40.3	60.1	3.0	3.8	4.6	7.8	17.8	39.3	55.5															
Өмнөговь	3.2	3.9	2.9	8.1	72.8	39.0	30.8	2.6	2.3	2.9	5.9	70.2	33.3	26.4															
Сэлэнгэ	13.1	25.3	27.8	36.7	46.4	64.5	83.6	11.0	18.3	24.9	34.3	43.0	63.4	80.3															
Төв	38.4	37.9	66.4	58.2	149.3	277.8	248.1	29.9	33.9	61.4	45.0	126.5	262.1	234.3															
Зүүн бүс	1.3	9.9	11.2	29.5	60.2	59.4	151.4	0.9	3.0	6.2	19.1	48.1	51.3	123.4															
Дорнод	0.6	0.6	5.5	12.0	53.4	37.5	54.6	0.3	0.6	0.7	7.3	42.7	34.0	38.1															
Сүхбаатар	0.3	1.3	4.0	6.3	0.2	2.5	41.1	0.2	1.3	4.0	6.3	0.2	2.5	39.1															
Хэнтий	0.4	8.0	1.7	11.3	6.6	19.4	55.7	0.4	1.1	1.5	5.5	5.2	14.8	46.1															
Нийслэл	127.8	204.8	308.5	378.2	679.1	1243.502	2152.769	82.7	166.4	249.796	301.7	528.2	905.1	1771.2															
Баянгол	51.2	117.5	77.8	33.3	132.9	299.6	442.2	44.6	91.9	75.6	25.6	64.9	199.6	336.9															
Баянзүрх	11.0	23.8	88.9	72.1	103.3	205.0	403.3	1.9	21.1	57.6	63.5	78.1	147.7	318.7															
Сүхбаатар	29.7	22.9	54.5	78.3	109.6	185.3	247.6	18.3	17.3	41.7	61.1	91.4	127.2	151.3															
Сонгинохайрхан	16.3	12.9	48.2	97.0	155.8	329.8	455.1	4.8	12.7	44.0	72.7	115.2	229.3	404.4															
Хан-Уул	3.6	3.4	2.1	35.6	78.0	97.8	248.2	3.1	3.1	2.1	31.6	68.5	92.8	242.9															
Чингэлтэй	8.8	14.1	31.1	43.1	68.4	95.8	275.3	4.1	10.1	23.7	31.4	83.1	79.0	243.6															
Багануур	4.4	7.4	2.6	11.3	11.8	20.1	35.4	3.8	7.4	2.2	8.3	8.8	19.6	33.6															
Багахангай	0.5	0.1	0.2	-	-	-	0.4	0.4	0.1	0.2	-	-	-	0.4															
Налайх	2.3	2.6	3.2	7.5	19.3	10.2	45.3	1.7	2.6	2.7	7.5	18.2	9.9	39.3															
ИАТ	0.2	-	-	-	-	-	-	0.2	-	-	-	-	-	-															
Төмөр зам	-	0.1	1.1	0.3	3.2	8.9	7.3	-	0.3	1.1	-	4.1	6.8	5.7															
Бусад	-	14.0	5.0	32.4	2.85	0.5	-	-	4.5	-	20.45	2.85	0.5	-															

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ХҮСНЭГТ 16.2 ЭРҮҮГИЙН ГЭМТ ХЭРГИЙН УЛМААС НАС БАРСАН ХҮН, зүйл ангиар, бүс, аймаг, нийслэлээр, дүнд эзлэх хувиар, 2007-2013 он

Бүс, нутгаар	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007-2013
Нас барсан хүн, бүгд								
Баруун	7.6	6.4	8.5	4.5	7.4	3.6	5.8	6.4
Хангай	19.7	14.8	11.3	14.3	15.0	18.9	16.8	15.8
Төв	17.0	16.7	17.1	16.6	24.5	26.1	30.3	20.2
Зүүн	8.8	7.5	5.0	6.6	6.2	8.7	8.3	7.3
Улаанбаатар	45.3	53.8	57.7	55.8	46.3	42.8	38.6	49.4
Бусад*	1.5	0.8	0.4	2.2	0.7	0.0	0.2	0.9
Дүн	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Бүгд: Гэмт хэргийн зүйл ангиар								
Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг (91-107)								
Баруун	4.9	5.1	9.3	5.4	4.2	2.0	3.1	4.9
Хангай	17.7	18.2	17.1	16.7	21.5	20.1	19.4	18.7
Төв	23.0	15.7	17.6	18.3	19.8	21.6	16.9	19.3
Зүүн	6.4	7.1	7.3	10.2	4.6	6.5	10.6	7.3
Улаанбаатар	47.7	54.0	48.3	48.9	49.4	49.7	49.4	49.5
Бусад*	0.4	0.0	0.5	0.5	0.4	0.0	0.6	0.3
Дүн	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэрэг (215-225)								
Баруун	10.2	10.2	10.1	8.0	11.6	6.0	2.3	8.9
Хангай	20.9	23.0	19.2	16.3	16.0	23.6	6.7	19.9
Төв	23.3	35.8	33.4	24.9	34.2	27.9	12.2	31.0
Зүүн	11.0	11.2	6.3	9.8	9.6	11.7	2.7	9.7
Улаанбаатар	32.3	18.8	30.9	38.8	28.4	30.9	9.1	29.7
Бусад*	2.3	1.0	0.0	2.2	0.3	0.0	0.1	0.8
Дүн	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	33.1	100.0
Танхайн хэрэг (181)								
Баруун	7.5	5.4	7.6	2.4	4.0	2.6	5.9	5.6
Хангай	20.1	11.9	6.2	11.7	5.8	11.7	8.7	12.1
Төв	12.7	10.1	10.0	10.3	16.0	24.7	30.0	13.3
Зүүн	9.3	6.5	2.8	3.1	1.8	6.1	6.3	5.6
Улаанбаатар	48.6	65.4	73.1	70.3	71.1	55.0	49.0	62.4
Бусад*	1.7	0.7	0.3	2.2	1.3	0.0	0.0	1.0
Дүн	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Бусад								
Баруун	7.4	5.8	8.2	3.3	7.2	0.0	5.4	5.3
Хангай	16.0	9.9	12.4	18.9	16.5	15.7	17.9	15.1
Төв	17.3	19.0	16.5	24.4	19.6	31.4	25.9	22.1
Зүүн	2.5	6.6	12.4	11.1	7.2	7.8	9.8	8.3
Улаанбаатар	56.8	56.2	47.4	36.7	48.5	45.1	41.1	47.4
Бусад*	0.0	2.5	3.1	5.6	1.0	0.0	0.0	1.7
Дүн	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Тайлбар: *- Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монголын Улсын иргэдийн хилийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.

Гэмт хэргийн улмаас нас барсан хүн, бүс нутаг, гэмт хэргийн зүйл ангиар, дүнд эзлэх хувиар

Бүс, нутгаар	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007-2013
Нас барсан хүн, бүгд								
Баруун	7.6	6.4	8.5	4.5	7.4	3.6	5.8	6.4
Хангай	19.7	14.8	11.3	14.3	15.0	18.9	16.8	15.8
Төв	17.0	16.7	17.1	16.6	24.5	26.1	30.3	20.2
Зүүн	8.8	7.5	5.0	6.6	6.2	8.7	8.3	7.3
Улаанбаатар	45.3	53.8	57.7	55.8	46.3	42.8	38.6	49.4
Бусад*	1.5	0.8	0.4	2.2	0.7	0.0	0.2	0.9
Дүн	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Бүгд: Гэмт хэргийн зүйл ангиар								
Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг (91-107)								
Баруун	0.9	0.6	1.4	0.8	1.1	0.4	0.5	0.9
Хангай	3.1	2.3	2.6	2.6	5.5	4.4	3.3	3.2
Төв	4.1	2.0	2.7	2.9	5.1	4.8	2.8	3.3
Зүүн	1.1	0.9	1.1	1.6	1.2	1.4	1.8	1.3
Улаанбаатар	8.5	6.9	7.3	7.6	12.7	11.0	8.3	8.6
Бусад*	0.1	0.0	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1	0.1
Дүн	17.7	12.8	15.1	15.6	25.7	22.1	16.9	17.3
ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэрэг (215-225)								
Баруун	2.2	2.1	2.4	2.2	4.6	2.4	3.1	2.6
Хангай	4.5	4.6	4.5	4.5	6.3	9.7	9.1	5.8
Төв	5.0	7.2	7.8	6.8	13.4	11.4	16.4	9.0
Зүүн	2.4	2.3	1.5	2.7	3.8	4.8	3.7	2.8
Улаанбаатар	7.0	3.8	7.2	10.6	11.2	12.7	12.3	8.6
Бусад*	0.5	0.2	0.0	0.6	0.1	0.0	0.1	0.2
Дүн	21.5	20.2	23.3	27.3	39.4	41.0	44.7	29.0
Танхайн хэрэг (181)								
Баруун	4.2	3.2	4.1	1.2	1.0	0.7	1.6	2.6
Хангай	11.2	7.0	3.4	5.8	1.4	3.0	2.3	5.5
Төв	7.1	6.0	5.4	5.1	3.9	6.3	8.0	6.0
Зүүн	5.2	3.9	1.5	1.5	0.4	1.6	1.7	2.6
Улаанбаатар	27.1	38.7	39.8	34.8	17.4	14.1	13.1	28.3
Бусад*	0.9	0.4	0.1	1.1	0.3	0.0	0.0	0.5
Дүн	55.7	59.3	54.4	49.5	24.4	25.6	26.7	45.4
Бусад								
Баруун	0.4	0.5	0.6	0.3	0.8	0.0	0.6	0.4
Хангай	0.8	0.8	0.9	1.4	1.7	1.8	2.1	1.3
Төв	0.9	1.5	1.2	1.8	2.1	3.6	3.1	1.8
Зүүн	0.1	0.5	0.9	0.8	0.8	0.9	1.2	0.7
Улаанбаатар	2.9	4.4	3.4	2.8	5.1	5.1	4.8	3.9
Бусад*	0.0	0.2	0.2	0.4	0.1	0.0	0.0	0.1
Дүн	5.1	7.8	7.1	7.6	10.5	11.3	11.8	8.3

Тайлбар: *- Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монголын Улсын иргэдийн хилийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.

**Гэмт хэргийн улмаас нас барсан хүн, бүс нутаг, гэмт хэргийн зүйл ангиар, бүсийн дүнд
эзлэх хувиар**

Бүс, нутгаар	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007-2013
Нас барсан хүн, бүгд								
Баруун	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Хангай	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Төв	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Зүүн	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Улаанбаатар	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Бусад*	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	-	-	100.0
Дүн	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Бүгд: Гэмт хэргийн зүйл ангиар								
Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг (91-107)								
Баруун	11.5	10.1	16.5	18.9	14.7	12.5	9.1	13.2
Хангай	15.9	15.7	22.7	18.2	37.0	23.5	19.5	20.5
Төв	23.9	12.0	15.5	17.2	20.8	18.3	9.4	16.5
Зүүн	12.8	12.0	22.1	24.1	19.3	16.7	21.5	17.3
Улаанбаатар	18.6	12.8	12.6	13.7	27.4	25.6	21.6	17.4
Бусад*	4.2	0.0	16.7	3.8	16.7	-	50.0	6.6
Дүн	17.7	12.8	15.1	15.6	25.7	22.1	16.9	17.3
ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэрэг (215-225)								
Баруун	28.7	32.3	27.8	49.1	61.8	68.8	52.7	40.1
Хангай	22.9	31.4	39.6	31.2	42.0	51.2	54.1	36.7
Төв	29.4	43.2	45.7	40.9	54.9	43.8	54.2	44.6
Зүүн	27.0	29.9	29.4	40.5	61.4	55.1	44.3	38.4
Улаанбаатар	15.3	7.1	12.5	18.9	24.1	29.5	32.0	17.4
Бусад*	33.3	25.0	0.0	26.9	16.7	-	50.0	26.3
Дүн	21.5	20.2	23.3	27.3	39.4	41.0	135.1	29.0
Танхайн хэрэг (181)								
Баруун	54.9	50.5	48.7	26.4	13.2	18.8	27.3	39.9
Хангай	57.0	47.6	29.9	40.6	9.4	15.9	13.8	34.9
Төв	41.5	35.9	31.9	30.8	15.9	24.3	26.4	29.8
Зүүн	58.9	51.3	30.9	22.8	7.0	17.9	20.3	34.9
Улаанбаатар	59.7	72.0	69.0	62.4	37.5	32.9	33.9	57.3
Бусад*	62.5	50.0	33.3	50.0	50.0	-	-	51.3
Дүн	55.7	59.3	54.4	49.5	24.4	25.6	26.7	45.4
Бусад								
Баруун	4.9	7.1	7.0	5.7	10.3	0.0	10.9	6.8
Хангай	4.1	5.2	7.8	10.0	11.6	9.4	12.6	7.9
Төв	5.1	8.9	6.9	11.1	8.4	13.6	10.1	9.1
Зүүн	1.4	6.8	17.6	12.7	12.3	10.3	13.9	9.4
Улаанбаатар	6.4	8.1	5.9	5.0	11.0	11.9	12.6	7.9
Бусад*	0.0	25.0	50.0	19.2	16.7	-	0.0	15.8
Дүн	5.1	7.8	7.1	7.6	10.5	11.3	11.8	8.3

Тайлбар: * - Төмөр замын цагдаагийн хэлтэс, Иргэний агаарын тээврийн цагдаагийн хэлтэст бүртгэгдсэн болон Монголын Улсын иргэдийн хилийн чанадад үйлдсэн хэргийг хамруулав.

ХҮСНЭГТ 17. ӨМЧЛӨХ ЭРХИЙН ЭСРЭГ ГЭМТ ХЭРГЭЭС ХОХИРСОН ИРГЭД, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	Хохирсон иргэд													Нас бэрсэн хүн						Гэмтсэн хүн					
	Хохирсон иргэд													Нас бэрсэн хүн						Гэмтсэн хүн					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013				
Улсын дүн	9764	9495	8490	7928	7070	8838	11012	-	-	10	5	5	6	7	374	919	365	233	260	258	276				
Баруун бүс	754	725	591	531	551	527	539	-	2	2	-	-	-	-	13	15	20	2	2	3	9				
Баян-Өлгий	130	116	98	104	107	118	64	-	-	-	-	-	-	-	4	-	2	-	-	1	1				
Говь-Алтай	140	69	70	92	70	81	60	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-				
Завхан	131	109	103	88	104	100	112	-	1	2	-	-	-	-	-	3	10	-	1	-	-				
Увс	134	190	151	143	160	119	149	-	-	-	-	-	-	-	2	7	5	-	1	1	2				
Ховд	219	241	169	104	110	109	154	-	-	-	-	-	-	1	7	5	3	1	-	-	6				
Хангайн бүс	1179	1066	1005	1033	1012	1057	1357	-	1	1	3	1	1	1	43	39	33	33	33	19	14				
Архангай	228	249	215	235	179	173	197	-	1	1	1	1	1	-	7	3	-	4	1	3	1				
Баянхонгор	123	136	109	150	113	126	191	-	-	-	-	-	-	-	6	13	3	3	2	2	1				
Булган	153	129	130	73	118	163	226	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	-	5	3	3				
Орхон	166	183	161	217	186	205	258	-	-	-	1	-	-	1	14	9	10	18	13	12	3				
Өвөрхангай	251	164	150	214	185	210	196	-	-	-	-	-	-	-	5	6	7	4	1	1	2				
Хөвсгөл	258	205	240	144	231	180	289	-	-	-	1	-	-	-	11	5	11	4	11	1	4				
Төвийн бүс	1664	1365	1126	1134	937	1199	1409	-	-	1	-	-	2	1	47	39	32	32	11	10	18				
Говьсүмбэр	65	35	38	44	43	38	36	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	10	-	1				
Дархан-Уул	264	243	202	240	207	231	295	-	-	-	-	-	-	1	13	17	13	8	1	2	9				
Дорноговь	207	180	155	127	156	180	180	-	-	-	-	-	-	-	5	4	3	-	2	2	-				
Дундговь	190	137	141	114	107	97	131	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	1	-	-	-				
Өмнөговь	206	144	86	89	65	96	146	-	-	-	-	-	1	-	6	2	2	1	1	2	-				
Сэлэнгэ	394	294	258	247	158	219	218	-	-	-	-	-	-	-	16	8	5	7	2	4	5				
Төв	338	332	246	273	201	338	403	-	-	1	-	-	-	-	3	8	7	5	5	-	3				
Зүүн бүс	846	650	692	784	629	697	727	-	-	2	-	-	-	1	24	36	21	5	5	9	3				
Дорнод	291	180	288	269	201	258	385	-	-	1	-	-	-	1	13	7	7	3	2	4	3				
Сүхбаатар	79	99	115	90	67	93	130	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	1	-				
Хэнтий	476	371	289	425	361	346	212	-	-	1	-	-	-	-	11	25	14	2	3	4	-				
Улаанбаатар	5239	5635	5017	4333	3887	5304	6918	-	0	2	2	4	3	4	246	788	257	160	214	217	232				
Баянгол	926	1009	1060	886	803	1137	1114	-	-	-	-	-	-	-	43	82	45	72	106	90	71				
Баянзүрх	1551	1247	875	879	747	1152	1755	-	-	1	-	1	-	2	76	64	41	26	15	25	57				
Сүхбаатар	575	1304	688	564	560	790	1009	-	-	-	-	-	1	-	32	471	13	14	27	29	15				
Сонгинохайрхан	1132	1011	1097	966	794	929	1360	-	-	-	-	-	-	2	61	117	117	17	31	45	54				
Хан-Уул	327	297	461	429	379	380	518	-	-	-	2	2	-	-	2	5	4	7	3	10	12				
Чингэлтэй	512	531	666	453	505	765	981	-	-	1	-	1	-	-	25	36	26	17	25	14	19				
Багануур	99	110	94	83	64	65	96	-	-	-	-	-	-	-	2	4	7	3	5	3	3				
Багахангай	5	2	1	2	3	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
Налайх	112	126	74	72	33	83	79	-	-	-	-	-	-	-	5	9	4	4	2	1	1				
Бусад	82	54	59	113	54	54	62	-	-	2	-	-	-	-	1	2	2	1	-	-	-				

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ХҮСНЭГТ 18. ӨМЧЛӨХ ЭРХИЙН ЭСРЭГ ГЭМТ ХЭРГЭЭС УЧИРСАН ХОХИРОЛ, НӨХӨН ТӨЛҮҮЛЭЛТ, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	Учирсан хохирол. сая төг							Нөхөн төлүүлэлт. сая төг						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Улсын дүн	24756.7	44994.8	28629.1	20135.9	20258.6	28848.0	72778.5	2824.3	4662.3	11918.3	8041.0	9036.4	12980.2	31896.3
Баруун бүс	747.0	1504.2	1169.8	793.3	953.4	949.9	1425.1	344.4	580.5	707.6	499.3	549.7	597.1	857.3
Баян-Өлгий	104.8	363.8	143.0	111.2	211.7	148.5	119.7	47.9	36.6	86.4	107.4	87.0	116.0	80.0
Говь-Алтай	106.1	141.6	140.1	132.8	170.6	160.0	196.6	47.5	64.7	73.6	77.0	81.9	117.6	117.3
Завхан	128.9	224.2	150.5	167.0	87.6	125.5	269.2	105.1	208.2	81.4	90.8	37.5	55.3	104.1
Увс	152.3	419.5	506.7	174.4	348.0	362.0	351.1	62.5	113.3	400.9	102.0	253.6	215.9	181.1
Ховд	255.0	355.1	229.5	207.8	135.5	154.0	488.5	81.3	157.7	65.3	122.0	89.8	92.2	374.8
Хангайн бүс	1581.8	1836.7	2292.2	1959.9	2056.1	2518.2	3318.1	538.7	743.9	1431.5	829.0	907.7	1454.1	1695.2
Архангай	180.1	303.4	382.2	384.0	378.2	524.1	581.1	84.6	102.1	200.9	171.9	139.2	329.1	356.8
Баянхонгор	127.5	197.7	164.8	130.5	151.2	205.4	346.8	75.9	94.6	63.7	54.5	93.7	103.9	214.8
Булган	150.9	124.6	339.9	362.5	280.8	221.5	812.2	67.8	67.7	250.4	200.1	132.5	103.0	381.7
Орхон	369.5	661.2	857.9	510.7	469.0	367.2	486.7	117.5	267.6	602.8	205.6	285.4	140.8	129.3
Өвөрхангай	282.2	169.7	210.7	375.1	300.4	372.3	470.1	91.7	114.9	123.0	148.9	158.6	166.6	273.6
Хөвсгөл	471.6	380.2	336.6	197.1	476.6	827.6	621.2	101.0	97.0	190.7	48.0	98.2	610.7	338.9
Төвийн бүс	2177.6	3085.2	2726.9	2466.8	2049.0	4136.2	4795.6	675.4	997.7	1826.7	1360.3	960.7	2981.5	2557.6
Говьсүмбэр	83.7	120.8	62.7	163.0	89.3	37.3	105.6	52.5	102.6	39.2	93.4	41.9	25.6	63.5
Дархан-Уул	569.2	730.1	364.9	673.3	246.0	698.3	781.0	106.6	102.0	151.0	437.6	116.1	411.0	457.3
Дорноговь	395.4	229.2	712.2	366.9	371.3	340.8	589.4	145.6	77.5	606.1	120.8	122.7	176.7	186.9
Дундговь	126.4	465.1	314.4	101.8	118.9	212.8	393.3	30.4	337.3	237.3	94.9	84.7	100.4	212.2
Өмнөговь	125.5	277.7	167.5	125.9	506.2	1021.8	1008.9	17.0	27.2	44.0	37.9	62.9	827.8	352.2
Сэлэнгэ	486.3	836.9	487.9	530.5	184.5	490.1	475.0	181.5	151.9	309.7	286.4	125.7	377.9	324.4
Төв	391.1	425.4	617.4	505.5	532.8	1335.1	1442.4	141.8	199.4	439.4	289.4	406.8	1062.1	961.0
Зүүн бүс	988.7	959.8	907.1	2205.1	1184.8	1293.2	1723.5	455.8	530.4	450.5	1679.8	714.9	658.9	821.1
Дорнод	309.9	294.0	438.8	1230.7	410.8	567.3	755.7	45.9	133.3	117.5	1117.8	237.1	366.3	288.8
Сүхбаатар	82.5	145.5	133.6	86.3	75.7	172.7	258.7	50.8	118.1	124.5	68.3	46.9	77.9	116.7
Хэнтий	596.3	520.2	334.8	888.2	698.3	553.2	709.1	359.0	279.0	208.5	493.7	430.9	214.7	415.6
Нийслэл	19029.6	37350.3	20711.4	12539.8	13777.1	19764.5	61395.4	770.7	1719.7	7373.5	3600.5	5717.2	7233.0	25902.4
Баянгол	2075.7	2984.1	3341.8	3115.0	2930.9	4055.2	4956.5	192.3	641.4	1541.8	985.7	807.3	454.9	1218.7
Баянзүрх	3560.0	2322.9	2756.7	2354.0	1326.8	3711.9	22707.9	138.0	101.5	294.1	734.7	606.0	900.3	7840.9
Сүхбаатар	1029.7	26231.6	5991.7	1831.3	3025.9	4585.7	12896.9	144.6	138.2	2148.7	333.7	1253.1	1656.3	2337.6
Сонгинохайрхан	1632.3	1889.0	1445.2	1432.9	1897.4	2876.2	2239.7	113.6	342.4	634.6	280.2	1249.6	1973.9	1446.9
Хан-Уул	8426.5	2234.1	2310.4	1471.0	1804.3	1745.0	11532.9	52.0	212.8	1329.9	720.6	1148.2	675.3	10986.8
Чингэлтэй	1995.3	1378.8	4229.4	1979.1	2651.9	2271.2	6616.4	60.8	197.0	1348.7	435.3	601.8	1259.0	1843.1
Багануур	186.9	158.2	568.0	233.2	82.5	150.6	252.9	46.0	72.0	43.5	47.5	25.3	89.2	154.8
Багахангай	14.3	0.0	0.7	-	-	0.6	5.2	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.6	2.2
Налайх	109.0	151.6	67.4	123.2	57.4	368.2	186.9	23.2	14.3	32.2	62.9	25.8	223.5	71.2
ИАТ	71.9	22.9	40.0	7.4	14.2	22.2	3.7	4.2	17.0	9.4	7.1	2.3	5.0	3.7
Төмөр зам	160.0	228.6	212.9	121.0	210.7	64.4	82.6	35.0	105.7	50.6	56.3	183.3	50.6	55.8
Бусад	-	7.1	568.8	42.5	13.3	99.3	34.5	-	4.0	68.5	8.7	0.5	-	3.4

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ХҮСНЭГТ 19. НИЙГМИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ЭСРЭГ ГЭМТ ХЭРГЭЭС ХОХИРСОН ИРГЭД, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	Хохирсон иргэд													Нас барсан хүн							Гэмтсэн хүн						
	Хохирсон иргэд													Нас барсан хүн							Гэмтсэн хүн						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Улсын дүн	1843	1703	1520	1766	1903	1752	1927	23	20	20	26	29	18	14	1497	1496	1284	1242	1416	1302	1465						
Баруун бүс	169	130	115	122	69	33	45	-	-	1	1	3	-	-	130	85	83	63	37	17	32						
Баян-Өлгий	29	15	14	12	3	2	2	-	-	-	-	1	-	-	27	13	12	8	1	-	2						
Говь-Алтай	40	23	18	25	20	9	21	-	-	-	-	2	-	-	36	15	10	20	12	4	14						
Завхан	21	17	25	9	4	5	5	-	-	1	-	-	-	-	12	5	22	6	1	1	3						
Увс	26	33	30	50	33	14	11	-	-	-	-	-	-	-	21	21	22	19	15	10	9						
Ховд	53	42	28	26	9	3	6	-	-	1	1	1	-	-	34	31	17	10	8	2	4						
Хангайн бүс	156	138	115	164	112	108	81	1	-	-	1	1	3	2	119	112	99	112	97	89	62						
Архангай	11	16	10	30	12	8	10	-	-	-	-	-	-	-	6	12	6	22	12	8	7						
Баянхонгор	27	25	36	55	33	19	10	-	-	-	-	1	-	-	25	22	34	36	28	18	7						
Булган	19	21	8	7	10	7	15	-	-	-	-	-	-	-	15	20	8	5	10	2	9						
Орхон	27	26	5	22	26	39	19	-	-	-	-	-	-	-	24	18	5	14	24	37	19						
Өвөрхангай	56	25	36	31	15	19	15	1	-	-	1	-	1	2	41	20	27	20	11	15	10						
Хөвсгөл	16	25	20	19	16	16	12	-	-	-	-	-	1	-	8	20	19	15	12	9	10						
Төвийн бүс	335	262	229	257	203	156	198	2	5	2	9	4	5	7	306	230	218	181	144	110	166						
Говьсүмбэр	15	7	8	6	7	8	11	-	-	-	-	1	-	-	10	4	8	4	5	4	8						
Дархан-Уул	96	56	56	66	58	36	55	-	1	2	5	2	2	-	94	51	53	45	27	12	44						
Дорноговь	27	18	32	33	29	24	18	-	-	-	-	-	1	1	27	17	31	32	29	20	20						
Дундговь	29	50	22	34	18	12	13	-	-	-	2	-	-	-	29	41	17	5	14	10	9						
Өмнөговь	57	57	33	22	12	12	24	-	-	-	-	-	-	3	47	55	33	21	11	19	19						
Сэлэнгэ	82	54	43	62	48	42	40	1	4	2	2	1	1	1	74	47	42	52	37	37	35						
Төв	29	20	35	34	31	22	37	1	-	-	-	-	1	2	25	15	34	22	21	16	31						
Зүүн бүс	168	163	134	169	179	160	112	1	1	-	4	5	1	1	145	138	117	124	132	136	96						
Дорнод	49	55	73	67	38	39	36	1	-	-	1	-	-	1	48	53	66	39	26	30	25						
Сүхбаатар	13	18	8	12	24	24	29	-	-	-	1	2	-	-	12	15	8	8	13	17	25						
Хэнтий	106	90	53	90	117	97	47	-	1	-	2	3	1	-	85	70	43	77	93	89	46						
Улаанбаатар	1006	1001	919	1030	1329	1286	1487	19	14	17	9	16	9	4	788	922	760	751	997	943	1106						
Баянгол	95	168	186	211	243	169	226	4	1	3	2	-	-	2	89	165	175	181	238	155	214						
Баянзүрх	324	301	247	278	331	369	418	2	-	-	1	2	-	-	197	277	145	125	126	225	281						
Сүхбаатар	80	81	59	87	166	119	159	2	4	2	-	1	2	1	64	70	50	40	130	96	114						
Сонгинохайрхан	169	209	174	193	244	225	318	1	-	-	1	1	2	-	143	204	171	170	200	172	249						
Хан-Уул	52	48	71	85	78	85	105	1	-	-	1	-	-	-	51	43	65	75	76	71	86						
Чингэлтэй	140	124	100	122	211	257	218	1	-	-	-	1	-	-	123	111	90	117	184	172	123						
Багануур	64	31	34	23	20	37	15	-	1	-	1	-	2	-	49	23	30	20	17	30	14						
Багахангай	4	-	4	5	1	-	6	-	-	-	-	-	-	1	3	-	4	-	-	-	4						
Налайх	78	39	44	26	35	25	22	8	8	12	3	11	2	-	69	29	30	23	26	22	21						
Бусад	9	9	8	24	11	9	4	-	-	-	2	-	-	-	9	9	7	11	9	7	3						

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ХҮСНЭГТ 20. НИЙГМИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ЭСРЭГ ГЭМТ ХЭРГЭЭС УЧИРСАН ХОХИРОЛ, НӨХӨН ТӨЛҮҮЛЭЛТ, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр,
2007-2013 он

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	Учирсан хохирол. сая төг							Нөхөн төлүүлэлт. сая төг						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Улсын дүн	331.7	281.9	206.6	639.1	538.1	727.2	1256.7	111.2	88.8	164.2	401.4	376.4	469.4	1035.0
Баруун бүс	11.9	8.0	21.4	25.1	27.2	13.7	234.8	9.8	5.5	15.7	19.1	25.2	12.5	231.3
Баян-Өлгий	3.3	1.0	0.3	0.4	3.1	0.5	1.4	3.1	0.9	0.2	0.3	3.1	0.5	1.4
Говь-Алтай	1.6	0.8	1.3	2.4	5.1	3.3	5.3	1.1	0.8	1.3	2.4	4.6	3.3	5.3
Завхан	1.8	3.2	10.2	3.4	0.2	1.0	6.5	2.1	2.4	6.5	2.9	0.2	0.3	3.5
Увс	2.3	1.8	5.0	11.9	12.7	9.0	17.4	0.7	0.8	5.0	7.0	11.1	8.5	17.4
Ховд	2.9	1.2	4.6	7.1	6.2	-	204.3	2.7	0.7	2.7	6.5	6.2	-	203.8
Хангайн бүс	54.0	12.0	34.9	109.0	49.8	93.2	86.1	10.3	11.2	17.6	26.2	40.2	79.0	78.6
Архангай	-	0.5	19.4	75.3	3.0	3.7	8.7	-	0.4	1.4	3.8	1.9	2.0	7.4
Баянхонгор	3.2	4.4	2.4	10.7	9.6	8.6	3.4	2.5	4.1	3.6	8.0	8.3	8.3	2.9
Булган	0.4	1.0	3.8	-	6.5	10.1	7.7	0.4	1.3	3.8	-	3.7	4.0	5.2
Орхон	9.9	1.5	2.0	12.5	19.3	31.9	19.5	3.2	1.2	2.0	7.3	16.8	26.4	16.8
Өвөрхангай	3.9	2.3	4.6	8.2	6.8	14.1	24.6	3.8	2.3	4.6	5.4	7.0	14.1	24.0
Хөвсгөл	36.5	2.3	2.7	2.3	4.7	24.9	22.3	0.4	1.9	2.2	1.7	2.5	24.4	22.3
Төвийн бүс	75.6	22.6	21.3	233.5	95.7	94.0	157.0	26.2	18.1	16.6	229.7	72.5	86.5	137.9
Говьсүмбэр	1.3	1.4	2.7	1.5	5.4	0.3	7.8	1.3	1.4	2.7	1.5	5.3	-	7.8
Дархан-Уул	10.9	7.4	5.7	6.5	14.0	23.3	25.7	4.7	6.6	5.0	6.4	4.5	22.0	26.5
Дорноговь	2.7	-	0.5	202.9	6.8	3.3	14.5	2.3	-	0.4	200.7	4.2	1.3	4.5
Дундговь	1.0	2.4	1.8	3.8	4.9	9.8	3.1	0.9	1.5	1.2	3.8	3.1	6.8	2.8
Өмнөговь	11.8	3.4	1.6	0.5	6.0	1.3	17.8	2.6	2.4	1.6	-	0.3	1.3	13.8
Сэлэнгэ	38.7	4.3	3.1	10.1	13.5	13.0	14.0	5.8	3.2	1.9	10.5	10.0	11.7	13.8
Төв	9.2	3.7	5.9	8.3	45.2	43.2	74.2	8.6	3.0	3.9	6.8	45.2	43.5	68.7
Зүүн бүс	5.5	30.3	3.4	25.4	24.3	65.7	22.0	3.5	5.3	2.4	10.2	15.5	51.1	18.3
Дорнод	1.4	4.5	2.7	17.9	6.6	51.0	9.0	-	2.0	2.1	8.1	6.0	47.4	6.5
Сүхбаатар	1.3	1.0	-	0.3	0.6	4.0	6.0	1.3	1.0	-	0.3	-	1.6	7.7
Хэнтий	2.8	24.8	0.7	7.2	17.1	10.8	7.0	2.2	2.4	0.3	1.8	9.5	2.1	4.1
Нийслэл	184.7	209.0	125.5	244.4	338.5	424.7	750.0	61.3	48.7	111.8	115.7	220.9	237.1	563.6
Баянгол	31.1	22.3	39.7	17.8	94.6	108.0	128.0	18.1	16.8	38.2	8.3	34.7	11.5	73.9
Баянзүрх	10.7	21.1	27.2	33.5	17.4	40.9	194.0	2.3	3.7	22.0	23.1	11.7	25.2	140.1
Сүхбаатар	6.5	7.7	12.5	18.6	61.2	47.0	78.2	5.8	2.0	12.1	10.0	54.2	30.1	47.4
Сонгинохайрхан	127.5	125.6	17.0	42.3	80.9	128.3	177.4	28.8	4.6	12.6	21.4	43.5	91.0	151.3
Хан-Уул	1.2	10.3	4.2	10.5	7.6	26.7	73.2	0.7	8.5	3.3	11.9	6.6	20.8	65.8
Чингэлтэй	1.6	13.4	20.4	21.1	55.2	57.7	81.0	0.7	7.4	20.0	12.8	50.1	43.2	73.5
Багануур	1.8	0.8	1.5	100.3	2.4	15.3	1.5	0.8	-	0.7	28.1	1.4	14.5	1.5
Багахангай	0.0	-	0.1	-	-	-	6.8	-	-	0.1	-	-	-	3.3
Налайх	4.2	7.8	2.9	0.3	19.3	0.8	10.0	4.2	5.7	2.9	0.2	18.7	0.8	7.0
ИАТ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Төмөр зам	-	-	-	-	0.3	3.3	-	-	-	-	-	0.3	3.3	-
Бусад	-	-	-	1.7	2.2	32.5	6.8	-	-	-	0.5	1.8	-	5.3

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ХҮСНЭГТ 21. ТХХАБАЖ-ЫН ЭСРЭГ ГЭМТ ХЭРГЭЭС ХОХИРСОН ИРГЭД, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	Хохирсон иргэд													Нас барсан иргэд													Гэмтсэн иргэд																	
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013																
	1446	1326	1480	1690	1950	2122	2293	344	313	317	325	363	369	424	932	892	920	933	1094	1078	1282	117	125	91	113	112	132	130	35	32	32	26	42	22	29	72	73	52	60	47	67	64		
Баруун бүс	36	27	15	15	27	27	20	11	8	7	4	8	4	5	24	18	7	10	13	16	10	11	17	12	10	21	20	28	3	6	1	4	8	4	6	8	11	10	6	8	4	9		
Баян-Өлгий	11	17	12	10	21	20	28	3	6	1	4	8	4	6	8	11	10	6	8	4	9	14	25	14	12	13	18	20	3	3	7	7	5	8	6	6	6	5	1	5	5			
Говь-Алтай	13	18	23	32	20	24	30	4	4	10	4	3	3	3	9	13	14	12	12	18	Увс	43	38	27	44	31	43	32	14	11	7	14	16	6	7	25	25	16	25	13	30	22		
Хөвд	199	249	185	246	267	307	286	72	72	61	53	58	87	86	101	154	105	150	170	159	168	Хангайн бүс	31	49	34	44	45	31	50	4	13	12	7	12	13	19	21	25	18	32	33	30	30	
Архангай	24	38	35	43	50	60	39	11	7	8	10	12	21	15	10	28	22	21	33	26	20	Баянхонгор	26	30	30	35	30	47	51	14	13	12	14	3	8	13	10	16	19	20	19	23		
Булган	35	47	26	61	38	53	50	12	9	6	5	7	6	1	19	35	20	42	22	45	41	Орхон	45	57	37	41	63	59	56	11	19	17	10	16	23	23	26	34	15	22	41	31	29	
Өвөрхангай	38	28	23	22	41	57	40	20	11	6	7	8	16	15	15	16	14	14	21	25	25	Хөвсгөл	277	361	330	292	403	415	494	80	112	106	81	124	103	156	169	208	192	124	185	188	241	
Төвийн бүс	8	12	19	4	8	12	31	4	4	12	1	4	4	13	2	7	7	2	2	6	13	Говьсүмбэр	25	62	27	36	27	55	61	7	24	6	7	5	9	9	17	29	19	19	10	24	29	
Дархан-Уул	32	34	56	43	80	49	72	5	3	7	7	7	9	19	27	29	44	20	45	27	39	Дорноговь	10	9	14	5	21	8	34	2	2	5	8	2	7	8	8	9	1	9	6	21		
Дундговь	45	50	32	33	51	78	66	8	12	5	9	12	14	18	29	21	19	8	18	34	33	Өмнөговь	67	86	75	69	91	81	73	25	27	24	25	35	19	28	33	52	40	39	51	42	39	
Сэлэнгэ	90	108	107	102	125	132	157	29	42	47	32	53	50	64	53	62	54	35	50	49	67	Төв	144	97	81	84	136	113	129	38	35	20	32	35	43	35	79	60	58	35	69	55	83	
Зуун бүс	49	33	48	32	53	31	45	9	13	11	6	9	9	9	39	20	35	17	27	16	36	Дорнод	14	17	5	9	10	18	28	4	13	3	5	3	9	6	7	4	2	1	4	18		
Сүхбаатар	81	47	28	43	73	64	56	25	9	6	21	23	25	20	33	36	21	16	41	35	29	Хэнтий	699	489	791	945	1023	1152	1248	111	59	98	127	103	114	117	511	395	511	562	620	608	726	
Улаанбаатар	101	79	149	189	209	194	223	12	9	13	12	12	22	15	85	64	95	112	139	104	108	Баянгол	169	101	154	193	238	236	268	32	14	18	29	28	29	35	137	83	79	122	153	146	173	
Баянзүрх	92	77	152	184	153	216	220	13	3	22	19	14	10	12	72	69	99	116	86	98	119	Сүхбаатар	180	92	162	182	203	245	213	29	18	22	37	16	23	28	102	67	115	95	119	127	134	
Сонгинохайрхан	48	31	54	68	85	95	122	8	3	5	10	13	11	11	37	26	43	31	37	44	76	Хан-Уул	64	52	81	91	99	112	152	7	1	8	10	13	11	10	48	42	55	66	63	52	86	
Чингэлтэй	19	22	12	15	13	25	22	5	2	2	5	4	4	1	14	20	10	5	11	19	15	Багануур	5	1	5	1	3	2	5	1	1	3	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-
Багануур	21	34	22	22	20	27	23	4	8	5	5	7	4	4	16	24	13	15	12	18	15	Багахангай	10	5	2	10	9	3	6	8	3	-	6	1	-	1	-	2	2	3	1	-	-	-
Налайх	Бусад	5	2	10	9	3	6	8	3	-	6	1	-	-	-	2	2	2	3	1	-	Баянхонгор	10	5	2	10	9	3	6	8	3	-	6	1	-	1	-	2	2	3	1	-	-	-

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ХҮСНЭГТ 22. ТХХАБАЖ-ЫН ЭСРЭГ ГЭМТ ХЭРГЭЭС УЧИРСАН ХОХИРОЛ, НӨХӨН ТӨЛҮҮЛЭЛТ, бүс, аймаг, нийслэл, дүүргээр, 2007-2013 он

Аймаг, нийслэл, дүүрэг	Учирсан хохирол. сая төг							Нөхөн төлүүлэлт.сая төг						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Улсын дүн	576.6	795.5	922.8	1529.3	2902.3	5208.7	8881.9	279.9	531.2	463.1	881.9	2011.2	3947.2	7092.1
Баруун бүс	47.5	59.3	44.1	133.1	107.7	307.0	626.3	28.9	37.3	30.6	96.1	82.5	259.1	524.9
Баян-Өлгий	10.9	2.4	1.4	11.4	26.3	33.7	41.7	8.4	1.6	1.4	4.7	20.5	29.8	36.9
Говь-Алтай	2.9	3.7	3.2	29.4	17.4	79.4	391.0	2.9	3.7	3.2	16.4	17.4	62.4	373.3
Завхан	4.9	18.4	6.9	6.6	1.6	42.9	105.3	4.3	12.3	5.8	3.4	0.6	38.3	51.5
Увс	1.2	12.2	7.7	40.7	28.3	104.9	50.2	1.2	7.3	5.5	33.3	11.5	98.9	47.2
Ховд	27.7	22.7	24.9	44.9	34.2	46.2	38.1	12.2	12.5	14.8	38.4	32.6	29.8	16.1
Хангайн бүс	104.0	162.3	67.9	88.6	314.2	639.4	517.0	73.9	69.4	59.9	72.7	229.3	551.2	455.8
Архангай	15.0	70.0	9.4	22.3	101.4	56.1	89.6	10.3	15.3	8.6	19.7	77.4	43.0	91.6
Баянхонгор	24.0	13.3	14.9	10.2	17.6	108.5	54.0	11.6	8.6	14.3	10.0	13.3	99.9	40.2
Булган	11.8	6.3	16.0	2.6	58.3	97.7	71.0	9.9	6.3	14.9	3.0	45.5	76.8	53.6
Орхон	13.7	30.0	4.7	27.7	54.6	113.0	134.1	9.5	16.2	3.7	22.9	51.2	82.1	119.6
Өвөрхангай	29.6	25.5	5.5	20.2	33.0	134.3	55.8	29.6	16.3	4.7	14.9	29.0	131.8	49.0
Хөвсгөл	10.0	17.2	17.4	5.6	49.3	129.8	112.5	3.0	6.6	13.7	2.1	12.9	117.6	101.7
Төвийн бүс	204.4	424.7	286.6	518.8	831.4	1280.4	1383.1	114.5	340.9	93.4	451.7	645.3	1110.6	1224.4
Говьсүмбэр	2.6	6.8	6.8	6.0	25.6	27.7	70.7	2.6	5.3	6.8	4.9	25.6	7.1	50.4
Дархан-Уул	11.1	44.9	21.2	12.4	18.9	28.3	159.1	8.5	22.2	7.0	9.4	7.9	18.0	147.5
Дорноговь	2.3	0.3	16.6	18.3	52.3	48.9	105.0	2.2	0.6	9.0	8.8	25.2	40.4	96.2
Дундговь	1.6	1.9	7.3	-	33.6	12.6	125.2	1.4	1.5	6.7	-	17.6	5.0	124.2
Өмнөговь	43.2	55.9	77.1	179.3	250.4	211.1	193.0	8.6	43.6	15.3	144.3	191.9	163.9	192.7
Сэлэнгэ	67.0	54.6	45.4	106.1	97.0	380.5	129.7	30.8	36.6	24.3	109.5	72.1	377.3	90.6
Төв	76.7	260.4	112.2	196.7	353.6	571.4	600.4	60.5	231.2	24.3	174.9	305.0	498.9	522.8
Зүүн бүс	45.4	67.1	29.2	50.7	84.5	334.2	217.1	10.8	34.0	28.0	52.0	63.8	268.3	174.8
Дорнод	12.1	21.9	23.2	23.5	50.8	26.3	27.6	2.9	9.1	22.0	23.2	37.4	26.3	22.0
Сүхбаатар	-	1.0	-	5.5	1.4	32.8	54.3	-	1.0	-	5.5	1.0	7.8	47.9
Хэнтий	33.3	44.2	6.0	21.7	32.3	275.2	135.2	7.9	23.9	6.0	23.3	25.4	234.2	104.9
Нийслэл	167.6	82.1	495.0	736.6	1547.6	2624.6	3275.8	46.1	49.5	251.1	207.9	975.1	1736.0	2772.8
Баянгол	28.5	14.9	60.8	102.9	303.9	436.8	471.9	4.8	5.0	60.3	33.0	226.0	341.3	407.8
Баянзүрх	30.5	14.2	66.6	134.3	288.0	607.4	715.4	5.5	6.3	44.4	25.3	155.2	361.6	628.0
Сүхбаатар	5.3	9.9	147.8	141.2	221.5	433.3	776.9	3.8	4.6	45.9	35.6	157.3	333.4	705.8
Сонгинохайрхан	31.9	18.2	90.2	142.2	347.4	496.6	497.5	7.9	18.2	54.1	42.3	210.1	333.3	413.8
Хан-Уул	30.6	0.1	85.0	132.6	216.9	360.5	344.7	9.7	30.0	27.9	121.8	155.2	194.3	
Чингэлтэй	18.4	13.9	32.7	51.7	112.1	205.4	391.7	0.2	1.3	6.3	13.3	71.1	139.5	349.1
Багануур	2.4	4.2	5.4	17.2	28.5	29.0	35.8	2.4	7.4	3.5	16.2	7.6	24.1	33.6
Багахангай	10.6	-	-	-	-	-	6.5	6.3	-	-	-	-	-	5.9
Налайх	9.4	6.7	6.5	14.3	29.4	55.6	35.5	5.6	6.7	6.5	14.3	26.0	47.6	34.5
ИАТ	-	-	-	-	-	-	6.0	-	-	-	-	-	-	0.6
Төмөр зам	7.7	-	-	-	15.0	23.0	2862.5	5.7	-	-	-	13.3	22.0	1939.5
Бусад	-	-	-	1.6	1.9	-	-	-	-	-	1.5	1.9	-	-

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ХҮСНЭГТ 23. ХОХИРОГЧ ИРГЭД, гэмт хэргийн төрөл, насны бүлэг, хүйсээр, 2013 он

Эрүүгийн хуулийн бүлэг	Гэмт хэргийн зүйл анги	Хохирогч иргэд	Эмзэгтэй	7 хүртэлх	Насны бүлэг													70, түүнээс дээш								
					1	8-13	14-17	18-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69									
79-90	Үндэсний аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
91-107	Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг	8285	3209	47	61	290	1513	1641	1449	1116	785	587	445	173	82	41	55									
108-113	Хүний эрх, эрх чөлөө, алдар хүнд, нэр төрийн эсрэг гэмт хэрэг	52	38	-	2	4	4	13	4	7	4	5	5	2	1	1	-									
114-129	Хүүхэд, гэр бүл, нийгмийн ёс суртахууны эсрэг гэмт хэрэг	408	394	21	65	116	101	43	25	15	9	6	5	1			1									
130-144	Иргэдийн улс төрийн болон бусад эрх, эрх чөлөөний эсрэг гэмт хэрэг	126	19	1	-	4	36	32	17	13	6	7	6	2	2	-	-									
145-155	Өмчлөх эрхийн эсрэг гэмт хэрэг	11012	4645	1	124	248	1399	1735	1740	1530	1235	1068	807	489	265	180	191									
156-176	Аж ахуйн эсрэг гэмт хэрэг	95	46	7			4	12	14	17	17	13	8	1		1	1									
177-191	Нийгмийн аюулгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг	1927	344	4	8	90	541	429	287	214	144	105	50	27	14	8	6									
192-201	Хүн амын эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг	273	173	21	44	20	18	25	19	24	22	24	19	17	9	3	8									
202-214	Байгаль хамгаалах журмын эсрэг гэмт хэрэг	262	63	1	-	-	13	55	28	55	34	23	39	10	3	-	1									
215-225	Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал, ашиглалтын журмын эсрэг гэмт хэрэг	2293	821	82	91	73	305	352	302	287	204	190	154	91	67	42	53									
230-244	Захиргааны журмын эсрэг гэмт хэрэг	203	49	1	-	-	27	65	34	22	24	15	10	2		2	1									
245-262	Шүүн таслах ажиллагааны эсрэг гэмт хэрэг	59	32	-	-	-	5	11	8	9	7	5	7	2	2	2	1									
263-273	Албан тушаалын гэмт хэрэг	10	4	-	-	-	-	1	-	-	2	3	-	3	-	-	1									
274-296	Цэргийн албаны эсрэг гэмт хэрэг	9	-	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-									
	Бүгд	25015	9838	186	395	845	3975	4414	3927	3309	2494	2051	1555	820	445	280	319									

Эх үүсвэр: Засгийн газрын тохируулагч агентлаг Цагдаагийн ерөнхий газар

ХҮСНЭГТ 24. НАС БАРСАН ИРГЭД, зүйл анги, бүс, аймаг, нийслэл, дүнд эзлэх хувиар, 2009-2013 он

Бүс, нутгаар	2009	2010	2011	2012	2013	2009-2013
Нас барсан хүн- бүгд						
Баруун	10.1	9.2	6.1	8.4	6.5	8.0
Хангай	16.9	13.8	19.5	21.6	16.2	17.8
Төв	22.4	22.2	25.3	23.5	28.8	24.5
Зүүн	4.5	11.6	7.6	6.6	8.8	7.8
Улаанбаатар	46.1	43.2	41.4	39.9	39.6	41.9
Дүн	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Гэмт хэргийн зүйл ангиар						
Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг						
Баруун	5.7	7.6	3.4	2.8	3.1	4.5
Хангай	15.1	12.6	15.5	19.8	10.7	14.9
Төв	16.5	10.9	20.2	17.8	19.4	16.9
Зүүн	2.8	10.5	6.7	6.5	7.7	6.9
Улаанбаатар	59.9	58.4	54.2	53.0	59.2	56.8
Дүн	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг						
Баруун	9.1	6.7	2.5	2.2	8.2	5.3
Хангай	31.8	20.0	27.5	13.0	18.4	20.9
Төв	4.5	23.3	25.0	28.3	20.4	21.9
Зүүн	0.0	13.3	5.0	2.2	6.1	5.3
Улаанбаатар	54.5	36.7	40.0	54.3	46.9	46.5
Дүн	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэрэг						
Баруун	15.2	9.9	7.9	13.1	9.8	11.1
Хангай	16.1	15.1	20.2	25.6	16.9	19.2
Төв	27.2	31.0	30.3	27.5	37.6	30.7
Зүүн	7.4	12.9	9.4	7.7	10.6	9.5
Улаанбаатар	34.1	31.0	32.2	26.2	25.1	29.4
Дүн	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Бусад						
Баруун	5.7	17.1	13.6	12.5	1.8	9.7
Хангай	22.9	8.6	29.5	12.5	30.9	21.7
Төв	40.0	40.0	22.7	22.9	29.1	30.0
Зүүн	0.0	8.6	4.5	4.2	7.3	5.1
Улаанбаатар	31.4	25.7	29.5	47.9	30.9	33.6
Дүн	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Эх үүсвэр: Шүүхийн ерөнхий зөвлөл

Хүснэгт 25. Шүүхээр шийдвэрлүүлсэн хэргийн хохирогч иргэд, учирсан хохирол, нөхөн төлүүлэлт, бус. аймаг, нийслэлээр, 2007-2013 он

Аймаг, нийслэл	Хохирогч иргэд										Учирсан хохирол, сая төг										Нөхөн төлүүлэлт, сая төг									
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013		
Улсын дүн	2612	3098	2944	2829	3156	3617	3248	67035.32	14927.6	19440.5	26312.8	13854.6	21982.1	95896.86	1154.6	9671.9	1184.0	1955.4	1721.1	2064.89673	90822.9	1154.6	9671.9	1184.0	1955.4	1721.1	2064.89673	90822.9		
Баруун бүс	239	320	221	201	202	195	184	437.4	551.8	1686.8	308.7	525.2	1132.4	746.8	59.8	0.4	15.5	59.3	159.2	47.4	40.5	59.8	0.4	15.5	59.3	159.2	47.4	40.5		
Баян-Өлгий	41	59	59	34	53	56	29	39.3	-	51	77.2	127.6	68.3	151.7	1.2	-	-	-	-	-	-	1.2	-	-	-	-	-	-		
Говь-Алтай	28	60	19	23	15	29	42	20.4	282.9	50.1	60.7	5.2	726.3	190.5	2.5	0.4	-	-	-	-	-	2.5	0.4	-	-	-	-	-		
Завхан	44	50	45	30	28	51	36	101.1	159.2	15.5	30.0	55.0	92.7	175.6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Увс	48	67	71	83	65	44	50	179.6	109.7	622.1	71.2	189.9	93.6	79.1	56.1	-	-	-	-	-	-	56.1	-	-	-	-	-	-		
Ховд	78	84	27	31	41	15	27	96.9	-	948.1	69.6	147.5	151.5	150.0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Хангайн бүс	484	439	342	373	500	497	471	1464.5	1960.3	1267.6	3134.1	2152.9	2322.8	2374.086	69.9	15.6	49.2	194.9	627.6	419.5	150.2	69.9	15.6	49.2	194.9	627.6	419.5	150.2		
Архангай	42	64	35	43	79	71	90	89.8	108.3	242.9	58.8	88.2	421.8	503.1	53.5	11.3	14.5	6.7	32.8	145.3	148.2	53.5	11.3	14.5	6.7	32.8	145.3	148.2		
Баянхонгор	76	83	71	95	74	69	76	61.9	990.0	46.7	358.4	45.2	126.5	209.0	5.4	2.3	-	-	-	-	-	5.4	2.3	-	-	-	-	-		
Булган	55	77	44	26	81	75	42	54.7	8.8	231.6	206.4	735.5	311.9	83.2	0.1	0.1	9.2	19.2	189.8	34.6	-	-	-	-	-	-	-	-		
Орхон	94	78	85	63	98	101	63	1,005.2	285.7	447.1	2,066.7	637.7	603.3	670.9	2.5	1.0	2.5	169.0	400.0	230.0	-	-	-	-	-	-	-	-		
Өвөрхангай	141	80	67	87	104	89	80	171.3	294.9	86.7	93.5	362.2	147.2	61.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Хөвсгөл	76	57	40	59	64	92	120	81.5	272.6	212.6	350.3	284.1	712.0	846.6	8.5	0.8	3.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Төвийн бүс	646	657	634	607	655	763	782	1730.465	2073.66	1485.3	2575.3	2940.1	3724.0845	2929.575	943.9	737.1	59.7	916.6	352.2	108.0	26.6	943.9	737.1	59.7	916.6	352.2	108.0	26.6		
Говьсүмбэр	16	33	20	28	19	23	51	35.0	65.4	13.9	140.4	123.5	35.6	104.9	667.2	0.4	-	-	-	-	-	667.2	0.4	-	-	-	-	-		
Дархан-Уул	143	107	142	73	151	145	106	176.0	1,056.1	444.1	383.3	656.3	573.9	224.7	10.7	705.6	1.7	4.7	1.5	-	-	10.7	705.6	1.7	4.7	1.5	-	-		
Дорноговь	107	101	86	115	86	97	129	680.3	271.5	231.8	275.3	675.4	9.8	276.9	262.2	1.6	8.7	0.2	-	-	-	9.8	276.9	262.2	1.6	8.7	0.2	-	-	
Дундговь	36	38	31	27	42	41	39	60.6	72.6	120.2	75.4	136.8	131.5	144.7	-	4.6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Өмнөговь	47	48	40	54	53	82	87	44.0	39.2	45.4	119.4	662.7	65.8	1,650.5	0.2	-	-	-	-	-	-	65.8	1,650.5	0.2	-	-	-	-	-	
Сэлэнгэ	116	172	161	174	157	191	193	209.8	22.6	280.1	1,128.9	211.9	1,947.3	527.3	1.6	17.9	6.0	897.2	13.3	87.8	1.3	1.6	17.9	6.0	897.2	13.3	87.8	1.3		
Төв	181	158	154	136	147	184	177	524.9	546.2	349.8	452.6	473.5	960.2	0.6	2.1	7.2	43.3	14.5	44.8	1.5	3.2	2.1	7.2	43.3	14.5	44.8	1.5	3.2		
Зүүн бүс	174	214	193	195	210	202	251	364.2	354.1	256.4	551.4	440.9	1377.4	496.8	27.0	180.2	12.7	191.7	73.0	654.5	7696.6	27.0	180.2	12.7	191.7	73.0	654.5	7696.6		
Дорнод	71	108	77	63	55	59	121	91.4	135.9	114.8	283.2	168.2	112.6	104.2	3.4	180.2	12.7	3.1	7.5	-	-	3.4	180.2	12.7	3.1	7.5	-	-		
Дорнод	34	43	25	23	41	32	48	85.1	25.0	14.6	81.5	42.9	24.8	10.2	15.8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Сүхбаатар	69	63	91	109	114	111	82	187.7	193.2	127.0	186.7	229.8	1,239.9	382.3	7.8	-	-	-	-	-	-	7.8	-	-	-	-	-	-	-	
Хэнтий																														
Улаанбаатар	1069.0	1468.0	1554.0	1453.0	1589.0	1960.0	1560.0	63038.8	9987.7	14744.4	19743.3	7795.5	13425.4	89349.6	53.9	8738.6	1046.9	592.9	509.1	835.5	82909.0	53.9	8738.6	1046.9	592.9	509.1	835.5	82909.0		

Эх үүсвэр: Шүүхийн ерөнхий зөвлөл

ХҮСНЭГТ 26. ШҮҮХЭЭР ШИЙДВЭРЛҮҮЛСЭН ХЭРГИЙН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД, бүс, аймаг, нийслэлээр, 2012-2013 он

Аймаг, нийслэл	2012 он						2013 он							
	Шийдвэрлүүлсэн хэрэг	Холбогдогч	Хохирогч	Учирсан хохирол сая төг	Нөхөн төлүүлэлт сая төг	Нас барсан иргэд	Гэмтсэн иргэд	Шийдвэрлүүлсэн хэрэг	Холбогдогч	Хохирогч	Учирсан хохирол сая төг	Нөхөн төлүүлэлт сая төг	Нас барсан иргэд	Гэмтсэн иргэд
Улсын дүн	6161	6515	3617	21981.9	2064.9	654	2963	6169	8065	3248	95896.2	90822.9	555	2693
Баруун бүс	462	681	195	1132.4	47.4	55	140	428	610	184	746.8	40.5	36	148
Баян-Өлгий	101	131	56	68.3	-	17	39	76	126	29	151.7	-	3	26
Говь-Алтай	84	130	29	726.3	-	16	13	75	105	42	190.5	-	10	32
Завхан	82	123	51	92.7	-	12	39	82	103	36	175.6	-	7	29
Увс	117	182	44	93.6	-	4	40	88	125	50	79.1	-	10	40
Ховд	78	115	15	151.5	47.4	6	9	107	151	27	150.0	40.5	6	21
Хангайн бүс	949	1326	497	2322.7	419.5	141	356	969	1255	471	2374.1	150.2	90	381
Архангай	143	208	71	421.8	145.3	20	51	159	224	90	503.1	148.2	17	73
Баянхонгор	132	190	69	126.5	-	17	52	146	195	76	209.0	-	9	67
Булган	118	167	75	311.9	34.6	21	54	113	137	42	83.2	-	11	31
Орхон	167	242	101	603.3	230.0	21	80	167	228	63	670.9	-	14	49
Өвөрхангай	194	276	89	147.2	7.7	30	59	167	261	80	61.3	-	24	56
Хөвсгөл	195	243	92	712	2.0	32	60	217	210	120	846.6	2.0	15	105
Төвийн бүс	1247	1659	763	3724.1	108.0	154	609	1270	1690	782	2928.9	26.6	160	622
Говьсүмбэр	37	48	23	35.6	-	2	21	53	62	51	104.9	0.4	6	45
Дархан-Уул	229	295	145	573.9	-	22	123	190	299	106	224.7	-	11	95
Дорноговь	175	220	97	9.8	-	17	80	239	317	129	276.9	-	30	99
Дундговь	80	106	41	131.5	18.7	4	37	89	114	39	144.0	21.7	9	30
Өмнөговь	144	177	82	65.8	-	22	60	137	168	87	1650.5	-	21	66
Сэлэнгэ	337	472	191	1947.3	87.8	42	149	292	387	193	527.3	1.3	43	150
Төв	245	341	184	960.2	1.5	45	139	270	343	177	0.6	3.2	40	137
Зүүн бүс	409	545	202	1377.3	654.5	43	159	517	668	251	496.8	7696.6	49	202
Дорнод	118	160	59	112.6	12.9	15	44	220	293	121	104.2	7696.0	24	97
Сүхбаатар	90	99	32	24.8	19.7	8	24	128	143	48	10.2	-	10	38
Хэнтий	201	286	111	1239.9	622.0	20	91	169	232	82	382.3	0.6	15	67
Улаанбаатар	3094	2304	1960	13425.4	835.5	261	1699	2985	3842	1560	89349.6	82909	220	1340

Эх үүсвэр: Шүүхийн ерөнхий зөвлөл

**ХҮСНЭГТ 27. НАС БАРСАН ИРГЭД, гэмт хэргийн төрөл, бүс, аймаг, нийслэлээр,
2009-2013 он**

Бүс, нутгаар	2009	2010	2011	2012	2013	2009-2013
Нас барсан иргэд- бүгд						
Баруун	49	49	36	55	36	225
Хангай	82	74	115	141	90	502
Төв	109	119	149	154	160	691
Зүүн	22	62	45	43	49	221
Улаанбаатар	224	231	244	261	220	1180
Дүн	486	535	589	654	555	2819
Гэмт хэргийн зүйл ангиар						
Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг						
Баруун	12	18	8	7	6	51
Хангай	32	30	37	49	21	169
Төв	35	26	48	44	38	191
Зүүн	6	25	16	16	15	78
Улаанбаатар	127	139	129	131	116	642
Дүн	212	238	238	247	196	1131
Хүний амь бие, эрүүл мэндийн эсрэг гэмт хэрэг						
Баруун	2	2	1	1	4	10
Хангай	7	6	11	6	9	39
Төв	1	7	10	13	10	41
Зүүн	0	4	2	1	3	10
Улаанбаатар	12	11	16	25	23	87
Дүн	22	30	40	46	49	187
ТХХАБАЖ-ын эсрэг гэмт хэрэг						
Баруун	33	23	21	41	25	143
Хангай	35	35	54	80	43	247
Төв	59	72	81	86	96	394
Зүүн	16	30	25	24	27	122
Улаанбаатар	74	72	86	82	64	378
Дүн	217	232	267	313	255	1284
Бусад						
Баруун	2	6	6	6	1	21
Хангай	8	3	13	6	17	47
Төв	14	14	10	11	16	65
Зүүн	0	3	2	2	4	11
Улаанбаатар	11	9	13	23	17	73
Дүн	35	35	44	48	55	217

Эх үүсвэр: Шүүхийн ерөнхий зөвлөл

